

VERSLAG
OVER DE WERKING VAN DE
HOGESCHOLEN IN 2006

Inhoudslijst

Woord vooraf	4
I ANALYSE JAARREKENINGEN - VLAAMSE HOGESCHOLEN.....	6
1 Lijst van de hogescholen	7
2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen.....	9
2.1 De hogescholenenveloppe.....	9
2.1.1 Hogescholenenveloppe 2006	9
2.1.2 Evolutie van de hogescholenenveloppe	9
2.1.3 Evolutie van de componenten van het globaal budget.....	12
3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen	14
3.1 Consolidatie en vergelijkbaarheid.....	14
3.2 Historische langetermijnvordering m.b.t. de lonen van december 1995, het vakantiegeld 1995, en de RSZ 4e kwartaal 1995 (betaald via AHOVo).....	14
3.3 Geconsolideerde resultatenrekening.....	17
3.3.1 Geconsolideerde werkingsopbrengsten.....	18
3.3.2 Geconsolideerde werkingskosten	26
3.3.3 Geconsolideerd werkingsoverschot / (werkingstekort) [70/64]	34
3.3.4 Geconsolideerd financieel resultaat [75 - 65].....	35
3.3.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat [76 - 66].....	37
3.3.6 Evolutie en opbouw van het geconsolideerd resultaat van het boekjaar.....	38
3.4 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool	40
3.4.1 Werkingsopbrengsten	40
3.4.2 Werkingskosten.....	43
3.4.3 Resultaten per hogeschool	45
3.5 Geconsolideerde investeringen en financiering.....	47
3.5.1 Geconsolideerde investeringen	47
3.5.2 Financiering van de investeringen	51
3.6 Investeringen en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool.....	53
3.6.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen.....	53
3.6.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen	53
3.7 Geconsolideerde balans.....	55
3.7.1 Activa.....	56
3.7.2 Passiva.....	61

3.8	Geconsolideerde cashflow	66
3.8.1	Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2006	67
3.8.2	Evolutie van de geconsolideerde netto cashflow: jaarrekening 2002 – 2006.....	69
3.9	Financiële ratio's	70
3.9.1	Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's.....	70
3.9.2	Liquiditeit	70
3.9.3	Solvabiliteit	75
3.9.4	Rentabiliteit	80
3.10	Analyse i.v.m. de personeelsformatie en de personeelskosten	88
3.10.1	Geconsolideerde personeelsformatie	88
3.10.2	Ratio's i.v.m. de samenstelling van de geconsolideerde personeels-formatie	90
3.10.3	Controlepercentages i.v.m. de personeelsformatie van het onderwijzend personeel	91
3.10.4	Ratio's i.v.m. de personeelskosten	95
4	Conclusies	102
	<u>Bijlage</u>: opvolging van de besteding van de academiseringsmiddelen	111
II	DE STUVO's	114
1	Ter inleiding	115
2	Analyse van de financiële toestand - jaarrekening 2006	116
2.1	Geconsolideerde resultatenrekening	116
2.1.1	Werkingsopbrengsten	117
2.1.2	Werkingskosten.....	118
2.1.3	Werkingsoverschot.....	119
2.1.4	Financiële opbrengsten.....	120
2.1.5	Financiële kosten	120
2.1.6	Uitzonderlijke opbrengsten en kosten	120
2.1.7	Resultaat van het boekjaar	120
2.1.8	Analytische indeling van de kosten en de opbrengsten (boekjaar 2006)	121
2.2	Geconsolideerde balans	123
2.2.1	Passiefzijde (jaarrekeningen 2004–2005–2006, begroting 2006)	123
2.2.2	Actiefzijde (jaarrekeningen 2004 – 2005 – 2006, begroting 2006)	124
2.3	Geconsolideerde investeringen en financiering	126
2.4	Cashflow 2006	128
2.5	Ratioanalyse	129
2.5.1	Liquiditeit	129
2.5.2	Solvabiliteit	130
2.5.3	Rentabiliteit	131

3	Personeel	133
4	Conclusies	135

Woord vooraf

Het verslag over de werking van de hogescholen in 2006 reikt ook dit jaar iets verder dan louter de hogescholen, maar wil zoals vorig jaar ook de financiële toestand van de vzw's STUVO kort onder de aandacht brengen.

De hogescholen presteerden globaal op financieel vlak in 2006 meer dan behoorlijk. Dit wijst continuïteit en stabiliteit. Het rapport wat hier aan de Vlaamse regering wordt voorgelegd wil dit aantonen en wil tegelijk bepaalde evoluties in kaart brengen.

Naar traditie start dit verslag met de weergave van de evolutie van de hogescholenenveloppe in de periode 2002 – 2006. Daaruit mag blijken dat de enveloppe in voormelde periode steeg met ruim 15%. Deze belangrijke groei is in grote mate het resultaat van de input van bijkomende middelen voor de academisering van de 2 cycliopleidingen, de aanvullende middelen voor de omvorming naar de BAMA-structuur en voor innovatie en flexibilisering en in 2006 de toekenning van een “financiële injectie” ten belope van 12,5 miljoen EUR.

In een volgend hoofdstuk wordt in extenso ingegaan op de problematiek van de afboeking van een historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid ten belope van 41.384.998 EUR. De daarmee gepaard gaande anticipatie op de enveloppe voor het boekjaar 2007, deed het patrimonium van de sector stijgen en verhoogde het resultaat voor het boekjaar 2006. Door deze ingreep werd een eerbare oplossing gevonden voor een oud zeer en zal het voorbehoud van de Vlaamse Regering bij de beoordeling van de jaarrekeningen komen te vervallen.

Wat betreft het geconsolideerd resultaat realiseerde de sector (21 hogescholen) een gezamenlijk resultaat van het boekjaar van 29.783.758 EUR. Dit is een aanmerkelijke toename t.o.v. het jaar 2005, hoewel nog steeds onder het globaal resultaat van 2004 (31.464.242 EUR).

De 21 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2006 samen voor bijna 80 miljoen euro. Dit is een aanzienlijk bedrag, al blijft de sector daarmee beduidend (41,9%) onder het begrote niveau. Deze overschatting van uit te voeren investeringen situeert zich in vrijwel alle rubrieken van de vaste activa, maar is vooral terug te vinden in de investeringen in onroerende goederen. Overigens valt op te merken dat ook in 2006 de hogescholen slechts in beperkte mate beroep deden op vreemd vermogen.

De geconsolideerde netto-cashflow bedraagt in 2006 33,9 miljoen EUR. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en liquide middelen tot afgerond 255,5 miljoen EUR. Dit betekent dat de financiële buffer van de sector een recordhoogte bereikt. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt zeer goed en men zou andermaal kunnen besluiten dat de sector op zich geen vreemd vermogen nodig had om alle financieringsbehoeften te kunnen dekken.

Wat het personeel betreft – naar traditie een belangrijk luik in dit verslag – groeit de bezetting lichtjes aan tot 10.596 voltijdse eenheden (in 2005: 10.279). Deze groei situeerde zich ook in 2006 voornamelijk in een toename van het ATP dat inmiddels staat voor 28,9% van de totale personeelsbezetting. Ter vergelijking: in 2002 stonden het ATP en het OP voor respectievelijk 25,5% en 74,5% van het personeel.

Deel I van dit verslag sluit – op een ogenblik dat het academiseringsproces op kruissnelheid is gekomen – af met een bijlage waarin een analyse wordt gemaakt van de besteding van de academiseringsmiddelen.

Omdat het commissariaat oordeelt dat het opportuun is om ook de vzw's studentenvoorzieningen aan een sectoranalyse te onderwerpen, wordt in deel II – enigszins parallel aan de wijze waarop dit sinds jaren gebeurt voor de hogescholen – een consolidatie van de jaarrekeningen doorgevoerd en worden daaraan een aantal conclusies gekoppeld.

Gent, 06.02.2008

Paul Cottenie
Commissaris-coördinator

I ANALYSE JAARREKENINGEN - VLAAMSE HOGESCHOLEN

1 Lijst van de hogescholen

De aanhoudende tendens tot schaalvergroting en tot concentratie die het hogeschoollandschap in het verleden kenmerkte, leidde in 2006 niet tot nieuwe fusies tussen hogescholen. Het aantal hogescholen¹ in Vlaanderen bleef hierdoor stabiel op 21.

In uitvoering van art. 242 §3 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap werden de 21 hogescholen als volgt verdeeld over de 4 ambtsgebieden:

Amtsgebied A: Paul Cottenie – regeringscommissaris-coördinator		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
Hogeschool West-Vlaanderen	HWVL	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	KATHO	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	KHBO	8000 Brugge
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	KHSL	9000 Gent
Hogeschool Gent	HG	9000 Gent

Amtsgebied B: Anita Ruttens – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Katholieke Hogeschool Leuven	KHL	3001 Leuven
Katholieke Hogeschool Kempen	KHK	2440 Geel
GROEP-T Leuven Hogeschool	GroepT	3000 Leuven
XIOS Hogeschool Limburg	XIOS	3590 Diepenbeek
Katholieke Hogeschool Limburg	KHLi	3590 Diepenbeek

¹ Hogere Zeevaartschool, Orpheusinstituut, Hoger Instituut voor Schone Kunsten Vlaanderen, Operastudio Vlaanderen en P.A.R.T.S. (Performing Arts Research and Training Studios) maken geen voorwerp uit van deze vergelijkende rapportering.

Ambtsgebied C: Nadine Van Haecke – regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Karel de Grote Hogeschool - Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Hogeschool Antwerpen	HA	2000 Antwerpen
Lessius Hogeschool Antwerpen	LESSIUS	2018 Antwerpen
Provinciale Hogeschool Limburg	PHL	3500 Hasselt
Plantijn Hogeschool	PLANTIJN	2000 Antwerpen

Ambtsgebied D: Paul Cottenie² – waarnemend regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	W&K	1030 Brussel
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	LUK	1030 Brussel

Ambtsgebied D: Anita Ruttens³ – waarnemend regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Europese Hogeschool Brussel	EHSAL	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel

Ambtsgebied D: Nadine Van Haecke⁴ – waarnemend regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Katholieke Hogeschool Mechelen	KHM	2800 Mechelen

² Ad interim in afwachting van een toewijzing van de instellingen van ambtsgebied D aan een nieuwe titularis

³ Ad interim in afwachting van een toewijzing van de instellingen van ambtsgebied D aan een nieuwe titularis

⁴ Ad interim in afwachting van een toewijzing van de instellingen van ambtsgebied D aan een nieuwe titularis

2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen

De Administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek publiceert jaarlijks een rapport inzake het tertiair onderwijs (Rapport hoger onderwijs). Met deze publicatie beoogt de administratie de impact van het overheidsbeleid op het beleid van de hogescholen in kaart te brengen.

Daarnaast brengt de regeringscommissaris-coördinator in uitvoering van art. 245 §1 van het hogescholendecreet jaarlijks aan de Vlaamse Regering verslag uit over de werking van de hogescholen. Dit verslag heeft in eerste instantie tot doel een analyse te maken van de financiële toestand van de hogescholen in Vlaanderen. De enveloppe die de Vlaamse overheid ter beschikking stelt van de hogescholen vormt immers het hoofdbestanddeel van de middelen die deze hogescholen voor hun werking aanwenden.

Hierna volgt een bondig overzicht van de evolutie van het globale budget en van de deelcomponenten van dit budget. In vroegere analyses werd onder deze rubriek ook aandacht besteed aan de evolutie van de studentenpopulatie in de hogescholen, uitgedrukt in termen van financierbare studenten. Dit begrip heeft echter zijn betekenis verloren, en bij gebrek aan een valabel alternatief werden alle berekeningen die gebaseerd waren op het aantal financierbare studenten uit dit verslag geweerd.

2.1 De hogescholenenveloppe

2.1.1 Hogescholenenveloppe 2006

In 2006 bedroeg de globale hogescholenenveloppe 579.794.000 EUR. De opbouw en de verdeling van de globale enveloppe 2006 wordt hieronder schematisch weergegeven⁵.

Enveloppe 2006
579.794.000 euro

Opbouw van de enveloppe

Enveloppe (exclusief CAO-bedrag)	CAO-bedrag (**)
579.794.000 euro	0 euro

Verdeling van de enveloppe (*)

Werkingsuitkeringen			Voorafnames	
516.644.498 euro			63.149.502 euro	
Historisch forfait	SOBE * BOBE	S * BFS	Niet-centrale voorafnames	Centrale voorafnames
95.448.539 euro	336.956.767 euro	84.239.192 euro	42.070.717 euro	21.078.785 euro
Deel van de globale enveloppe uitgekeerd aan de hogescholen				Centraal beheerd deel van de enveloppe
558.715.215 euro				21.078.785 euro

(*) Deze verdeling (berekening) gebeurt conform de bepalingen zoals vervat in de art. 178, t.e.m. art. 195, quater van het hogescholendecreet.

(**) Art. 178 van het hogescholendecreet - CAO van 29 september 1993

2.1.2 Evolutie van de hogescholenenveloppe

Het overzicht van de globale hogescholenenveloppe met de samenstellende componenten in de periode 2002-2006 wordt op de volgende pagina weergegeven.

⁵ Het "Verslag over de werking van de hogescholen in 1998" bevat een omschrijving van diverse begrippen i.v.m. de enveloppe.

Verdeling budget hogescholen

Omschrijving	Afkorting	Budget	2002	2003	2004	2005	2006
Meester-, vak- en dienstpersoneel	MVD	CVA	1.585.499,63	1.545.114,94	1.449.457,55	1.335.736,02	1.147.915,02
TBS 55+ (centraal)	TBS 55+	CVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Centraal fonds	CF	CVA	8.049.298,56	10.056.685,54	9.883.593,09	9.372.055,06	8.612.438,56
Kinderbijslagen	KB	CVA	11.856.678,54	11.758.932,13	11.700.728,24	11.871.912,91	11.318.431,30
Controle	C	CVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Centrale voorafnames		Totaal CVA	21.491.476,73	23.360.732,61	23.033.778,88	22.579.703,99	21.078.784,88
TBS 55+ (ov - hogescholen)	TBS 55+ (ov)	NCVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Extra werkingsuitkeringen	EW	NCVA	1.569.174,42	1.192.829,84	812.422,76	420.749,21	12.261,44
Voortgezette opleidingen	VO	NCVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bijzondere werkingsmiddelen	WARGO	NCVA	110.620,84	84.044,18	56.869,90	28.889,91	0,00
Bevallingsverloven	BEV	NCVA	214.940,48	221.272,10	396.403,60	297.424,58	400.779,80
Initiële lerarenopleidingen van academisch niveau	LO AN	NCVA	713.928,28	723.209,35	734.057,49	745.802,41	758.406,47
Voortgezette lerarenopleiding	VLO	NCVA	953.067,42	980.030,23	1.072.386,24	1.222.919,69	1.442.255,31
Aanvullende middelen (incl. HZS)	AM	NCVA	0,00	2.717.310,82	5.082.510,27	7.726.939,36	11.339.941,24
Academiseringsmiddelen (incl. HZS)	ACM	NCVA	0,00	5.063.250,00	8.214.207,90	11.361.974,51	13.662.641,34
Elektron (incl. HZS)	EL	NCVA	0,00	549.298,00	557.125,50	565.593,80	574.674,41
Injectie	INJ	NCVA	0,00	0,00	0,00	0,00	12.500.000,00
HOSP	HOSP	NCVA	0,00	0,00	0,00	1.356.826,67	1.379.757,04
Niet-centrale voorafnames		Totaal NCVA	3.561.731,44	11.531.244,52	16.925.983,66	23.727.120,14	42.070.717,06
Werkingsuitkeringen = HF + (SOBE * BOBE) + (S * BFS)	W	HS	479.342.791,83	488.779.022,87	499.988.237,46	508.026.175,87	516.644.498,06
Werkingsuitkeringen = HF + (SOBE * BOBE) + (S * BFS)		Totaal HS	479.342.791,83	488.779.022,87	499.988.237,46	508.026.175,87	516.644.498,06
Enveloppe	U		504.396.000,00	523.671.000,00	539.948.000,00	554.333.000,00	579.794.000,00
Enveloppe	U		504.396.000,00	523.671.000,00	539.948.000,00	554.333.000,00	579.794.000,00
- Controle	C	CVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
+ TBS-fonds (afzonderlijke basisallocatie)			23.191.000,00	33.461.000,00	30.170.085,71	26.236.000,00	27.855.000,00
Globaal budget = Enveloppe incl. TBS / TBS-fonds en excl. Controle			527.587.000,00	557.132.000,00	570.118.085,71	580.569.000,00	607.649.000,00
Globaal budget - Jaarlijks groeipercentage				+ 5,6 %	+ 2,3 %	+ 1,8 %	+ 4,7 %
Globaal budget - Index: 2002 = 100			527.587.000,0	105,6	108,1	110,0	115,2
Werkingsuitkeringen - Index: 2002 = 100			479.342.791,8	102,0	104,3	106,0	107,8
Aandeel TBS / TBS-fonds in globaal budget			4,4 %	6,0 %	5,3 %	4,5 %	4,6 %
TBS / TBS-fonds - Index: 2002 = 100			23.191.000,00	144,3	130,1	113,1	120,1
Enveloppe	U		504.396.000,00	523.671.000,00	539.948.000,00	554.333.000,00	579.794.000,00
- Controle	C	CVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- TBS	TBS	CVA - NCVA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Enveloppe excl. TBS en excl. Controle			504.396.000,00	523.671.000,00	539.948.000,00	554.333.000,00	579.794.000,00
Enveloppe excl. TBS en excl. Controle - Jaarlijks groeipercentage				+ 3,8 %	+ 3,1 %	+ 2,7 %	+ 4,6 %

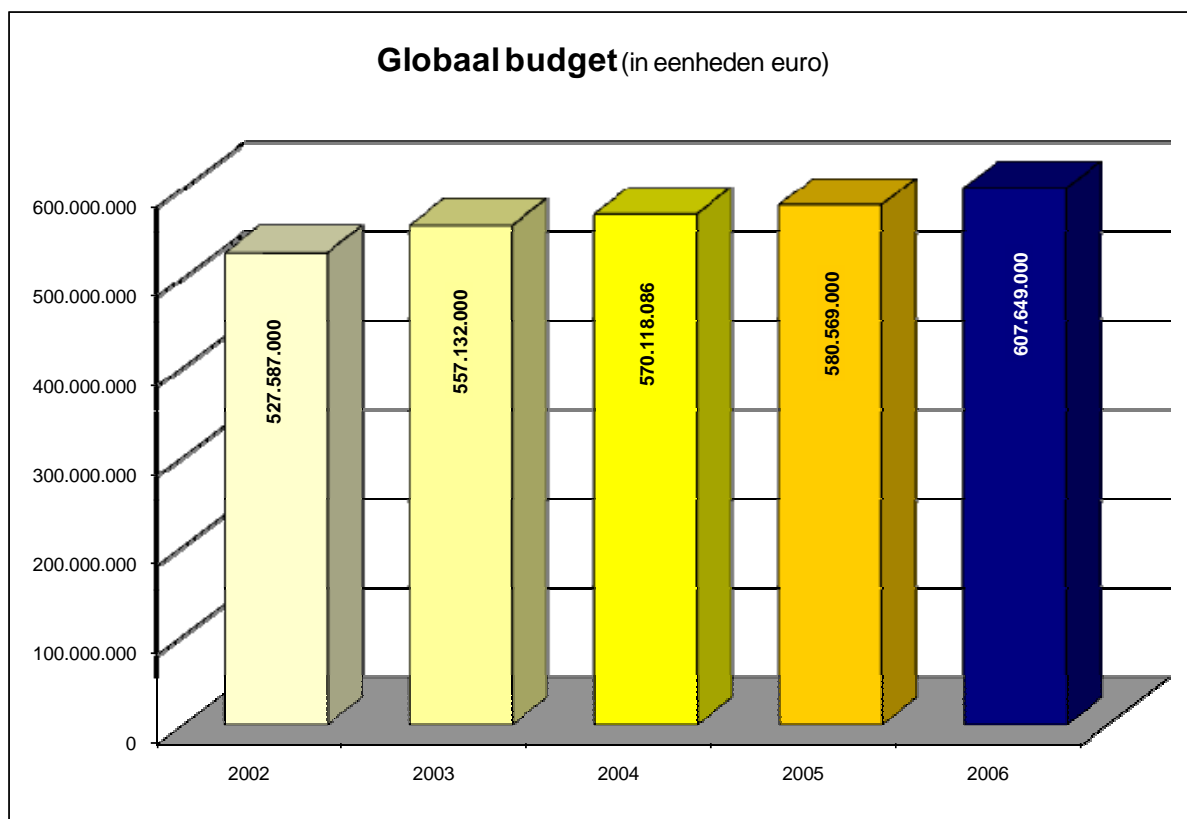
Vanaf 2001 werden bij de vastlegging van de enveloppe twee wijzigingen doorgevoerd, nl.:

- ♦ de personeels- en werkingskosten van het Commissariaat van de Vlaamse Regering (rubriek "Controle") werden uit de hogescholenenveloppe gehaald en op een aparte basisallocatie geplaatst;
- ♦ in uitvoering van CAO V werden de betalingen i.v.m. de TBS 55+ ov uit de hogescholenenveloppe gehaald en eveneens op een aparte basisallocatie in de begroting van de Vlaamse Gemeenschap geplaatst.

Om de vergelijking van de diverse budgetbedragen mogelijk te maken werd in voorgaande tabel een correctie uitgevoerd i.v.m. de twee hierboven opgesomde rubrieken. Het aldus bekomen bedrag werd in deze studie omschreven als het "globaal budget".

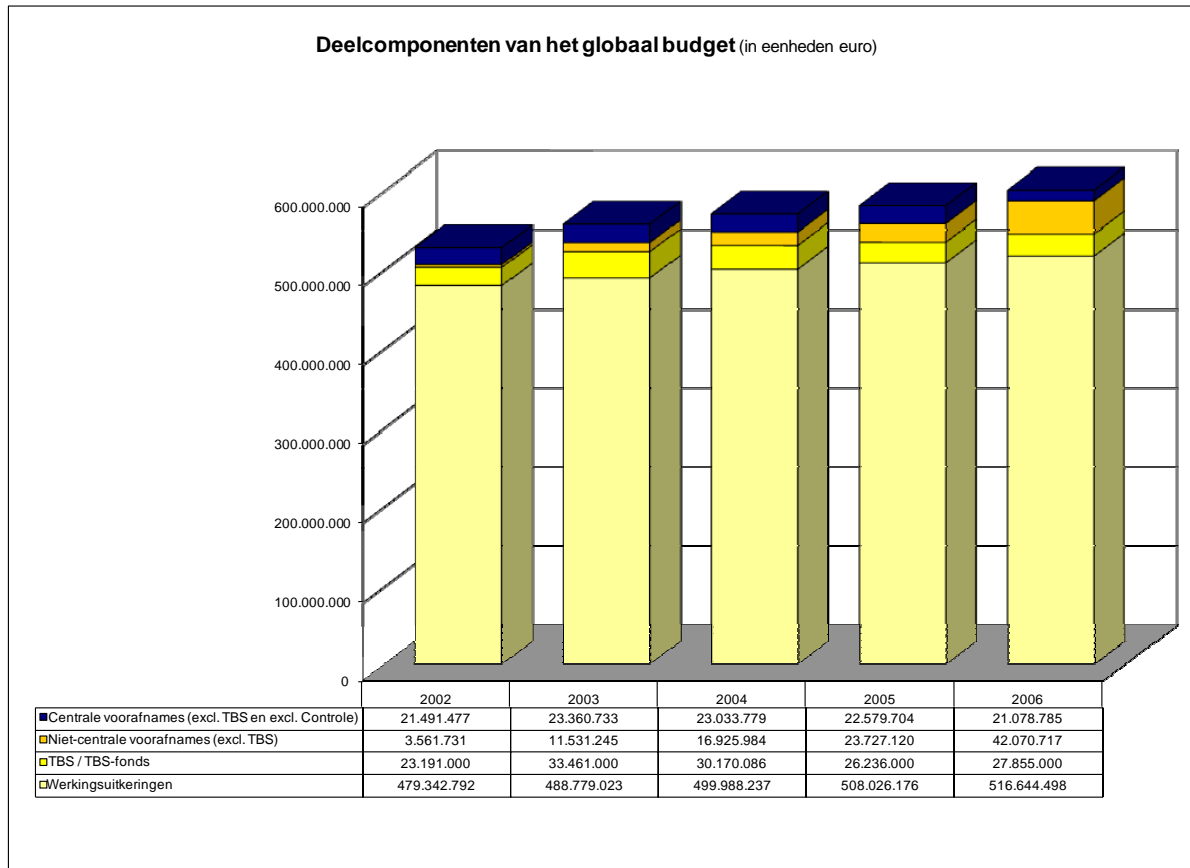
Dit globaal budget vertoont een jaarlijkse groei. De toename in 2006 t.o.v. het voor 2005 geldende globale budget is o.m. toe te schrijven aan:

- de indexering toegepast op de component "lonen" en op de component "werking";
- de financiële injectie (12.500.000 EUR);
- een compensatie voor de verhoging van het vakantiegeld (CAO II);
- de toekenning van bijkomende middelen voor vakbondsopdrachten (centraal fonds);
- de verhoging van de middelen voor TBS 55+ ter aanzuivering van de tekorten in vorige boekjaren (2004-2005);
- de verhoging van de budgetten voor "Academiseringmiddelen" en "Aanvullende middelen".

2.1.3 Evolutie van de componenten van het globaal budget

In punt 2.1.2 werd de opbouw van het globale budget gedetailleerd weergegeven. In onderstaande grafiek wordt de evolutie van het globale budget weergegeven vanuit de ontwikkeling van de 4 deelcomponenten.

De werkingssuiteringen vormen het hoofdbestanddeel van het globaal budget. Tijdens de beschouwde periode stijgt het bedrag ervan, in absolute termen, elk jaar.

In uitvoering van het structuurdecreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen werden aan de hogescholen bijkomende middelen toegekend o.m. voor academisering van de opleidingen van 2 cycli (academiseringsmiddelen), voor omvorming naar de BAMA-structuur en voor de innovatie en flexibilisering (aanvullende middelen). Beide budgetten zorgden vanaf 2003 jaarlijks voor een belangrijke toename van het budget voor de niet-centrale voorafnames. Deze trend zette zich ook in 2006 door. In 2006 kende de groei van dit budget bovendien een bijkomende impuls door de toekenning van een "financiële injectie" ten bedrage van 12.500.000 EUR.

Omwille van het uitdovende karakter van het TBS 55+ ov-stelsel dalen, door de uitstap van de pensioengerechtigden, de middelen die voor de financiering ervan vereist zijn. Door het mechanisme van de ingebouwde vertraging in de terugbetaling aan de hogescholen van 5/6^e van de loonlast van het personeel dat van deze TBS-regeling gebruik maakte, kwam dit pas in het begrotingsjaar 2004 voor het eerst duidelijk tot uiting. De toename van het hiervoor voorziene budget in 2006 staat haaks op deze logica. De voor 2004 en 2005 voorziene middelen bleken evenwel niet toereikend om de reële kosten ervan te dekken. Het budget werd in 2006 dan ook opgetrokken, niet alleen om de reële kosten voor 2006 te dekken maar ook om de tekorten van 2004 en 2005 aan te zuiveren.

Vanaf het academiejaar 2002-2003 worden de in artikel 195bis, § 5, van het hogescholendecreet bedoelde personeelsleden die geen tewerkstelling hebben in de opleiding kinesithérapie, niet meer betaald ten laste van de werkingsuitkeringen van de hogeschool maar via een centrale voorafname (centraal fonds). Via het centraal fonds worden eveneens de salarissen van de op 31 december 1995 in het gemeenschapsonderwijs benoemde leden van het meesters-, vak- en dienstpersoneel betaald (art 179, 6° van het hogescholendecreet). Gezien het uitdovende karakter van beide regelingen is het logisch dat de loonlast van de betrokken personeelsleden geleidelijk afneemt. Deze ontwikkeling is richtinggevend voor de evolutie van het bedrag van de centrale voorafnames (- 6,65 % t.o.v. 2005).

Als gevolg van deze ontwikkelingen stijgt het aandeel van de niet-centrale voorafnames in het globaal budget vrij sterk en dit vooral ten koste van het aandeel van de werkingsuitkeringen.

Componenten van het globaal budget	2002	2003	2004	2005	2006
Werkingsuitkeringen	90,86 %	87,73 %	87,70 %	87,50 %	85,02 %
TBS / TBS-fonds	4,40 %	6,01 %	5,29 %	4,52 %	4,58 %
Niet-centrale voorafnames (excl. TBS)	0,68 %	2,07 %	2,97 %	4,09 %	6,92 %
Centrale voorafnames (excl. TBS en excl. Controle)	4,07 %	4,19 %	4,04 %	3,89 %	3,47 %
Gloobaal budget	527.587.000	557.132.000	570.118.086	580.569.000	607.649.000

De werkingsuitkeringen zijn samengesteld uit 3 componenten: het historisch forfait (HF – art. 194 van het hogescholendecreet), de component op basis van de studentenpopulatie (art. 195) en de component op basis van de onderwijsbelastingseenheden (art. 193). Volgende tabel geeft de procentuele verdeling van de werkingsuitkeringen over deze 3 componenten in de periode 2002-2006. Het relatieve belang van de onderscheiden componenten is nauwelijks gewijzigd i.v.m. het boekjaar 2005.

Componenten van de werkingsuitkeringen	Afkorting	2002	2003	2004	2005	2006
- historisch forfait	HF	18,80 %	18,66 %	18,51 %	18,49 %	18,47 %
- studenten (*)	S * BFS	16,24 %	16,27 %	16,30 %	16,30 %	16,31 %
- onderwijsbelastingseenheden	SOBE * BOBE	64,96 %	65,07 %	65,19 %	65,21 %	65,22 %
Werkingsuitkeringen = HF + (SOBE * BOBE) + (S * BFS)	W	479.342.792	488.779.023	499.988.237	508.026.176	516.644.498

(*) : 1996 tot 2000 : berekening op basis van gemiddeld aantal studenten 91-95
vanaf 2001 : berekening op basis van gemiddeld aantal studenten 96-00

3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen

3.1 Consolidatie en vergelijkbaarheid

De financiële analyse werd uitgevoerd op de geconsolideerde⁶ gegevens van 21 hogescholen.

Op basis van deze financiële analyse worden per hogeschool enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te vergelijken met die van andere hogescholen.

Bij de opslorping van de Katholieke Hogeschool Brussel en van de IRIS Hogeschool Brussel door de Europese Hogeschool Brussel werden niet alle activa en passiva van de opgeslorpte hogescholen ingebracht. In die zin is de balans waarmee de Europese Hogeschool Brussel het boekjaar 2003 opende geen loutere som van de balansen waarmee de drie in de fusieoperatie betrokken hogescholen het boekjaar 2002 afsloten. Om die reden werden de jaarrekeningen van de hogescholen die opgingen in de fusieoperatie rond de Europese Hogeschool Brussel niet met terugwerkende kracht geconsolideerd.

3.2 Historische langetermijnvordering m.b.t. de lonen van december 1995, het vakantiegeld 1995, en de RSZ 4e kwartaal 1995 (betaald via AHoVo⁷)

In hun openingsbalans per 1/1/1996 dienden de hogescholen een kortetermijnschuld op te nemen m.b.t. de lonen van december 1995, het vakantiegeld over de in 1995 geleverde prestaties en de RSZ-bijdragen voor het vierde kwartaal 1995 van de statutaire personeelsleden. De Vlaamse overheid vereffende deze schulden uit de werkingsenveloppe 1996. In regel hebben de hogescholen voor deze openstaande schuld een langetermijnvordering op de Vlaamse overheid in hun balans opgenomen. Deze vordering heeft vele jaren voor een controverser gezorgd daar de bevoegde minister, mede op advies van het commissariaat en AHoVo, zich in de beoordeling van de jaarrekeningen verplicht zag om een voorbehoud te formuleren m.b.t. deze vordering.

Teneinde tot een oplossing te komen voor dit voor de buitenwereld merkwaardige gegeven werkte het regeringscommissariaat in overleg met AHoVo een voorstel uit om een oplossing te bieden voor deze problematiek. Het voorstel werd grondig besproken met het werkveld en met de revisoren en werd uiteindelijk door de IBR-werkgroep Vlaams Hoger Onderwijs op 30 maart 2007 met eenparigheid van stemmen bekrachtigd als advies van de werkgroep.

⁶ Conform met de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geconsolideerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven beperkt in omvang, daardoor geeft de geconsolideerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

⁷ Thans AHoVoS

Uitgangspunt van het advies is de visie dat de Vlaamse overheid de per einde boekjaar openstaande loonschuld (loon december lopende boekjaar AHoVo + RSZ 4° kwartaal boekjaar AHoVo + vakantiegeld AHoVo ten laste van het lopende boekjaar) hierna kortweg "loonmassa december" genoemd, via een doorschuifoperatie betaalt uit de enveloppe van het volgende boekjaar. De Vlaamse overheid gebruikt bijgevolg de facto een deel van de enveloppe van het volgende boekjaar om een schuld (en kost) van de hogeschool van het vorige boekjaar te betalen. Deze werkwijze leidde niet tot een correcte matching van kosten en opbrengsten en was bijgevolg op het vlak van de toepassing van het overeenstemmingsbeginsel eerder problematisch. De aanwas (positief of negatief) van de kost verbonden aan de loonmassa december van het lopende boekjaar t.o.v. de loonmassa van het vorige boekjaar drukte wel op de kosten van het lopende boekjaar, maar langs de opbrengstenzijde stond daar geen corresponderende opbrengst tegenover. Dit euvel kon verholpen worden zo de hogescholen hun historische langetermijnvordering afboekten en deze vervingen door een anticipatie op de enveloppe van het volgende boekjaar (ten bedrage van de loonmassa december van het lopende boekjaar) via een overlopende actiefrekening.

De boekhoudkundige verwerking van het advies omvat drie luiken:

- luik 1: de afboeking van de openstaande langetermijnvordering op de Vlaamse overheid (creditering 29-rekening). De tegenboeking loopt over de rekening "Patrimonium" (debitering 10-rekening);
- luik 2: de anticipatie op de enveloppe van het volgende boekjaar (2007) voor het bedrag van de "loonmassa" op 31/12/2006 via een overlopende actiefrekening (debitering 491-rekening). De tegenboeking loopt over de rekening "Patrominium" (creditering voor het bedrag van de "loonmassa" december 2005) en een 70-rekening (creditering voor het verschil tussen de "loonmassa" december 2006 en december 2005);
- luik 3: bij de opening van het boekjaar 2007, wordt het bedrag van de overlopende actiefrekening afgeboekt (creditering 491-rekening). De tegenboeking loopt over de betreffende 70-rekening (debitering).

De eerste boeking (luik 1) heeft een eenmalig karakter, de beide andere (luiken 2 en 3) komen jaarlijks terug, met dien verstande dat de tegenboeking in luik 2 in de volgende jaren enkel over de toepasselijke 70-rekening zal lopen.

Deze boekhoudkundige operatie heeft duidelijk een impact op bepaalde rubrieken in de balans en op het resultaat. Dit wordt in de hiernavolgende tabel per hogeschool in kaart gebracht. Globaal boekte de sector in 2006 41.384.998 EUR aan langetermijnvorderingen op de Vlaamse overheid af en anticipeerde zij voor 62.717.518 EUR op de enveloppe voor het boekjaar 2007. Per saldo steeg het patrimonium van de sector hierdoor in 2006 met 15.519.489 EUR. Het resultaat voor het boekjaar 2006 (zowel op het niveau van de werking als globaal) verhoogde met 5.813.027 EUR.

Merk ook op dat de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen als enige hogeschool dit advies niet uitvoerde. Gelet op het vrij late tijdstip waarop dit advies van kracht werd, achtte het hogeschoolbestuur het niet opportuun om deze operatie alsnog door te voeren voor het boekjaar 2006, maar nam zij wel de principiële beslissing dit te doen in het boekjaar 2007.

Opvolging historische LT-vordering	Afboeking LT-vordering	Anticipatie enveloppe 2007 (boeking op rek 491)	Toerekening naar rek 100 (netto mutatie patrimonium)	Toerekening naar rek 70 (mutatie in loonmassa december 2006-2005)
Hogeschool Antwerpen	4.153.781	4.687.639	250.228	283.630
Plantijn-Hogeschool	917.849	1.568.602	463.063	187.690
Karel de Grote-Hogeschool - Antwerpen	3.444.513	4.525.632	608.795	472.324
Katholieke Hogeschool Kempen	2.395.422	3.851.798	1.068.105	388.271
Katholieke Hogeschool Mechelen	1.445.235	2.371.526	682.435	243.856
Erasmushogeschool Brussel	2.343.855	3.226.662	639.699	243.108
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	427.901	863.772	265.377	170.494
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	3.428.482	4.474.143	542.316	503.345
Katholieke Hogeschool Leuven	2.009.151	3.387.921	895.616	483.153
Hogeschool Gent	6.354.833	8.668.517	1.614.431	699.253
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	2.282.393	2.859.692	488.985	88.314
XIOS Hogeschool Limburg	1.164.587	1.685.715	368.519	152.610
Katholieke Hogeschool Limburg	2.200.195	3.547.289	975.006	372.088
Provinciale Hogeschool Limburg	1.763.924	2.475.132	542.365	168.842
Hogeschool West- Vlaanderen - VAH	1.372.386	2.302.634	792.426	137.822
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	1.594.312	2.097.427	342.275	160.840
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	-----	-----	-----	-----
Economische Hogeschool Sint-Aloysius	0	2.700.403	2.456.067	244.335
Groep T- Hogeschool Leuven	727.735	1.232.955	381.089	124.130
Artevelde Hogeschool Gent	2.430.067	4.674.165	1.749.033	495.065
Lessius Hogeschool Antwerpen	928.377	1.515.894	393.660	193.857
Totaal sector	41.384.998	62.717.518	15.519.489	5.813.027

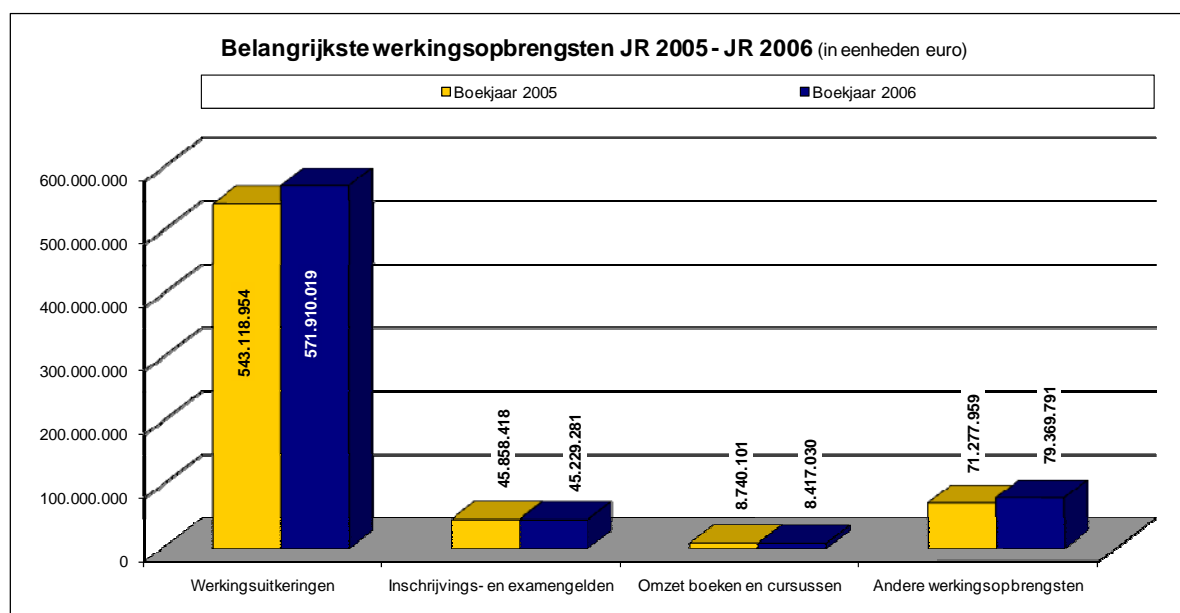
3.3 Geconsolideerde resultatenrekening

Geconsolideerde resultatenrekening (jaarrekeningen 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006, begroting 2006)							
	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2002	2003	2004	2005	2006	2006
(in eenheden euro)							
I. Werkingsopbrengsten	70/74	612.502.175	636.886.097	657.729.417	670.164.603	706.260.336	675.361.448
A.1. Werkingsuittkeringen (toelichting XII.A.)	700	512.710.840	524.632.324	535.470.764	543.118.954	571.910.019	548.004.766
A.2. Inschrijvings- en examengelden	701/2	40.156.489	44.061.004	45.090.935	45.858.418	45.229.281	44.827.047
A.3. Omzet boeken en cursussen	703	7.167.250	7.841.673	8.483.615	8.740.101	8.417.030	8.039.237
A.4. Sociale toelagen	704	0	0	0	0	0	0
B. Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0	0	1.435.847	1.169.170	1.334.215	1.267.837
C. Geproduceerde vaste activa	72	74.591	70.870	0	0	0	0
D. Andere werkingsopbrengsten (toelichting XII.B)	74	52.393.005	60.280.226	67.248.256	71.277.959	79.369.791	73.222.561
II. Werkingskosten (-)	60/64	596.788.746	612.904.671	635.941.168	659.777.057	692.515.839	698.594.068
A. Verbruikte goederen	60	10.181.531	10.920.903	10.908.735	11.047.411	10.343.994	10.392.248
B. Diensten en diverse goederen	61	94.721.488	98.827.290	104.059.068	107.524.597	116.365.627	118.744.364
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (toelichting XII.C.2.)	62	462.337.798	471.971.796	485.859.397	502.478.616	525.232.424	526.347.030
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	34.546.899	35.898.234	37.733.102	38.749.988	39.656.229	44.065.457
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -) (toelichting XII.D)	631/4	164.085	388.771	382.166	317.440	251.605	9.000
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -) (toelichting XII.C.3. en E.)	635/7	(6.872.388)	(6.168.659)	(4.236.748)	(1.626.988)	(411.338)	(2.053.760)
G. Andere werkingskosten (toelichting XII.F.)	640/8	1.709.333	1.066.336	1.235.448	1.285.993	1.077.298	1.089.729
H. Als herstructureeringskosten geactiveerde werkingskosten (-)	649	0	0	0	0	0	0
III. Werkingsoverschot/(werkingstekort)	70/64	15.713.429	23.981.426	21.788.249	10.387.546	13.744.497	(23.232.620)
IV. Financiële opbrengsten	75	12.063.296	12.987.214	12.817.026	14.384.235	16.923.170	13.673.327
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	0	0	0	0	0
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	5.029.554	4.656.361	4.128.939	5.259.898	6.302.772	3.185.899
C. Andere financiële opbrengsten (toelichting XIII.A.)	752/9	7.033.742	8.330.853	8.688.087	9.124.336	10.620.398	10.487.428
V. Financiële kosten (-)	65	3.862.664	2.704.317	2.995.965	3.340.501	3.643.767	4.036.273
A. Kosten van schulden (toelichting XIII.B.)	650	2.573.987	2.642.045	2.747.479	2.995.607	3.307.495	3.719.258
B. Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan bedoeld onder II.E. (toevoegingen +, terugnemingen -) (toelichting XIII.C.)	651	836.576	(347.338)	(182.763)	(10.055)	28.562	45.791
C. Andere financiële kosten (toelichting XIII.E.)	652/9	452.101	409.610	431.249	354.949	307.710	271.224
VI. Overschot/(tekort) uit de gewone activiteiten	70/65	23.914.061	34.264.323	31.609.310	21.431.280	27.023.900	(13.595.566)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	1.949.966	1.845.914	1.767.937	1.678.794	4.402.100	2.794.930
VIII. Uitzonderlijke kosten (-)	66	2.563.143	526.339	1.913.005	2.180.738	1.642.242	121.656
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	23.300.884	35.583.898	31.464.242	20.929.336	29.783.758	(10.922.292)

3.3.1 Geconsolideerde werkingsopbrengsten

3.3.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2005 - 2006

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de tijd. De 21 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2006 een geconsolideerde werkingsopbrengst van 706.260.336 EUR. De vergelijking van de (belangrijkste) rubrieken van de werkingsopbrengsten uit de geconsolideerde jaarrekeningen 2005 en 2006 wordt in volgende grafiek weergegeven.

Tijdens het boekjaar 2006 groeiden de geconsolideerde werkingsopbrengsten met 5,4 %. In absolute bedragen is dit een toename met 36.095.733 EUR (zie volgende tabel⁸). Het groeiritme van de werkingsopbrengsten is behoorlijk gestegen t.o.v. de in 2005 gerealiseerde groei (+ 1,9 %).

Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05
		2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>					
I. Werkingsopbrengsten	70/74	670.164.603	706.260.336	+ 36.095.733	+ 5,4 %
Werkingsuitkeringen	700	543.118.954	571.910.019	+ 28.791.065	+ 5,3 %
Inschrijvings- en examengelden	701/2	45.858.418	45.229.281	- 629.137	- 1,4 %
Omzet boeken en cursussen	703	8.740.101	8.417.030	- 323.071	- 3,7 %
Sociale toelagen	704	0	0	+ 0	VB = 0
Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	1.169.170	1.334.215	+ 165.045	+ 14,1 %
Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	VB = 0
Andere werkingsopbrengsten	74	71.277.959	79.369.791	+ 8.091.832	+ 11,4 %

De hoofdbron van de werkingsopbrengsten, nl. de “Werkingsuitkeringen”, neemt, in absolute termen, het leeuwenaandeel van deze toename voor haar rekening. De belangrijkste componenten die bijgedragen hebben tot deze groei zijn in dalende orde : “Financiële injectie” (+ 12.500.000 EUR) “Werkingsuitkeringen enveloppe (HF-BFS-BOBE : + 8.677.272 EUR)”, “Actualisatie loonmassa december” (+ 5.813.027 EUR), “Aanvullende middelen” (+ 3.612.382 EUR) en “Academiseringsmiddelen” (+ 2.292.379 EUR).

⁸ JR = jaarrekening, BG = begroting, VB = vorig boekjaar

Er waren echter ook componenten die minder middelen voortbrachten dan voorheen. De belangrijkste daling werd opgetekend bij de opbrengsten m.b.t. "Terugbetaling TBS 55+ ov" (- 6.733.806 EUR). Deze daling is een logisch gevolg van de afbouw van dit stelsel. Volledigheidshalve dient evenwel opgemerkt dat deze daling ook langs de kostenzijde terug te vinden is (saldo van lagere loonkosten en teruggenomen voorzieningen), zodat deze minderopbrengst geen wezenlijke verarming van de beschikbare werkingsmiddelen inhoudt. Ook de opbrengsten van "extra werkingsuitkeringen" daalden sterk (- 408.486 EUR conform art 180 van het hogescholendecreet). Dit geldt eveneens voor de "bijzondere werkingsmiddelen (- 21.249 EUR conform art 181 van het hogescholendecreet). Andere componenten stegen of daalden omwille van specifieke redenen: "uitkering bevallingsverloven" (aantal bevallingen) en de opbrengsten m.b.t. initiële lerarenopleidingen van academisch niveau en m.b.t. de voortgezette lerarenopleidingen (het aantal in vorig boekjaar afgeleverde diploma's - art 179 van het hogescholendecreet). Uiteraard heeft de toegepaste indexering het bedrag van elke component gunstig beïnvloed.

De tijdens een academiejaar ontvangen studiegelden hebben betrekking op twee kalenderjaren en dienen bijgevolg ook deels overgedragen te worden naar het volgende boekjaar. Alle hogescholen pasten voorheen reeds een gedeeltelijke overdracht toe van de ontvangen inschrijvingsgelden. Examengelden werden in bepaalde hogescholen evenwel volledig overgedragen naar het volgende boekjaar. Door de integratie van beide opbrengsten in de "studiegelden" vanaf het academiejaar 2005-2006 kon deze aparte behandeling niet langer gehandhaafd blijven en diende de totaliteit van de opbrengsten versleuteld te worden over twee boekjaren, wat de interpretatie van de wijziging over de beschouwde periode iets moeilijker maakt. Het commissariaat stelde een werkblad ter beschikking van de hogescholen dat toeliet de berekening en de versleuteling van de opbrengsten uit studiegelden tot in detail op te volgen. De hogescholen geven diverse verklaringen voor de geboekte meer- of minderopbrengsten:

- de flexibilisering van het onderwijs zorgde er voor dat de studiegelden gelinkt werden aan het aantal studiepunten waarvoor de studenten inschreven. Meerdere hogescholen voeren dit element aan om een daling van de opbrengsten te verklaren doordat gaandeweg meer studenten inschrijven voor minder dan 54 studiepunten en dan ook minder studiegeld betalen;
- wijziging in het interne verrekeningssysteem over de twee betrokken boekjaren;
- toe- of afname van het aantal studenten in de reguliere maar ook in de voortgezette opleidingen;
- indexatie van de inschrijvingsgelden;
- andere timing in de organisatie van cursussen waarvan de opbrengsten gerelateerd worden aan het boekjaar waarin ze georganiseerd worden;
- gewijzigde studentenmix (bv groter aandeel van de beursstudenten in de totale populatie, wat een negatieve invloed heeft op de geboekte opbrengsten).

Hoewel de spreiding van het aantal hogescholen die hun opbrengsten uit "Omzet boeken en cursussen" zien dalen of stijgen gelijkmatig verdeeld is (9 hogescholen kennen een stijgende omzet, 9 hogescholen een dalende omzet, 3 hogescholen boeken net als in 2005 geen opbrengsten voor deze rubriek), dalen de opbrengsten van de sector voor deze rubriek met 3,7 % t.o.v. 2005. Voor individuele hogescholen zal de evolutie van het aantal studenten ongetwijfeld een verklarende factor vormen (in positieve of negatieve zin). Voor de sector in zijn geheel kan de tendens tot outsourcing van de cursusverkoop een verklaring vormen voor de globale daling van de geboekte opbrengsten. Bij outsourcing boekt de hogeschool immers alleen het ontvangen commissieloon als opbrengst. Of deze daling een negatieve impact heeft op het werkingsresultaat van de hogeschool is lang niet zeker. Immers de beslissing tot outsourcing beïnvloedt ook de kosten van "Verbruikte goederen" (zie 3.3.2.1).

In de verslaggeving over het boekjaar 2004 werd reeds gemeld dat twee hogescholen (KdG en KHBO) hun projecten in uitvoering verwerken via een activering onder de voorraadpost "Projecten in uitvoering" (onderdeel van de op de actiefzijde van de balans opgenomen voorraden). Deze boekingswijze omvat ook het gebruik van de rekening "Voorraadjwijzigingen projecten in uitvoering" (code 71 van de resultatenrekening) om de wijzigingen in de voorraadwaarde van de zelf geproduceerde voorraden te verklaren. De in 2006 geboekte voorraadjwijziging (toename met 1.334.215 EUR t.o.v. 2005) is evenwel neutraal t.a.v. het resultaat want deze geeft enkel aan dat de aan de lopende projecten bestede kosten hoger liggen dan vorig boekjaar. Het resultaat op de lopende projecten wordt door beide hogescholen immers pas bij de afwerking van het project in het resultaat opgenomen (completed contract methode). Tot nu hebben beide hogescholen nog geen navolging gekregen in de toepassing van deze boekhoudtechniek. Mogelijk zal dit binnen afzienbare tijd wijzigen, daar de Commissie voor Boekhoudkundige Normen (CBN) een advies terzake voorbereidt.

Op geconsolideerde basis nemen de "Andere werkingsopbrengsten" tijdens het boekjaar 2006 toe met 11,4% t.o.v. het boekjaar 2005. Deze rubriek omvat een ruime verscheidenheid aan opbrengsten (PWO-middelen, bepaalde subsidies, verkopen van pedagogisch materiaal, nevenactiviteiten, huuropbrengsten, giften, allerhande doorgerekende kosten...). Nochtans zien niet alle hogescholen deze opbrengstencategorie toenemen. De hogescholen waar dit wel het geval is (18 hogescholen), formuleren vaak dezelfde verklaringen:

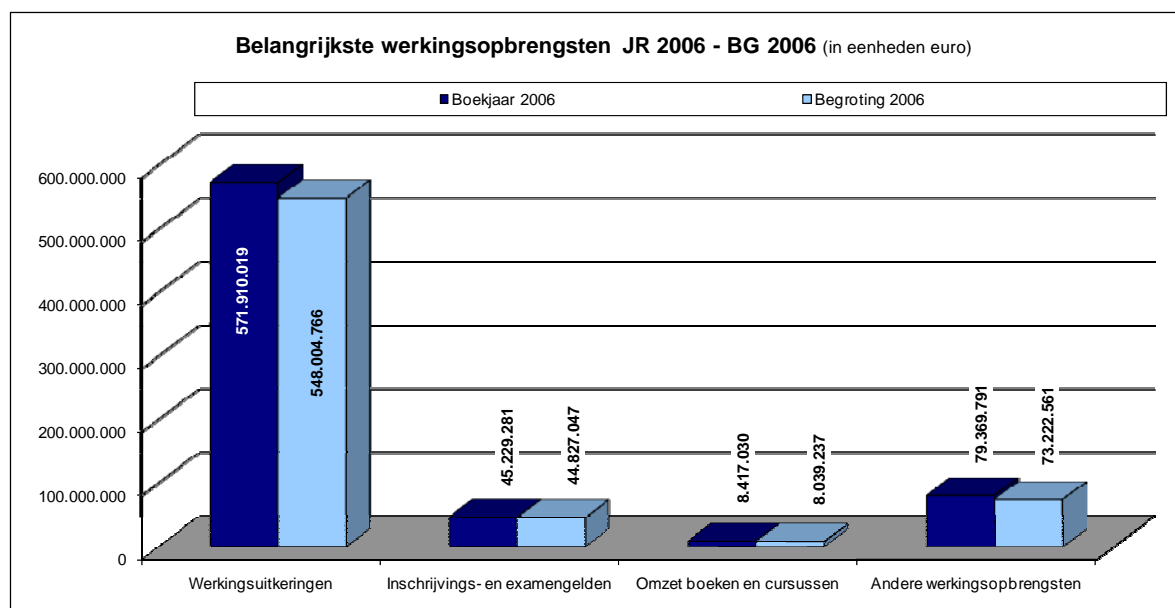
- hogere opbrengsten uit maatschappelijke dienstverlening;
- hogere kostenverrekening, bv. verrekening van studiereizen aan studenten;
- verhoging van de PWO-middelen;
- toename van het aantal naar andere rechtspersonen gedetacheerde personeelsleden en de daaruit voortvloeiende kostenverrekening;
- hogere recuperatie van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoeksassistenten;
- toename van de opbrengsten uit projecten.

3.3.1.2 Horizontale analyse: begroting 2006 – jaarrekening 2006

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de opbrengsten. Deze werkwijze leidt elk jaar opnieuw tot hogere dan in de begroting voorziene werkingsopbrengsten. In het boekjaar 2006 is dezelfde tendens vast te stellen. Bovendien konden/mochten de hogescholen bij het opstellen van hun begroting 2006 geen rekening houden met de in het vooruitzicht gestelde financiële injectie (12.500.000 EUR). De minister had de toekenning ervan immers afhankelijk gesteld van een duidelijk en bindend akkoord binnen de sector over programmatie en de problematiek van de afstudeerrichtingen. Het is pas in een later stadium dat de Vlaamse regering een beslissing nam over de toekenning en verdeling van de middelen van de financiële injectie.

De geconsolideerde werkingsopbrengsten liggen 4,6% boven de gebudgetteerde werkingsopbrengsten. Om redenen hiervoor toegelicht is de marge van onderschatting in 2006 dan ook opmerkelijk breder dan in vorige begrotingsjaren het geval was: 4,6% t.o.v. 1,7% in 2002, 2,3% in 2003, 2,8% in 2004 en 1,4% in 2005.

Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
		2006	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>					
I. Werkingsopbrengsten	70/74	706.260.336	675.361.448	+ 30.898.888	+ 4,6 %
Werkingsuitkeringen	700	571.910.019	548.004.766	+ 23.905.253	+ 4,4 %
Inschrijvings- en examengelden	701/2	45.229.281	44.827.047	+ 402.234	+ 0,9 %
Omzet boeken en cursussen	703	8.417.030	8.039.237	+ 377.793	+ 4,7 %
Sociale toelagen	704	0	0	+ 0	BG = 0
Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	1.334.215	1.267.837	+ 66.378	+ 5,2 %
Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	BG = 0
Andere werkingsopbrengsten	74	79.369.791	73.222.561	+ 6.147.230	+ 8,4 %

Traditioneel slaagden de hogescholen er in hun "Werkingsuitkeringen" vrij nauwkeurig, maar toch met enige voorzichtigheid in te schatten. Zij konden zich hiervoor baseren op de raming die AHOVo hen per einde september 2005 meedeelde. Voor het begrotingsjaar 2006 is de afwijking echter sterk toegenomen. De reële "Werkingsuitkeringen" lagen immers 23.905.253 EUR hoger (+4,4 % t.o.v. +0,2 % in 2005) dan begroot. Voor een belangrijk deel heeft dit te maken met het feit dat de hogescholen de financiële injectie (12.500.000 EUR) niet konden opnemen in hun begroting. Verder zijn ook de boekingen m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering (zie punt 3.2) verantwoordelijk voor een belangrijke meeropbrengst (extra opbrengst: 5.813.027 EUR). Van deze operatie was ten tijde van de begrotingsopstelling immers nog geen sprake, net zomin als van de verhoging van het vakantiegeld waarvoor aan de hogescholen in 2006 2.211.000 EUR extra middelen toegekend werden. Wanneer het effect van deze elementen zou geëlimineerd worden blijft de afwijking beperkt tot 0,50 %. De hogescholen hebben bijgevolg, voor zover dit in hun mogelijkheden lag, hun "Werkingsuitkeringen" op een vrij realistische en tevens voorzichtige wijze ingeschat.

Diezelfde conclusie is ook van toepassing voor de begrote opbrengsten uit "Studiegelden". De gerealiseerde meeropbrengst bedraagt 402 234 EUR (0,9 % van de begrote opbrengsten). Gelet op de onzekerheid over het aantal inschrijvingen in het volgende academiejaar (2006-2007), getuigt dit van een realistische doch voorzichtige begrotingspolitiek.

De omzet boeken en cursussen is ongeveer 5 % hoger dan geraamd in de begroting 2006. Drie hogescholen hebben geen actieve cursusdienst en hebben bijgevolg geen opbrengsten begroot. Acht hogescholen realiseerden minder opbrengsten en tien hogescholen meer opbrengsten dan verwacht. Per saldo realiseert de sector 377 793 EUR meer opbrengsten dan begroot. In absolute bedragen is de meeropbrengst het hoogst bij de katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (+ 253.034 EUR), procentueel is de meeropbrengst het hoogst bij de Provinciale Hogeschool Limburg (+ 226,6 %).

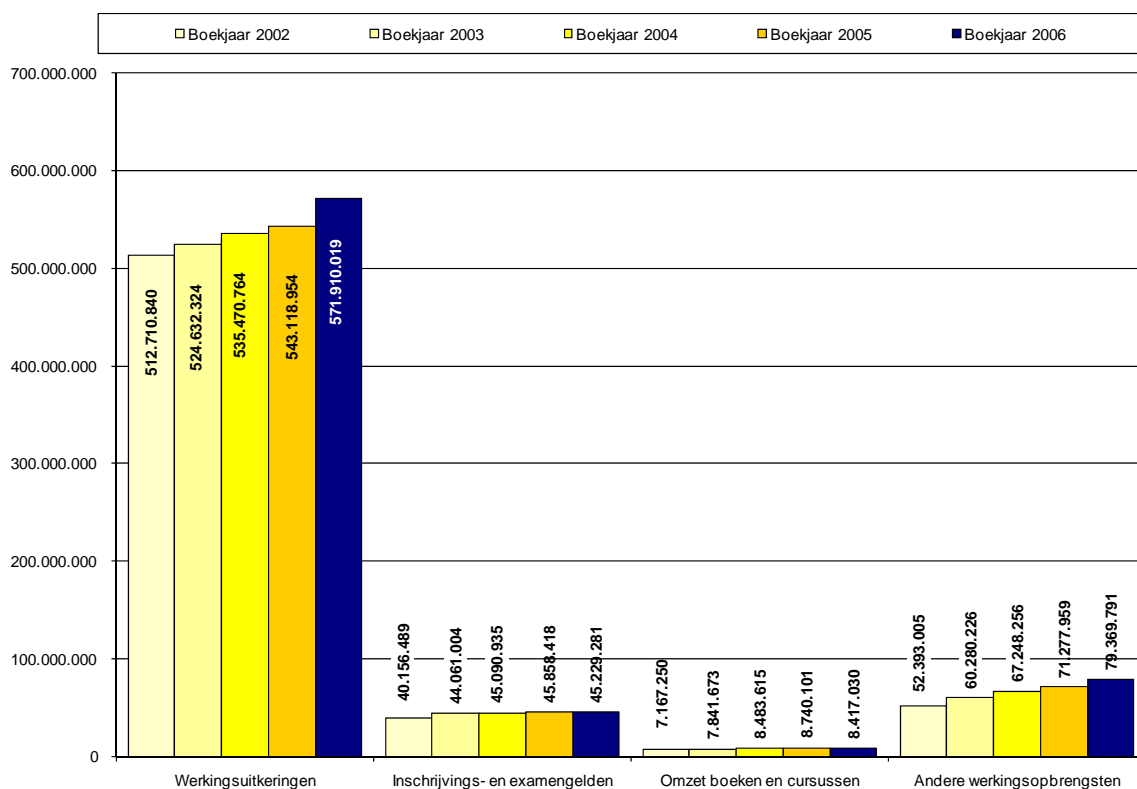
De twee hogescholen (KdG en KHBO) die hun projecten in uitvoering verwerken via activering onder de voorraadpost "Projecten in uitvoering" (code 30 – activa balans) hebben de waarde van de voorraadwijziging m.b.t. deze projecten vrij nauwkeurig geraamd, vooral gelet op het feit dat de voortgang van een project bij de begrotingsopstelling moeilijk in te schatten is.

De voorzichtige ingesteldheid van de hogescholen bij het begroten van de werkingsopbrengsten is vooral te merken in de raming van de "Andere werkingsopbrengsten". Deze brengen 8,4 % (6.147.230 EUR) meer op dan in de begroting voorzien. Door het eenmalige karakter van een deel van de activiteiten en de onzekerheid verbonden aan het binnenhalen van projecten (i.v.m. maatschappelijke dienstverlening of wetenschappelijk onderzoek) worden deze opbrengsten, door het merendeel van de hogescholen, elk jaar te laag gebudgetteerd. De toename van deze opbrengsten (bv. uit projecten of uit het doorrekenen van bepaalde kosten) moet echter gezien worden in combinatie met de toename van bepaalde kosten. Deze extra opbrengsten vertalen zich daarom niet noodzakelijk in een beter werkingsresultaat.

3.3.1.3 Horizontale analyse: jaarrekening 2002 - 2006

De evolutie – in de periode 2002-2006 – van de vier belangrijkste componenten van de werkingsopbrengsten wordt hieronder grafisch voorgesteld:

Evolutie (belangrijkste) werkingsopbrengsten (in eenheden euro)

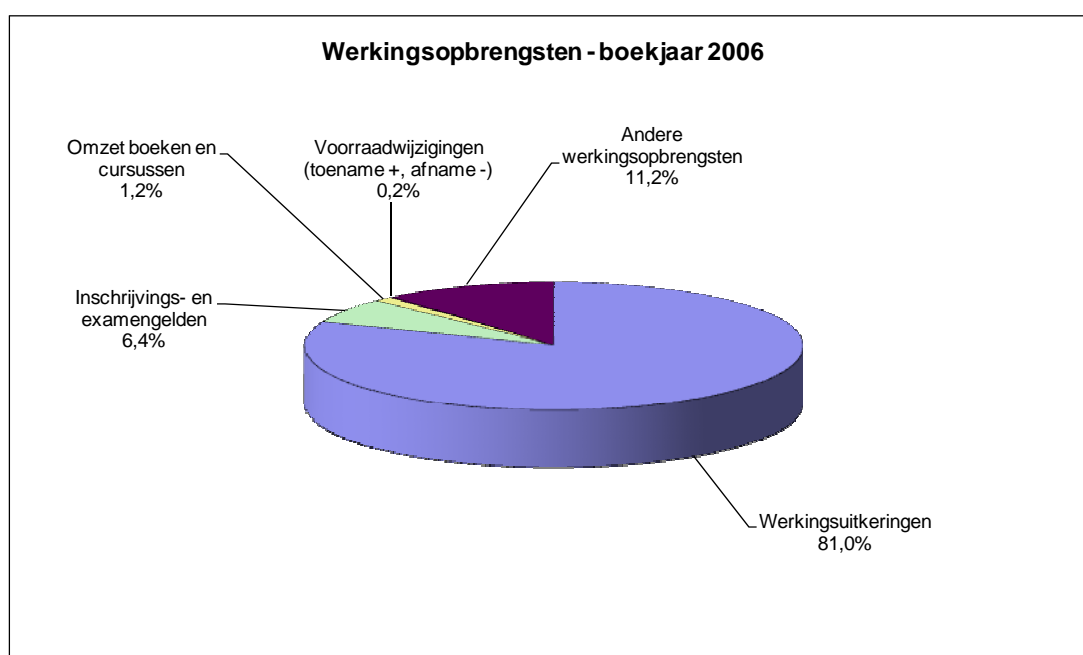
Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
		2002	2003	2004	2005	2006
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>						
I. Werkingsopbrengsten	70/74	612.502.175	636.886.097	657.729.417	670.164.603	706.260.336
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 24.383.922	+ 20.843.320	+ 12.435.186	+ 36.095.733
Jaarlijks groeipercentage			+ 4,0 %	+ 3,3 %	+ 1,9 %	+ 5,4 %
Index: 2002 = 100			104,0	107,4	109,4	115,3
A.1. Werkingsuitkeringen	700	512.710.840	524.632.324	535.470.764	543.118.954	571.910.019
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 11.921.484	+ 10.838.440	+ 7.648.190	+ 28.791.065
Jaarlijks groeipercentage			+ 2,3 %	+ 2,1 %	+ 1,4 %	+ 5,3 %
Index: 2002 = 100			102,3	104,4	105,9	111,5
A.2. Inschrijvings- en examengelden	701/2	40.156.489	44.061.004	45.090.935	45.858.418	45.229.281
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 3.904.515	+ 1.029.931	+ 767.483	- 629.137
Jaarlijks groeipercentage			+ 9,7 %	+ 2,3 %	+ 1,7 %	- 1,4 %
Index: 2002 = 100			109,7	112,3	114,2	112,6
A.3. Omzet boeken en cursussen	703	7.167.250	7.841.673	8.483.615	8.740.101	8.417.030
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 674.423	+ 641.942	+ 256.486	- 323.071
Jaarlijks groeipercentage			+ 9,4 %	+ 8,2 %	+ 3,0 %	- 3,7 %
Index: 2002 = 100			109,4	118,4	121,9	117,4
B. Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0	0	1.435.847	1.169.170	1.334.215
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 0	+ 1.435.847	- 266.677	+ 165.045
Jaarlijks groeipercentage			VB = 0	VB = 0	- 18,6 %	+ 14,1 %
Index: 2002 = 100			2002 = 0	2002 = 0	2002 = 0	2002 = 0
C. Geproduceerde vaste activa	72	74.591	70.870	0	0	0
Jaarlijkse absolute mutatie			- 3.721	- 70.870	+ 0	+ 0
Jaarlijks groeipercentage			- 5,0 %	- 100,0 %	VB = 0	VB = 0
Index: 2002 = 100			95,0	0,0	0,0	0,0
D. Andere werkingsopbrengsten	74	52.393.005	60.280.226	67.248.256	71.277.959	79.369.791
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 7.887.221	+ 6.968.030	+ 4.029.703	+ 8.091.832
Jaarlijks groeipercentage			+ 15,1 %	+ 11,6 %	+ 6,0 %	+ 11,4 %
Index: 2002 = 100			115,1	128,4	136,0	151,5

De horizontale analyse van de werkingsopbrengsten van de 5 voorbije boekjaren leidt tot volgende vaststellingen:

- ◆ De geconsolideerde werkingsopbrengsten groeien jaarlijks aan. T.o.v. het boekjaar 2002 namen de werkingsopbrengsten toe met 15,3 %.
- ◆ In absolute bedragen is de groei van de werkingsuitkeringen de belangrijkste bron van meeropbrengsten. Deze werden enerzijds gerealiseerd door de jaarlijkse indexering van de enveloppe en anderzijds via de bijkomende input van financiële middelen door de Vlaamse Regering.
- ◆ T.o.v. het boekjaar 2002 stegen de opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden met 12,6 %. Deze groei is vooral terug te voeren tot het boekjaar 2003.
- ◆ De “Omzet boeken en cursussen” groeide in de beschouwde periode met 17,4 %. De groei van deze rubriek werd ongetwijfeld afgeremd door de tendens, bij meerdere hogescholen, om de verkoop ervan uit te besteden. Deze tendens komt vooral tot uiting bij de verkoop van boeken en in mindere mate bij de verkoop van cursussen. Bij uitbesteding heeft de te boeken opbrengst enkel betrekking op het commissieloon dat de hogeschool hiervoor ontvangt.
- ◆ In de periode 2002-2006 was de component “Andere werkingsopbrengsten” de snelst groeiende factor van de geconsolideerde werkingsopbrengsten. In de beschouwde periode steeg deze opbrengst met 51,5 %. Voor de hogescholen was dit een belangrijke bron van bijkomende werkingsmiddelen, waar echter vaak ook bijkomende kosten tegenover stonden.

3.3.1.4 Verticale analyse: jaarrekening 2006

De hogescholen realiseren de geconsolideerde werkingsopbrengsten hoofdzakelijk met de opbrengsten van 4 rubrieken. De financiële middelen die de hogescholen ontvangen van de overheid (werkingsuitkeringen) blijven de belangrijkste opbrengstenbron. Ten opzichte van het vorige boekjaar vallen er in 2006 slechts minimale verschuivingen in het aandeel van de diverse opbrengstenrubrieken vast te stellen. Zo loopt het aandeel van de “Inschrijvings- en examengelden” en van de “Omzet boeken en cursussen” lichtjes terug en dit ten voordele van het aandeel van de “Andere werkingsopbrengsten”. De verschuivingen zijn echter te beperkt om hieraan een fundamentele betekenis toe te kennen.

3.3.1.5 Verticale analyse: jaarrekening 2002 - 2006

De structuuranalyse van de geconsolideerde werkingsopbrengsten wijst voor de periode 2002-2006 op een groeiend belang van de rubriek "Andere werkingsopbrengsten". Uit de horizontale analyse van de werkingsopbrengsten kon al worden afgeleid dat deze rubriek over de periode 2002-2006 de snelst groeiende deelrubriek was. Deze evolutie gaat vooral ten koste van het aandeel van de "Werkingsuitkeringen" en in mindere mate van de "Studiegelden".

De interpretatie van de groei van de "Andere werkingsopbrengsten" dient echter met de nodige omzichtigheid te gebeuren. Wanneer studenten bv in hogeschoolverband een buitenlandse reis maken, gebeurt het steeds vaker dat hogescholen de organisatie hiervan op zich nemen en de kosten doorrekenen aan de studenten. Deze voor het resultaat vaak neutrale operatie jaagt het bedrag van bepaalde kosten- en opbrengstenrekeningen (in dit voorbeeld de 61- en 74-rekeningen) de hoogte in, zonder dat er iets wezenlijks veranderd is in de werking van de hogeschool. Een analoge situatie doet zich voor wanneer vanuit de hogeschool personeelsleden gedetacheerd worden naar bv de vzw Studentenvoorzieningen en de betaalde loonlasten via facturatie gerecupereerd worden. Te gemakkelijk wordt de verhoging van de "Andere werkingsopbrengsten" toegeschreven aan de door de hogescholen geleverde inspanningen om derde geldstromen te creëren en/of uit te breiden. Enig voorbehoud is hier dus wel op zijn plaats.

Werkingsopbrengsten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>Verticale analyse - % aandeel in de Werkingsopbrengsten</i>		2002	2003	2004	2005	2006	2006
I. Werkingsopbrengsten	70/74	612.502.175	636.886.097	657.729.417	670.164.603	706.260.336	675.361.448
Werkingsuitkeringen	700	83,7 %	82,4 %	81,4 %	81,0 %	81,0 %	81,1 %
Inschrijvings- en examengelden	701/2	6,6 %	6,9 %	6,9 %	6,8 %	6,4 %	6,6 %
Omzet boeken en cursussen	703	1,2 %	1,2 %	1,3 %	1,3 %	1,2 %	1,2 %
Vorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0,0 %	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
Geproduceerde vaste activa	72	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andere werkingsopbrengsten	74	8,6 %	9,5 %	10,2 %	10,6 %	11,2 %	10,8 %

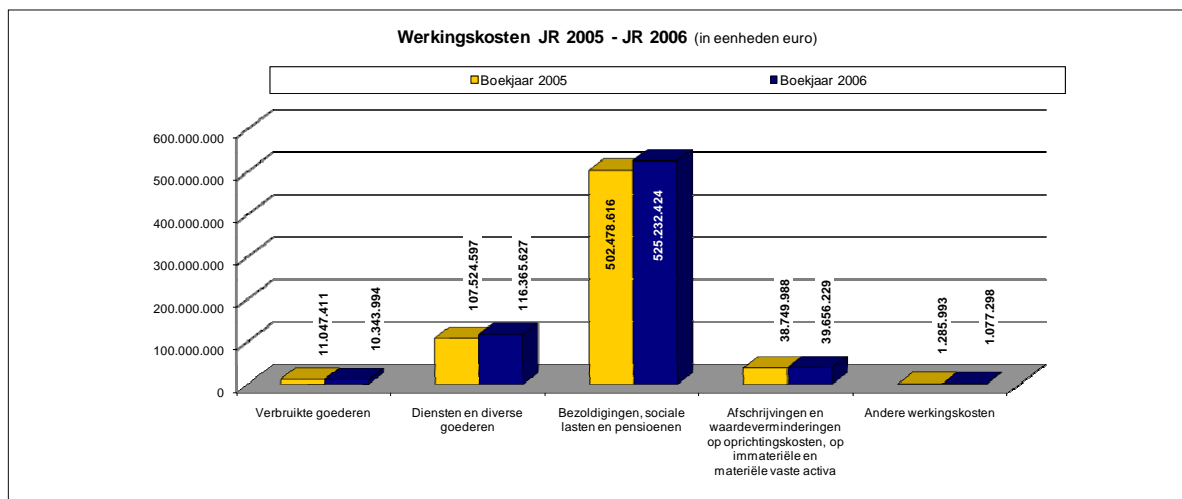
3.3.1.6 Verticale analyse: begroting 2006 – jaarrekening 2006

De samenstelling van de werkingsopbrengsten in de jaarrekening 2006 benadert de begrote structuur van de werkingsopbrengsten. De voorzichtige ingesteldheid waarmee de hogescholen hun begroting opstellen, leidt tot een systematische onderschatting van de opbrengsten. Dit is bij alle deelrubrieken merkbaar, maar is duidelijk het sterkst bij de rubriek waar de onzekerheid over de te verwachten opbrengsten het grootst is: de "Andere werkingsopbrengsten". In realiteit is het relatieve belang van deze rubriek altijd hoger dan op basis van de begrote waarden kon afgeleid worden. In 2006 ging dit ten koste van het aandeel van "Inschrijvings- en examengelden" en even traditioneel maar nu iets minder uitgesproken van de "Werkingsuitkeringen".

3.3.2 Geconsolideerde werkingskosten⁹

3.3.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2005 - 2006

Tijdens het boekjaar 2006 besteedden de 21 hogescholen 692.515.839 EUR aan werkingskosten. Voor de 5 belangrijkste kostenrubrieken wordt in onderstaande grafiek een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke kost opgenomen in de geconsolideerde resultatenrekening 2005 en 2006.

Tijdens het boekjaar 2006 stegen de werkingskosten met 5 % of 32.738.782 EUR. Deze groei is ruimer dan de in 2005 opgetreden groei: + 3,7 % (+ 23.835.889 EUR). De toename van de werkingskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de bezoldigingen, kende de grootste absolute groei en was bepalend voor het groeiritme van de totale werkingskosten.

Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05
		2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>					
II. Werkingskosten	60/64	659.777.057	692.515.839	+ 32.738.782	+ 5,0 %
A. Verbruikte goederen	60	11.047.411	10.343.994	- 703.417	- 6,4 %
B. Diensten en diverse goederen	61	107.524.597	116.365.627	+ 8.841.030	+ 8,2 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	502.478.616	525.232.424	+ 22.753.808	+ 4,5 %
D. Afschrijvingen en waardevermind. op OPK, IMVA en MVA	630	38.749.988	39.656.229	+ 906.241	+ 2,3 %
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvord.	631/4	317.440	251.605	- 65.835	- 20,7 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	(1.626.988)	(411.338)	+ 1.215.650	+ 74,7 %
G. Andere werkingskosten	640/8	1.285.993	1.077.298	- 208.695	- 16,2 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten	649	0	0	+ 0	VB = 0

⁹ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een "gebruiksovereenkomst om niet" deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

De kosten voor “Verbruikte goederen” hebben in hoofdzaak betrekking op de aankoop van grondstoffen voor verwerking in de cafetaria’s en cursusdiensten en op de aankoop van goederen voor doorverkoop (winkelverkoop). Deze kosten daalden met 6,4 % t.o.v. het vorige boekjaar. Een eenduidige verklaring hiervoor kan moeilijk aangegeven worden. Doordat de kosten voor deze rubriek eerder beperkt uitvallen, is de invloed van belangrijke mutaties in bepaalde hogescholen determinerend voor de evolutie ervan binnen de sector. Elf van de 21 hogescholen tekenen een daling op, twee hogescholen registreren geen kosten en acht hogescholen zien deze kosten groeien. Ongetwijfeld weerspiegelt de daling van deze kosten de tendens tot uitbesteding van bepaalde diensten (bv de verkoop van boeken en cursussen) waardoor er voor de uitbestede diensten geen kosten meer geboekt moeten worden.

Slechts twee hogescholen slaagden er in de kosten voor “Diensten en diverse goederen” te reduceren, de geconsolideerde kosten stegen dan ook met 8,2 %. De toename van deze kosten kan toegeschreven worden aan een brede waaier van factoren: de geleverde inspanningen op het vlak van academisering, hogere budgetten voor communicatie, public relations, terugbetaling van reis- en verblijfskosten, stijgende kosten voor onderhoud en herstellingen van de gebouwen, hogere energieprijzen, informaticakosten en erelonen, duurdere onderhoudscontracten,... Deze kostengroei moet echter ook voor een deel gerelativeerd worden. Een belangrijk deel van hier geboekte onderhoudskosten was gedekt door voorheen aangelegde voorzieningen. Andere kosten werden dan weer doorgerekend en moeten gezien worden in samenhang met de gestegen “Andere werkingsopbrengsten”.

De kosten voor “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen” groeiden (+ 4,5 %) tijdens het boekjaar 2006 o.a. door de uitbreiding van het personeelsbestand, de loonindexering (de extrapolatie van de indexsprong in september 2005 en de indexsprong in november 2006), de toekenning van de biënnales. Verder heeft ook de verhoging van het vakantiegeld (CAO II) bijgedragen tot de groei van de totale loonlasten. De aangroei werd zowel bij de bezoldigingskosten betaald via AHoVo als bij de bezoldigingskosten die de hogeschool zelf rechtstreeks betaalt, vastgesteld.

Het in 2006 uitgevoerde investeringspakket resulteerde in een toename van de afschrijvingskosten (+ 2,3%). Om de toename van de afschrijvingskosten te verklaren dient echter niet alleen rekening gehouden te worden met het investeringsvolume in 2006 (73.798.746 EUR), maar ook met de investeringsmix. De aard van de investeringen is immers bepalend voor het al of niet afschrijven en voor het toe te passen afschrijvingsritme, maar het effect hiervan is op basis van de gerapporteerde gegevens moeilijk in kaart te brengen.

De geboekte waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen vallen verder terug (- 65.835 EUR) t.o.v. de in 2005 geboekte kosten. Gezien het relatief beperkte bedrag waarover het hier gaat, heeft deze daling weinig effect op het geheel van de kosten en op het resultaat.

De kosten van “Voorzieningen voor risico’s en kosten” oefenen nog steeds een temperende invloed uit op de totaliteit van de werkingskosten, zij het dat dit effect ver uitgewerkt is. Dit betekent dat de terugname en aanwending van voorheen gevormde voorzieningen nog steeds hoger is dan het bedrag van de nieuw aangelegde voorzieningen. Het uitdovende TBS 55+ ov-stelsel is hieraan zeker niet vreemd. Er konden geen nieuwe personeelsleden meer toetreden tot dit stelsel terwijl anderzijds de laatste personeelsleden uitstapten omdat zij de pensioengerechtigde leeftijd hadden bereikt wat resulteerde in een daling van de aangewende voorzieningen. Bovendien werden de overige voorzieningen, op vraag van het commissariaat, aan een kritisch onderzoek onderworpen, wat leidde tot een terugname van bepaalde voorzieningen omdat ze geen reden van bestaan meer bleken te hebben. Verder hebben heel wat hogescholen grote onderhoudswerken uitgevoerd waarvoor voorheen voorzieningen waren aangelegd welke nu dienden aangewend te worden. Uiteraard werden de hogescholen ook geconfronteerd met nieuwe risico’s en dienden er bijgevolg ook nieuwe voorzieningen aangelegd te worden. Per saldo hebben de kosten van voorzieningen de werkingskosten met 411.338 EUR verminderd.

De daling van de “Andere werkingskosten” vormt gezien het relatief beperkte belang ervan geen fundamenteel gegeven in de analyse van de evolutie van de werkingskosten. De vastgestelde daling is toe te schrijven aan een veelheid van factoren waarin moeilijk een constante te vinden is.

3.3.2.2 Horizontale analyse: begroting 2006 – jaarrekening 2006

Traditioneel liggen de reële werkingskosten onder het begrote niveau. Dit is ook in 2006 het geval. Het werkelijke kostenbedrag is 0,9 % lager dan het geraamde bedrag, in absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 6.078.229 EUR. Het valt niet uit te maken in welke mate dit moet toegeschreven worden aan een voorzichtige begrotingsopstelling (ramen van maximale kosten), dan wel aan een zuinig beleid bij de uitvoering van de begroting. Wel moet er vastgesteld worden dat het bedrag van de niet bestede, doch in de begroting voorziene kosten, opmerkelijk lager uitvalt dan in vorig boekjaar (bedroeg in 2005 16.945.651 EUR of 2,5 % van de begrote werkingskosten). De geringe onderbesteding van het voorziene budget in 2006 is deels toe te schrijven aan het feit dat de hogescholen bij het opstellen van hun begroting de verhoging van het vakantiegeld 2006 nog niet konden incalculeren, terwijl deze verhoging wel verrekend werd in de jaarrekening 2006.

Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
		2006	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>					
II. Werkingskosten	60/64	692.515.839	698.594.068	- 6.078.229	- 0,9 %
A. Verbruikte goederen	60	10.343.994	10.392.248	- 48.254	- 0,5 %
B. Diensten en diverse goederen	61	116.365.627	118.744.364	- 2.378.737	- 2,0 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	525.232.424	526.347.030	- 1.114.606	- 0,2 %
D. Afschrijvingen en waardevermind. op OPK, IMVA en MVA	630	39.656.229	44.065.457	- 4.409.228	- 10,0 %
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvord.	631/4	251.605	9.000	+ 242.605	+ 2695,6 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	(411.338)	(2.053.760)	+ 1.642.422	+ 80,0 %
G. Andere werkingskosten	640/8	1.077.298	1.089.729	- 12.431	- 1,1 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten	649	0	0	+ 0	BG = 0

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor “Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen” en “Voorzieningen voor risico’s en kosten”.

Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen zijn moeilijk begrootbaar. De problemen komen immers meestal pas na de begrotingsopstelling aan de oppervlakte. Budgetoverschrijdingen zijn hier dan ook vrij logisch. Ook bij het begroten van voorzieningen wordt men met dit probleem geconfronteerd. De noodzaak tot het aanleggen van bepaalde voorzieningen komt vaak pas tot uiting nadat de begroting is opgesteld. Ook vertragingen in de uitvoering van de begrote onderhouds- en herstellingswerken kunnen aanleiding geven tot belangrijke afwijkingen t.a.v. wat begroot was.

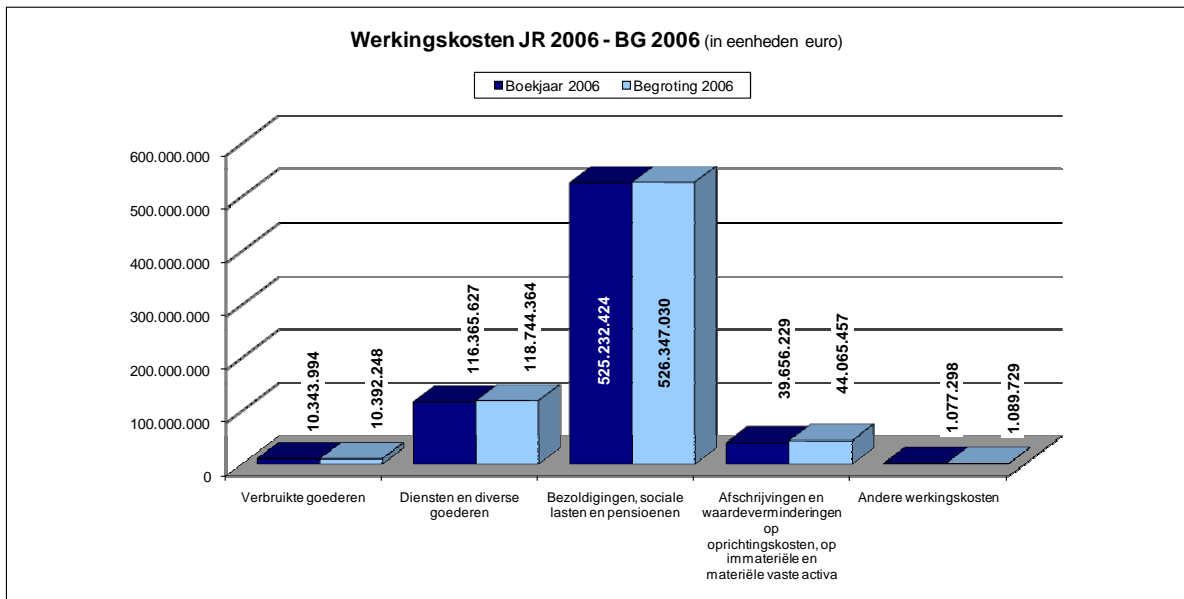
Bij de overige rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend, zij het dat de onderbesteding bij bepaalde rubrieken ("Verbruikte goederen" en "Andere werkingskosten") erg beperkt was.

In absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken "Afschrijvingen en waardeverminderingen" (4.409.228 EUR), "Diensten en diverse goederen" (2.378.737 EUR) en "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" (1.114.606 EUR).

De onderbesteding op het budget voor "Afschrijvingen en waardeverminderingen" is een jaarlijks weerkerend gegeven. Begrote investeringsprojecten lopen wel vaker vertraging op in hun uitvoering waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting, beginnen te lopen.

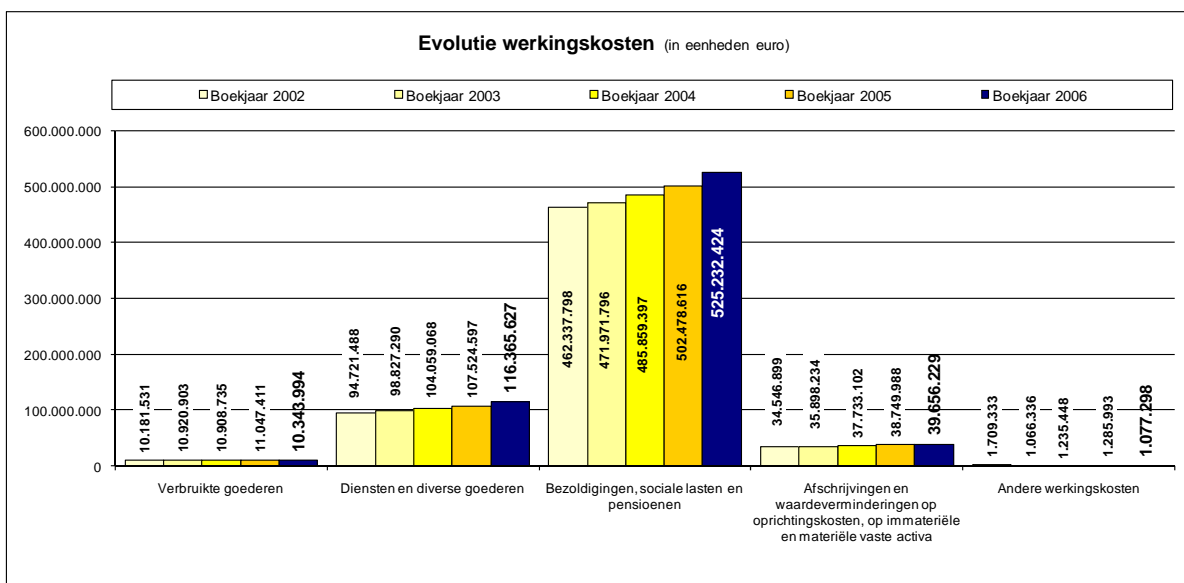
De lonen lijken vrij correct doch voorzichtig begroot, althans indien men op de relatief beperkte afwijking kan voortgaan (-0,2 %), doch hierbij past wel een belangrijke nuancering. De verhoging van het vakantiegeld (in uitvoering van de op 12 december 2006 formeel ondertekende CAO II) kon niet verrekend worden bij de begrotingsinstelling, maar drukte wel op de reële loonkosten. Enerzijds werd het vakantiegeld op basis van de prestaties in 2005, uit te betalen in 2006, verhoogd. Aangezien hiervoor per einde 2005 geen voldoende provisie was aangelegd, drukte de verhoging ervan op de loonkosten voor 2006. Voor deze verhoging stelde AHoVo wel bijkomende, evenmin begrote, middelen beschikbaar. Anderzijds dienden de hogescholen per einde 2006 de nodige provisies aan te leggen voor het vakantiegeld berekend op basis van de prestaties in 2006, uit te betalen in 2007, en waarbij een volgende fase in de verhoging van het vakantiegeld moest verrekend worden. Voor deze laatste verhoging stelde AHoVo in 2006 geen bijkomende middelen ter beschikking, maar deze meerkosten werden gecompenseerd door een anticipatie op de enveloppe voor 2007 (althans voor het statutair personeel) in het kader van het afboeken van de historische langetermijnvordering (zie punt 3.2).

De eveneens traditionele onderbesteding in de rubriek "Diensten en diverse goederen" valt in 2006 beduidend lager uit dan in 2005. Daar waar er in 2005 nog sprake was van een onderbesteding van 6,3 % is deze in 2006 beperkt tot 2%.

3.3.2.3 Horizontale analyse: jaarrekening 2002 - 2006

De totale werkingskosten stegen van 2002 t.e.m. 2006 elk boekjaar. De evolutie van de 5 belangrijkste kostenrubrieken wordt hierna grafisch weergegeven.

Sinds het boekjaar 2002, hebben de voorzieningen een milderende invloed gehad op het geheel van de werkingskosten. Dit milderend effect neemt echter, ingevolge het uitdovende karakter van het TBS 55+ ov-stelsel, versneld af. Het uitdeinen van deze remmende invloed wordt echter gecompenseerd met dalende loonlasten voor de betreffende personeelsleden. Naar het resultaat toe is dit dus een neutraal gebeuren.

Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
		2002	2003	2004	2005	2006
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>						
II. Werkingskosten	60/64	596.788.746	612.904.671	635.941.168	659.777.057	692.515.839
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 16.115.925	+ 23.036.497	+ 23.835.889	+ 32.738.782
Jaarlijks groepercentage			+ 2,7 %	+ 3,8 %	+ 3,7 %	+ 5,0 %
Index: 2002 = 100			102,7	106,6	110,6	116,0
A. Verbruikte goederen	60	10.181.531	10.920.903	10.908.735	11.047.411	10.343.994
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 739.372	- 12.168	+ 138.676	- 703.417
Jaarlijks groepercentage			+ 7,3 %	- 0,1 %	+ 1,3 %	- 6,4 %
Index: 2002 = 100			107,3	107,1	108,5	101,6
B. Diensten en diverse goederen	61	94.721.488	98.827.290	104.059.068	107.524.597	116.365.627
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 4.105.802	+ 5.231.778	+ 3.465.529	+ 8.841.030
Jaarlijks groepercentage			+ 4,3 %	+ 5,3 %	+ 3,3 %	+ 8,2 %
Index: 2002 = 100			104,3	109,9	113,5	122,9
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	462.337.798	471.971.796	485.859.397	502.478.616	525.232.424
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 9.633.998	+ 13.887.601	+ 16.619.219	+ 22.753.808
Jaarlijks groepercentage			+ 2,1 %	+ 2,9 %	+ 3,4 %	+ 4,5 %
Index: 2002 = 100			102,1	105,1	108,7	113,6
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	34.546.899	35.898.234	37.733.102	38.749.988	39.656.229
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.351.335	+ 1.834.868	+ 1.016.886	+ 906.241
Jaarlijks groepercentage			+ 3,9 %	+ 5,1 %	+ 2,7 %	+ 2,3 %
Index: 2002 = 100			103,9	109,2	112,2	114,8
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen (+/-)	631/4	164.085	388.771	382.166	317.440	251.605
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 224.686	- 6.605	- 64.726	- 65.835
Jaarlijks groepercentage			+ 136,9 %	- 1,7 %	- 16,9 %	- 20,7 %
Index: 2002 = 100			236,9	232,9	193,5	153,3
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (+/-)	635/7	(6.872.388)	(6.168.659)	(4.236.748)	(1.626.988)	(411.338)
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 703.729	+ 1.931.911	+ 2.609.760	+ 1.215.650
Jaarlijks groepercentage			+ 10,2 %	+ 31,3 %	+ 61,6 %	+ 74,7 %
Index: 2002 = 100			89,8	61,6	23,7	6,0
G. Andere werkingskosten	640/8	1.709.333	1.066.336	1.235.448	1.285.993	1.077.298
Jaarlijkse absolute mutatie			- 642.997	+ 169.112	+ 50.545	- 208.695
Jaarlijks groepercentage			- 37,6 %	+ 15,9 %	+ 4,1 %	- 16,2 %
Index: 2002 = 100			62,4	72,3	75,2	63,0
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten (-)	649	0	0	0	0	0
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 0	+ 0	+ 0	+ 0
Jaarlijks groepercentage			VB = 0	VB = 0	VB = 0	VB = 0
Index: 2002 = 100			2002 = 0	2002 = 0	2002 = 0	2002 = 0

Aan de kostenzijde worden voor de periode 2002-2006 volgende tendensen vastgesteld: de totale werkingskosten liggen in 2006 16 % boven het kostenniveau van 2002 en zijn hiermee iets sneller gestegen dan de werkingsopbrengsten (+ 15,3 %).

- ♦ Het is logisch dat de evolutie van het totale kostenvolume gedetermineerd wordt door de belangrijkste deelcomponent(en). Bij de hogescholen zijn dit de loonkosten en de kosten voor diensten en diverse goederen. De loonkosten zijn in de beschouwde periode gestegen met 13,6%, de kosten voor diensten en diverse goederen met 22,9%. De totale kosten volgen met een stijging van 16% een tussenliggend groeipatroon.

- ◆ De bestedingen in de rubriek “Diensten en diverse goederen” kennen reeds jaren een bovengemiddelde groei. Omdat het hier om de tweede zwaarste kostenfactor gaat verdient de groei ervan continue aandacht. De jaarlijks weerkerende factoren die de hogescholen aanvoeren om de groei van deze kosten t.a.v. het vorige boekjaar te verklaren (zie punt 3.3.2.1), laten zich ook hier gevoelen. Toch moet de vastgestelde groei in zijn juiste context gezien worden. Bepaalde van deze kosten werden immers doorgerekend aan studenten (bv studiereizen) of derden, of waren gedekt door voorheen aangelegde voorzieningen (bv voor groot onderhoud). Zo mag bv een deel van het kostenremmend effect van de voorzieningen toegerekend worden op de groei van de kosten voor “Diensten en diverse goederen”.
- ◆ Enkel bij de rubrieken “Voorzieningen voor risico’s en kosten” en “Andere werkingskosten” liggen de kosten onder het niveau van 2002. Voor de voorzieningen is dit toe te schrijven aan het TBS 55+ ov-verhaal en aan een meer kritische benadering van de aangelegde voorzieningen.
- ◆ De kosten voor verbruikte goederen liggen in 2006 quasi op hetzelfde niveau als in het boekjaar 2002. De toename blijft beperkt tot 1,6 %.
- ◆ De jaarlijks aangehouden investeringsinspanningen veroorzaken een belangrijke stijging van de afschrijvingskosten. Deze kostenrubriek steeg in de beschouwde periode met 14,8 %. De toename van deze kosten moet echter gerelativeerd worden. De hogescholen deden immers in aanzienlijke mate een beroep op investeringssubsidies om een deel van deze investeringen te financieren. De toerekening van deze investeringssubsidies zou de geboekte afschrijvingskosten ten dele moeten compenseren. Deze toerekening wordt echter boekhoudkundig verwerkt onder de financiële opbrengsten.
- ◆ De toename van de kosten voor “Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen” mag dan procentueel vrij indrukwekkend zijn (+ 53,3 % t.o.v. 2002), in absolute bedragen is het effect ervan op de evolutie van de totale werkingskosten verwaarloosbaar klein.

3.3.2.4 Verticale analyse: jaarrekening 2006

De structuur van de geconsolideerde werkingskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de werkingskosten wordt het procentueel aandeel in de totale werkingskosten aangeduid. Eén kostencomponent, “Voorzieningen voor risico’s en kosten”, heeft een negatief aandeel in het kostentotaal en compenseerde bijgevolg gedeeltelijk het groeiende aandeel van andere rubrieken. Drie kostencomponenten, nl. de diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten nemen samen 98,3 % van de totale werkingskosten voor hun rekening.

3.3.2.5 Verticale analyse: jaarrekening 2002 - 2006

De structuuranalyse van de geconsolideerde werkingskosten geeft geen fundamentele verschuivingen in het relatieve belang van de diverse werkingskosten aan. Er werd in dit verslag reeds gewezen op de groei van de kosten voor diensten en diverse goederen. Deze rubriek ziet zijn aandeel in de totale werkingskosten inderdaad toenemen. Dit gaat vooral ten koste van het aandeel van de loonlasten.

Werkingskosten	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2002	2003	2004	2005	2006	2006
<i>Verticale analyse - % aandeel in de Werkingskosten</i>							
II. Werkingskosten	60/64	596.788.746	612.904.671	635.941.168	659.777.057	692.515.839	698.594.068
Verbruikte goederen	60	1,7 %	1,8 %	1,7 %	1,7 %	1,5 %	1,5 %
Diensten en diverse goederen	61	15,9 %	16,1 %	16,4 %	16,3 %	16,8 %	17,0 %
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	77,5 %	77,0 %	76,4 %	76,2 %	75,8 %	75,3 %
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	5,8 %	5,9 %	5,9 %	5,9 %	5,7 %	6,3 %
Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen	631/4	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	- 1,2 %	- 1,0 %	- 0,7 %	- 0,2 %	- 0,1 %	- 0,3 %
Andere werkingskosten	640/8	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten	649	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

3.3.2.6 Verticale analyse: begroting 2006 – jaarrekening 2006

De begrote structuur van de werkingskosten van het jaar 2006 sluit behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De uitvoering van de begroting heeft geen fundamentele verschuivingen in de structuur van de werkingskosten veroorzaakt. Traditioneel worden er minder investeringen uitgevoerd dan in de begroting voorzien zijn. Dit was ook in 2006 het geval. Hierdoor valt het aandeel van afschrijvingslasten in de jaarrekening lager uit dan op basis van de begroting kon verwacht worden. Dit komt vooral het aandeel van de loonkosten ten goede, dit niettegenstaande een lichte onderbesteding van de begrote loonkosten.

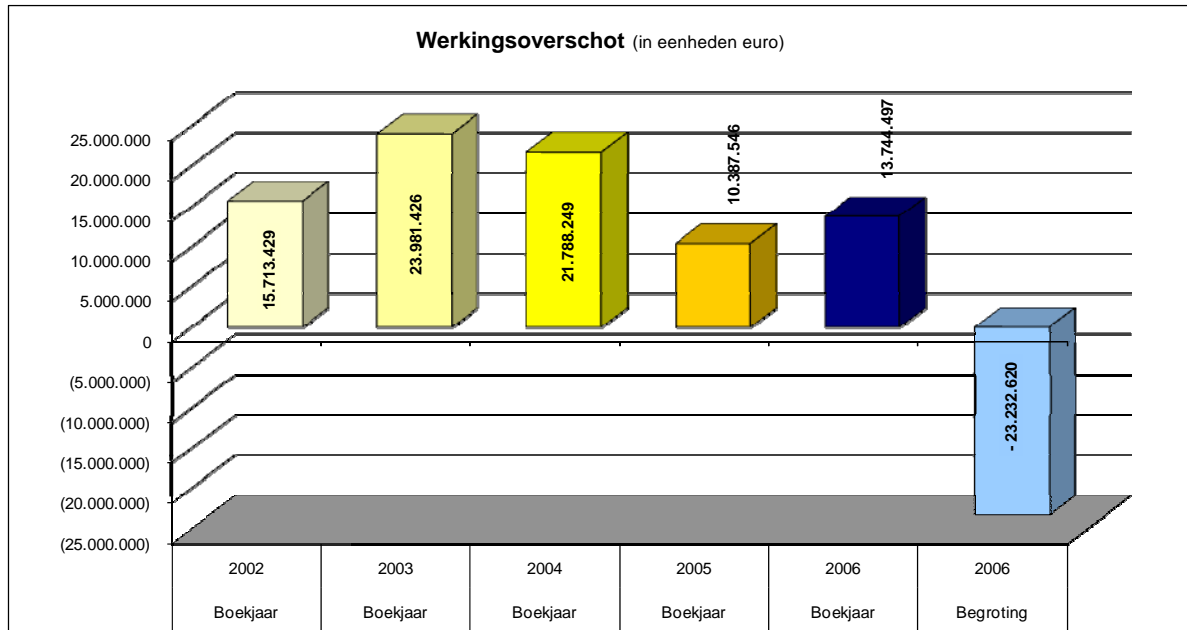
3.3.3 Geconsolideerd werkingsoverschot / (werkingstekort) | 70/64 |

Het werkingsoverschot is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2006 realiseerde de sector een werkingsoverschot (13.744.497 EUR) dat hoger (+ 32,3 %) uitvalt dan vorig boekjaar, maar significant onder de in 2003 en 2004 gerealiseerde overschotten ligt. In vergelijking met het basisjaar (2002) van deze analyse ligt het resultaat 12,5 % onder het in 2002 gerealiseerde werkingsoverschot.

In het "Verslag over de werking van de hogescholen in 2005" werd er reeds op gewezen dat zich in 2004 mogelijk een duurzame trendbreuk had ingezet. Vanaf 2004 lag het groeiritme van de werkingskosten hoger dan dit van de werkingsopbrengsten, met een dalend werkingsoverschot tot gevolg. Betekent dit nu dat de in 2004 ingezette trendbreuk zich niet verder heeft doorgezet in 2006? Wie louter afgaat op de cijfers van 2006 zou inderdaad tot die conclusie moeten komen. De werkingsopbrengsten (+ 5,4 %) groeiden in 2006 immers sneller dan de werkingskosten (+ 5%). Het kan niet ontkend worden dat o.m. de financiële injectie (12.500.000 EUR) een belangrijke impuls gaf aan de groei van de werkingsopbrengsten. Onder punt 3.2 werd het effect van het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid en de daarmee gepaard gaande anticipatie op de enveloppe van het boekjaar 2007 toegelicht. Deze boekhoudkundige operatie werd voor de eerste maal uitgevoerd in 2006 en leidde tot een verhoging van de werkingsopbrengsten met 5.813.027 EUR. Zonder deze bijdrage, die zich voor de sector trouwens niet vertaalde in meer geldmiddelen, zou het werkingsoverschot in 2006 onder het niveau van 2005 liggen. Abstractie makend van het effect van deze boekhoudkundige constructie, mag gesteld worden dat de in 2004 ingezette trendbreuk zich ook in 2006 doorgezet heeft.

Het werkingsoverschot 2006 is veel gunstiger dan het in de begroting 2006 voorziene werkingstekort. Ook dit is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen terecht enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere werkingskosten en hogere werkingsopbrengsten dan begroot. In 2006 is vooral de afwijking tussen de begrote en de effectief gerealiseerde werkingsopbrengsten uitzonderlijk hoog en significant ruimer dan op basis van een voorzichtige begrotingsopstelling kan verklaard worden. De verklaring hiervoor dient dan ook gezocht te worden bij opbrengsten die bij de begrotingsopstelling niet konden of mochten verrekend worden. Dit geldt in de eerste plaats voor de financiële injectie (12.500.000 EUR) waarvan de toekenning door de minister aan voorwaarden werd gekoppeld waarvan het ten tijde van de begrotingsopstelling nog niet duidelijk was of deze inderdaad vervuld waren. De boekhoudkundige operatie m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering en de daarmee verbonden opbrengsten kon evenmin ingecalculeerd worden, het voorstel hieromtrent werd immers pas later uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de extra opbrengsten ter compensatie van de verhoging van het vakantiegeld (op basis van de in 2005 geleverde prestaties). Mochten al deze opbrengsten bij de begrotingsopstelling verrekend zijn, dan zou de afwijking tussen de begrote en de reële opbrengsten een heel stuk kleiner geweest zijn. Naar het begrote werkingsresultaat toe hebben echter niet alle hierboven geciteerde verklaringen hetzelfde effect. Zo is bv. de verhoging van het vakantiegeld voor het werkingsresultaat een neutraal gegeven: t.o.v. de niet-begrote opbrengsten stonden immers gelijkwaardige niet-begrote kosten.

Werkingsoverschot / (Werkingsstekort)	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>		2002	2003	2004	2005	2006	2006
Werkingsopbrengsten	70/74	612.502.175	636.886.097	657.729.417	670.164.603	706.260.336	675.361.448
Werkingskosten	60/64	596.788.746	612.904.671	635.941.168	659.777.057	692.515.839	698.594.068
Werkingsoverschot / (Werkingsstekort)	70/64	15.713.429	23.981.426	21.788.249	10.387.546	13.744.497	(23.232.620)
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 8.267.997	- 2.193.177	- 11.400.703	+ 3.356.951	
Jaarlijks groeipercentage			+ 52,6 %	- 9,1 %	- 52,3 %	+ 32,3 %	
Index: 2002 = 100			152,6	138,7	66,1	87,5	

3.3.4 Geconsolideerd financieel resultaat | 75 - 65 |

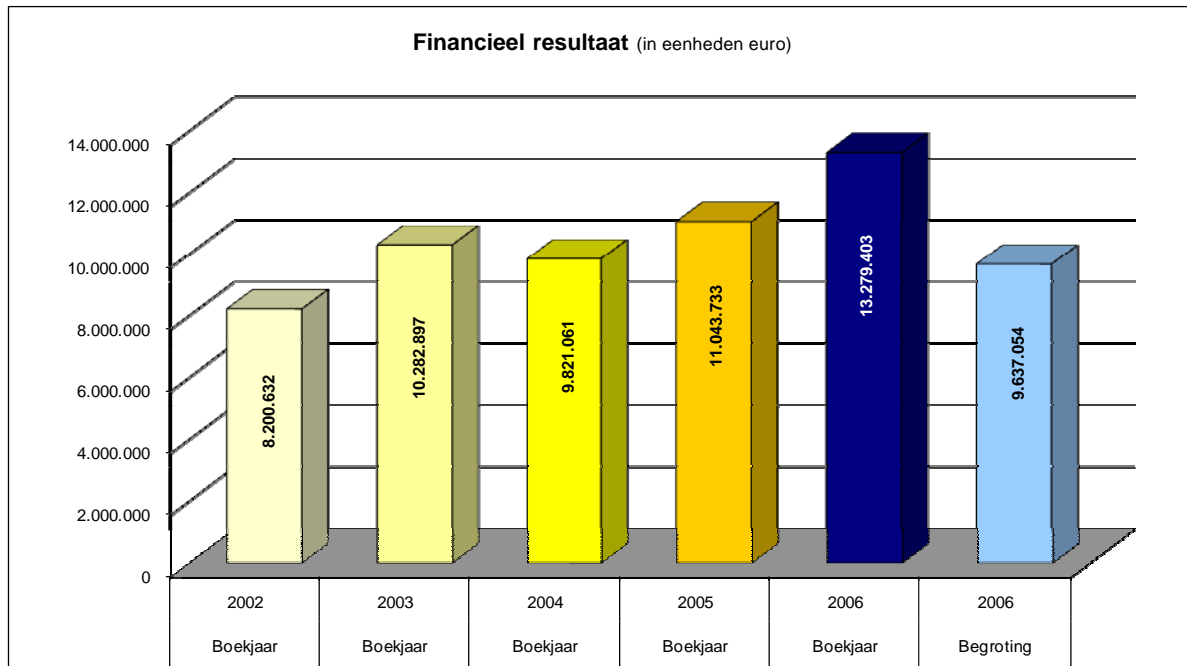
Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten. De continue groei van dit resultaat, zoals dit zich in het verleden manifesteerde, heeft zich behoudens een terugval in het boekjaar 2004, verder doorgezet.

De financiële opbrengsten zijn t.o.v. 2005 met 17,7 % (+ 2.538.935 EUR) gestegen. Dit is deels toe te schrijven aan hogere opbrengsten uit geldbeleggingen en deels uit een hogere toerekening van investeringssubsidies. Het eerste houdt verband met de toegenomen geldbeleggingen, het laatste met de opname van bijkomende investeringssubsidies.

Ook de financiële kosten zijn gestegen, zij het dat de aanwas ervan (303.266 EUR) beduidend lager uitviel dan de toename van de financiële opbrengsten. De groei van de financiële kosten is vooral te herleiden tot toegenomen rentelasten. Gelet op de stijging van de uitstaande financiële schulden (kredietopnames bij financiële instellingen) is ook deze groei vrij logisch.

Per saldo lag het financieel resultaat 2.235.670 EUR hoger dan in 2005 en met een groei van 20,2 % t.o.v. het boekjaar 2005 en 61,9 % t.o.v. het boekjaar 2002 leverde het financieel resultaat een significante bijdrage (13.279.403 EUR) tot het overschot van het boekjaar 2006.

Financieel resultaat	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>		2002	2003	2004	2005	2006	2006
Financiële opbrengsten	75	12.063.296	12.987.214	12.817.026	14.384.235	16.923.170	13.673.327
Financiële kosten (-)	65	3.862.664	2.704.317	2.995.965	3.340.501	3.643.767	4.036.273
Financieel resultaat	75 - 65	8.200.632	10.282.897	9.821.061	11.043.733	13.279.403	9.637.054
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 2.082.265	- 461.836	+ 1.222.672	+ 2.235.670	
Jaarlijks groeipercentage			+ 25,4 %	- 4,5 %	+ 12,4 %	+ 20,2 %	
Index: 2002 = 100			125,4	119,8	134,7	161,9	

Evenals bij het werkingsresultaat is er bij de begrotingsopmaak ook sprake van een onderschatting van het financieel resultaat. Deze onderschatting is een rechtstreeks gevolg van het feit dat het effectieve investeringsvolume in 2006 beduidend onder het begrote niveau lag. Ook dit is een traditioneel weerkerende vaststelling, maar zorgt er wel voor dat er ook minder middelen nodig zijn om deze te financieren. Zo worden er minder eigen middelen aangewend dan voorzien, wat leidt tot hogere renteopbrengsten uit geldbeleggingen dan verwacht werd bij de begrotingsopstelling.

Er werden eveneens minder investeringssubsidies opgenomen dan begroot. Het is evenwel merkwaardig te moeten vaststellen dat de "Andere financiële opbrengsten" die toch grotendeels bestaan uit toegerekende investeringssubsidies desondanks hoger uitvallen dan begroot. Een logische verklaring ligt niet voor de hand maar mogelijk hebben de hogescholen de investeringssubsidies een andere bestemming gegeven dan zij bij de begrotingsopstelling in gedachten hadden. Door bv de investeringssubsidies aan te wenden ter dekking van rentelasten op lopende investeringskredieten of voor de aanschaf van snel afschrijfbaar activa i.p.v. voor niet- of traag afschrijfbaar activa, wijzigt de toe te rekenen opbrengst natuurlijk grondig.

De vertraging in de uitvoering van het begrote investeringsprogramma leidde er ook toe dat de hogescholen beduidend minder investeringskredieten opnamen dan in de begroting voorzien werd. De rentelasten blijven dan ook onder het begrote niveau.

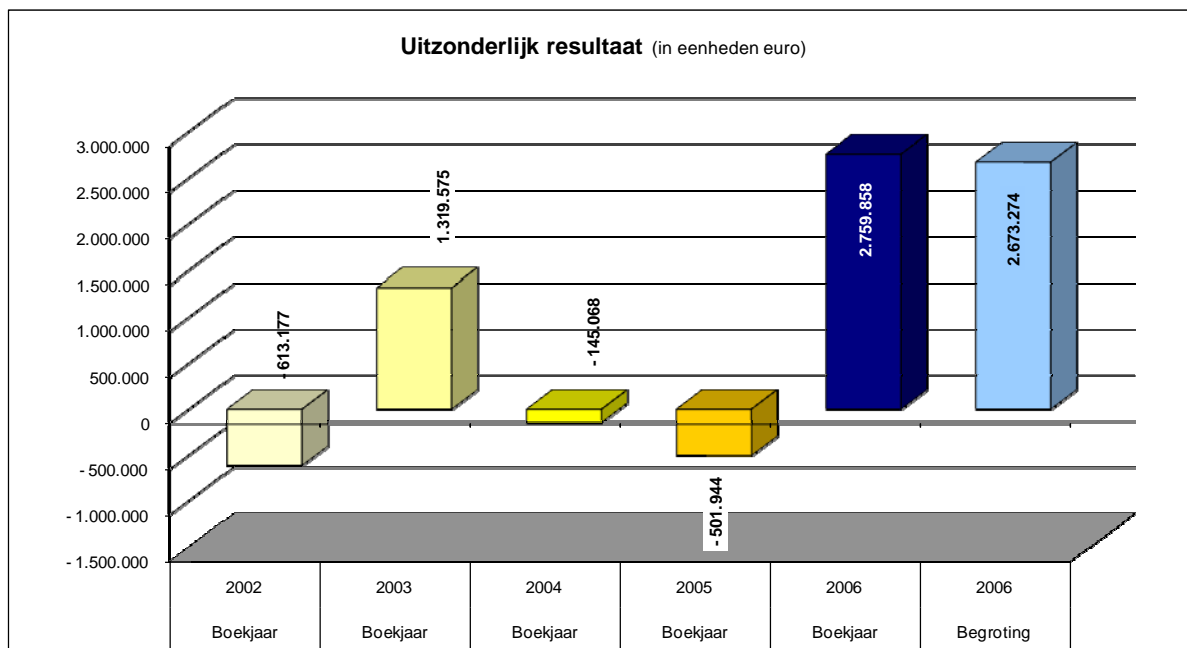
3.3.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat | 76 - 66 |

De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop. Wegens het uitzonderlijke karakter ervan is het moeilijk hieruit conclusies te trekken die gelden voor de sector in zijn geheel. Eenmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld.

Eén tendens is echter wel duidelijk te onderscheiden: de hogescholen blijken steeds vaker een beroep te doen op investeringssubsidies ter financiering van hun aflossingsverplichtingen op lopende investeringsleningen. Deze opbrengsten moeten onmiddellijk en integraal opgenomen worden in het resultaat van het betrokken boekjaar via een boeking onder de uitzonderlijke opbrengsten. Dit verklaart de grote toename van de uitzonderlijke opbrengsten in 2006. Deze wijze van aanwending was duidelijk niet voorzien bij de begrotingsopstelling, wat de grote afwijking tussen de begrote en de reële uitzonderlijke opbrengsten verklaart.

Uit de meerjarenbegrotingen 2008-2011 en 2009-2012 blijkt trouwens dat deze tendens zich in de toekomst verder zal doorzetten.

Uitzonderlijk resultaat	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>		2002	2003	2004	2005	2006	2006
Uitzonderlijke opbrengsten	76	1.949.966	1.845.914	1.767.937	1.678.794	4.402.100	2.794.930
Uitzonderlijke kosten (-)	66	2.563.143	526.339	1.913.005	2.180.738	1.642.242	121.656
Uitzonderlijk resultaat	76 - 66	(613.177)	1.319.575	(145.068)	(501.944)	2.759.858	2.673.274
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.932.752	- 1.464.643	- 356.876	+ 3.261.802	
Jaarlijks groeipercentage			+ 315,2 %	- 111,0 %	- 246,0 %	+ 649,8 %	
Index: 2002 = 100			-215,2	23,7	81,9	-450,1	

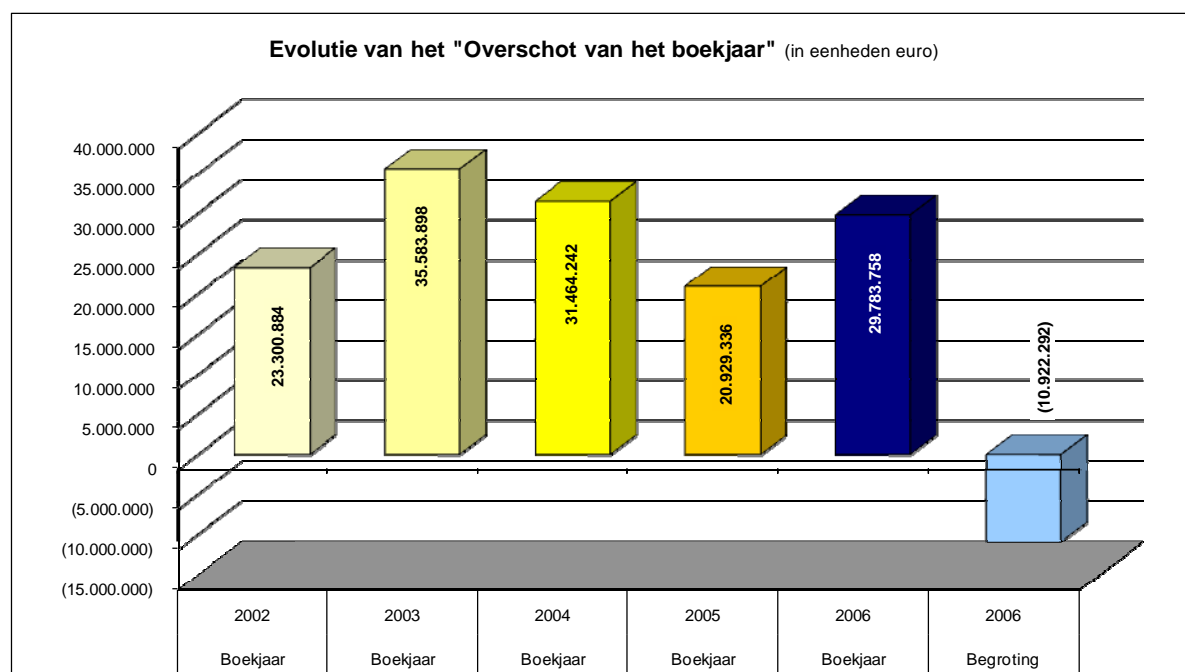
3.3.6 Evolutie en opbouw van het geconsolideerd resultaat van het boekjaar

3.3.6.1 Evolutie van het geconsolideerd "Overschot van het boekjaar" | 70/66 |

Het boekjaar 2006 wordt afgesloten met een geconsolideerd "Overschot van het boekjaar" van 29.783.758 EUR. Dit gunstige resultaat is niet alleen 8.854.422 EUR hoger dan in 2005 (+42,3 %), maar ligt ook boven het gemiddelde overschot van de laatste vijf boekjaren (= 28.212.424 EUR).

Overschot van het boekjaar	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR02
		2002	2003	2004	2005	2006	Absoluut verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>							
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	23.300.884	35.583.898	31.464.242	20.929.336	29.783.758	+ 6.482.874
Jaarlijks groeipercentage			+ 52,7 %	- 11,6 %	- 33,5 %	+ 42,3 %	
Index: 2002 = 100			152,7	135,0	89,8	127,8	
Totale opbrengsten		626.515.437	651.719.225	672.314.380	686.227.631	727.585.606	+ 101.070.169
Jaarlijks groeipercentage			+ 4,0 %	+ 3,2 %	+ 2,1 %	+ 6,0 %	
Index: 2002 = 100			104,0	107,3	109,5	116,1	
Totale kosten		603.214.553	616.135.327	640.850.138	665.298.296	697.801.848	+ 94.587.295
Jaarlijks groeipercentage			+ 2,1 %	+ 4,0 %	+ 3,8 %	+ 4,9 %	
Index: 2002 = 100			102,1	106,2	110,3	115,7	

De evolutie van het "Overschot van het boekjaar" wordt bepaald door de evolutie van de totale opbrengsten en de totale kosten. In de periode 2002-2006 groeiden de totale opbrengsten (+ 16,1 %) iets sneller dan de totale kosten (+ 15,7 %), wat het hogere overschot in 2006 verklaart.

Een jaarlijks terugkerend verschijnsel is de onderschatting van het "Overschot van het boekjaar" in de begroting. In het boekjaar 2006 was het effectief gerealiseerde resultaat 40.706.050 EUR beter dan het gebudgetteerde tekort van het boekjaar. Ook al zou het effect van de niet in de begroting verwerkte werkingsopbrengsten waarvan sprake onder punt 3.3.3 alsnog verrekend worden, dan nog zou de afwijking in absolute termen het niveau van de in 2005 berekende afwijking benaderen. De afwijking tussen het begrote overschot en het effectief gerealiseerde overschot blijft dus hoe dan ook bijzonder groot.

Overschot van het boekjaar	Codes	Boekjaar	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
		2006	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>					
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	29.783.758	(10.922.292)	+ 40.706.050	+ 372,7 %

3.3.6.2 Opbouw van het geconsolideerd “Overschot van het boekjaar” | 70/66 |

Het “Overschot van het boekjaar” is opgebouwd uit 3 deelresultaten, nl. het werkingsoverschot / werkingstekort |70/64|, het financieel resultaat |75-65| en het uitzonderlijk resultaat |76-66|.

Het wisselvallige karakter van de uitzonderlijke kosten en opbrengsten bemoeilijkt de vergelijking van de structurele samenstelling van het resultaat van het boekjaar over de beschouwde periode.

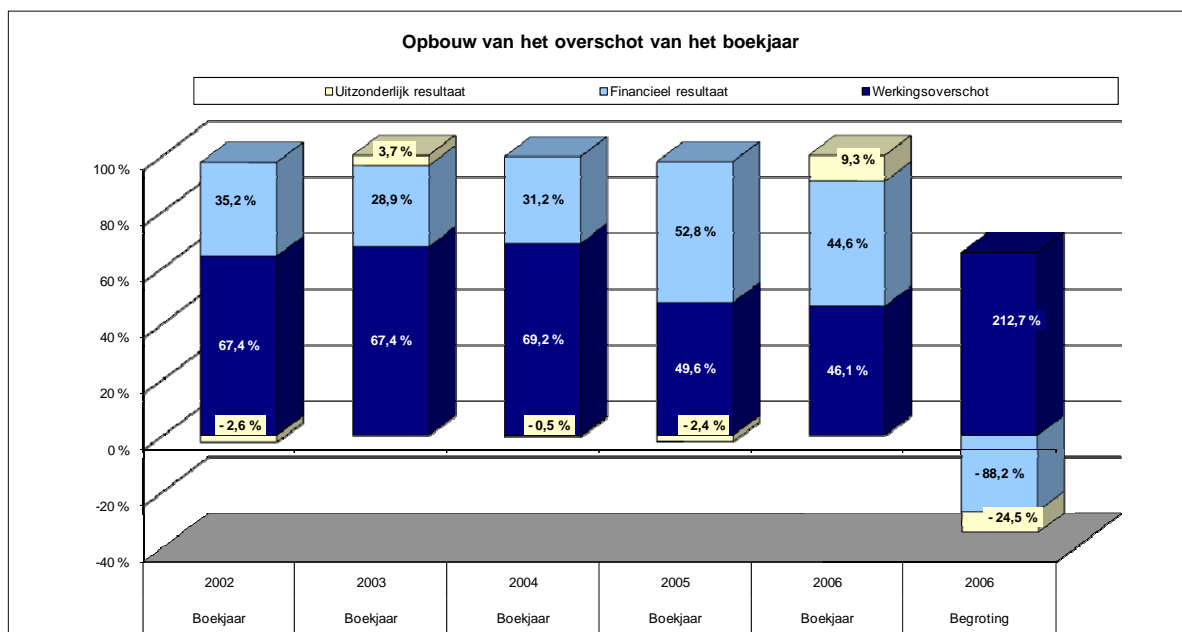
Traditioneel vormt het werkingsoverschot de basis van het globale overschot van het boekjaar. Ook in het boekjaar 2006 is dit het geval. De gecumuleerde werkingsoverschotten vertegenwoordigen in wezen de aanhoudende onderbesteding van de beschikbare werkingmiddelen. Deze structurele onderbesteding staat in rechtstreekse relatie met de wijze waarop de hogescholen hun investeringen financieren. Zij steunden hierbij vooral op eigen middelen en op investeringssubsidies. De aanwending van vreemd vermogen was relatief eerder beperkt. Ook in 2006 was dit, zij het minder uitdrukkelijk dan in vorige jaren, het geval. Dergelijk financieringsbeleid zet de hogescholen er toe aan om belangrijke overschotten te realiseren teneinde hun politiek van zelffinanciering te kunnen volhouden en verleent aan het werkingsoverschot een structureel karakter.

De gevoerde financieringspolitiek heeft ook consequenties naar het financieel resultaat toe. De belangrijke rol die in dit financieringsproces voorbehouden wordt voor de investeringssubsidies bevordert, via de toerekening ervan naar het resultaat, de groei van de financiële opbrengsten. Bovendien heeft ook de mogelijkheid om de AGIO-n middelen aan te wenden ter dekking van de rentelasten op lopende investeringskredieten (met een toerekening à rato van 100%) bijgedragen tot de snelle groei van de financiële opbrengsten.

In weerwil van het beleid om zo weinig mogelijk vreemd vermogen op te nemen en bijgevolg een belangrijke rol voor de eigen middelen te voorzien in de financiering van de investeringen, realiseerden de hogescholen elk jaar een positieve netto cashflow. De daaruit voortvloeiende toename van de som van de geldbeleggingen en liquide middelen genereerde eveneens bijkomende financiële opbrengsten, zij het dat ook de evolutie van het rentepeil hierop invloed uitoefende. Het toenemende belang van het financiële resultaat, zowel in absolute als relatieve termen, hoeft dan ook geen verwondering te wekken.

Door de grote afwijking die er bestaat tussen het begrote en het effectief gerealiseerde resultaat heeft het weinig zin de opbouw van beide resultaten met elkaar te vergelijken.

Overschot/(tekort) van het boekjaar	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
<i>(in eenheden euro)</i>		2002	2003	2004	2005	2006	2006
Werkingsoverschot	70/64	15.713.429	23.981.426	21.788.249	10.387.546	13.744.497	(23.232.620)
Financieel resultaat	75 - 65	8.200.632	10.282.897	9.821.061	11.043.733	13.279.403	9.637.054
Uitzonderlijk resultaat	76 - 66	(613.177)	1.319.575	(145.068)	(501.944)	2.759.858	2.673.274
Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	23.300.884	35.583.898	31.464.242	20.929.336	29.783.758	(10.922.292)

3.4 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool

3.4.1 Werkingsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale “Werkingsopbrengsten” en van de belangrijkste componenten ervan per hogeschool.

- ◆ **Aandeel van de totale werkingsopbrengsten per hogeschool in de geconsolideerde werkingsopbrengsten**

De Hogeschool Gent verwerft als grootste hogeschool, traditiegetrouw het hoogste individuele aandeel (13,1 % net als in 2005) in de geconsolideerde werkingsopbrengsten. Ondanks de toekenning van de financiële injectie vallen er in vergelijking met 2005 slechts in uiterst beperkte mate (+ of – 0,1 %) wijzigingen te noteren in het aandeel van de onderscheiden hogescholen.

- ◆ **Aandeel van de werkingsuitkeringen per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde werkingsuitkeringen van de 21 hogescholen vertegenwoordigen in het boekjaar 2006 81 % (81 % in 2005; 81,4 % in 2004; 82,4 % in 2003 en 83,7 % in 2002) van de geconsolideerde werkingsopbrengsten.

In de hogeschool die het meest afhankelijk is van de werkingsuitkeringen van de overheid (Hogeschool Sint-Lukas Brussel) bedraagt het aandeel 89,5 % (net als in 2005). Het kleinste aandeel (Europese Hogeschool Brussel) bedraagt 73 % (vorig jaar 72,7 %). De range van uiterste waarden werd tijdens het boekjaar 2006 bijgevolg iets kleiner.

- ♦ **Aandeel van de opbrengst uit inschrijvings- en examengelden per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

Het relatieve belang van de geconsolideerde opbrengst uit inschrijvings- en examengelden daalde lichtjes in vergelijking met het vorige boekjaar: 6,4 % van de totale werkingsopbrengsten (boekjaar 2005: 6,8 %). De uiterste waarden van dit aandeel lagen in vergelijking met 2005 iets dichter bij elkaar (uiterste waarden in 2006: 4,3 % en 7,7 %).

- ♦ **Aandeel van de opbrengst uit omzet boeken en cursussen per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde omzet boeken en cursussen leverde in 2006 een bijdrage van 1,2 % in de geconsolideerde werkingsopbrengsten, wat vergelijkbaar is met vorig boekjaar (1,3 %). Per hogeschool bekeken varieerde het aandeel tussen 0 % (in 3 hogescholen) en 7,1 % (Katho).

- ♦ **Aandeel van de andere werkingsopbrengsten per hogeschool in de totale werkingsopbrengsten van de hogeschool**

Het geconsolideerd aandeel van de andere werkingsopbrengsten in de geconsolideerde werkingsopbrengsten steeg in het boekjaar 2006 van 10,6 % (2005) naar 11,2 %. Het relatieve belang van de "Andere werkingsopbrengsten" schommelt sterk van hogeschool tot hogeschool: laagste waarde 6,1 % (Sint-Lukas Brussel), hoogste waarde 19,1 % (HWVL).

In 5 hogescholen lag het aandeel van de andere werkingsopbrengsten in de totale werkingsopbrengsten 25 % of meer (d.i. een aandeel van minstens 14 %) boven het geconsolideerde aandeel ervan.

Werkingsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2006

absolute bedragen in eenheden euro	Werkings- opbrengsten		Werkingsuitkeringen			Inschrijvings- en examengelden			Omzet boeken en cursussen			Andere werkingsopbrengsten		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO	Absoluut	% WO	% GCO
HA	53.261.931	7,5 %	45.410.010	85,3 %	7,9 %	3.161.910	5,9 %	7,0 %	235.339	0,4 %	2,8 %	4.454.672	8,4 %	5,6 %
PLANTIJN	15.876.798	2,2 %	13.037.894	82,1 %	2,3 %	1.179.340	7,4 %	2,6 %	0	0,0 %	0,0 %	1.659.564	10,5 %	2,1 %
KdG	49.216.469	7,0 %	40.380.519	82,0 %	7,1 %	3.048.489	6,2 %	6,7 %	942.132	1,9 %	11,2 %	3.882.665	7,9 %	4,9 %
KHK	40.728.307	5,8 %	31.358.421	77,0 %	5,5 %	2.366.461	5,8 %	5,2 %	1.016.353	2,5 %	12,1 %	5.987.072	14,7 %	7,5 %
KHM	24.664.406	3,5 %	19.607.061	79,5 %	3,4 %	1.798.344	7,3 %	4,0 %	55.893	0,2 %	0,7 %	3.203.108	13,0 %	4,0 %
ERASMUS	34.489.794	4,9 %	28.381.641	82,3 %	5,0 %	2.090.855	6,1 %	4,6 %	275.864	0,8 %	3,3 %	3.741.434	10,8 %	4,7 %
LUK	8.491.859	1,2 %	7.600.361	89,5 %	1,3 %	368.024	4,3 %	0,8 %	6.204	0,1 %	0,1 %	517.270	6,1 %	0,7 %
W&K	47.687.102	6,8 %	39.505.480	82,8 %	6,9 %	2.943.278	6,2 %	6,5 %	549.140	1,2 %	6,5 %	4.689.204	9,8 %	5,9 %
KHL	32.696.398	4,6 %	27.170.930	83,1 %	4,8 %	2.226.208	6,8 %	4,9 %	183.141	0,6 %	2,2 %	3.116.119	9,5 %	3,9 %
HG	92.544.235	13,1 %	76.004.529	82,1 %	13,3 %	5.506.652	6,0 %	12,2 %	283.882	0,3 %	3,4 %	10.749.172	11,6 %	13,5 %
KHSL	35.361.052	5,0 %	27.063.759	76,5 %	4,7 %	1.960.882	5,5 %	4,3 %	0	0,0 %	0,0 %	6.336.411	17,9 %	8,0 %
XIOS	17.934.975	2,5 %	15.242.442	85,0 %	2,7 %	1.111.318	6,2 %	2,5 %	174.614	1,0 %	2,1 %	1.406.601	7,8 %	1,8 %
KHli	35.101.093	5,0 %	29.834.822	85,0 %	5,2 %	2.252.073	6,4 %	5,0 %	475.980	1,4 %	5,7 %	2.538.218	7,2 %	3,2 %
PHL	27.400.134	3,9 %	21.034.915	76,8 %	3,7 %	1.581.866	5,8 %	3,5 %	400.132	1,5 %	4,8 %	4.383.221	16,0 %	5,5 %
HWVL	26.353.486	3,7 %	19.392.968	73,6 %	3,4 %	1.603.363	6,1 %	3,5 %	322.065	1,2 %	3,8 %	5.035.090	19,1 %	6,3 %
KHBO	21.793.412	3,1 %	17.993.309	82,6 %	3,1 %	1.451.895	6,7 %	3,2 %	206.487	0,9 %	2,5 %	1.770.170	8,1 %	2,2 %
KATHO	35.300.519	5,0 %	27.121.993	76,8 %	4,7 %	2.689.781	7,6 %	5,9 %	2.503.034	7,1 %	29,7 %	2.985.711	8,5 %	3,8 %
EHSAL	31.507.963	4,5 %	23.000.202	73,0 %	4,0 %	2.374.070	7,5 %	5,2 %	398.926	1,3 %	4,7 %	5.734.765	18,2 %	7,2 %
GroepT	13.286.378	1,9 %	11.329.406	85,3 %	2,0 %	996.412	7,5 %	2,2 %	0	0,0 %	0,0 %	960.560	7,2 %	1,2 %
ARTEVELDE	46.098.290	6,5 %	37.687.409	81,8 %	6,6 %	3.244.937	7,0 %	7,2 %	365.232	0,8 %	4,3 %	4.800.712	10,4 %	6,0 %
LESSIUS	16.465.735	2,3 %	13.751.948	83,5 %	2,4 %	1.273.123	7,7 %	2,8 %	22.612	0,1 %	0,3 %	1.418.052	8,6 %	1,8 %
Geconsolideerd	706.260.336	100,0 %	571.910.019	81,0 %	100,0 %	45.229.281	6,4 %	100,0 %	8.417.030	1,2 %	100,0 %	79.369.791	11,2 %	100,0 %
Rekenkundig gemiddelde	33.631.445		27.233.810	81,2 %		2.153.775	6,5 %		400.811	1,1 %		3.779.514	11,0 %	
Laagste waarde	8.491.859	1,2 %	7.600.361	73,0 %	1,3 %	368.024	4,3 %	0,8 %	0	0,0 %	0,0 %	517.270	6,1 %	0,7 %
Hoogste waarde	92.544.235	13,1 %	76.004.529	89,5 %	13,3 %	5.506.652	7,7 %	12,2 %	2.503.034	7,1 %	29,7 %	10.749.172	19,1 %	13,5 %

% WO = procentueel aandeel van de opbrengst in de totale Werkingsopbrengsten van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 21 hogescholen

3.4.2 Werkingskosten

Op de volgende pagina worden de totale werkingskosten en de belangrijkste componenten van de werkingskosten per hogeschool weergegeven.

- ◆ **Aandeel van de totale werkingskosten per hogeschool in de geconsolideerde werkingskosten**

De hogeschool die het hoogste aandeel verwierf in de geconsolideerde werkingsopbrengsten (Hogeschool Gent) besteedde voor het vervullen van haar opdracht ook het hoogste bedrag aan werkingskosten. Een vergelijkbare tendens in omgekeerde zin is vast te stellen bij de hogeschool met het laagste aandeel in de geconsolideerde werkingsopbrengsten (Hogeschool Sint-Lukas Brussel).

- ◆ **Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale werkingskosten van de hogeschool**

De geconsolideerde kosten voor diensten en diverse goederen van de 21 hogescholen bedroegen 16,8 % (16,3 % in 2005) van de geconsolideerde werkingskosten. Verhoudingsgewijze besteedt GROEP-T Leuven Hogeschool het meest aan kosten voor diensten en diverse goederen (23,7 % van haar werkingskosten) en Karel de Grote Hogeschool het minste (12,9 %).

- ◆ **Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale werkingskosten van de hogeschool**

Tijdens het boekjaar 2006 bedroeg het aandeel van de geconsolideerde bezoldigingskosten in de geconsolideerde werkingskosten 75,8 %. Voor de boekjaren 2004 en 2005 bedroeg dit gemiddelde resp. 76,4 % en 76,2 %. Eramushogeschool Brussel realiseerde in 2006 met een aandeel van 80,9 % de hoogste score. GROEP-T Leuven Hogeschool tekende het kleinste aandeel op (69 %).

- ◆ **Aandeel van de afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten en op immateriële en materiële vaste activa per hogeschool in de totale werkingskosten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van deze kosten daalde licht tot 5,7 % (5,9 % in 2005). De divergentie inzake eigendom en waardering van het onroerend patrimonium (terreinen en gebouwen) beïnvloedt uiteraard het aandeel van de afschrijvingskosten in de totale werkingskosten. De range van de uiterste waarden voor dit kostenaandeel verkleinde in beperkte mate (4,3 % t.o.v. 4,8 % in 2005).

Werkingskosten per hogeschool - Boekjaar 2006

absolute bedragen in eenheden euro	Werkingskosten		Diensten en diverse goederen			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen			Afschrijvingen en waardeverminderingen op OPK, IVMA, MVA		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% WK	% GCO	Absoluut	% WK	% GCO	Absoluut	% WK	% GCO
HA	49.915.603	7,2 %	8.156.859	16,3 %	7,0 %	39.072.510	78,3 %	7,4 %	2.227.868	4,5 %	5,6 %
PLANTIJN	15.945.474	2,3 %	2.785.379	17,5 %	2,4 %	12.531.030	78,6 %	2,4 %	608.246	3,8 %	1,5 %
KdG	48.753.757	7,0 %	6.279.705	12,9 %	5,4 %	38.704.113	79,4 %	7,4 %	2.499.632	5,1 %	6,3 %
KHK	40.126.739	5,8 %	5.674.132	14,1 %	4,9 %	29.494.643	73,5 %	5,6 %	2.938.428	7,3 %	7,4 %
KHM	24.780.743	3,6 %	3.373.726	13,6 %	2,9 %	18.891.803	76,2 %	3,6 %	1.738.837	7,0 %	4,4 %
ERASMUS	32.802.744	4,7 %	5.098.870	15,5 %	4,4 %	26.549.507	80,9 %	5,1 %	1.181.456	3,6 %	3,0 %
LUK	7.530.354	1,1 %	1.274.911	16,9 %	1,1 %	5.604.080	74,4 %	1,1 %	562.564	7,5 %	1,4 %
W&K	48.226.762	7,0 %	9.163.044	19,0 %	7,9 %	35.926.516	74,5 %	6,8 %	2.387.420	5,0 %	6,0 %
KHL	31.521.045	4,6 %	6.062.745	19,2 %	5,2 %	24.254.687	76,9 %	4,6 %	1.072.832	3,4 %	2,7 %
HG	90.447.594	13,1 %	12.087.886	13,4 %	10,4 %	71.068.206	78,6 %	13,5 %	6.023.219	6,7 %	15,2 %
KHSL	33.582.998	4,8 %	6.886.652	20,5 %	5,9 %	24.818.268	73,9 %	4,7 %	1.910.906	5,7 %	4,8 %
XIOS	17.915.449	2,6 %	3.310.640	18,5 %	2,8 %	13.232.083	73,9 %	2,5 %	1.411.242	7,9 %	3,6 %
KHLi	35.240.719	5,1 %	5.070.231	14,4 %	4,4 %	26.854.760	76,2 %	5,1 %	2.432.616	6,9 %	6,1 %
PHL	27.420.459	4,0 %	4.262.524	15,5 %	3,7 %	19.840.050	72,4 %	3,8 %	1.531.107	5,6 %	3,9 %
HWVL	26.134.978	3,8 %	5.181.794	19,8 %	4,5 %	18.829.408	72,0 %	3,6 %	1.892.809	7,2 %	4,8 %
KHBO	20.397.570	2,9 %	3.595.242	17,6 %	3,1 %	15.979.415	78,3 %	3,0 %	700.211	3,4 %	1,8 %
KATHO	35.939.595	5,2 %	7.114.497	19,8 %	6,1 %	25.777.937	71,7 %	4,9 %	2.249.964	6,3 %	5,7 %
EHSAL	31.107.756	4,5 %	6.588.671	21,2 %	5,7 %	22.001.832	70,7 %	4,2 %	2.164.566	7,0 %	5,5 %
GroepT	13.201.389	1,9 %	3.122.655	23,7 %	2,7 %	9.114.845	69,0 %	1,7 %	983.772	7,5 %	2,5 %
ARTEVELDE	45.466.376	6,6 %	8.333.885	18,3 %	7,2 %	34.732.594	76,4 %	6,6 %	2.078.360	4,6 %	5,2 %
LESSIUS	16.057.735	2,3 %	2.941.579	18,3 %	2,5 %	11.954.137	74,4 %	2,3 %	1.060.174	6,6 %	2,7 %
Geconsolideerd	692.515.839	100,0 %	116.365.627	16,8 %	100,0 %	525.232.424	75,8 %	100,0 %	39.656.229	5,7 %	100,0 %
Rekenkundig gemiddelde	32.976.945		5.541.220	17,4 %		25.011.068	75,3 %		1.888.392	5,8 %	
Laagste waarde	7.530.354	1,1 %	1.274.911	12,9 %	1,1 %	5.604.080	69,0 %	1,1 %	562.564	3,4 %	1,4 %
Hoogste waarde	90.447.594	13,1 %	12.087.886	23,7 %	10,4 %	71.068.206	80,9 %	13,5 %	6.023.219	7,9 %	15,2 %

% WK = procentueel aandeel van de kost in de totale Werkingskosten van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 21 hogescholen

3.4.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ **Resultaat van het boekjaar**

De 21 hogescholen realiseerden in het jaar 2006 samen een geconsolideerd resultaat van het boekjaar van 29.783.758 EUR. De Hogeschool Antwerpen realiseerde met een overschot van 4.900.630 EUR, net als in het boekjaar 2005, de hoogste score in de sector. Bij deze hogeschool is de link tussen de geplande infrastructuurwerken en het streven naar het realiseren van een significant overschot vrij duidelijk aanwezig. Na het tekort in 2005, tekende de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen ook in 2006 een tekort op (- 546.729 EUR). Hierbij moet evenwel opgemerkt worden dat deze hogeschool als enige binnen de sector het advies m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid nog niet toegepast heeft in 2006 (heeft dit wel voorzien voor 2007). Deze operatie zou een gunstige invloed gehad hebben op het resultaat van deze hogeschool, derwijze zelfs dat de hogeschool een beperkt overschot zou gerealiseerd hebben (\pm 122.000 EUR). Dus indien alle hogescholen hun jaarrekening volgens dezelfde principes hadden opgesteld zou geen enkele hogeschool het boekjaar 2006 met een tekort afgesloten hebben.

- ◆ **Werkingsoverschot**

Traditioneel maakt het werkingsoverschot het hoofdbestanddeel uit van het overschot van het boekjaar. De Hogeschool Antwerpen realiseert net als vorig boekjaar het hoogste werkingsoverschot (3.346.328 EUR). Hiermee neemt deze hogeschool bijna een kwart (24,3 %) van het door de sector gerealiseerde werkingsoverschot voor haar rekening. De Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen tekende het grootste werkingstekort op (639.076 EUR). Net als vorig boekjaar tekenden 6 hogescholen een werkingstekort op, al dient hier onmiddellijk opgemerkt te worden dat de hogeschool die het hoogste tekort optekende, een beperkt werkingsoverschot (\pm 30.000 EUR) zou gerealiseerd hebben, indien zij net als de overige hogescholen het advies m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering zou toegepast hebben. In feite zijn er dus slechts 5 hogescholen die een (beperkt) werkingstekort boekten, dat zij integraal konden compenseren met gunstige financiële en/of uitzonderlijke resultaten.

- ◆ **Financieel resultaat**

De sector realiseerde een batig financieel resultaat van 13.279.403 EUR. Dit is 20,2 % meer dan in 2005. Een hoger bedrag aan toegerekende investeringssubsidies en hogere opbrengsten uit geldbeleggingen legden hiervoor de basis. Alle hogescholen boeken een batig financieel resultaat. Katholieke Hogeschool Mechelen boekt het kleinste resultaat (44.129 EUR), Hogeschool Gent scoort traditioneel het best maar ziet het financieel resultaat dalen tot 2.513.216 EUR. Hiermee neemt deze hogeschool 18,9 % van het door de sector gerealiseerde financieel resultaat voor haar rekening.

- ◆ **Uitzonderlijk resultaat**

Ook het geconsolideerde uitzonderlijk resultaat leverde een positieve bijdrage aan het globale resultaat van de sector. Zes hogescholen realiseerden een tekort, waarvan de Hogeschool Sint-Lukas Brussel als gevolg van een uitzonderlijke waardevermindering op gebouwen (wegens afbraakwerken) het belangrijkste tekort (672.135 EUR) optekende. Veertien hogescholen registreerden een overschot op hun uitzonderlijke verrichtingen en één hogeschool had een neutraal saldo.

Resultaat per hogeschool - Boekjaar 2006

<i>absolute bedragen in eenheden euro</i>	Resultaat van het boekjaar [70/66]		Werkingsoverschot/ (Werkingsstekort) [70/64]			Financieel resultaat [75-65]			Uitzonderlijk resultaat [76-66]		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% RBJ	% GCO	Absoluut	% RBJ	% GCO	Absoluut	% RBJ	% GCO
HA	4.900.630	16,5 %	3.346.328	68,3 %	24,3 %	1.381.766	28,2 %	10,4 %	172.536	3,5 %	6,3 %
PLANTIJN	359.843	1,2 %	(68.676)	-19,1 %	-0,5 %	201.814	56,1 %	1,5 %	226.705	63,0 %	8,2 %
KdG	1.693.634	5,7 %	462.712	27,3 %	3,4 %	692.173	40,9 %	5,2 %	538.749	31,8 %	19,5 %
KHK	1.491.735	5,0 %	601.568	40,3 %	4,4 %	890.404	59,7 %	6,7 %	(237)	0,0 %	0,0 %
KHM	4.378	0,0 %	(116.337)	-2657,3 %	-0,8 %	44.129	1008,0 %	0,3 %	76.586	1749,3 %	2,8 %
ERASMUS	2.559.340	8,6 %	1.687.050	65,9 %	12,3 %	609.405	23,8 %	4,6 %	262.885	10,3 %	9,5 %
LUK	977.602	3,3 %	961.505	98,4 %	7,0 %	688.232	70,4 %	5,2 %	(672.135)	-68,8 %	-24,4 %
W&K	484.915	1,6 %	(539.660)	-111,3 %	-3,9 %	1.069.466	220,5 %	8,1 %	(44.891)	-9,3 %	-1,6 %
KHL	1.639.227	5,5 %	1.175.353	71,7 %	8,6 %	464.958	28,4 %	3,5 %	(1.084)	-0,1 %	0,0 %
HG	4.896.502	16,4 %	2.096.641	42,8 %	15,3 %	2.513.216	51,3 %	18,9 %	286.645	5,9 %	10,4 %
KHSL	2.279.411	7,7 %	1.778.054	78,0 %	12,9 %	458.812	20,1 %	3,5 %	42.545	1,9 %	1,5 %
XIOS	339.665	1,1 %	19.526	5,7 %	0,1 %	318.153	93,7 %	2,4 %	1.986	0,6 %	0,1 %
KHLi	1.132.658	3,8 %	(139.626)	-12,3 %	-1,0 %	618.798	54,6 %	4,7 %	653.486	57,7 %	23,7 %
PHL	226.372	0,8 %	(20.325)	-9,0 %	-0,1 %	303.491	134,1 %	2,3 %	(56.794)	-25,1 %	-2,1 %
HWVL	849.458	2,9 %	218.508	25,7 %	1,6 %	635.872	74,9 %	4,8 %	(4.922)	-0,6 %	-0,2 %
KHBO	1.590.237	5,3 %	1.395.842	87,8 %	10,2 %	186.895	11,8 %	1,4 %	7.500	0,5 %	0,3 %
KATHO	(546.729)	-1,8 %	(639.076)	-116,9 %	-4,6 %	65.169	11,9 %	0,5 %	27.178	5,0 %	1,0 %
EHSAL	1.167.537	3,9 %	400.207	34,3 %	2,9 %	242.553	20,8 %	1,8 %	524.777	44,9 %	19,0 %
GroepT	923.916	3,1 %	84.989	9,2 %	0,6 %	268.157	29,0 %	2,0 %	570.770	61,8 %	20,7 %
ARTEVELDE	1.803.146	6,1 %	631.914	35,0 %	4,6 %	1.023.659	56,8 %	7,7 %	147.573	8,2 %	5,3 %
LESSIUS	1.010.281	3,4 %	408.000	40,4 %	3,0 %	602.281	59,6 %	4,5 %	0	0,0 %	0,0 %
Geconsolideerd	29.783.758	100,0 %	13.744.497	46,1 %	100,0 %	13.279.403	44,6 %	100,0 %	2.759.858	9,3 %	100,0 %
Rekenkundig gemiddelde	1.418.274		654.500	-104,5 %		632.353	102,6 %		131.422	92,4 %	
Laagste waarde	(546.729)	-1,8 %	(639.076)	-2657,3 %	-4,6 %	44.129	11,8 %	0,3 %	(672.135)	-68,8 %	-24,4 %
Hoogste waarde	4.900.630	16,5 %	3.346.328	98,4 %	24,3 %	2.513.216	1008,0 %	18,9 %	653.486	1749,3 %	23,7 %

% RBJ = procentueel aandeel van het deelresultaat in het Resultaat van het boekjaar van de hogeschool, % GCO = procentueel aandeel van de rubriek in de geconsolideerde bedragen van de 21 hogescholen

3.5 Geconsolideerde investeringen en financiering

3.5.1 Geconsolideerde investeringen

3.5.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2005 – jaarrekening 2006 – begroting 2006

De 21 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2006 samen 73.798.746 EUR. Dit is een toename met 19,5 % t.o.v. het vorige boekjaar. De toename van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken “Activa in aanbouw en vooruitbetalingen”: (+ 9.032.029 EUR), “Terreinen en gebouwen (+ 5.076.656 EUR) en “Installaties, machines en uitrusting” (+ 1.224.155 EUR). De investeringen in de rubriek “Overige materiële vaste activa” kennen dan weer een significante terugloop (- 2.392.804 EUR).

Investerings	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2005 en t.o.v. de begroting 2006</i>	2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>							
Bruto investeringen	61.749.796	73.798.746	+ 12.048.950	+ 19,5 %	126.998.032	- 53.199.286	- 41,9 %
I. Oprichtingskosten	0	0	+ 0	VB = 0	24.000	- 24.000	- 100,0 %
II. Immateriële vaste activa	1.658.947	1.611.341	- 47.606	- 2,9 %	2.067.737	- 456.396	- 22,1 %
III. Materiële vaste activa	59.566.262	72.090.211	+ 12.523.949	+ 21,0 %	124.736.079	- 52.645.868	- 42,2 %
A. Terreinen en gebouwen	12.050.142	17.126.798	+ 5.076.656	+ 42,1 %	46.365.254	- 29.238.456	- 63,1 %
B. Installaties, machines en uitrusting	16.115.919	17.340.074	+ 1.224.155	+ 7,6 %	22.056.089	- 4.716.015	- 21,4 %
C. Meubilair en rollend materieel	6.314.926	5.886.109	- 428.816	- 6,8 %	6.868.650	- 982.541	- 14,3 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	11.132	23.862	+ 12.730	+ 114,4 %	22.331	+ 1.531	+ 6,9 %
E. Overige materiële vaste activa	3.563.080	1.170.276	- 2.392.804	- 67,2 %	10.239.512	- 9.069.236	- 88,6 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	21.511.063	30.543.092	+ 9.032.029	+ 42,0 %	39.184.243	- 8.641.151	- 22,1 %
IV. Financiële vaste activa	524.587	97.194	- 427.393	- 81,5 %	170.216	- 73.022	- 42,9 %
A. Deelnemingen	501.896	74.924	- 426.972	- 85,1 %	169.696	- 94.772	- 55,8 %
B. Vorderingen	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
C. Overige	22.691	22.270	- 421	- 1,9 %	520	+ 21.750	+ 4182,7 %

Behoudens twee hogescholen (Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen en Hogeschool West-Vlaanderen) investeerden alle andere hogescholen minder dan in de begroting 2006 voorzien was. Deze vaststelling is niet nieuw, maar de afwijking is in 2006 andermaal opvallend hoog. De reële investeringen lagen immers 41,9 % onder het begrote niveau. De overschatting van de uit te voeren investeringen is in vrijwel alle rubrieken van de vaste activa terug te vinden, maar concentreert zich vooral op de investeringen in onroerende goederen: “Terreinen en gebouwen”, “Overige materiële vaste activa” en “Activa in aanbouw”. De hogescholen formuleerden bij de budgetafwijking vergelijkbare toelichtingen als vorig jaar:

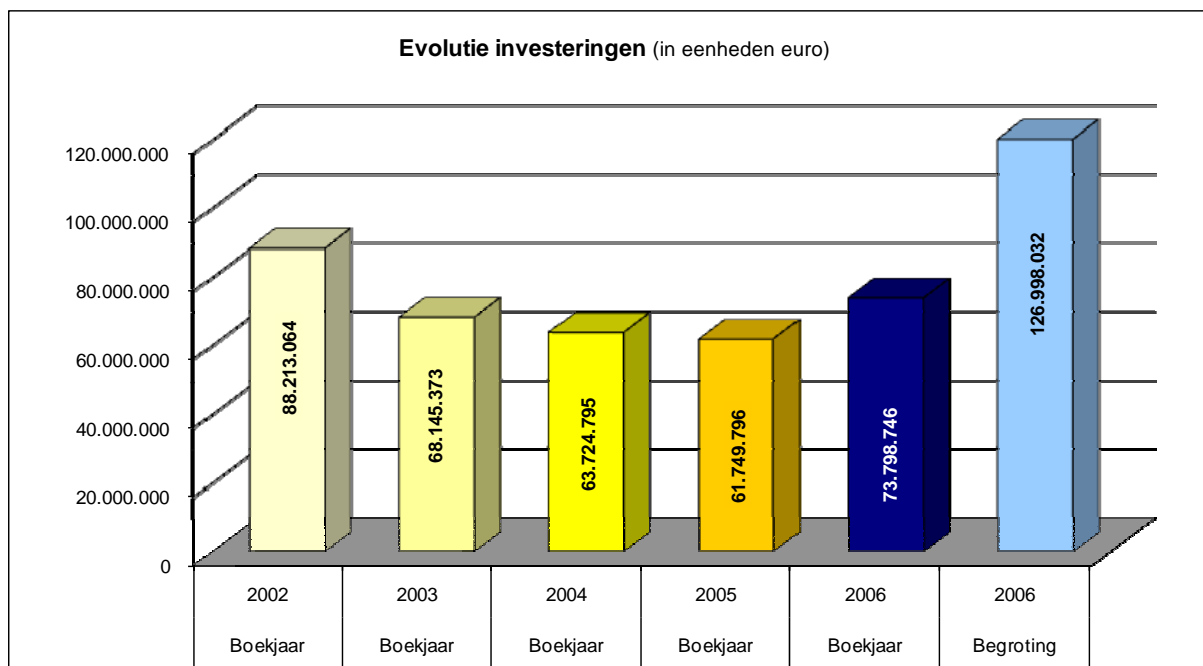
- te optimistische inschatting van de administratieve voorbereiding van de investeringsdossiers;
- moeilijkheden met het bekomen van bouwvergunningen;
- de niet-uitvoering van de voorgenomen activering van bepaalde erfpachtovereenkomsten;
- vertraging bij de toewijzing en uitvoering van de investeringsprojecten;
- uitstel of schrapping van geplande investeringen;
- ...

De onderbesteding was in absolute termen het hoogst bij de Hogeschool Gent: van de begrote 27.875.644 EUR werd maar 9.411.517 EUR ook effectief uitgevoerd.

Anderzijds rapporteerden diverse hogescholen ook niet in de begroting voorziene investeringen, maar deze waren duidelijk niet van aard om de niet-uitgevoerde projecten te compenseren.

3.5.1.2 Horizontale analyse: jaarrekening 2002 – jaarrekening 2006

Volgende grafiek geeft een overzicht van de investeringsbedragen in de periode 2002-2006. Tijdens de periode 2002-2005 daalde het investeringsvolume jaar na jaar. Toch ontbrak het niet aan de nodige investeringsplannen, getuige hiervan het hoge volume aan begrote maar niet gerealiseerde investeringen in de betreffende jaren. In het boekjaar 2006 steeg het investeringsvolume opnieuw, maar met 53.199.286 EUR aan begrote doch niet uitgevoerde investeringen, lag het stijgingspotentieel in 2006 nog een heel stuk hoger.

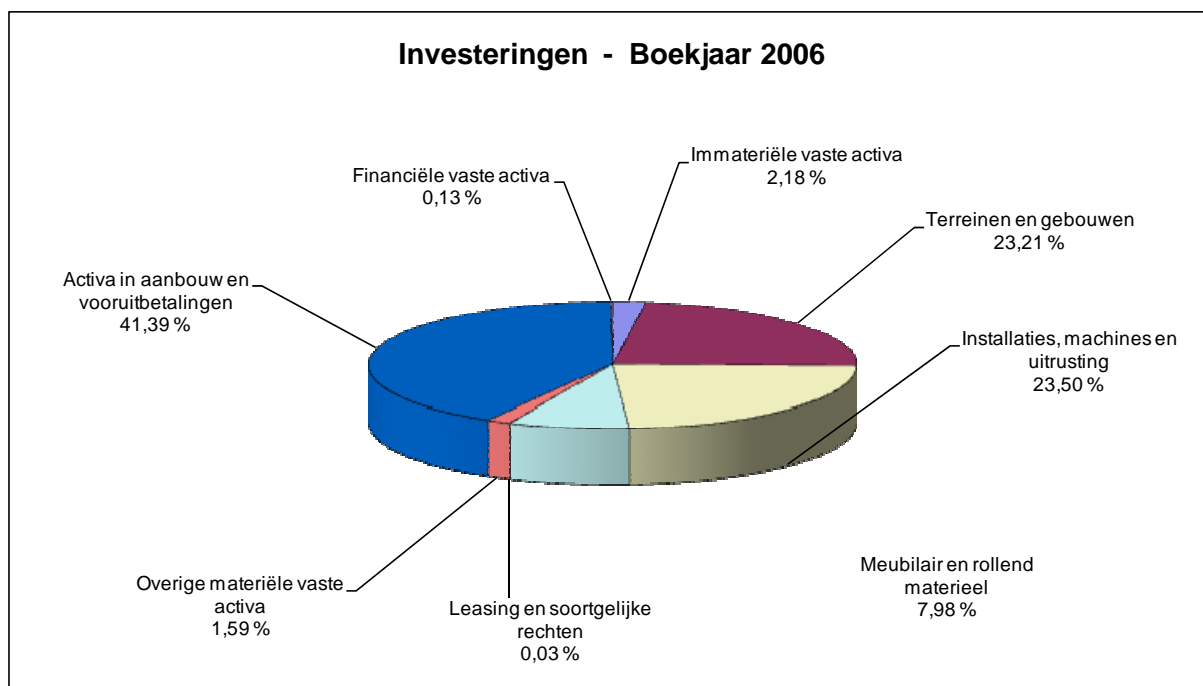

Investeringen	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Totaal investeringen	88.213.064	68.145.373	63.724.795	61.749.796	73.798.746
Jaarlijkse absolute mutatie		- 20.067.691	- 4.420.578	- 1.974.999	+ 12.048.950
Jaarlijks groeipercentage		- 22,7 %	- 6,5 %	- 3,1 %	+ 19,5 %
Index: 2002 = 100		77,3	72,2	70,0	83,7
I. Oprichtingskosten	0	0	0	0	0
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 0	+ 0	+ 0	+ 0
Jaarlijks groeipercentage		VB = 0	VB = 0	VB = 0	VB = 0
Index: 2002 = 100		2002 = 0	2002 = 0	2002 = 0	2002 = 0
II. Immateriële vaste activa	1.370.679	1.270.818	1.448.871	1.658.947	1.611.341
Jaarlijkse absolute mutatie		- 99.861	+ 178.052	+ 210.077	- 47.606
Jaarlijks groeipercentage		- 7,3 %	+ 14,0 %	+ 14,5 %	- 2,9 %
Index: 2002 = 100		92,7	105,7	121,0	117,6
III. Materiële vaste activa	86.874.649	66.632.674	62.244.351	59.566.262	72.090.211
Jaarlijkse absolute mutatie		- 20.241.975	- 4.388.322	- 2.678.089	+ 12.523.949
Jaarlijks groeipercentage		- 23,3 %	- 6,6 %	- 4,3 %	+ 21,0 %
Index: 2002 = 100		76,7	71,6	68,6	83,0
IV. Financiële vaste activa	(32.264)	241.881	31.573	524.587	97.194
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 274.145	- 210.308	+ 493.014	- 427.393
Jaarlijks groeipercentage		+ 849,7 %	- 86,9 %	+ 1561,5 %	- 81,5 %
Index: 2002 = 100		749,7	97,9	1625,9	301,2

Het investeringsvolume en bijgevolg ook het evolutiepatroon van de totale investeringen, wordt hoofdzakelijk bepaald door de investeringen in de rubriek “Materiële vaste activa”. In de beschouwde periode vormen de investeringen in “Financiële vaste activa” de snelst groeiende component, maar het gaat hierbij wel om zeer beperkte bedragen.

3.5.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2006

Tijdens het boekjaar 2006 had 66,2 % (60,1 % in boekjaar 2005) van de investeringen betrekking op onroerende goederen¹⁰. De investeringen in “Installaties, machines en uitrusting” vormden iets minder dan een kwart van het totale investeringspakket.

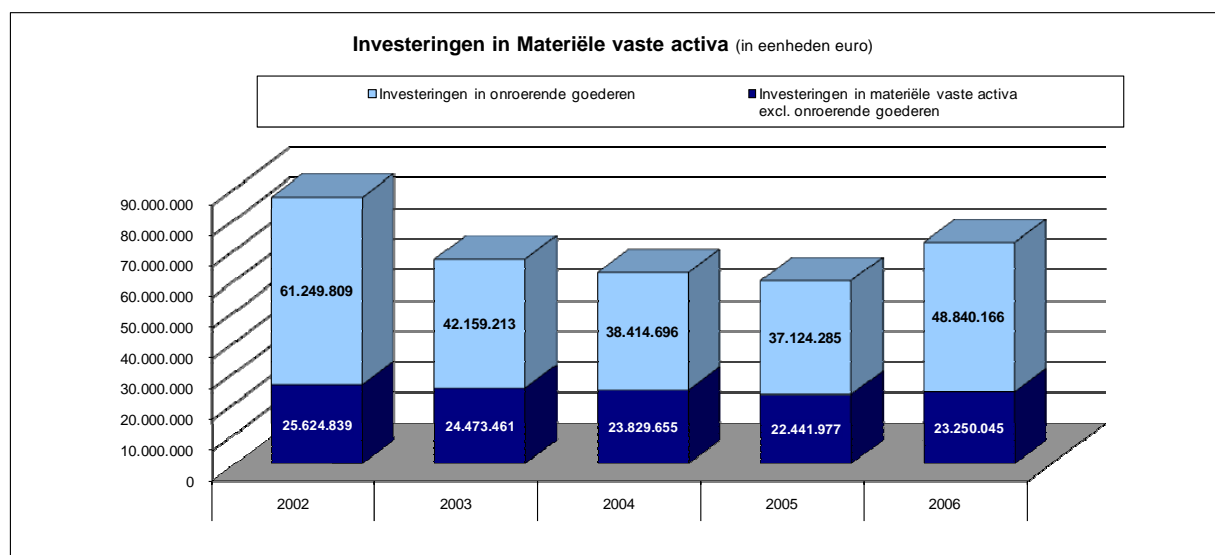
3.5.1.4 Verticale analyse: jaarrekening 2002 – 2006

Om het investeringspatroon te bekijken wordt het investeringsbedrag van elke rubriek uitgedrukt in procent van het totale investeringsbedrag. Het resultaat van deze berekening wordt in de volgende tabel weergegeven. Er zijn geen fundamentele structuurwijzigingen vast te stellen. Het aandeel van de materiële vaste activa blijft de kern van de uitgevoerde investeringen uitmaken en binnen deze rubriek is de accentverschuiving tussen de rubrieken “Terreinen en gebouwen” en “Activa in aanbouw en vooruitbetalingen” het meest opvallende gegeven. De afwerking van bepaalde bouwprojecten verliep duidelijk trager dan bij de begrotingsopstelling voorzien werd.

¹⁰ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in “Terreinen en gebouwen”, “Overige materiële vaste activa” en “Activa in aanbouw en vooruitbetaling”.

Investerings	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
Verticale analyse - % aandeel in de totale investeringen	2002	2003	2004	2005	2006	2006
Totaal investeringen (in eenheden euro)	88.213.064	68.145.373	63.724.795	61.749.796	73.798.746	126.998.032
I. Oprichtingskosten	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
II. Immateriële vaste activa	1,6 %	1,9 %	2,3 %	2,7 %	2,2 %	1,6 %
III. Materiële vaste activa	98,5 %	97,8 %	97,7 %	96,5 %	97,7 %	98,2 %
A. Terreinen en gebouwen	33,1 %	29,2 %	31,5 %	19,5 %	23,2 %	36,5 %
B. Installaties, machines en uitrusting	20,8 %	24,5 %	25,9 %	26,1 %	23,5 %	17,4 %
C. Meubilair en rollend materieel	8,0 %	11,4 %	11,5 %	10,2 %	8,0 %	5,4 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	0,2 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
E. Overige materiële vaste activa	8,8 %	5,1 %	4,6 %	5,8 %	1,6 %	8,1 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27,5 %	27,6 %	24,2 %	34,8 %	41,4 %	30,9 %
IV. Financiële vaste activa	- 0,0 %	0,35 %	0,05 %	0,85 %	0,13 %	0,13 %
A. Deelnemingen	0,0 %	0,4 %	0,1 %	0,8 %	0,1 %	0,1 %
B. Vorderingen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
C. Overige	- 0,0 %	- 0,01 %	- 0,03 %	0,04 %	0,03 %	0,00 %
Totaal investeringen	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

De investeringen in "Materiële vaste activa" kunnen ruwweg gegroepeerd worden in "Investerings in onroerende goederen"¹¹ en "Investerings in materiële vaste activa, excl. onroerende goederen". Onderstaande grafiek toont dat aan de stijging van de investeringen t.o.v. 2005, in beide geledingen terug te vinden is.

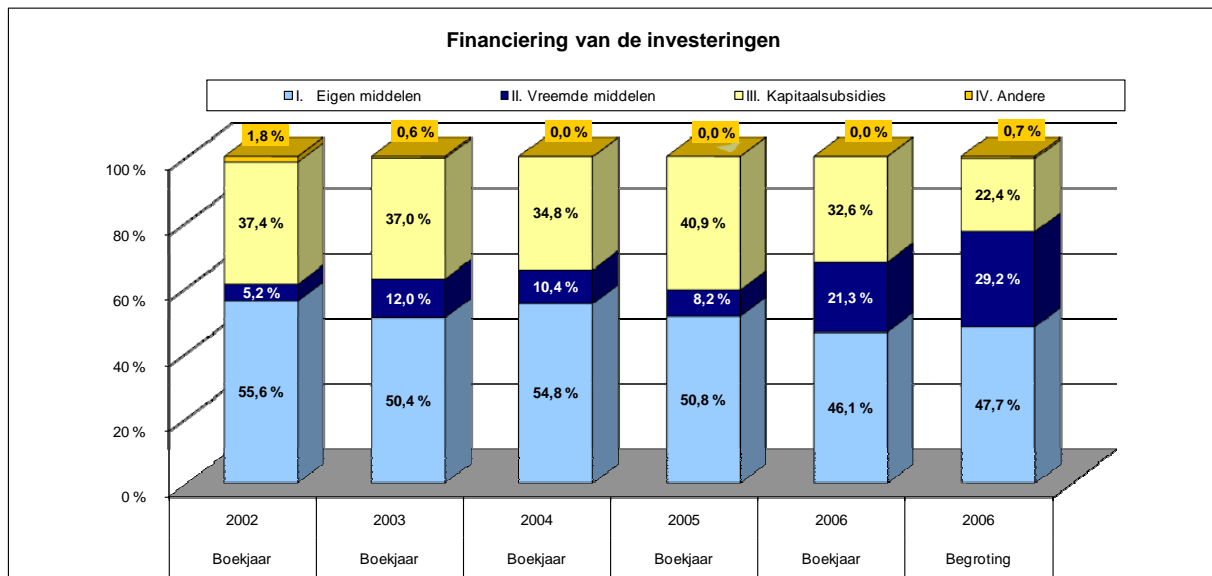

¹¹ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in "Terreinen en gebouwen", "Overige materiële vaste activa" en "Activa in aanbouw en vooruitbetaling".

Investerings in materiële vaste activa, excl. onroerende goederen: hiervoor werden de investeringen van de rubrieken "Installaties, machines en uitrusting", "Meubilair en rollend materieel" en "Leasing en soortgelijke rechten" opgeteld.

3.5.2 Financiering van de investeringen

3.5.2.1 Verticale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2006 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (46,1 %) en met investeringssubsidies (32,6 %). Het beroep op vreemd vermogen (leningen) voor de financiering van de investeringen was traditioneel eerder beperkt, maar in 2006 steeg dit aandeel toch tot 21,3 % van de uitgevoerde investeringen. Betekent dit dat er een accentverschuiving optrad in de financieringspolitiek van de hogescholen? Traditioneel wendden de hogescholen voor de financiering van hun investeringen zoveel mogelijk hun beschikbare trekkingsrechten (AGIO-middelen) aan. Vervolgens spreken de hogescholen hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan. Pas in laatste instantie wordt er een beroep gedaan op vreemd vermogen. Dit laatste gebeurt doorgaans slechts in een beperkt aantal hogescholen en voor de sector in zijn geheel voor een eerder beperkt bedrag. In 2006 werd er in tegenstelling tot het verleden vrij veel vreemd vermogen opgenomen (15.725.826 EUR). Nadere analyse leert dat twee hogescholen hierin een groot aandeel hadden: de Katholieke Hogeschool Leuven (8.656.487 EUR) en de Erasmushogeschool Brussel (3.026.258 EUR). Opvallend hierbij dat deze beide hogescholen geen eigen vermogen hebben aangewend om hun investeringen te financieren en de som van hun geldbeleggingen en de liquide middelen zagen toenemen met bedragen die vergelijkbaar zijn met de opgenomen kredieten. Beide instellingen namen het grootste deel van deze leningen pas naar het jaareinde toe (oktober/november) op. In feite beschikten zij op dat moment over voldoende liquiditeiten om deze investeringen met eigen middelen te financieren, maar namen zij deze kredieten op in het vooruitzicht van de vervolginvesteringen in 2007. Dit verklaart waarom beide hogescholen het boekjaar 2006 afsloten met een positieve netto cashflow (Erasmushogeschool: 3.014.717 EUR en Katholieke Hogeschool Leuven: 8.771.060 EUR) en de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen in beide hogescholen toenam met een gelijkwaardig bedrag. M.a.w. een studie over langere termijn zal waarschijnlijk aantonen dat er nauwelijks iets gewijzigd is in het financieringspatroon van de hogeschoolinvesteringen.

Deze vrij conservatieve financieringspolitiek zet de hogescholen er toe aan jaar na jaar belangrijke overschotten te realiseren teneinde de nodige financiële reserves op te bouwen voor toekomstige financiering met eigen middelen. Tot op zekere hoogte is dit een verstandige en noodzakelijke politiek. Het laat immers toe omvangrijke investeringen uit te voeren zonder de solvabiliteit van de hogeschool in het gedrang te brengen. Tegelijk moet men echter erkennen dat de gemiddelde solvabiliteit dermate stevig is, dat een ruimere aanwending van vreemd vermogen geen bedreiging zou vormen voor de solvabiliteitspositie. Dit zou de hogescholen ook meer ruimte bieden om de beschikbare werkmiddelen ook effectief voor hun actuele werking aan te wenden.

3.5.2.2 Horizontale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen

Het investeringvolume lag in 2006 een heel stuk hoger dan in 2005. Dit vertaalde zich merkwaardig genoeg in een lagere aanwending van AGIO-middelen. De hogescholen blijken de beschikbare middelen in toenemende mate aan te wenden ter dekking van rentelasten en aflossingverplichtingen op vroeger aangegane investeringsleningen, waardoor er minder middelen overblijven ter financiering van de investeringen zelf.

De vastgestelde scherpe groei van het aangewende vreemd vermogen werd onder vorig punt 3.5.2.1 al enigszins genuanceerd. De rapportering m.b.t. de komende boekjaren zal dan ook moeten uitwijzen of er hier sprake is van een duurzame ontwikkeling. Wat betreft de aanwending van eigen middelen moet men vaststellen dat deze nog steeds de belangrijkste financieringsbron blijven.

Financiering	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2004 en t.o.v. de begroting 2005</i>	2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
	<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>						
Totaal financiering	61.749.796	73.798.744	+ 12.048.948	+ 19,5 %	126.998.032	- 53.199.288	- 41,9 %
I. Eigen middelen	31.393.135	34.016.957	+ 2.623.822	+ 8,4 %	60.530.051	- 26.513.094	- 43,8 %
II. Vreemde middelen	5.071.966	15.725.826	+ 10.653.860	+ 210,1 %	37.137.569	- 21.411.743	- 57,7 %
III. Kapitaalsubsidies	25.284.695	24.041.961	- 1.242.734	- 4,9 %	28.475.415	- 4.433.454	- 15,6 %
IV. Andere	0	14.000	+ 14.000	VB = 0	854.997	- 840.997	- 98,4 %

Doordat er in 2006 beduidend minder geïnvesteerd werd dan in de begroting voorzien was, diende er ook minder gefinancierd te worden. De aanwending van zowel vreemd vermogen als van eigen middelen en van investeringssubsidies ligt in absolute termen significant onder het begrote niveau. Verhoudingsgewijze werd er het meest bespaard op de aanwening van vreemd vermogen (- 57,7 %) en op eigen vermogen (- 43,8 %). De toegepaste financieringsmix stelde de sector niettemin in staat om het boekjaar 2006 af te sluiten met een positieve netto cashflow en met een aangroei van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Wat betekent dat er bijgevolg een nog groter bedrag aan eigen middelen beschikbaar komt voor de financiering van toekomstige investeringen. Men mag er bijgevolg van uitgaan dat er in de nabije toekomst weinig zal veranderen aan dit financieringspatroon.

3.6 Investerings en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

3.6.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen

De totale hogeschoolsector investeerde in het boekjaar 2006 73.798.746 EUR. De Katholieke Hogeschool Leuven was de belangrijkste investeerder (9.449.153 EUR of 12,8 % van het totale investeringsvolume). GROEP-T Leuven Hogeschool realiseerde, net als in de periode 2003-2005, het kleinste investeringsbedrag (429.303 EUR of 0,6 % van het totale investeringsvolume).

3.6.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen

Tijdens het boekjaar 2006

- gebruikten 4 hogescholen uitsluitend eigen middelen voor de financiering van hun investeringen. Deze 4 hogescholen namen samen 8,9 % van de investeringen voor hun rekening;
- deden 6 hogescholen een beroep op vreemde middelen. Zij financierden hiermee 21,3 % van het totale investeringsvolume;
- wendden 16 hogescholen ook investeringssubsidies aan en financierden hiermee 32,6 % van het totale investeringsvolume.

Investerings en financieringsmiddelen per hogeschool - Boekjaar 2006

absolute bedragen in eenheden euro	Investerings		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies			Andere		
	Absoluut	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO	Absoluut	% Invest	% GCO
HA	7.873.301	10,7 %	1.911.362	24,3 %	5,6 %	0	0,0 %	0,0 %	5.961.939	75,7 %	24,8 %	0	0,0 %	0,0 %
PLANTIJN	508.736	0,7 %	508.736	100,0 %	1,5 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
KdG	2.033.665	2,8 %	1.629.804	80,1 %	4,8 %	0	0,0 %	0,0 %	403.860	19,9 %	1,7 %	0	0,0 %	0,0 %
KHK	1.157.333	1,6 %	963.599	83,3 %	2,8 %	23.862	2,1 %	0,2 %	169.872	14,7 %	0,7 %	0	0,0 %	0,0 %
KHM	1.223.018	1,7 %	1.223.018	100,0 %	3,6 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
ERASMUS	3.039.551	4,1 %	0	0,0 %	0,0 %	3.026.258	99,6 %	19,2 %	13.295	0,4 %	0,1 %	0	0,0 %	0,0 %
LUK	848.537	1,1 %	848.537	100,0 %	2,5 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
W&K	5.742.421	7,8 %	2.056.754	35,8 %	6,0 %	254.620	4,4 %	1,6 %	3.431.046	59,7 %	14,3 %	0	0,0 %	0,0 %
KHL	9.449.153	12,8 %	0	0,0 %	0,0 %	8.656.487	91,6 %	55,0 %	792.666	8,4 %	3,3 %	0	0,0 %	0,0 %
HG	9.411.517	12,8 %	5.053.808	53,7 %	14,9 %	0	0,0 %	0,0 %	4.357.709	46,3 %	18,1 %	0	0,0 %	0,0 %
KHSL	7.693.569	10,4 %	6.316.647	82,1 %	18,6 %	0	0,0 %	0,0 %	1.376.923	17,9 %	5,7 %	0	0,0 %	0,0 %
XIOS	1.721.722	2,3 %	1.124.698	65,3 %	3,3 %	0	0,0 %	0,0 %	597.022	34,7 %	2,5 %	0	0,0 %	0,0 %
KHli	2.708.709	3,7 %	2.393.863	88,4 %	7,0 %	0	0,0 %	0,0 %	314.846	11,6 %	1,3 %	0	0,0 %	0,0 %
PHL	1.760.308	2,4 %	969.988	55,1 %	2,9 %	0	0,0 %	0,0 %	776.321	44,1 %	3,2 %	14.000	0,8 %	100,0 %
HWVL	4.981.345	6,7 %	3.510.358	70,5 %	10,3 %	0	0,0 %	0,0 %	1.470.986	29,5 %	6,1 %	0	0,0 %	0,0 %
KHBO	2.803.818	3,8 %	893.731	31,9 %	2,6 %	0	0,0 %	0,0 %	1.910.087	68,1 %	7,9 %	0	0,0 %	0,0 %
KATHO	3.094.764	4,2 %	957.181	30,9 %	2,8 %	1.637.067	52,9 %	10,4 %	500.516	16,2 %	2,1 %	0	0,0 %	0,0 %
EHSAL	3.562.200	4,8 %	1.434.668	40,3 %	4,2 %	2.127.532	59,7 %	13,5 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
GroepT	429.303	0,6 %	429.303	100,0 %	1,3 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
ARTEVELDE	3.043.812	4,1 %	1.645.493	54,1 %	4,8 %	0	0,0 %	0,0 %	1.398.318	45,9 %	5,8 %	0	0,0 %	0,0 %
LESSIUS	711.964	1,0 %	145.409	20,4 %	0,4 %	0	0,0 %	0,0 %	566.555	79,6 %	2,4 %	0	0,0 %	0,0 %
Geconsolideerd	73.798.746	100,0 %	34.016.957	46,1 %	100 %	15.725.826	21,3 %	100 %	24.041.961	32,6 %	100 %	14.000	0,0 %	100 %
Rekenkundig gemiddelde	3.514.226		1.619.855			748.849			1.144.855			667		
Laagste waarde	429.303	0,6 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
Hoogste waarde	9.449.153	12,8 %	6.316.647	100 %	18,6 %	8.656.487	99,6 %	55,0 %	5.961.939	79,6 %	24,8 %	14.000	0,8 %	100,0 %

3.7 Geconsolideerde balans

De balansgegevens uit de jaarrekeningen 2002 tot en met 2006 van de 21 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeren als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geconsolideerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten¹²:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (inzonderheid wat betreft de onroerende goederen);
- de waardering van deze onroerende goederen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;
- de bepaling van de waarde op de rekening "Patrimonium"¹³ gebeurde op uiteenlopende wijze;
- de boekhoudkundige operatie m.b.t. tot het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid, zoals toegelicht onder punt 3.2, had in 2006 een positief impact op de rekening "Patrimonium" van 15.519.489 EUR.

Geconsolideerde Balans (jaarrekeningen 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006, begroting 2006)							
ACTIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2002	2003	2004	2005	2006	2006
<i>(eenheden euro)</i>							
VASTE ACTIVA	20/28	329.882.475	358.580.257	386.160.928	408.700.335	441.472.840	508.975.969
I. Oprichtingskosten	20	0	0	0	0	0	55.473
II. Immateriële vaste activa	21	1.265.008	1.319.201	1.499.064	1.721.050	1.815.033	2.148.527
III. Materiële vaste activa	22/27	328.342.970	356.931.112	384.300.347	405.907.182	438.488.509	505.549.336
A. Terreinen en gebouwen	22	227.053.526	254.927.160	275.635.377	289.681.507	310.351.630	327.116.942
B. Installaties, machines en uitrusting	23	37.796.343	40.054.220	41.520.815	41.907.763	43.182.122	49.286.119
C. Meubilair en rollend materieel	24	18.237.921	18.679.970	18.898.638	18.835.872	18.632.853	19.906.449
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	3.345.700	144.061	71.648	18.950	24.176	23.155
E. Overige materiële vaste activa	26	27.515.107	27.803.636	29.251.844	30.816.918	17.445.810	50.708.847
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	14.394.373	15.322.065	18.922.025	24.646.173	48.851.918	58.507.824
IV. Financiële vaste activa	28	274.497	329.944	361.516	1.072.103	1.169.298	1.222.633
A. Deelnemingen	280/2	47.203	109.203	159.203	847.099	445.580	1.016.846
B. Vorderingen	281/3	200	200	200	200	476.643	0
C. Overige	284/8	227.094	220.541	202.113	224.804	247.075	205.787
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	295.679.732	319.928.454	343.280.350	364.861.788	417.174.535	288.895.818
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	58.215.454	55.334.833	54.316.868	50.144.582	5.183.805	47.967.445
A. Werkingsvorderingen	290	53.171.331	50.771.190	48.604.251	46.199.196	2.543.052	44.600.237
B. Overige vorderingen	291	5.044.123	4.563.643	5.712.617	3.945.386	2.640.753	3.367.208
VI. Voorraden	30	769.708	553.201	2.372.510	2.434.461	2.983.995	2.153.668
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	63.545.081	80.298.397	66.062.814	78.871.787	81.618.608	44.756.646
A. Werkingsvorderingen	40	39.000.139	55.312.994	42.424.207	52.749.565	52.053.352	25.584.642
B. Overige vorderingen	41	24.544.942	24.985.403	23.638.608	26.122.222	29.565.256	19.172.004
VIII. Geldbeleggingen	50/53	111.030.059	120.925.719	138.398.180	174.854.106	198.273.628	142.844.100
IX. Liquide middelen	54/58	52.775.269	52.248.018	71.122.831	46.700.845	57.193.810	40.084.790
X. Overlopende rekeningen	490/1	9.344.161	10.568.286	11.007.146	11.856.007	71.920.689	11.089.169
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	625.562.207	678.508.711	729.441.278	773.562.123	858.647.375	797.871.787

¹² De problemen bij de interpretatie van een geconsolideerde balans werden uitgebreid besproken in het "Jaarverslag van de commissaris-coördinator over de werking van de hogescholen tijdens het boekjaar 1996", pg. 10 en volgende.

¹³ Naargelang de vroegere inrichtende machten al of niet vaste activa in de nieuwe hogeschool hebben ingebracht, en naargelang door het hogeschoolbestuur besloten werd de ingebrachte activa al of niet te waarderen, is er een relatief klein of groot patrimonium op de balans terug te vinden.

PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2002	2003	2004	2005	2006	2006
		<i>(eenheden euro)</i>					
EIGEN VERMOGEN	10/15	370.852.812	424.955.589	467.542.506	503.643.496	563.904.894	504.000.152
I. Patrimonium	10	54.369.544	54.928.648	55.265.188	55.898.093	70.412.181	55.898.090
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	15.833.947	16.009.433	15.842.661	15.833.947	15.833.947	15.833.947
V. Gecumuleerd resultaat	14	187.437.398	219.021.775	250.486.019	271.415.514	301.199.276	246.245.139
VI. Investeringsubsidies	15	113.211.923	134.995.733	145.948.638	160.495.942	176.459.490	186.022.976
VOORZIENINGEN	16	28.853.976	22.626.322	18.389.571	16.402.977	15.991.636	13.929.814
VII. Voorzieningen voor risico's en kosten	0	28.853.976	22.626.322	18.389.571	16.402.977	15.991.636	13.929.814
A. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	11.276.620	6.548.631	3.110.778	1.026.267	15.998	92.396
B. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	8.960.903	7.256.761	7.783.447	8.783.968	9.903.228	7.447.750
C. Overige risico's en kosten	163/5	8.616.453	8.820.930	7.495.346	6.592.742	6.072.410	6.389.668
SCHULDEN	17/49	225.855.417	230.926.793	243.509.203	253.515.656	278.750.844	279.941.827
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	90.614.120	96.306.993	100.774.321	104.089.181	113.780.010	135.403.974
A. Financiële schulden	170/4	87.864.074	92.021.592	96.844.922	100.614.771	112.945.807	134.520.688
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0	0	0	0
2. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	172.337	90.050	32.725	8.568	15.298	16.089
3. Kredietinstellingen	173	86.740.816	89.683.648	94.932.197	97.563.981	100.539.668	129.988.942
4. Overige leningen	174	950.921	2.247.894	1.880.000	3.042.222	12.390.841	4.515.657
B. Werkingschulden	175	32.695	149.301	149.319	149.508	160.060	0
D. Overige schulden	178/9	2.717.351	4.136.100	3.780.080	3.324.902	674.143	883.286
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	94.434.296	94.875.913	100.163.372	104.780.825	115.615.956	104.328.214
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	4.487.018	4.154.494	4.890.388	6.091.029	6.968.958	7.785.834
B. Financiële schulden	43	195.435	1.035.500	1.149.612	926.500	872.000	872.000
1. Kredietinstellingen	430/8	195.435	1.035.500	1.149.612	926.500	872.000	872.000
2. Overige leningen	439	0	0	0	0	0	0
C. Werkingschulden	44	28.638.902	25.901.986	26.737.195	26.982.199	30.259.420	27.847.027
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	58.155.715	60.369.055	62.168.021	64.237.135	70.867.786	63.387.494
1. Belastingen	450/3	9.960.638	9.881.648	10.607.805	10.939.034	10.897.081	8.860.636
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	48.195.077	50.487.407	51.560.216	53.298.101	59.970.705	54.526.858
F. Overige schulden	46/48	2.957.226	3.414.878	5.218.156	6.543.963	6.647.792	4.435.859
X. Overlopende rekeningen	492/3	40.807.001	39.743.887	42.571.510	44.645.650	49.354.878	40.209.639
Correcties wegens afrondingsverschillen		2	7	(2)	(7)	1	(6)
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	625.562.207	678.508.711	729.441.278	773.562.122	858.647.375	797.871.787

3.7.1 Activa

3.7.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2005 – jaarrekening 2006 – begroting 2006

Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2006 van 773.562.123 EUR naar 858.647.375 EUR. Zowel de vaste activa als de vlottende activa, leverden een bijdrage tot deze groei.

ACTIVA	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2005 en t.o.v. de begroting 2006</i>	2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>							
VASTE ACTIVA	408.700.335	441.472.840	+ 32.772.505	+ 8,0 %	508.975.969	- 67.503.129	- 13,3 %
I. Oprichtingskosten	0	0	+ 0	VB = 0	55.473	- 55.473	- 100,0 %
II. Immateriële vaste activa	1.721.050	1.815.033	+ 93.983	+ 5,5 %	2.148.527	- 333.494	- 15,5 %
III. Materiële vaste activa	405.907.182	438.488.509	+ 32.581.327	+ 8,0 %	505.549.336	- 67.060.827	- 13,3 %
IV. Financiële vaste activa	1.072.103	1.169.298	+ 97.195	+ 9,1 %	1.222.633	- 53.335	- 4,4 %
VLOTTENDE ACTIVA	364.861.788	417.174.535	+ 52.312.747	+ 14,3 %	288.895.818	+ 128.278.717	+ 44,4 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	50.144.582	5.183.805	- 44.960.777	- 89,7 %	47.967.445	- 42.783.640	- 89,2 %
VI. Voorraden	2.434.461	2.983.995	+ 549.535	+ 22,6 %	2.153.668	+ 830.327	+ 38,6 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	78.871.787	81.618.608	+ 2.746.821	+ 3,5 %	44.756.646	+ 36.861.962	+ 82,4 %
VIII. Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	221.554.951	255.467.438	+ 33.912.487	+ 15,3 %	182.928.890	+ 72.538.548	+ 39,7 %
X. Overlopende rekeningen	11.856.007	71.920.689	+ 60.064.682	+ 506,6 %	11.089.169	+ 60.831.520	+ 548,6 %
TOTAAL DER ACTIVA	773.562.123	858.647.375	+ 85.085.252	+ 11,0 %	797.871.787	+ 60.775.588	+ 7,6 %

De groei van de vaste activa (+ 8 %) ontstond doordat het bedrag van de afschrijvingen beduidend kleiner was dan de in 2006 verrichte investeringen. De groei van de vaste activa situeerde zich in hoofdzaak bij de materiële vaste activa.

De geconsolideerde vlottende activa groeiden tijdens het boekjaar 2006 met 14,3 %. Twee verklaringen dienen zich aan voor deze toch wel sterke groei. Enerzijds is er het effect van de boekingen m.b.t. de historische langetermijnvorderingen op de Vlaamse overheid. Hierdoor daalden de langetermijnvorderingen van de sector met 41.384.998 EUR. Samen met de afbouw van het TBS 55+ ov-stelsel, verklaart dit de sterke daling van de uitstaande langetermijnvorderingen (- 44.960.777 EUR). Deze daling moet echter gezien worden in samenhang met de stijging van de overlopende actiefrekening (+ 60.064.682 EUR). De boekingsprocedure m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering ging immers gepaard met een anticipatie op de enveloppe 2007 voor het bedrag van de "loonmassa december 2006" (zie punt 3.2). Het ging hier om een bedrag van 62.717.518 EUR. Per saldo heeft deze boekingsprocedure dus geleid tot een verhoging van de vlottende activa 21.332.520 EUR.

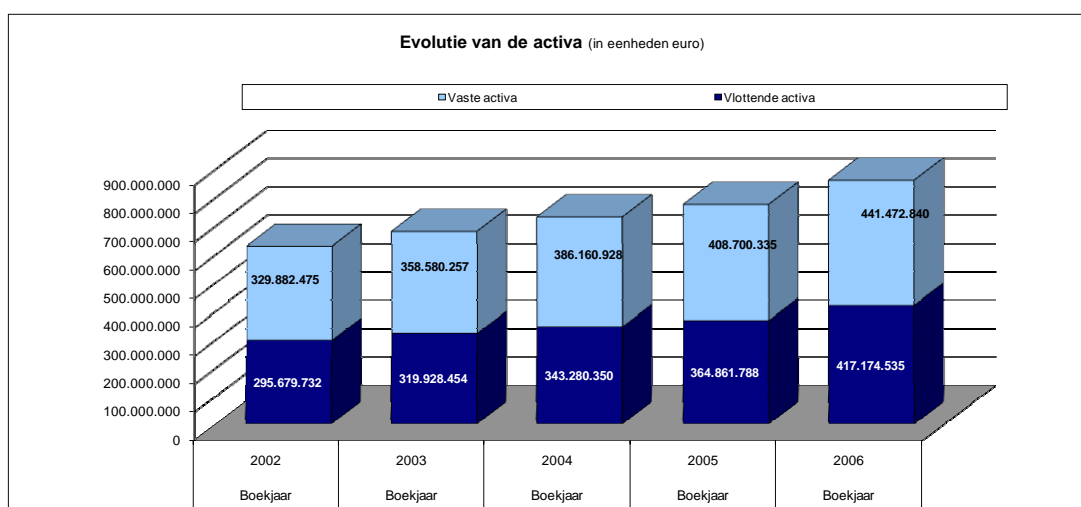
Anderzijds kende ook de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen een opmerkelijke toename. De sector sloot het boekjaar 2006 immers af met een positieve netto cashflow wat de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen deed aangroeien tot een recordbedrag van 255.467.438 EUR, een toename met 33.912.487 EUR.

In vergelijking met de begroting 2006 lag de waarde van de vaste activa in de jaarrekening 13,3 % onder de begrote waarde. Vertraging in de uitvoering van een aantal gebudgetteerde investeringsprojecten was hiervan de belangrijkste oorzaak. De vlottende activa overschreden het gebudgetteerde bedrag met 44,4 %. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze ligt in realiteit liefst 72.538.548 EUR hoger dan oorspronkelijk begroot. De cashflowanalyse (punt 3.8) zal meer inzicht verstrekken in het ontstaan van dergelijke gigantische afwijking. Procentueel bekeken is de afwijking het hoogst bij de vorderingen op ten hoogste één jaar (+ 82,4 %). Op basis van de rekeninguitreksels hen bezorgd door hun financiële instelling(en) dienden de hogescholen belangrijke vorderingen op te nemen in hun balans. Alhoewel de Vlaamse overheid bepaalde betalingen uitvoerde voor het einde van het boekjaar dienden sommigen hogescholen, gelet op de toegepaste valatudag, hiervoor een vordering op te zetten. Andere werkmiddelen werden bovendien effectief in de loop van 2007 uitbetaald. Dit verloop konden de hogescholen bij hun begrotingsopstelling onmogelijk incalculeren.

De afwijking bij de overlopende actiefrekening moet gezien worden in samenhang met de afwijking bij de "Vorderingen op meer dan één jaar" en heeft per saldo te maken met de niet in de begroting verwerkte operatie m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid.

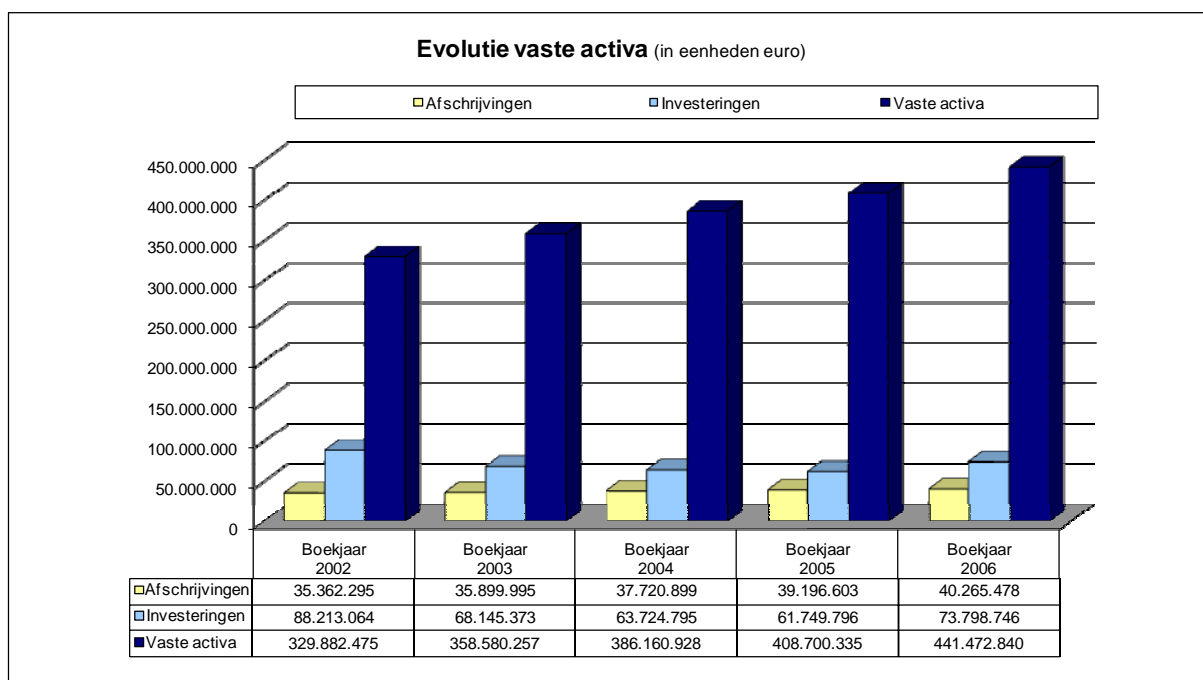
3.7.1.2 Horizontale analyse: jaarrekening 2002 – jaarrekening 2006

Het balanstotaal kende gedurende de periode 2002-2006 een aangroei met 37,3 %. De aangroei van de vlottende activa woog duidelijk zwaarder de toename van de vaste activa.

ACTIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR02
		2002	2003	2004	2005	2006	Absoluut verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>							
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	625.562.207	678.508.711	729.441.278	773.562.123	858.647.375	+ 233.085.168
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 52.946.504	+ 50.932.567	+ 44.120.845	+ 85.085.252	
Jaarlijks groeipercentage			+ 8,5 %	+ 7,5 %	+ 6,0 %	+ 11,0 %	
Index: 2002 = 100			108,5	116,6	123,7	137,3	
VASTE ACTIVA	20/28	329.882.475	358.580.257	386.160.928	408.700.335	441.472.840	+ 111.590.365
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 28.697.782	+ 27.580.671	+ 22.539.407	+ 32.772.505	
Jaarlijks groeipercentage			+ 8,7 %	+ 7,7 %	+ 5,8 %	+ 8,0 %	
Index: 2002 = 100			108,7	117,1	123,9	133,8	
I. Oprichtingskosten	20	0	0	0	0	0	+ 0
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 0	+ 0	+ 0	+ 0	
Jaarlijks groeipercentage			VB = 0	VB = 0	VB = 0	VB = 0	
Index: 2002 = 100							
II. Immateriële vaste activa	21	1.265.008	1.319.201	1.499.064	1.721.050	1.815.033	+ 550.025
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 54.193	+ 179.863	+ 221.986	+ 93.983	
Jaarlijks groeipercentage			+ 4,3 %	+ 13,6 %	+ 14,8 %	+ 5,5 %	
Index: 2002 = 100			104,3	118,5	136,1	143,5	
III. Materiële vaste activa	22/27	328.342.970	356.931.112	384.300.347	405.907.182	438.488.509	+ 110.145.539
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 28.588.142	+ 27.369.235	+ 21.606.835	+ 32.581.327	
Jaarlijks groeipercentage			+ 8,7 %	+ 7,7 %	+ 5,6 %	+ 8,0 %	
Index: 2002 = 100			108,7	117,0	123,6	133,5	
IV. Financiële vaste activa	28	274.497	329.944	361.516	1.072.103	1.169.298	+ 894.801
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 55.447	+ 31.572	+ 710.587	+ 97.195	
Jaarlijks groeipercentage			+ 20,2 %	+ 9,6 %	+ 196,6 %	+ 9,1 %	
Index: 2002 = 100			120,2	131,7	390,6	426,0	
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	295.679.732	319.928.454	343.280.350	364.861.788	417.174.535	+ 121.494.803
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 24.248.722	+ 23.351.896	+ 21.581.438	+ 52.312.747	
Jaarlijks groeipercentage			+ 8,2 %	+ 7,3 %	+ 6,3 %	+ 14,3 %	
Index: 2002 = 100			108,2	116,1	123,4	141,1	
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	58.215.454	55.334.833	54.316.868	50.144.582	5.183.805	- 53.031.649
Jaarlijkse absolute mutatie			- 2.880.621	- 1.017.965	- 4.172.286	- 44.960.777	
Jaarlijks groeipercentage			- 4,9 %	- 1,8 %	- 7,7 %	- 89,7 %	
Index: 2002 = 100			95,1	93,3	86,1	8,9	
VI. Voorraden	30	769.708	553.201	2.372.510	2.434.461	2.983.995	+ 2.214.287
Jaarlijkse absolute mutatie			- 216.507	+ 1.819.309	+ 61.951	+ 549.535	
Jaarlijks groeipercentage			- 28,1 %	+ 328,9 %	+ 2,6 %	+ 22,6 %	
Index: 2002 = 100			71,9	308,2	316,3	387,7	
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	63.545.081	80.298.397	66.062.814	78.871.787	81.618.608	+ 18.073.527
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 16.753.316	- 14.235.583	+ 12.808.972	+ 2.746.821	
Jaarlijks groeipercentage			+ 26,4 %	- 17,7 %	+ 19,4 %	+ 3,5 %	
Index: 2002 = 100			126,4	104,0	124,1	128,4	
VIII. Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/53	163.805.328	173.173.737	209.521.012	221.554.951	255.467.438	+ 91.662.110
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 9.368.409	+ 36.347.275	+ 12.033.939	+ 33.912.487	
Jaarlijks groeipercentage			+ 5,7 %	+ 21,0 %	+ 5,7 %	+ 15,3 %	
Index: 2002 = 100			105,7	127,9	135,3	156,0	
X. Overlopende rekeningen	490/1	9.344.161	10.568.286	11.007.146	11.856.007	71.920.689	+ 62.576.528
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 1.224.125	+ 438.860	+ 848.862	+ 60.064.682	
Jaarlijks groeipercentage			+ 13,1 %	+ 4,2 %	+ 7,7 %	+ 506,6 %	
Index: 2002 = 100			113,1	117,8	126,9	769,7	

De vaste activa groeiden in de beschouwde periode met 33,8 %. Binnen de vaste activa was de rubriek "Materiële vaste activa" in absolute termen de belangrijkste groeier. Door de relatief beperkte omvang van de overige rubrieken, zoals uit de verticale analyse zal blijken, is het groeiritme van de materiële vaste activa bepalend voor het groeiritme van de totale vaste activa. De jaarlijkse aangroei ervan wijst erop dat de uitgevoerde investeringen telkens groter waren dan de afschrijvingen en waardeverminderingen op deze vaste activa (zie volgende grafiek).

De belangrijkste groeipolen binnen de vlottende activa zijn de vorderingen op ten hoogste één jaar en de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. De toename van de vorderingen op ten hoogste één jaar is grotendeels artificieel, want het gevolg van de laattijdige uitbetaling van bepaalde werkingsmiddelen of van het mechanisme van valuterings van deze stortingen. De groei van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen daarentegen is het gevolg van de positieve netto cashflows waarmee de opeenvolgende boekjaren werden afgesloten. De aldus opgebouwde financiële reserves zullen de hogescholen in staat stellen, zoals voorzien is in de ingediende begrotingen 2008 en meerjarenbegrotingen 2009-2012, om een belangrijk deel van de geplande investeringen met eigen middelen te financieren. Zoals verwacht zijn de gevolgen van het afboeken van de historische langetermijnvordering ook hier merkbaar. De compensatie tussen de daling van de "Vorderingen op meer dan één jaar" en de toename van de "Overlopende rekeningen", vlakkt de betekenis ervan sterk af. Ook de rubriek "Vorraden" (+ 287,7 %) noteert een hoog groeicijfer, maar weegt gezien het relatief beperkt belang ervan niet zo zwaar door in de evolutie van het geheel van de vlottende activa.

3.7.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2002 - 2006 en begroting 2006

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal, met als doel zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

Uit het hiernavolgende overzicht blijkt dat de structuur van de activa op het niveau van de hoofdrubrieken (vaste versus vlottende activa) nauwelijks wijzigde. Hetzelfde kan ook geconcludeerd worden m.b.t. de deelrubrieken van de vaste activa.

Bij de vlottende activa valt vooral het groeiende aandeel van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen op (26,1 % in 2002 tot 29,8 % in 2006) en dit bij een sterk toegenomen balanstotaal. Zoals reeds eerder gesteld moet het dalende aandeel van de "Vorderingen op meer dan één jaar" gezien worden in samenhang met de toename van de "Overlopende rekeningen", waardoor de mutatie sterk afgevlakt wordt en gereduceerd wordt tot de gevolgen van het uitdovende TBS 55+ ovstelsel.

De begrote balansstructuur 2006 wijkt grondig af van wat effectief in 2006 gerealiseerd werd. In de begroting 2006 was een sterke verschuiving van vlottende naar vaste activa voorzien. In realiteit blijkt er zich geen verschuiving voorgedaan te hebben. Enerzijds werden niet alle begrote investeringen effectief uitgevoerd waardoor het bedrag van de vaste activa onder het begrote niveau bleef. Anderzijds dienden hierdoor minder eigen middelen (geldbeleggingen en liquide middelen) aangewend te worden, waardoor het resterende bedrag van deze middelen merkelijk hoger uitviel dan begroot.

Verticale analyse - Geconsolideerde Balans (jaarrekeningen 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006, begroting 2006)							
ACTIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2002	2003	2004	2005	2006	2006
VASTE ACTIVA	20/28	52,7 %	52,8 %	52,9 %	52,8 %	51,4 %	63,8 %
I. Oprichtingskosten	20	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %	0,3 %
III. Materiële vaste activa	22/27	52,5 %	52,6 %	52,7 %	52,5 %	51,1 %	63,4 %
A. Terreinen en gebouwen	22	36,3 %	37,6 %	37,8 %	37,4 %	36,1 %	41,0 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	6,0 %	5,9 %	5,7 %	5,4 %	5,0 %	6,2 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	2,9 %	2,8 %	2,6 %	2,4 %	2,2 %	2,5 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	0,5 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
E. Overige materiële vaste activa	26	4,4 %	4,1 %	4,0 %	4,0 %	2,0 %	6,4 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27	2,3 %	2,3 %	2,6 %	3,2 %	5,7 %	7,3 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
A. Deelnemingen	280/2	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
B. Vorderingen	281/3	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %
C. Overige	284/8	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	47,3 %	47,2 %	47,1 %	47,2 %	48,6 %	36,2 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	9,3 %	8,2 %	7,4 %	6,5 %	0,6 %	6,0 %
A. Werkingsvorderingen	290	8,5 %	7,5 %	6,7 %	6,0 %	0,3 %	5,6 %
B. Overige vorderingen	291	0,8 %	0,7 %	0,8 %	0,5 %	0,3 %	0,4 %
VI. Voorraden	30	0,1 %	0,1 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	10,2 %	11,8 %	9,1 %	10,2 %	9,5 %	5,6 %
A. Werkingsvorderingen	40	6,2 %	8,2 %	5,8 %	6,8 %	6,1 %	3,2 %
B. Overige vorderingen	41	3,9 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	3,4 %	2,4 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	17,7 %	17,8 %	19,0 %	22,6 %	23,1 %	17,9 %
IX. Liquide middelen	54/58	8,4 %	7,7 %	9,8 %	6,0 %	6,7 %	5,0 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	1,5 %	1,6 %	1,5 %	1,5 %	8,4 %	1,4 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	625.562.207	678.508.711	729.441.278	773.562.123	858.647.375	797.871.787

3.7.2 Passiva

3.7.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2005 – jaarrekening 2006 – begroting 2006

De groei van de passiva in de jaarrekening 2006 kwam tot stand door een groei van het eigen vermogen en in bijkomende mate ook van het vreemd vermogen. De voorzieningen daarentegen werden verder afgebouwd. Zowel in absolute termen als relatief bekeken was het eigen vermogen de sterkste groeier.

PASSIVA	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
<i>Evolutie t.o.v. het boekjaar 2005 en t.o.v. de begroting 2006</i>	2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>							
EIGEN VERMOGEN	503.643.496	563.904.894	+ 60.261.398	+ 12,0 %	504.000.152	+ 59.904.742	+ 11,9 %
I. Patrimonium	55.898.093	70.412.181	+ 14.514.088	+ 26,0 %	55.898.090	+ 14.514.091	+ 26,0 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	15.833.947	15.833.947	+ 0	+ 0,0 %	15.833.947	+ 0	+ 0,0 %
V. Gecumuleerd resultaat	271.415.514	301.199.276	+ 29.783.762	+ 11,0 %	246.245.139	+ 54.954.137	+ 22,3 %
VI. Investeringssubsidies	160.495.942	176.459.490	+ 15.963.548	+ 9,9 %	186.022.976	- 9.563.486	- 5,1 %
VOORZIENINGEN	16.402.977	15.991.636	- 411.341	- 2,5 %	13.929.814	+ 2.061.822	+ 14,8 %
SCHULDEN	253.515.656	278.750.844	+ 25.235.188	+ 10,0 %	279.941.827	- 1.190.983	- 0,4 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	104.089.181	113.780.010	+ 9.690.829	+ 9,3 %	135.403.974	- 21.623.964	- 16,0 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	104.780.825	115.615.956	+ 10.835.131	+ 10,3 %	104.328.214	+ 11.287.742	+ 10,8 %
X. Overlopende rekeningen	44.645.650	49.354.878	+ 4.709.228	+ 10,5 %	40.209.639	+ 9.145.239	+ 22,7 %
TOTAAL DER PASSIVA	773.562.122	858.647.375	+ 85.085.253	+ 11,0 %	797.871.787	+ 60.775.588	+ 7,6 %

De aangroei van het eigen vermogen kwam tot stand door volgende gebeurtenissen:

- een significante toename van het "Patrimonium". Dit is grotendeels toe te schrijven aan de gevolgen van de boekhoudkundige operatie m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid en de daarmee gepaard gaande anticipatie (via de overlopende actiefrekeningen) op de enveloppe van 2007 (voor het bedrag van de "loonmassa december 2006"). In bijkomende orde volgden patrimoniumverhogingen uit de inbreng van activa uit rand-vzw's.
- opmerkelijk genoeg is er nog steeds 1 hogeschool (KHK) met een negatief patrimonium. Meer zelfs, het "patrimonium" van deze hogeschool werd nog negatiever. Blijkbaar had deze hogeschool de historische langetermijnvordering in het verleden dubbel verwerkt in haar balans: een eerste maal via de "Vorderingen op meer dan één jaar" (2.395.422 EUR) en een tweede maal via de "Overlopende actiefrekeningen" (1.852.299 EUR). In het kader van de boekhoudkundige operatie waarnaar hiervoor verwezen wordt, diende de hogeschool beide bedragen af te boeken. Dit kon niet volledig gecompenseerd worden met de voorgeschreven anticipatie op de enveloppe 2007 (3.463.527 EUR). Per saldo werd het eigen vermogen van de betrokken hogeschool 784.194 EUR negatiever tot - 4.362.197 EUR per einde 2006.
- geen enkele hogeschool voerde in 2006 een herwaardering van vaste activa door;
- het positieve resultaat van het boekjaar dat in 2006 door de sector werd opgetekend;
- het bedrag van de in 2006 toegekende investeringssubsidies lag hoger dan de in dat jaar naar het resultaat toegerekende investeringssubsidies.

Drie elementen kunnen bijgevolg aangevoerd worden om de sterke toename van het eigen vermogen te verklaren: boekingen m.b.t. de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid, het gunstige resultaat van het boekjaar en de opname van bijkomende AGION-middelen.

De daling van de voorzieningen zette zich in 2006 verder door, zij het in eerder beperkte mate. De afbouw van het TBS 55+ ov-stelsel leidde tot een bijna integrale aanwending van de aangelegde voorzieningen voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen. De voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudskosten groeiden onder invloed van nieuwe noden sterk aan. Bij de voorzieningen voor overige risico's en kosten hadden de aanwendingen en terugnames de bovenhand op de vorming van nieuwe voorzieningen, wat leidde tot een daling van het bedrag van de uitstaande voorzieningen. Meerdere hogescholen maakten in hun commentaar gewag van een uitspraak in hangende geschillen en hebben de daarvoor aangelegde voorzieningen aangewend of teruggenomen. Blijkbaar woog dit zwaarder door dan de nieuwe risico's die zich aandienden.

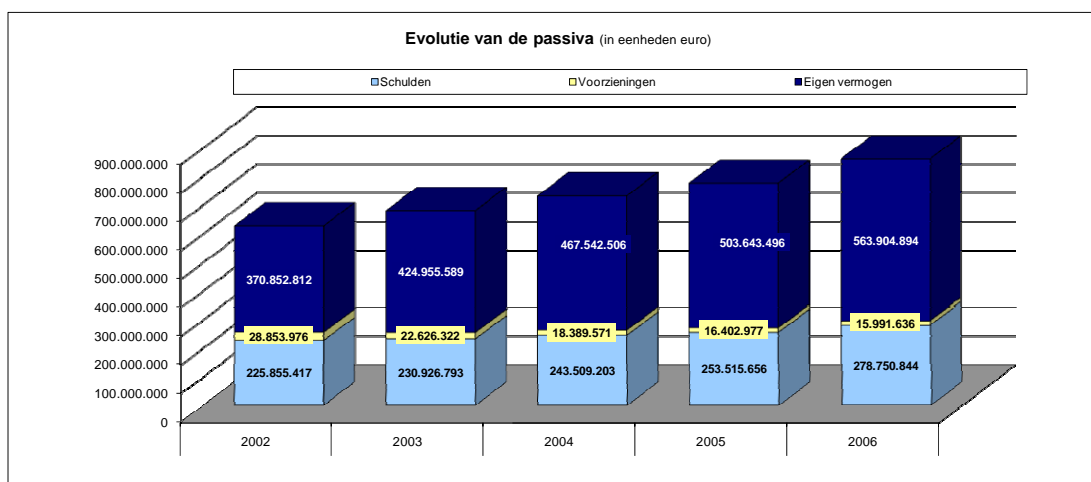
De toename van het vreemd vermogen is in absolute termen zeker niet onbelangrijk (+ 25.235.188 EUR), toch ligt het groeiritme ervan (+ 10 % t.o.v. 2005) nog iets onder het groeiritme van het totaal passief (+ 11 %). Door de wat ruimere mate waarin hogescholen vreemd vermogen hebben aangetrokken ter financiering van hun investeringen, is het volume van de financiële schulden, inzonderheid op lange termijn, gestegen. De nieuw opgenomen kredieten wegen dus zwaarder door dan de in 2006 verrichte schuldaflossingen. Ook de werkingsschulden op korte termijn, kennen een belangrijke groei. Deze toename staat in een logisch verband met de toename van verrichte aankopen (som van de codes 60 en 61 uit de resultatenrekening) en met de iets opgelopen duur van het genoten betalingsuitstel (87 t.o.v. 83 dagen in 2005). De toename van de schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten (korte termijn) met 10,3 % is het gevolg van enerzijds de uitbreiding van het personeelsbestand en anderzijds van de hogere provisie voor vakantiegeld.

Bij het opstellen van de begroting 2006 werd het eigen vermogen sterk onderschat. De te lage inschatting van het eigen vermogen dient in hoofdzaak toegeschreven te worden aan de onderschatting van het gecumuleerd resultaat per einde 2005 en een onderschatting van het resultaat van het boekjaar 2006. Het advies m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering was ten tijde van de begrotingsopstelling nog niet bekend, zodat de hogescholen met het effect ervan op het "patrimonium" geen rekening konden houden. Dit verklaart de sterke onderschatting van deze deelrubriek. De investeringssubsidies werden dan weer sterk overschat. Door vertraging in de uitvoering van de geplande investeringen werden er in de realiteit beduidend minder investeringssubsidies verworven dan voorzien in de begroting.

De geconsolideerde schulden benaderen het begrote bedrag. Er heeft echter een sterk compenserend effect gewerkt. De "Schulden op meer dan één jaar" vallen als gevolg van de opgelopen vertraging in de uitvoering van de geplande investeringen sterk onder het begrote niveau. Bij de "Schulden op ten hoogste één jaar" is het net andersom. De budgetoverschrijdingen zijn hier het hoogst bij de "Overlopende rekeningen" en de "Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten". Bij deze laatste deelrubriek heeft de verhoging van het vakantiegeld zeker een rol gespeeld. Deze was ten tijde van de begrotingsopstelling immers niet bekend.

3.7.2.2 Horizontale analyse: jaarrekening 2002 – jaarrekening 2006

Het geconsolideerde balansvermogen groeide in de periode 2002-2006 met 233.085.168 EUR. In absolute bedragen was de groei voornamelijk het gevolg van een toename van het eigen vermogen (+ 193.052.082 EUR).

PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR02
		2002	2003	2004	2005	2006	Absoluut verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>							
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	625.562.207	678.508.711	729.441.278	773.562.122	858.647.375	+ 233.085.168
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 52.946.504	+ 50.932.567	+ 44.120.844	+ 85.085.253	
Jaarlijks groeipercentage			+ 8,5 %	+ 7,5 %	+ 6,0 %	+ 11,0 %	
Index: 2002 = 100			108,5	116,6	123,7	137,3	
EIGEN VERMOGEN	10/15	370.852.812	424.955.589	467.542.506	503.643.496	563.904.894	+ 193.052.082
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 54.102.777	+ 42.586.917	+ 36.100.990	+ 60.261.398	
Jaarlijks groeipercentage			+ 14,6 %	+ 10,0 %	+ 7,7 %	+ 12,0 %	
Index: 2002 = 100			114,6	126,1	135,8	152,1	
I. Patrimonium	10	54.369.544	54.928.648	55.265.188	55.898.093	70.412.181	+ 16.042.637
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 559.104	+ 336.540	+ 632.905	+ 14.514.088	
Jaarlijks groeipercentage			+ 1,0 %	+ 0,6 %	+ 1,1 %	+ 26,0 %	
Index: 2002 = 100			101,0	101,6	102,8	129,5	
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	15.833.947	16.009.433	15.842.661	15.833.947	15.833.947	+ 0
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 175.486	- 166.772	- 8.714	+ 0	
Jaarlijks groeipercentage			+ 1,1 %	- 1,0 %	- 0,1 %	+ 0,0 %	
Index: 2002 = 100			101,1	100,1	100,0	100,0	
V. Gecumuleerd resultaat	14	187.437.398	219.021.775	250.486.019	271.415.514	301.199.276	+ 113.761.878
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 31.584.377	+ 31.464.244	+ 20.929.495	+ 29.783.762	
Jaarlijks groeipercentage			+ 16,9 %	+ 14,4 %	+ 8,4 %	+ 11,0 %	
Index: 2002 = 100			116,9	133,6	144,8	160,7	
VI. Investeringsubsidies	15	113.211.923	134.995.733	145.948.638	160.495.942	176.459.490	+ 63.247.567
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 21.783.810	+ 10.952.905	+ 14.547.304	+ 15.963.548	
Jaarlijks groeipercentage			+ 19,2 %	+ 8,1 %	+ 10,0 %	+ 9,9 %	
Index: 2002 = 100			119,2	128,9	141,8	155,9	
VOORZIENINGEN	16	28.853.976	22.626.322	18.389.571	16.402.977	15.991.636	- 12.862.340
Jaarlijkse absolute mutatie			- 6.227.654	- 4.236.751	- 1.986.594	- 411.341	
Jaarlijks groeipercentage			- 21,6 %	- 18,7 %	- 10,8 %	- 2,5 %	
Index: 2002 = 100			78,4	63,7	56,8	55,4	
SCHULDEN	17/49	225.855.417	230.926.793	243.509.203	253.515.656	278.750.844	+ 52.895.427
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 5.071.376	+ 12.582.410	+ 10.006.453	+ 25.235.188	
Jaarlijks groeipercentage			+ 2,2 %	+ 5,4 %	+ 4,1 %	+ 10,0 %	
Index: 2002 = 100			102,2	107,8	112,2	123,4	
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	90.614.120	96.306.993	100.774.321	104.089.181	113.780.010	+ 23.165.890
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 5.692.873	+ 4.467.328	+ 3.314.860	+ 9.690.829	
Jaarlijks groeipercentage			+ 6,3 %	+ 4,6 %	+ 3,3 %	+ 9,3 %	
Index: 2002 = 100			106,3	111,2	114,9	125,6	
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	94.434.296	94.875.913	100.163.372	104.780.825	115.615.956	+ 21.181.660
Jaarlijkse absolute mutatie			+ 441.617	+ 5.287.459	+ 4.617.453	+ 10.835.131	
Jaarlijks groeipercentage			+ 0,5 %	+ 5,6 %	+ 4,6 %	+ 10,3 %	
Index: 2002 = 100			100,5	106,1	111,0	122,4	
X. Overlopende rekeningen	492/3	40.807.001	39.743.887	42.571.510	44.645.650	49.354.878	+ 8.547.877
Jaarlijkse absolute mutatie			- 1.063.114	+ 2.827.623	+ 2.074.140	+ 4.709.228	
Jaarlijks groeipercentage			- 2,6 %	+ 7,1 %	+ 4,9 %	+ 10,5 %	
Index: 2002 = 100			97,4	104,3	109,4	120,9	

De drie componenten die aangevoerd werden om de sterke groei van het eigen vermogen t.o.v. 2005 te verklaren, zijn ook verantwoordelijk voor de sterke groei van het eigen vermogen over de periode 2002-2006: de gunstige resultaten van de diverse boekjaren, de verworven investeringssubsidies en in iets mindere mate, het effect van boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid.

De voorzieningen kenden over de beschouwde periode een belangrijke terugval (- 12.862.340 EUR). De redenen hiervoor zijn tweërlei: de afbouw van het TBS 55+ ov-stelsel en de vraag van het commissariaat om de aangelegde voorzieningen aan een kritisch onderzoek m.b.t. hun gegrondheid te onderwerpen. Vooral bij de "Voorzieningen voor overige risico's en kosten" is dit laatste duidelijk merkbaar.

De schuldenlast steeg over de periode 2002-2006 (+ 23,4 %). Alle hoofdrubrieken m.b.t. de schulden hebben tot deze groei bijgedragen. De groei van de schulden op ten hoogste één jaar (+ 22,4 %) sluit nauw aan bij het groeipatroon van de totale schuldenlast.

3.7.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 2002 - 2006 en begroting 2006

De structuuranalyse van de passiva toont enkele belangrijke verschuivingen. Tijdens de periode 2002-2006 groeide het aandeel van het "Eigen vermogen" van 59,3 % op een continue wijze naar 65,7 % van het balanstotaal. Dat de solvabiliteit van de hogescholen hierdoor in wezenlijke mate verbeterd is, zal duidelijk tot uiting komen bij de bespreking van de solvabiliteitsratio's.

Verticale analyse - Geconsolideerde Balans (jaarrekeningen 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006, begroting 2006)							
PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2002	2003	2004	2005	2006	2006
EIGEN VERMOGEN	10/15	59,3 %	62,6 %	64,1 %	65,1 %	65,7 %	63,2 %
I. Patrimonium	10	8,7 %	8,1 %	7,6 %	7,2 %	8,2 %	7,0 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	2,5 %	2,4 %	2,2 %	2,0 %	1,8 %	2,0 %
V. Gecumuleerd resultaat	14	30,0 %	32,3 %	34,3 %	35,1 %	35,1 %	30,9 %
VI. Investeringsubsidies	15	18,1 %	19,9 %	20,0 %	20,7 %	20,6 %	23,3 %
VOORZIENINGEN	16	4,6 %	3,3 %	2,5 %	2,1 %	1,9 %	1,7 %
VII. Voorzieningen voor risico's en kosten		4,6 %	3,3 %	2,5 %	2,1 %	1,9 %	1,7 %
A. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	1,8 %	1,0 %	0,4 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
B. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	1,4 %	1,1 %	1,1 %	1,1 %	1,2 %	0,9 %
C. Overige risico's en kosten	163/5	1,4 %	1,3 %	1,0 %	0,9 %	0,7 %	0,8 %
SCHULDEN	17/49	36,1 %	34,0 %	33,4 %	32,8 %	32,5 %	35,1 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	14,5 %	14,2 %	13,8 %	13,5 %	13,3 %	17,0 %
A. Financiële schulden	170/4	14,0 %	13,6 %	13,3 %	13,0 %	13,2 %	16,9 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
3. Kredietinstellingen	173	13,9 %	13,2 %	13,0 %	12,6 %	11,7 %	16,3 %
4. Overige leningen	174	0,2 %	0,3 %	0,3 %	0,4 %	1,4 %	0,6 %
B. Werkingsschulden	175	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
D. Overige schulden	178/9	0,4 %	0,6 %	0,5 %	0,4 %	0,1 %	0,1 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	15,1 %	14,0 %	13,7 %	13,5 %	13,5 %	13,1 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	0,7 %	0,6 %	0,7 %	0,8 %	0,8 %	1,0 %
B. Financiële schulden	43	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
1. Kredietinstellingen	430/8	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
2. Overige leningen	439	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
C. Werkingsschulden	44	4,6 %	3,8 %	3,7 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	9,3 %	8,9 %	8,5 %	8,3 %	8,3 %	7,9 %
1. Belastingen	450/3	1,6 %	1,5 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %	1,1 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	7,7 %	7,4 %	7,1 %	6,9 %	7,0 %	6,8 %
F. Overige schulden	46/48	0,5 %	0,5 %	0,7 %	0,8 %	0,8 %	0,6 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	6,5 %	5,9 %	5,8 %	5,8 %	5,7 %	5,0 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	625.562.207	678.508.711	729.441.278	773.562.122	858.647.375	797.871.787

De horizontale analyse bracht tot uiting dat de geconsolideerde schuldmassa in de periode 2002-2006 groeide met 52.895.427 EUR. Toch woog deze groei niet op tegen het groeiritme van het totale passief. In combinatie met het gedaalde bedrag van de aangelegde voorzieningen (- 12.862.340 EUR) leidde dit tot een continue achteruitgang van het relatieve belang van de schulden en van de voorzieningen ten gunste van het continu groeiende aandeel van het eigen vermogen.

3.8 Geconsolideerde cashflow

Bij de bespreking van de geconsolideerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de analyse van de geconsolideerde balans werd de liquiditeitspositie (som van de geldbeleggingen en de liquide middelen) op 31 december van elk boekjaar weergegeven. De cashflowanalyse¹⁴ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen en verschaft zo een verklaring voor de mutatie in de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

Geconsolideerde cashflow					
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
(in eenheden euro)	2002	2003	2004	2005	2006
Resultaat van het boekjaar	23.300.884	35.583.898	31.464.242	20.929.336	29.783.758
+ Afschrijvingen	34.546.183	35.902.381	37.738.383	40.176.755	40.510.869
+ Voorzieningen	(6.921.967)	(6.168.659)	(4.236.748)	(1.626.988)	(411.338)
+ Andere niet-kaskosten (o.a. waardevermindering op vlottende activa)	1.029.559	41.433	199.403	307.385	280.167
- Opname kapitaalsubsidies in resultaat	(6.461.469)	(7.716.165)	(8.161.694)	(8.658.864)	(9.386.659)
CASHFLOW VAN HET BOEKJAAR (1)	45.493.190	57.642.888	57.003.586	51.127.624	60.776.797
+ - Mutatie in werkmiddelen (vóór correctie)	8.745.077	(17.827.871)	20.092.496	(7.028.192)	(45.360.611)
+ - Correctie voor waardevermindering op voorraden en vorderingen	(1.000.661)	(41.433)	(199.403)	(307.385)	(280.167)
+ - Correctie voor effect aflossingen in mutatie n.w.m.	(1.024.551)	87.246	(735.894)	(1.200.640)	(877.929)
MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN (2)	6.719.866	(17.782.058)	19.157.199	(8.536.217)	(46.518.708)
+ OPERATIONELE CASHFLOW = (1) + (2)	52.213.056	39.860.830	76.160.785	42.591.407	14.258.089
- + Investerings / desinvesteringen in OK, IMVA, MVA en FVA	(87.086.467)	(67.666.020)	(65.319.054)	(62.716.162)	(73.283.374)
+ - Mutatie vorderingen op meer dan één jaar	600.725	1.967.288	1.017.965	4.172.286	44.960.777
+ CASHFLOW UIT INVESTERINGEN	(86.485.743)	(65.698.732)	(64.301.089)	(58.543.876)	(28.322.596)
+ Schulden > 1 jaar	5.123.116	9.847.367	9.357.716	9.405.889	16.659.787
- Aflossingen	(3.462.467)	(4.241.740)	(4.154.494)	(4.890.388)	(6.091.029)
+ Externe aangroei eigen vermogen	1.781.344	(74.783)	336.540	632.905	12.058.021
+ - Overige (o.a. kapitaalsubsidies)	31.540.799	29.675.461	18.947.827	22.837.846	25.350.207
+ CASHFLOW UIT FINANCIERING	34.982.792	35.206.305	24.487.590	27.986.251	47.976.986
NETTO-CASHFLOW	710.105	9.368.403	36.347.285	12.033.781	33.912.479
Geldbeleggingen + Liquide middelen begin periode	163.094.860	163.805.327	173.173.737	209.521.012	221.554.951
Geldbeleggingen + Liquide middelen einde periode	163.804.965	173.173.730	209.521.022	221.554.793	255.467.430

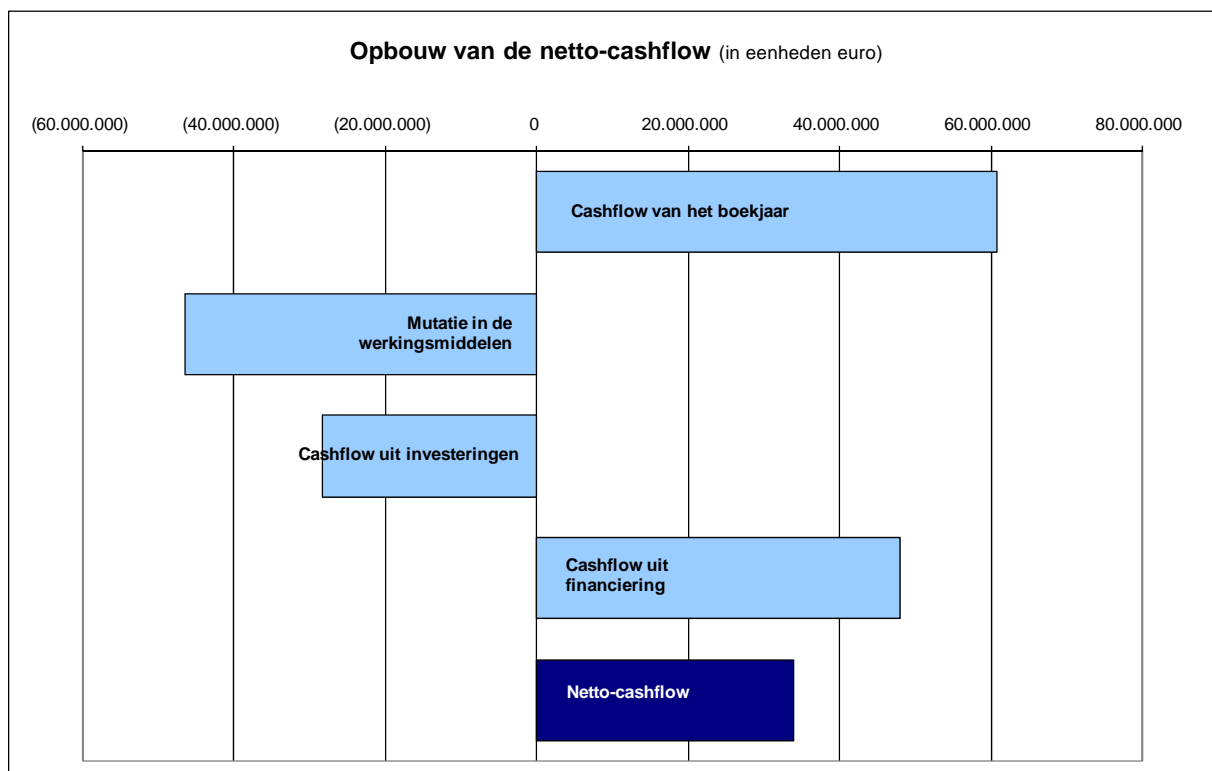
Mutatie in de netto-werkingsmidd.	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Situatie einde vorige periode					
Vlottende activa	293.274.403	294.766.399	319.928.454	343.280.350	364.861.788
- vorderingen op meer dan 1j.	(58.816.179)	(57.302.121)	(55.334.833)	(54.316.868)	(50.144.582)
- geldbeleggingen + liquide middelen	(163.094.860)	(163.805.327)	(173.173.737)	(209.521.012)	(221.554.951)
- schulden op ten hoogste 1 jaar	(88.794.417)	(94.434.296)	(94.875.913)	(100.163.372)	(104.780.825)
- overlopende rekeningen passief	(35.406.216)	(40.252.442)	(39.743.887)	(42.571.510)	(44.645.650)
Netto-werkingsmiddelen	(52.837.270)	(61.027.787)	(43.199.916)	(63.292.412)	(56.264.220)
Situatie einde periode					
Vlottende activa	295.679.732	319.928.454	343.280.350	364.861.788	414.718.468
- vorderingen op meer dan 1j.	(58.215.454)	(55.334.833)	(54.316.868)	(50.144.582)	(5.183.805)
- geldbeleggingen + liquide middelen	(163.805.328)	(173.173.737)	(209.521.012)	(221.554.951)	(255.467.438)
- schulden op ten hoogste 1 jaar	(94.434.296)	(94.875.913)	(100.163.372)	(104.780.825)	(115.615.956)
- overlopende rekeningen passief	(40.807.001)	(39.743.887)	(42.571.510)	(44.645.650)	(49.354.878)
Netto-werkingsmiddelen	(61.582.347)	(43.199.916)	(63.292.412)	(56.264.220)	(10.903.609)
Mutatie netto-werkingsmiddelen	8.745.077	(17.827.871)	20.092.496	(7.028.192)	(45.360.611)

¹⁴ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

3.8.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2006

De invloed van het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid is duidelijk merkbaar in de onderscheiden subrubrieken van de berekening die leidt tot het bedrag van de netto cashflow, maar het betreft elkaar compenserende financieringsbronnen en –behoeften. Het afboeken van deze vordering heeft in die zin geen invloed gehad op de netto cashflow en op de aangroei van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

De cashflowberekening vertrekt van het resultaat van het boekjaar. Daarop worden correcties voor niet-kaskosten (+) en niet-kasopbrengsten (-) toegepast. In volgend schema worden de componenten van de cashflow ingedeeld volgens “bron van geldmiddelen” of “aanwending van geldmiddelen”.

De geconsolideerde cashflow van het boekjaar 2006 omvat als eerste bestanddeel het geconsolideerde resultaat van het boekjaar. Dit wordt vervolgens gecorrigeerd voor de niet-kaskosten omdat deze het resultaat van het boekjaar verkleinden zonder dat hiervoor liquiditeiten dienden te worden aangewend. De bijdrage van de afschrijvingen tot de cashflow van het boekjaar is ook in 2006 zeer aanzienlijk. De voorzieningen leidden in 2006 tot een negatieve kost in de resultatenrekening en dienden bijgevolg in mindering gebracht te worden. Dit geldt eveneens voor de niet-kasopbrengsten. Deze opbrengsten vloeien in hoofdzaak voort uit een toerekening van voorheen ontvangen investeringssubsidies en verhogen het resultaat van het boekjaar zonder dat er in het lopende boekjaar geldstromen tegenover staan. Per saldo betekent de cashflow van het boekjaar, mede dank zij de toename ervan t.o.v. 2005, dan ook een belangrijke financieringsbron (60.776.797 EUR).

De mutatie in de netto-werkingsmiddelen voor het boekjaar 2006 duidt op een aanzienlijke vermogensbehoefte (46.518.708 EUR). Niettegenstaande er via de toename van de schulden op ten hoogste één jaar en via de overlopende passiefrekeningen een belangrijke financieringsbron ontstond, zorgde de toename van de overlopende actiefrekeningen en in bijkomende orde van de uitstaande vorderingen op ten hoogste één jaar, per saldo voor een belangrijke vermogensbehoefte. Zoals hiervoor reeds gesteld hebben de boekingen m.b.t. afgeboekte historische langetermijnvordering geen invloed op de uiteindelijke netto cashflow, maar wel op de onderscheiden deelrubrieken in de berekening. Dit is hier duidelijk het geval, maar het effect ervan zal elders gecompenseerd worden. Men mag bovendien nooit uit het oog verliezen dat de cashflowberekening gebaseerd is op mutaties in bepaalde balanswaarden en in die zin op een momentopname (31 december). Zo dienden de hogescholen voor dat deel van de werkingsmiddelen 2006 dat pas in 2007 werd uitbetaald vorderingen (vermogensbehoefte) op te zetten, terwijl deze voor een belangrijk deel al in de loop van januari 2007 werden uitbetaald. Het gaat hier m.a.w. in dit specifieke geval over een zeer kortstondige vermogensbehoefte die zich in de cashflowberekening manifesteerde door het boekjaaroverschrijdende karakter ervan.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen¹⁵ levert de operationele cashflow. Dit bedrag, indien positief, kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen,... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2006 14.258.089 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was evenwel niet toereikend om de financieringsbehoeften uit de investeringen en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken.

De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van investeringssubsidies en van een relatief beperkt bedrag aan vreemd vermogen. Gelet op de positieve netto cashflow waarmee de sector het boekjaar 2006 afsloot, zou men andermaal kunnen besluiten dat de sector op zich geen vreemd vermogen nodig had om alle financieringsbehoeften te kunnen dekken. Het beeld van de sector is natuurlijk niet representatief voor elke individuele hogeschool. Bijgevolg dienden sommige hogescholen toch een beroep te doen op vreemd vermogen om hun investeringen ten dele te financieren, maar het verklaart wel het relatief beperkte volume van het opgenomen vreemd vermogen.

De sector realiseerde over het boekjaar 2006 een positieve netto cashflow ter waarde van ongeveer 34 miljoen euro. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot afgerond 255,5 miljoen euro. Nooit eerder was de financiële buffer van de hogeschool zo groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt zeer goed.

Dat de hogescholen uiterst omzichtig omspringen met de opname van vreemd vermogen ter financiering van hun investeringsbehoeften blijkt ook uit de vaststelling ondanks het feit dat drie hogescholen het boekjaar 2006 afsloten met een negatieve netto-cashflow, geen enkele ervan effectief vreemd vermogen heeft opgenomen om deze investeringen deels te financieren. De anderen hadden dit in wezen niet nodig en konden intern (operationele cashflow, mutatie werkingsmiddelen) of extern (investeringsubsidies) voldoende middelen vinden.

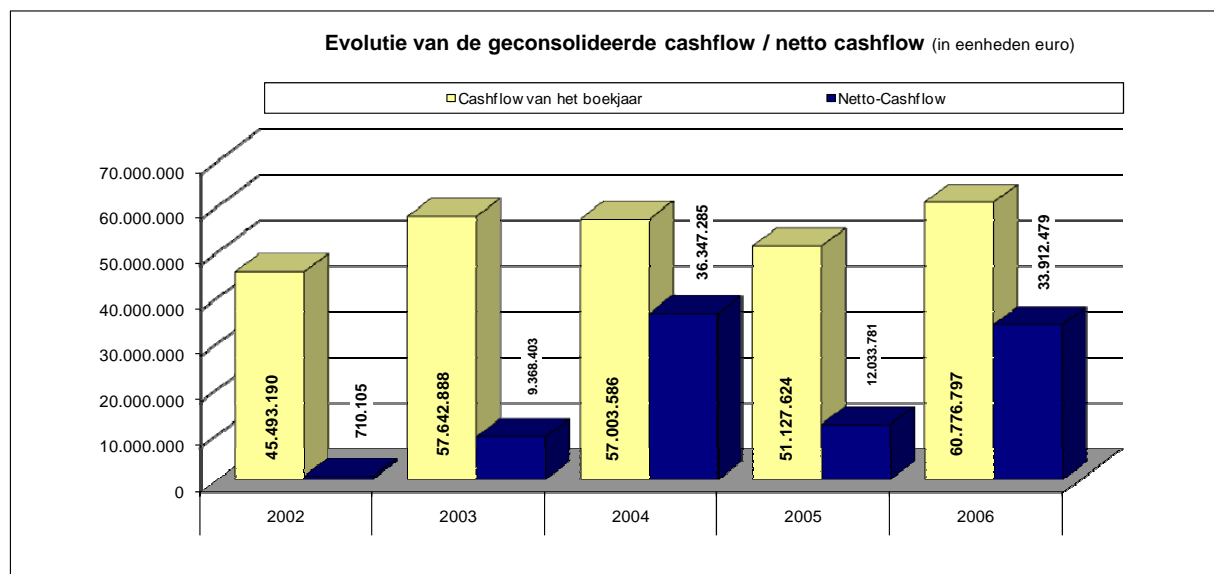
¹⁵ Bij de berekening van de mutatie van de netto-werkingsmiddelen boekjaar 2003, dient vastgesteld te worden dat de cijfers m.b.t. de situatie per einde vorige periode niet volledig overeenkomen met de cijfers die per einde boekjaar 2002 vermeld zijn. Deze afwijking houdt verband met de concentratiebeweging rond de Europese Hogeschool Brussel. Doordat de opgeslorpte hogescholen niet alle activa en passiva inbrachten, sluit de balans waarmee de Europese Hogeschool Brussel het boekjaar 2003 opende, niet volledig aan bij de som van de balansen waarmee de betrokken hogescholen het boekjaar 2002 afsloten.

De Katholieke Hogeschool Sint-Lieven boekte met 2.104.844 EUR het hoogste tekort. De Katholieke Hogeschool Leuven boekte de hoogste waarde (positieve netto cashflow: 8.771.060 EUR), maar is tegelijk de hogeschool die het grootste bedrag aan vreemd vermogen aantrok. Deze ongerijmdheid heeft allicht te maken met de exacte timing van de betalingen en het contractueel vastgelegde opnametijdstip. De gemiddelde waarde van de netto cashflow bedroeg in 2006 1.614.880 EUR t.o.v. EUR 573.037 in 2005.

3.8.2 Evolutie van de geconsolideerde netto cashflow: jaarrekening 2002 – 2006

De boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering hebben de waarden voor de onderscheiden deelrubrieken die leiden tot de bepaling van de netto cashflow in 2006 dermate beïnvloed dat een vergelijking over de periode 2002-2006 enkel zinvol is op het niveau van de netto cashflow zelf.

Een evidente conclusie hierbij luidt dat de sector elk boekjaar kon afsluiten met een positieve netto cashflow, ook al was deze in 2002 vrij beperkt in omvang. D.w.z. dat de sector in elk betrokken boekjaar zijn financieringsnoden volledig kon dekken (via de cashflow van het boekjaar, de opname van AGION-middelen, de opname van investeringskredieten en in bepaalde jaren ook via de mutatie van de netto werkingsmiddelen) zonder dat leidde tot een aantasting van de financiële reserves (de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen). Integendeel zelfs in de bewuste periode steeg het bedrag van deze financiële reserves van 163.094.860 EUR (1/1/2002) tot 255.467.430 EUR (31/12/2006) Dit is een toename met 56,6 %.

3.9 Financiële ratio's

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. De gehanteerde financiële ratio's werden in de IBR-werkgroep "Hoger Onderwijs" eenduidig gedefinieerd. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen¹⁶.

3.9.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's

	Boekjaar 2002	Boekjaar 2003	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Liquiditeit					
Netto-werkingsmiddelen in eenheden euro	187.903.772	217.311.285	234.530.896	256.411.498	288.343.554
Quick ratio	5,52	6,60	6,50	6,57	3,54
Liquiditeit van de werkingsschulden	100 dagen	86 dagen	84 dagen	83 dagen	87 dagen
Solvabiliteit					
Graad van financiële onafhankelijkheid (EV/TV)	59,3 %	62,6 %	64,1 %	65,1 %	65,7 %
Graad van financiële afhankelijkheid (VV/TV)	40,7 %	37,4 %	35,9 %	34,9 %	34,3 %
Algemene schuldgraad (VV/EV)	68,7 %	59,7 %	56,0 %	53,6 %	52,3 %
Dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow	38,1 %	48,5 %	47,8 %	42,4 %	46,8 %
Rentabiliteit					
Netto-marge (1): Werkingsoverschot/Werkingsopbrengsten	2,6 %	3,8 %	3,3 %	1,5 %	1,9 %
Netto-marge (2): Overschot uit de gewone activiteiten/Werkingsopbrengsten	3,9 %	5,4 %	4,8 %	3,2 %	3,8 %
Netto-marge (3): Overschot van het boekjaar/Werkingsopbrengsten	3,8 %	5,6 %	4,8 %	3,1 %	4,2 %
Werkingsoverschot/Werkingsuitkeringen	3,1 %	4,6 %	4,1 %	1,9 %	2,4 %
Cashflow van het boekjaar/Werkingsuitkeringen	8,9 %	11,0 %	10,6 %	9,4 %	10,6 %
"Eigen Werkingsopbrengsten"/Werkingsuitkeringen	19,5 %	21,4 %	22,8 %	23,4 %	23,5 %

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de 3 luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt voor de gehele sector een geconsolideerd bedrag of percentage en het rekenkundige gemiddelde berekend. Tevens wordt per jaar ook de laagste waarde en hoogste waarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven. De ratio's per hogeschool, voor de periode 2002-2006, worden na de bespreking van elke rubriek toegevoegd.

3.9.2 Liquiditeit

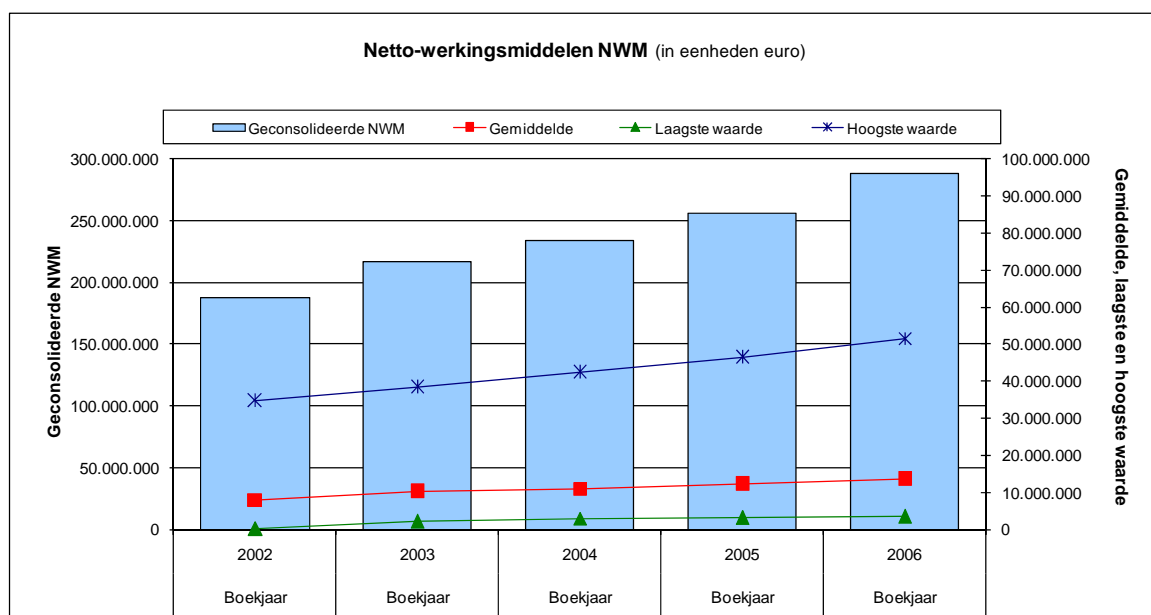
De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de kortetermijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden,...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingsmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden.

¹⁶ In het "Verslag over de werking van de hogescholen in 1999" werd uitvoerig ingegaan op de berekeningswijze van de diverse ratio's.

◆ Netto-werkingsmiddelen

De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 21 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2006 288.343.554 EUR. Dit betekent dat de globale hogeschoolsector een stevige buffer opgebouwd heeft om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarden duiden voor de periode 2002-2006 op een zeer gunstige evolutie en bijgevolg een verdere versterking van de liquiditeitspositie van de hogescholensector. In elk van de betrokken jaren leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor elk van de hogescholen een positief resultaat op. T.o.v. het boekjaar 2005 is de liquiditeitspositie in 17 hogescholen verbeterd, 4 hogescholen kenden een daling van de netto-werkingsmiddelen. Bij de interpretatie van de groeiende trend in het gemiddelde van de netto-werkingsmiddelen moet er rekening gehouden worden met het feit dat een deel van deze stijging toe te schrijven is aan de concentratiebeweging binnen de hogeschoolsector. De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen dienen, in vergelijking met 2002, immers gerelateerd te worden aan een kleiner aantal hogescholen (- 2 hogescholen).

Netto-werkingsmiddelen (in eenheden euro)					
Beoordeling :	Gunstige liquiditeit = Positieve netto-werkingsmiddelen				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	187.903.772	217.311.285	234.530.896	256.411.498	288.343.554
Rekenkundig gemiddelde	8.169.729	10.348.156	11.168.138	12.210.071	13.730.645
Laagste waarde	325.103	2.330.945	3.045.876	3.290.290	3.554.156
Hoogste waarde	34.646.330	38.376.795	42.455.722	46.460.927	51.680.813

◆ Quick ratio

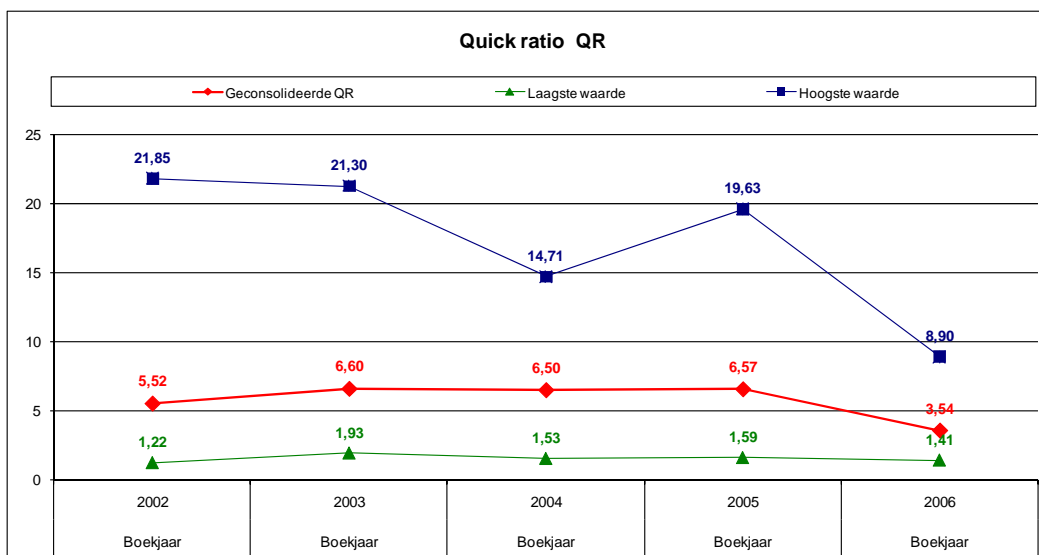
De positieve evolutie die kon afgeleid worden uit de toename van netto-werkingsmiddelen, wordt op het eerste zicht niet bevestigd door de evolutie van de quick ratio. De quick ratio is de relatieve uitdrukking (T/N) van de berekende netto-werkingsmiddelen (waarde T- waarde N).

Er bleken per einde 2006 voldoende middelen voorhanden om 3,5 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is ogenschijnlijk een sterke achteruitgang t.o.v. ratiowaarde in 2005 (6,6). Dit heeft alles te maken met de boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid waardoor de berekeningswijze enerzijds beïnvloed werd en anderzijds aangepast diende te worden. Door de anticipatie op de enveloppe 2007 die daarmee gepaard ging verhoogde het bedrag van de overlopende actiefrekeningen (teller) met 62.717.518 EUR en was het niet langer logisch in de noemer de loonschuld m.b.t het statutaire personeel buiten beschouwing te laten. Teller en noemer verhoogden dus met hetzelfde bedrag, wat louter rekenkundig bij hoge waarden onvermijdelijk tot een sterke daling van de bekomen ratiowaarde moet leiden. Zonder deze boekhoudkundige operatie zou de ratiowaarde zelfs licht gestegen zijn i.v.m. 2005 (tot 6,7).

De slechtst scorende hogeschool (KdG) haalt nog steeds een score van 1,41. Ook bij deze hogeschool hoeft er niet direct voor betalingsproblemen gevreesd te worden. De best scorende hogeschool (Lessius) haalt 8,9 wat in de huidige context als uiterst riant moet omschreven worden.

De range tussen de laagste en hoogste waarde die als gevolg van de gewijzigde context sterk verengde t.o.v. 2005, illustreert niettemin duidelijk dat de liquiditeitspositie in de individuele hogescholen sterk kan verschillen. De analyse van de quick ratio leidt tot de conclusie dat de liquiditeit van de sector in zijn geheel zeer stevig blijft en dat de reële noden ruimschoots gedekt worden. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.

Quick ratio					
Beoordeling :	Bevredigende liquiditeitssituatie = Waarde minimaal één				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	5,52	6,60	6,50	6,57	3,54
Rekenkundig gemiddelde	7,09	8,17	7,43	7,59	3,83
Laagste waarde	1,22	1,93	1,53	1,59	1,41
Hoogste waarde	21,85	21,30	14,71	19,63	8,90

◆ Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet¹⁷ of de gemiddelde betalingsperiode, berekend met de geconsolideerde werkingsschulden en de geconsolideerde aankopen, is in de periode 2002-2006 behoorlijk afgenomen, maar dit heeft eerder te maken met de stijging die in 2002 opgetekend werd. Tijdens de periode 2003-2006 schommelt het aantal dagen leverancierskrediet tussen enge grenzen (83 tot 87 dagen). In 11 hogescholen daalde in 2006 het aantal dagen door de leveranciers toegestane betalingsuitstel. De overige 10 hogescholen kenden een toename van het aantal dagen ontvangen betalingsuitstel.

De interpretatie van deze ontwikkeling is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten, aantasten.

Het beroep op een leverancierskrediet is een eenvoudige wijze om nieuwe financieringsbronnen aan te spreken. Bovendien lijkt deze financieringswijze ook voordelig. Er is immers normaal geen rentelast verbonden aan deze kredietvorm. Toch dient de sector zich ervan bewust te zijn dat door het benutten van het betalingsuitstel er geen kortingen voor contante betaling kunnen verworven worden. Gelet op de ruime liquiditeiten moet het rendement op de geldbeleggingen afgewogen worden tegen de korting die de leveranciers toestaan bij contante betaling.

Liquiditeit van de werkingsschulden					
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	100 dagen	86 dagen	84 dagen	83 dagen	87 dagen
Rekenkundig gemiddelde	91 dagen	85 dagen	84 dagen	83 dagen	82 dagen
Laagste waarde	37 dagen	31 dagen	35 dagen	31 dagen	37 dagen
Hoogste waarde	199 dagen	142 dagen	139 dagen	175 dagen	130 dagen

¹⁷ De extreem hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatiegewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden).

Liquiditeit

	Netto-werkingsmiddelen in eenheden euro					Quick ratio					Liquiditeit van de werkingschulden aantal dagen leverancierskrediet				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
HA	13.127.746	16.146.130	19.677.516	23.051.719	28.410.993	5,16	9,21	8,94	9,23	5,12	122 dagen	77 dagen	92 dagen	94 dagen	74 dagen
PLANTIJN	5.251.390	6.331.691	7.576.387	7.436.487	8.008.037	9,94	7,97	8,66	5,77	4,00	106 dagen	142 dagen	139 dagen	175 dagen	112 dagen
KdG	1.504.798	3.578.266	3.273.974	3.404.821	4.395.688	1,22	2,04	1,53	1,59	1,41	199 dagen	61 dagen	103 dagen	114 dagen	122 dagen
KHK	13.163.661	17.879.873	20.707.915	21.713.206	23.552.831	5,41	10,89	11,17	10,12	5,09	123 dagen	46 dagen	51 dagen	66 dagen	37 dagen
KHM	2.734.483	3.059.880	3.419.534	3.290.290	3.554.156	3,33	2,96	3,01	2,69	2,01	73 dagen	104 dagen	77 dagen	80 dagen	41 dagen
ERASMUS	12.414.452	18.649.285	13.254.475	15.202.335	19.218.478	8,99	12,24	7,46	6,79	4,44	95 dagen	79 dagen	113 dagen	135 dagen	103 dagen
LUK	4.020.554	4.569.906	5.272.305	5.308.374	6.759.980	17,73	18,38	13,87	18,49	6,93	52 dagen	61 dagen	98 dagen	61 dagen	61 dagen
W&K	9.285.523	10.373.866	11.950.536	12.565.360	13.038.619	6,23	6,50	7,48	7,23	2,65	47 dagen	52 dagen	46 dagen	53 dagen	98 dagen
KHB	1.083.084					3,89					46 dagen				
KHL	9.748.526	11.434.573	13.266.228	15.840.120	23.306.684	5,89	9,55	10,18	5,89	4,19	111 dagen	61 dagen	47 dagen	85 dagen	109 dagen
IRIS	325.103					1,73					37 dagen				
HG	34.646.330	38.376.795	42.455.722	46.460.927	51.680.813	8,62	8,68	11,41	14,00	4,64	130 dagen	132 dagen	110 dagen	88 dagen	126 dagen
KHSL	5.989.380	6.020.998	7.064.365	7.329.485	5.190.914	4,26	4,66	5,68	4,12	1,89	93 dagen	76 dagen	68 dagen	111 dagen	130 dagen
XIOS	4.756.165	5.232.342	5.290.414	6.172.162	6.448.939	6,92	5,00	5,81	6,81	3,46	68 dagen	117 dagen	86 dagen	76 dagen	60 dagen
KHLi	1.215.560	2.330.945	5.401.888	6.821.612	7.575.621	1,44	1,93	4,14	4,70	2,24	174 dagen	126 dagen	61 dagen	60 dagen	99 dagen
PHL	5.931.458	5.870.176	8.058.039	5.655.901	5.482.759	3,76	4,62	4,71	2,92	1,97	66 dagen	95 dagen	107 dagen	104 dagen	120 dagen
HWVL	11.170.922	12.161.313	14.063.208	15.152.397	14.191.281	11,57	10,89	12,95	11,53	4,32	69 dagen	72 dagen	65 dagen	70 dagen	92 dagen
KHBO	5.656.313	7.661.191	7.346.570	7.946.771	9.278.963	9,61	18,01	6,49	6,40	3,26	45 dagen	31 dagen	35 dagen	31 dagen	38 dagen
KATHO	10.826.979	11.615.692	7.336.422	9.231.988	8.193.312	7,78	5,35	3,31	5,22	4,82	88 dagen	129 dagen	131 dagen	70 dagen	46 dagen
EHSAL	7.381.623	5.222.640	4.940.847	6.916.060	8.119.382	4,49	3,16	2,71	3,94	2,53	164 dagen	69 dagen	84 dagen	51 dagen	47 dagen
GroepT	2.921.196	2.992.347	3.045.876	3.455.764	4.712.678	3,90	3,08	4,18	4,41	2,89	85 dagen	75 dagen	60 dagen	69 dagen	75 dagen
ARTEVELDE	11.622.800	11.980.750	14.250.071	15.291.723	17.838.730	9,27	5,17	7,67	7,98	3,64	50 dagen	116 dagen	78 dagen	85 dagen	72 dagen
LESSIUS	13.125.726	15.822.626	16.878.604	18.163.995	19.384.696	21,85	21,30	14,71	19,63	8,90	44 dagen	63 dagen	114 dagen	66 dagen	50 dagen
Geconsolideerd	187.903.772	217.311.285	234.530.896	256.411.498	288.343.554	5,52	6,60	6,50	6,57	3,54	100 dagen	86 dagen	84 dagen	83 dagen	87 dagen
Rekenkundig gemiddelde	8.169.729	10.348.156	11.168.138	12.210.071	13.730.645	7,09	8,17	7,43	7,59	3,83	91 dagen	85 dagen	84 dagen	83 dagen	82 dagen
Laagste waarde	325.103	2.330.945	3.045.876	3.290.290	3.554.156	1,22	1,93	1,53	1,59	1,41	37 dagen	31 dagen	35 dagen	31 dagen	37 dagen
Hoogste waarde	34.646.330	38.376.795	42.455.722	46.460.927	51.680.813	21,85	21,30	14,71	19,63	8,90	199 dagen	142 dagen	139 dagen	175 dagen	130 dagen

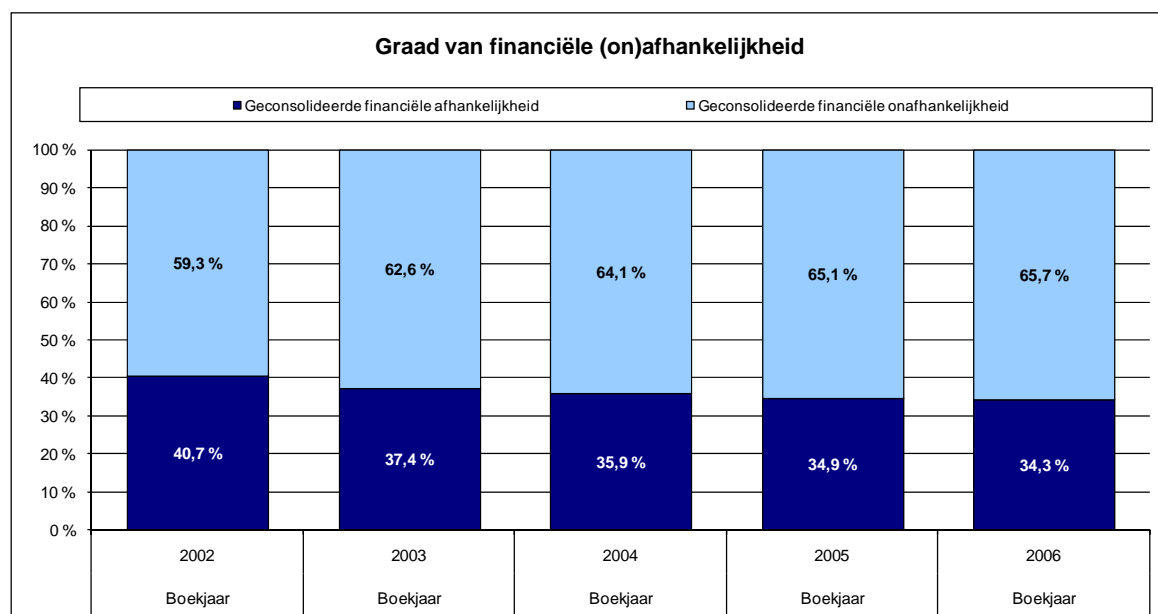
3.9.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van een drietal ratio's: met name de graad van financiële (on)afhankelijkheid, de algemene schuldgraad en de dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow.

◆ Graad van financiële (on)afhankelijkheid

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal groeit. Dit resulteert in een daling van de mate waarin de hogescholen afhankelijk zijn van vreemd vermogen. In het boekjaar 2006 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 65,7 % met eigen vermogen. De sector is voor 34,3 % van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. Hierdoor heeft de sector in 2006 haar financiële onafhankelijkheid nog verder verhoogd en de trend van de voorbije jaren doorgetrokken. Gelet op de sterke toename van het balanstotaal in 2006 is het opmerkelijk dat de hogescholen er in geslaagd zijn de groeitrend uit het verleden verder door te trekken. Uiteraard heeft het gegeven dat het "patrimonium" in 2006 een eenmalige impuls kreeg van 15.519.489 EUR als gevolg van de boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering hier heel wat mee te maken.

Beoordeling :	Graad van financiële onafhankelijkheid					Graad van financiële afhankelijkheid				
	Hoe groter de ratiowaarde, hoe KLEINER de afhankelijkheid van vreemd vermogen					Hoe groter de ratiowaarde, hoe GROTER de afhankelijkheid van vreemd vermogen				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	59,3 %	62,6 %	64,1 %	65,1 %	65,7 %	40,7 %	37,4 %	35,9 %	34,9 %	34,3 %
Rekenkundig gemiddelde	57,4 %	62,7 %	63,8 %	64,3 %	64,7 %	42,6 %	37,3 %	36,2 %	35,7 %	35,3 %
Laagste waarde	10,1 %	21,2 %	22,4 %	23,5 %	28,1 %	18,1 %	17,7 %	17,2 %	16,0 %	15,3 %
Hoogste waarde	81,9 %	82,3 %	82,8 %	84,0 %	84,7 %	89,9 %	78,8 %	77,6 %	76,5 %	71,9 %

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2006 een positief eigen vermogen. In het boekjaar 2006 hebben 18 van de 21 hogescholen een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen. De graad van financiële onafhankelijkheid evolueerde tijdens het boekjaar 2006 gunstig in 16 van de 21 hogescholen. De situatie bij de hogeschool die het slechtst presteert is behoorlijk verbeterd t.o.v. 2005, maar toch blijft bij deze hogeschool de graad van financiële zelfstandigheid laag.

♦ Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geconsolideerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2006 tegenover elke 100 EUR eigen vermogen er 52 EUR (54 EUR in 2005) schulden staan. De sterkere groei van het eigen vermogen deed in 2006 de algemene schuldgraad opnieuw gunstig evolueren. De hoogste algemene schuldgraad van de individuele hogescholen is met 2,56 beduidend groter dan 1, maar deze hogeschool heeft de dalende trend van de voorbije jaren ook in 2006 weten door te trekken. Ook dit is een positieve trend.

Algemene schuldgraad					
Beoordeling :	Hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteitspositie				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	0,69	0,60	0,56	0,54	0,52
Rekenkundig gemiddelde	1,24	0,77	0,73	0,70	0,65
Laagste waarde	0,22	0,22	0,21	0,19	0,18
Hoogste waarde	8,85	3,71	3,47	3,26	2,56

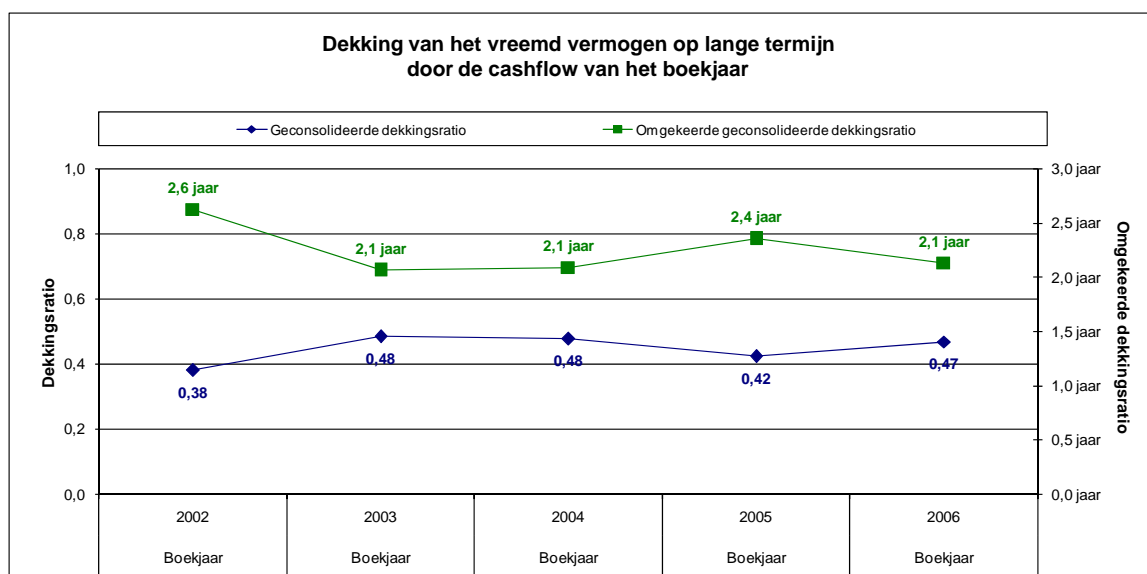
De algemene schuldgraad toont dezelfde gunstige evolutie als de graad van de financiële (on)afhankelijkheid, nl. een vrij algemene verbetering van de solvabiliteitspositie (in 16 hogescholen). In het boekjaar 2006 hebben nog 3 hogescholen een algemene schuldgraad groter dan 1.

♦ Dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow

De cashflowberekening geeft in wezen aan hoeveel financiële middelen de hogeschool door haar werking tijdens een boekjaar genereert. Deze financiële middelen kunnen aangewend worden voor diverse doeleinden: financiering van investeringen, aflossing van leningen,... In de hiernavolgende berekeningen wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de hele cashflow van het boekjaar aangewend wordt voor de aflossing van het vreemd vermogen op lange termijn. Er wordt hierbij geen rekening gehouden met de beschikbare liquide middelen en met de opgebouwde geldbeleggingen. Het is in wezen een louter indicatieve berekening.

Deze ratio berekend op de geconsolideerde jaarrekening 2006 resulteert in een waarde van 0,47. D.w.z. dat de globale hogeschoolsector met de geconsolideerde cashflow van het boekjaar 2006 (60.776.797 EUR) 47 % van de geconsolideerde langetermijnschulden kan terugbetalen. Of met andere woorden, indien de hogeschoolsector een constante jaarlijkse cashflow van het boekjaar zou realiseren dan heeft zij ongeveer 26 maanden nodig om alle schulden op lange termijn te kunnen aflossen. De aflossingscapaciteit van de hogescholen is bijgevolg zeer goed, vooral als rekening gehouden wordt met de doorgaans lange looptijd van investeringsleningen.

Beoordeling :	Dekking van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow van het boekjaar					Omgekeerde dekkingsratio (VVL / CF)				
	Hoe hoger, hoe gunstiger					Hoe kleiner, hoe korter de gemiddelde aflossingsduur				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	0,38	0,48	0,48	0,42	0,47	2,6 jaar	2,1 jaar	2,1 jaar	2,4 jaar	2,1 jaar
Rekenkundig gemiddelde (*)	0,94	1,53	1,77	1,37	1,89	1,1 jaar	0,7 jaar	0,6 jaar	0,7 jaar	0,5 jaar
Laagste waarde	0,07	0,08	0,05	0,09	0,16	2,8 mnd	1,6 mnd	1,3 mnd	2,1 mnd	1,2 mnd
Hoogste waarde	4,26	7,46	9,57	5,70	9,99	14,9 jaar	12,3 jaar	18,9 jaar	11,4 jaar	6,3 jaar

De dekkingsgraad van het vreemd vermogen op lange termijn (noemer) door de cashflow van het boekjaar (teller) kende in de periode 2002-2006 een vrij vlak verloop. D.w.z. dat de evolutie van teller en noemer ongeveer volgens hetzelfde patroon verliep. In 2002 viel de dekkingsgraad wat lager uit als gevolg van een combinatie van dalende cashflow en stijgende schuldenlast, een fenomeen dat zich in een afgezwakte vorm ook manifesteerde in 2005.

De dekkingsratio is voor het boekjaar 2006 in 8 hogescholen (7 in 2005) groter dan één. D.w.z. dat deze hogescholen met de cashflow van het boekjaar het vreemd vermogen op lange termijn kunnen terugbetalen op maximum 1 jaar, zonder hiervoor een beroep te moeten doen op de voorheen opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen).

Tijdens het boekjaar 2006 steeg de dekkingsgraad in 17 hogescholen. Dit was bepalend voor de trendbeweging van de hele sector .

De hogeschool met de beste dekkingsratio (Plantijn) heeft minder dan 2 maanden nodig om met de lopende cashflow al haar vreemd vermogen op lange termijn af te lossen. Bij deze hogeschool is het vreemd vermogen op lange termijn uitsluitend samengesteld uit voorzieningen. Dit is trouwens ook het geval bij KHBO. Het verleden is in dit kader evenwel geen garantie voor de toekomst. Gelet op het omvangrijke bouwproject dat bij KHBO in uitvoering is, kan dit beeld voor KHBO op korte termijn grondig wijzigen.

De hogeschool met de minst gunstige dekkingsratio heeft, door de hoge schuldenlast, iets meer dan 6 jaar¹⁸ (in 2005 was dit nog 11 jaar) nodig om de lange termijnschulden te kunnen aflossen. Daar deze hogeschool (Groep-T) geen 2000 financierbare studenten telde, kon zij tot en met 2005 geen beroep doen op AGION-middelen en diende zij om haar investeringen te financieren in ruime mate investeringskredieten (vreemd vermogen op lange termijn) op te nemen. Ingevolge een minnelijke schikking tussen Groep T en Sint Lukas enerzijds en de Vlaamse Gemeenschap en AGION anderzijds, werden aan beide hogescholen in 2006 resp 884.663 EUR en 571.999 EUR AGION-middelen toegekend. Groep T wendde deze middelen grotendeels aan voor kapitaalsaflossingen op de lopende investeringskredieten, wat de cashflowberekening en dus de dekkingsgraad van het vreemd vermogen op lange termijn, gunstig beïnvloedde. Omwille van het verleden blijven haar solvabiliteitsindicatoren nog steeds zwak uitvallen, maar evolueerden in de beschouwde periode in de goede richting.

¹⁸ Deze hogeschool kon met de cashflow van het boekjaar ongeveer 16% van het vreemd vermogen op lange termijn dekken. Zij heeft bij een gelijkblijvende cashflow 6,25 jaar nodig om de actuele lange termijnschuld af te lossen.

Solvabiliteit

	Graad van financiële onafhankelijkheid Eigen vermogen t.o.v. Totaal vermogen					Graad van financiële afhankelijkheid Vreemd vermogen t.o.v. Totaal vermogen					Algemene schuldgraad Vreemd vermogen t.o.v. Eigen vermogen					Dekkingsratio van het vreemd vermogen op lange termijn door de cashflow Cashflow van het boekjaar t.o.v. de Voorzieningen en Schulden op meer dan 1 jaar				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
HA	62,0 %	69,9 %	73,6 %	75,5 %	79,3 %	38,0 %	30,1 %	26,4 %	24,5 %	20,7 %	0,61	0,43	0,36	0,32	0,26	0,47	1,56	2,09	2,04	2,52
PLANTIJN	62,8 %	65,9 %	67,2 %	63,9 %	66,9 %	37,2 %	34,1 %	32,8 %	36,1 %	33,1 %	0,59	0,52	0,49	0,56	0,50	4,26	7,46	9,57	5,51	9,99
KdG	46,8 %	50,7 %	50,1 %	51,0 %	52,3 %	53,2 %	49,3 %	49,9 %	49,0 %	47,7 %	1,14	0,97	1,00	0,96	0,91	0,15	0,21	0,26	0,24	0,37
KHK	29,6 %	36,9 %	39,8 %	42,4 %	43,4 %	70,4 %	63,1 %	60,2 %	57,6 %	56,6 %	2,38	1,71	1,52	1,36	1,30	0,17	0,18	0,18	0,17	0,18
KHM	48,6 %	48,5 %	48,9 %	49,0 %	50,9 %	51,4 %	51,5 %	51,1 %	51,0 %	49,1 %	1,06	1,06	1,04	1,04	0,96	0,13	0,18	0,20	0,16	0,16
ERASMUS	66,5 %	73,0 %	74,8 %	66,6 %	64,2 %	33,5 %	27,0 %	25,2 %	33,4 %	35,8 %	0,50	0,37	0,34	0,50	0,56	0,14	0,76	0,56	0,42	0,35
LUK	81,9 %	82,2 %	82,8 %	84,0 %	84,7 %	18,1 %	17,8 %	17,2 %	16,0 %	15,3 %	0,22	0,22	0,21	0,19	0,18	2,10	2,65	3,65	3,83	5,85
W&K	61,6 %	64,4 %	66,8 %	68,5 %	67,6 %	38,4 %	35,6 %	33,2 %	31,5 %	32,4 %	0,62	0,55	0,50	0,46	0,48	0,36	0,74	0,54	0,68	0,62
KHB	41,5 %					58,5 %					1,41					0,38				
KHL	67,7 %	71,6 %	71,3 %	71,4 %	56,1 %	32,3 %	28,4 %	28,7 %	28,6 %	43,9 %	0,48	0,40	0,40	0,40	0,78	1,35	1,54	1,15	1,41	0,18
IRIS	10,1 %					89,9 %					8,85					0,19				
HG	75,5 %	78,7 %	79,8 %	80,4 %	80,0 %	24,5 %	21,3 %	20,2 %	19,6 %	20,0 %	0,32	0,27	0,25	0,24	0,25	2,21	3,18	2,92	2,44	3,17
KHSL	56,6 %	66,4 %	66,8 %	69,2 %	70,2 %	43,4 %	33,6 %	33,2 %	30,8 %	29,8 %	0,77	0,51	0,50	0,44	0,42	0,57	0,65	0,88	0,86	1,51
XIOS	70,4 %	71,2 %	75,2 %	76,1 %	76,9 %	29,6 %	28,8 %	24,8 %	23,9 %	23,1 %	0,42	0,40	0,33	0,31	0,30	0,39	0,42	0,47	0,47	0,49
KHLi	35,4 %	38,0 %	43,9 %	47,1 %	48,7 %	64,6 %	62,0 %	56,1 %	52,9 %	51,3 %	1,82	1,63	1,28	1,12	1,05	0,19	0,24	0,32	0,24	0,29
PHL	64,2 %	69,9 %	62,6 %	59,5 %	62,3 %	35,8 %	30,1 %	37,4 %	40,5 %	37,7 %	0,56	0,43	0,60	0,68	0,60	0,49	1,05	0,34	0,21	0,33
HWVL	81,0 %	82,3 %	82,6 %	82,8 %	82,3 %	19,0 %	17,7 %	17,4 %	17,2 %	17,7 %	0,24	0,22	0,21	0,21	0,22	2,04	2,40	5,21	2,45	4,80
KHBO	76,9 %	76,3 %	78,0 %	78,6 %	79,1 %	23,1 %	23,7 %	22,0 %	21,4 %	20,9 %	0,30	0,31	0,28	0,27	0,26	1,81	5,88	6,58	5,70	6,09
KATHO	76,1 %	66,4 %	60,7 %	60,8 %	62,2 %	23,9 %	33,6 %	39,3 %	39,2 %	37,8 %	0,31	0,51	0,65	0,64	0,61	2,20	0,60	0,27	0,14	0,16
EHSAL	52,7 %	48,2 %	50,3 %	51,7 %	53,5 %	47,3 %	51,8 %	49,7 %	48,3 %	46,5 %	0,90	1,08	0,99	0,93	0,87	0,27	0,33	0,31	0,33	0,35
GroepT	19,9 %	21,2 %	22,4 %	23,5 %	28,1 %	80,1 %	78,8 %	77,6 %	76,5 %	71,9 %	4,03	3,71	3,47	3,26	2,56	0,07	0,08	0,05	0,09	0,16
ARTEVELDE	66,7 %	65,9 %	69,2 %	71,4 %	73,1 %	33,3 %	34,1 %	30,8 %	28,6 %	26,9 %	0,50	0,52	0,45	0,40	0,37	1,29	1,45	1,26	0,81	1,58
LESSIUS	65,8 %	69,9 %	72,5 %	76,1 %	77,4 %	34,2 %	30,1 %	27,5 %	23,9 %	22,6 %	0,52	0,43	0,38	0,31	0,29	0,30	0,63	0,33	0,62	0,47
Geconsolideerd	59,3 %	62,6 %	64,1 %	65,1 %	65,7 %	40,7 %	37,4 %	35,9 %	34,9 %	34,3 %	0,69	0,60	0,56	0,54	0,52	0,38	0,48	0,48	0,42	0,47
Rekenkundig gemiddelde	57,4 %	62,7 %	63,8 %	64,3 %	64,7 %	42,6 %	37,3 %	36,2 %	35,7 %	35,3 %	1,24	0,77	0,73	0,70	0,65	0,94	1,53	1,77	1,37	1,89
Laagste waarde	10,1 %	21,2 %	22,4 %	23,5 %	28,1 %	18,1 %	17,7 %	17,2 %	16,0 %	15,3 %	0,22	0,22	0,21	0,19	0,18	0,07	0,08	0,05	0,09	0,16
Hoogste waarde	81,9 %	82,3 %	82,8 %	84,0 %	84,7 %	89,9 %	78,8 %	77,6 %	76,5 %	71,9 %	8,85	3,71	3,47	3,26	2,56	4,26	7,46	9,57	5,70	9,99

3.9.4 Rentabiliteit

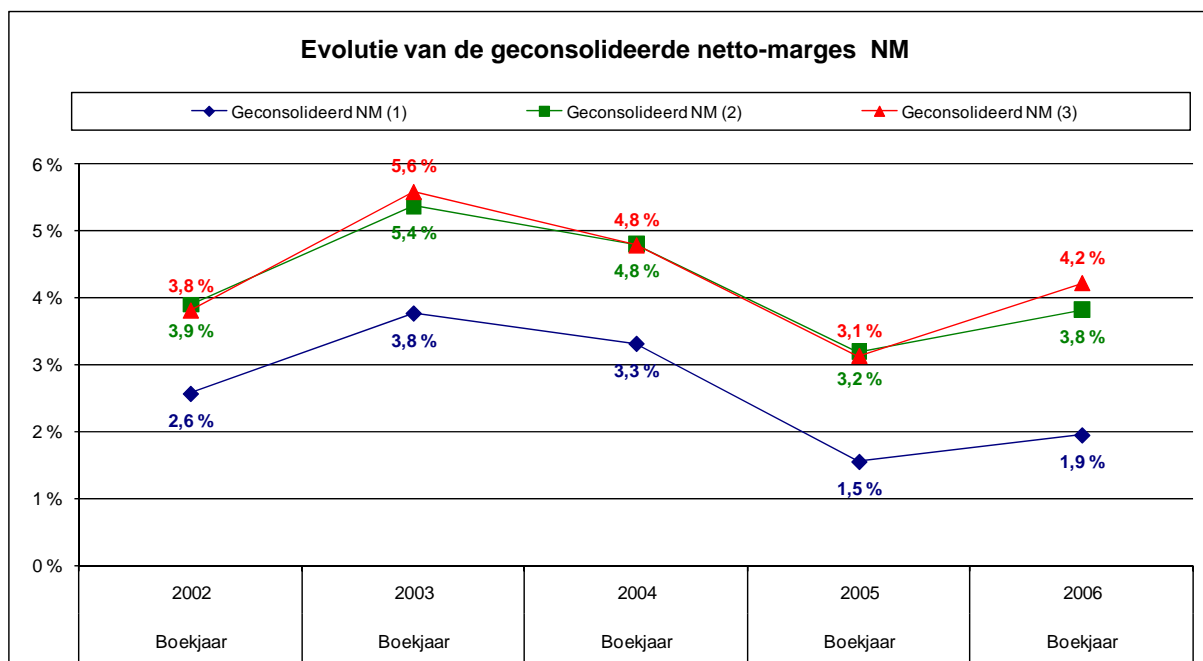
Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt enerzijds nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken en wordt anderzijds het bekomen resultaat geplaatst t.o.v. de werkingsuitkeringen verstrekt door de overheid. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruik gemaakt van een zestal ratio's. In de eerste 3 ratio's, de zogenaamde "netto"-marges, worden de diverse "overschotten" geplaatst t.o.v. de totale werkingsopbrengsten. In de volgende 3 ratio's worden het werkingsoverschot, de cashflow van het boekjaar en de "eigen werkingsopbrengsten" geplaatst t.o.v. de werkingsuitkeringen.

♦ Netto-marges

In de netto-marges wordt het "Werkingsoverschot/tekort", het "Overschot/tekort uit de gewone activiteiten" en het "Overschot/tekort van het boekjaar" gerelateerd aan de totale werkingsopbrengsten.

Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau in 2006 hoger dan in 2005, maar de hoge rentabiliteitswaarden van de periode 2003-2004 worden niet geëvenaard. De geconsolideerde netto-marges geven voor de 5 beschouwde boekjaren een duidelijk positief beeld. De basis voor dit positieve resultaat wordt gevormd door het werkingsoverschot (netto-marge 1). Ook de financiële verrichtingen leveren een positieve bijdrage. Het overschot uit de gewone activiteiten vertaalt zich in een netto-marge 2 die duidelijk boven het niveau van netto-marge 1 uitstijgt. De invloed van de uitzonderlijke verrichtingen is, conform met het uitzonderlijk karakter ervan, eerder wisselvallig, maar in 2006 positief (netto-marge 3).

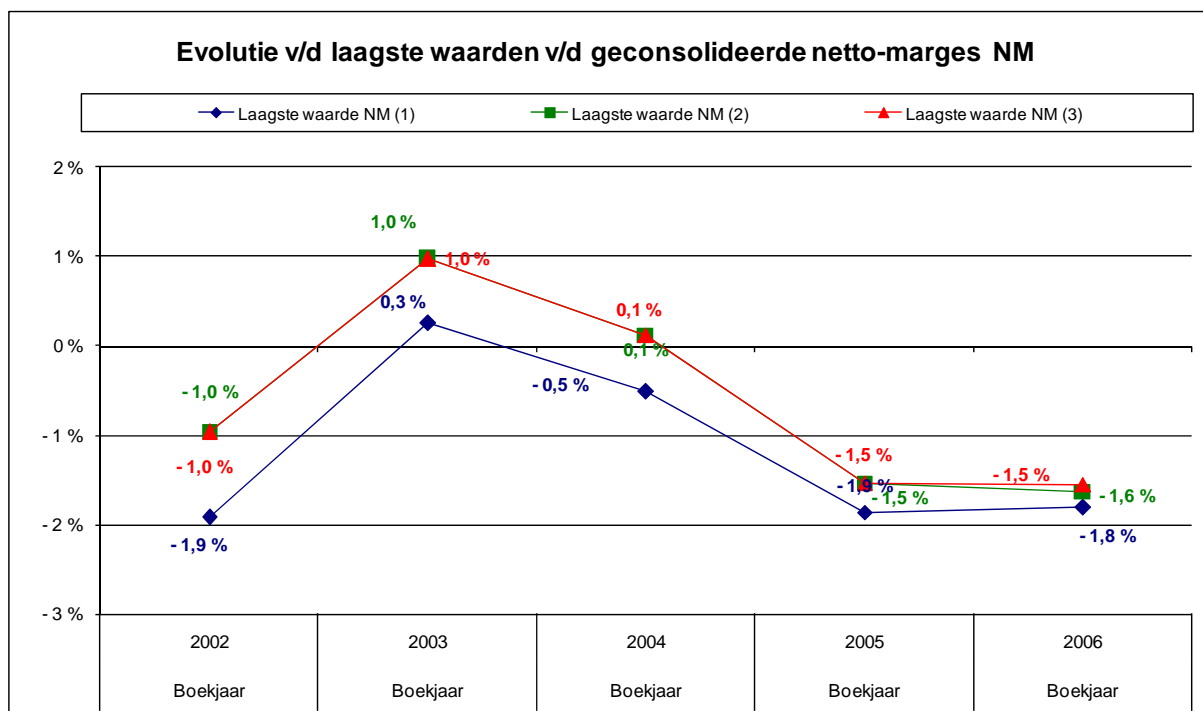
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Beoordeling :	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteitspositie.				
	Netto-marge (1) Werkingsoverschot/tekort (RR [70/64]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
Geconsolideerd	2,6 %	3,8 %	3,3 %	1,5 %	1,9 %
Rekenkundig gemiddelde	2,7 %	3,8 %	3,6 %	1,8 %	2,1 %
Laagste waarde	- 1,9 %	0,3 %	- 0,5 %	- 1,9 %	- 1,8 %
Hoogste waarde	10,3 %	9,2 %	7,8 %	7,9 %	11,3 %
	Netto-marge (2) Overschot/tekort uit gewone activiteiten (RR [70/65]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
Geconsolideerd	3,9 %	5,4 %	4,8 %	3,2 %	3,8 %
Rekenkundig gemiddelde	3,7 %	5,4 %	4,9 %	3,3 %	4,1 %
Laagste waarde	- 1,0 %	1,0 %	0,1 %	- 1,5 %	- 1,6 %
Hoogste waarde	12,7 %	18,2 %	8,7 %	11,9 %	19,4 %
	Netto-marge (3) Overschot/tekort v/h boekjaar (RR [70/66]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
Geconsolideerd	3,8 %	5,6 %	4,8 %	3,1 %	4,2 %
Rekenkundig gemiddelde	3,7 %	5,6 %	4,9 %	3,1 %	4,3 %
Laagste waarde	- 1,0 %	1,0 %	0,1 %	- 1,5 %	- 1,5 %
Hoogste waarde	9,4 %	18,2 %	9,1 %	11,9 %	11,5 %

De rentabiliteitspositie voor het boekjaar 2006 van de individuele hogescholen is gunstig, zelfs iets beter uit dan in 2005. Dit blijkt uit de richting waarin de onderscheiden marges zich in de individuele hogescholen ontwikkelden:

- netto-marge 1:
 - verbetering in 13 en achteruitgang in 8 van de 21 hogescholen,
 - zes hogescholen worden geconfronteerd met een werkingstekort;
- netto-marge 2:
 - verbetering in 13 en achteruitgang in 8 van de 21 hogescholen,
 - twee hogescholen tekenen een negatief resultaat op;
- netto-marge 3:
 - gunstige evolutie in 15 hogescholen,
 - één enkele hogeschool heeft een negatief resultaat.

Deze positieve tendens kan evenwel niet afgeleid worden uit de evolutie van de laagste waarden van de geconsolideerde netto-marges. Deze blijven ongeveer op het niveau van het boekjaar 2005. Deze minimumwaarden zijn weliswaar negatief, maar blijven binnen redelijke grenzen.

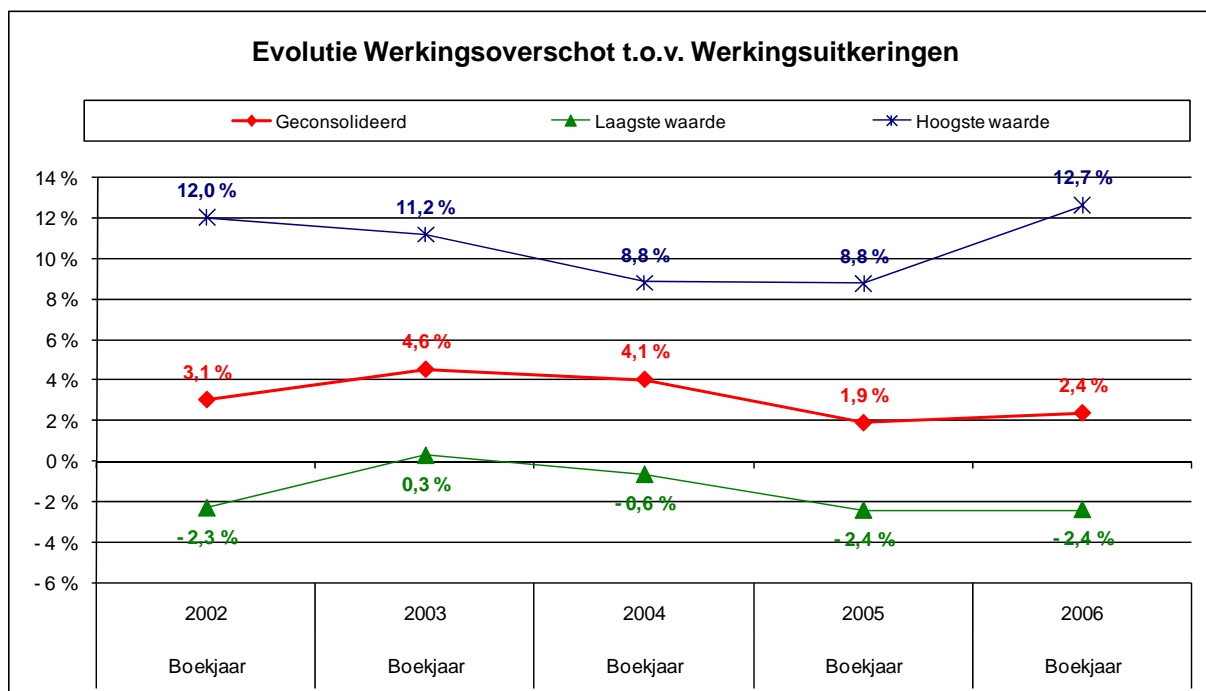

◆ Werkingsoverschot/werkingstekort t.o.v. werkingsuitkeringen

Deze ratio drukt uit hoeveel EUR werkingsoverschot de hogescholen realiseren ten opzichte van elke 100 EUR werkingsuitkering die ze van de overheid ontvangen. Tijdens het boekjaar 2006 realiseerden de 21 hogescholen een geconsolideerd werkingsoverschot van 13.744.497 EUR (10.387.546 EUR in 2005), de geconsolideerde werkingsuitkeringen bedroegen 571.910.019 EUR (543.118.954 EUR in 2005). Dit resulteerde in een werkingsoverschot van ongeveer 2,4 EUR (1,9 EUR in 2005) per 100 EUR werkingsuitkering die ze van de overheid ontvingen. Ook hier is echter de invloed van de boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnevordering merkbaar. Zo de invloed ervan op het werkingsoverschot 2006 zou geëlimineerd worden, teneinde een vergelijking met 2005 op dezelfde basis mogelijk te maken, dan zou men merken dat het overschot zou dalen tot 1,4 EUR per 100 EUR werkingsuitkeringen. Dit bevestigt de onder punt 3.3.3 geformuleerde conclusie dat de trend tot afkalkende werkingsoverschotten die 2004 werd ingezet ook in 2006 standhield.

In 13 van de 21 hogescholen evolueerde deze ratio in gunstige zin. Zes hogescholen noteerden evenwel een negatief resultaat. Hogeschool Sint-Lukas Brussel registreerde de hoogste marge. Per 100 EUR werkingsuitkering realiseerde deze hogeschool een werkingsoverschot van 12,7 EUR. Wellicht moet ook hier een verband gelegd worden met de investeringsplannen die deze hogeschool in haar begrotingsdossier voorzien heeft, wat mogelijk de hogeschool er toe aanzette om de besteding van de beschikbare werkingsmiddelen te beperken teneinde een ruimere financiering van de geplande investeringen met eigen middelen mogelijk te maken.

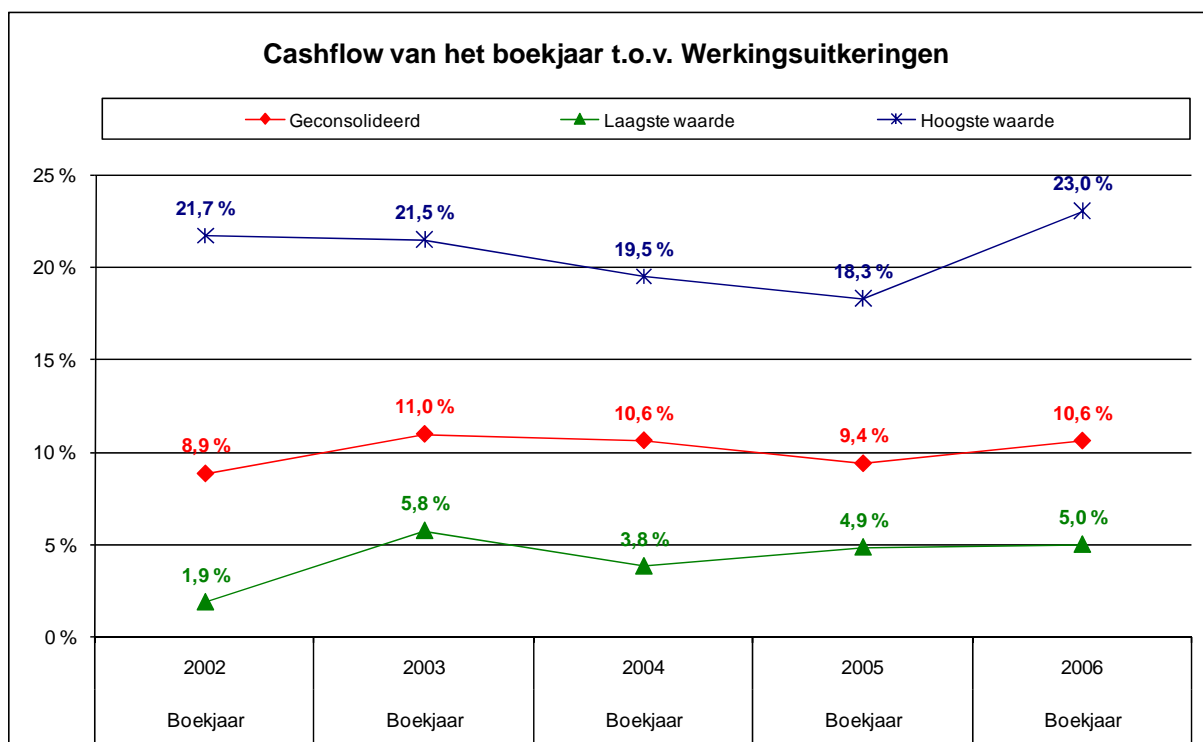
	Werkingsoverschot [RR 70/64] t.o.v. Werkingsuitkeringen [RR 700]				
Beoordeling :	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteitspositie.				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	3,1 %	4,6 %	4,1 %	1,9 %	2,4 %
Rekenkundig gemiddelde	3,2 %	4,6 %	4,3 %	2,1 %	2,5 %
Laagste waarde	-2,3 %	0,3 %	-0,6 %	-2,4 %	-2,4 %
Hoogste waarde	12,0 %	11,2 %	8,8 %	8,8 %	12,7 %

♦ **Cashflow van het boekjaar t.o.v. werkingsuitkeringen**

Een rentabiliteitsmeting op basis van de cashflow van het boekjaar heeft tot doel na te gaan in welke mate de hogescholen in staat zijn uit de operationele activiteiten een positieve geldstroom te genereren.

	Cashflow van het boekjaar t.o.v. Werkingsuitkeringen [RR 700]				
Beoordeling :	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe groter de positieve geldstroom die de hogeschool genereert uit de operationele activiteiten				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	8,9 %	11,0 %	10,6 %	9,4 %	10,6 %
Rekenkundig gemiddelde	9,4 %	11,5 %	10,9 %	9,8 %	11,0 %
Laagste waarde	1,9 %	5,8 %	3,8 %	4,9 %	5,0 %
Hoogste waarde	21,7 %	21,5 %	19,5 %	18,3 %	23,0 %
	Cashflow van het boekjaar t.o.v. Werkingsopbrengsten				
Geconsolideerd	7,4 %	9,1 %	8,7 %	7,6 %	8,6 %

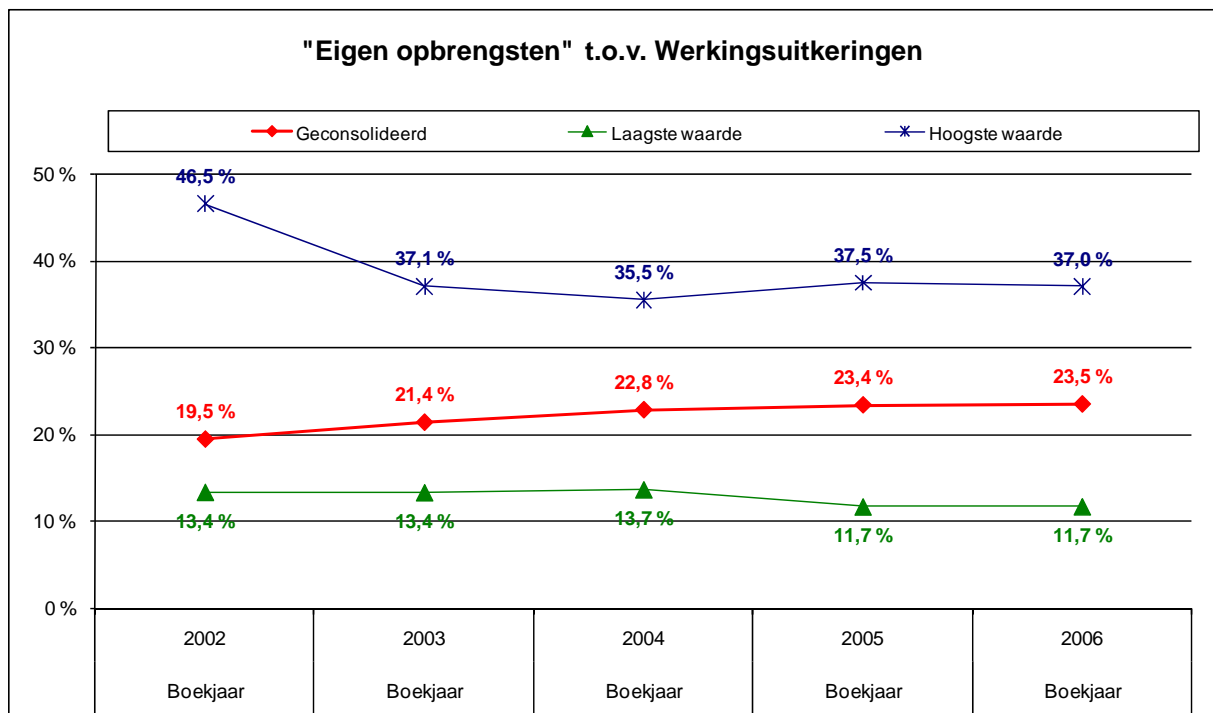
De door de hogescholensector gerealiseerde cashflow van het boekjaar 2006 bedroeg 60.776.797 EUR (51.127.624 EUR in 2005). Via hun werking genereren de hogescholen bijgevolg aanzienlijke middelen die het zelffinancieringsvermogen van de hogescholen op een bijzonder hoog niveau tillen.

Ook hier is de vooruitgang vrij algemeen: vijftien hogescholen scoren beter dan in 2005. Hogeschool Sint-Lukas Brussel scoort net als in de twee voorgaande boekjaren het hoogst (23 %). De Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen is in 2006 met een ratio van 5 % de zwakst presterende hogeschool en genereert bijgevolg verhoudingsgewijze de kleinste (positieve) geldstroom .

♦ Verhouding “eigen werkingsopbrengsten” t.o.v. werkingsuitkeringen

In deze ratio worden de opbrengsten die de hogescholen zelf realiseren door het vervullen van hun hogeschoolopdracht (opbrengsten uit studiegelden, omzet boeken en cursussen en andere werkingsopbrengsten) geplaatst tegenover de werkingsuitkeringen die ze van de overheid ontvangen. Bij de interpretatie van deze gegevens dient men zich rekenschap te geven van het feit dat de hogescholen onder de “andere werkingsopbrengsten” o.m. de PWO-middelen, de gerecupereerde bedrijfsvoorheffing voor onderzoeksassistenten en de doorgerekende kosten boeken, zodat het begrip “eigen” werkingsopbrengsten geen betrouwbare maatstaf is voor het evalueren van de specifieke inspanningen die de hogescholen leveren om zelf bijkomende werkingsmiddelen te genereren.

	"Eigen opbrengsten" t.o.v. Werkingsuitkeringen				
Beoordeling :	Hoe hoger de ratiowaarde, hoe meer eigen opbrengsten de hogescholen generen t.o.v. de werkingsuitkeringen				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006
Geconsolideerd	19,5 %	21,4 %	22,8 %	23,4 %	23,5 %
Rekenkundig gemiddelde	21,2 %	21,9 %	22,9 %	23,5 %	23,4 %
Laagste waarde	13,4 %	13,4 %	13,7 %	11,7 %	11,7 %
Hoogste waarde	46,5 %	37,1 %	35,5 %	37,5 %	37,0 %

Niettegenstaande de jaarlijkse aangroei van de werkingsuitkeringen slaagt de hogeschoolsector er jaar na jaar in om de "eigen" opbrengsten sneller te laten groeien dan de werkingsuitkeringen. Vergeleken met vorig boekjaar hebben 9 van de 21 hogescholen hun resultaat verbeterd, maar dat woog kennelijk iets zwaarder door dan de daling die in 12 hogescholen opgetekend werd. Net als in de voorbije vier jaar is de Europese Hogeschool Brussel de best scorende hogeschool. Het bedrag van de zelf gegenereerde opbrengsten belooft er 37 % van de werkingsuitkeringen.

Resultatenratio's

	Netto-marge (1) Werkingsoverschot/tekort (RR [70/64]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])					Netto-marge (2) Overschot/tekort uit gewone activiteiten (RR [70/65]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])					Netto-marge (3) Overschot/tekort v/h boekjaar (RR [70/66]) t.o.v. Werkingsopbrengsten (RR [70/74])				
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	
	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006	2002	2003	2004	2005	2006
HA	- 1,9 %	6,2 %	5,6 %	5,4 %	6,3 %	- 0,0 %	7,8 %	7,6 %	7,6 %	8,9 %	0,3 %	8,2 %	7,6 %	7,5 %	9,2 %
PLANTIJN	7,4 %	9,2 %	6,6 %	- 0,6 %	- 0,4 %	8,2 %	9,9 %	7,4 %	0,2 %	0,8 %	8,2 %	9,0 %	7,9 %	0,3 %	2,3 %
KdG	- 1,9 %	0,3 %	1,3 %	0,4 %	0,9 %	- 1,0 %	1,6 %	2,4 %	1,3 %	2,3 %	- 1,0 %	1,6 %	2,5 %	1,3 %	3,4 %
KHK	5,2 %	4,9 %	3,5 %	3,0 %	1,5 %	6,2 %	6,2 %	5,5 %	5,0 %	3,7 %	6,5 %	6,6 %	5,8 %	2,4 %	3,7 %
KHM	0,8 %	2,8 %	2,2 %	- 0,2 %	- 0,5 %	0,4 %	2,8 %	2,3 %	0,0 %	- 0,3 %	0,3 %	2,5 %	2,3 %	0,0 %	0,0 %
ERASMUS	10,3 %	4,2 %	7,1 %	4,1 %	4,9 %	12,7 %	6,0 %	8,7 %	5,5 %	6,7 %	7,1 %	5,9 %	4,4 %	5,4 %	7,4 %
LUK	5,8 %	3,6 %	7,8 %	7,9 %	11,3 %	7,3 %	4,7 %	8,6 %	8,5 %	19,4 %	8,4 %	6,0 %	9,1 %	3,0 %	11,5 %
W&K	0,3 %	2,2 %	- 0,5 %	- 0,1 %	- 1,1 %	1,9 %	3,5 %	1,0 %	1,6 %	1,1 %	1,6 %	4,5 %	1,1 %	2,3 %	1,0 %
KHB	1,2 %					0,9 %					0,9 %				
KHL	3,5 %	4,6 %	5,4 %	5,6 %	3,6 %	4,5 %	5,7 %	6,9 %	7,3 %	5,0 %	4,8 %	5,9 %	7,2 %	7,6 %	5,0 %
IRIS	0,4 %					0,1 %					0,1 %				
HG	4,9 %	5,8 %	2,9 %	0,5 %	2,3 %	7,5 %	8,2 %	5,6 %	3,6 %	5,0 %	7,4 %	8,2 %	5,7 %	3,6 %	5,3 %
KHSL	3,7 %	2,7 %	3,8 %	1,9 %	5,0 %	3,9 %	3,4 %	4,6 %	3,1 %	6,3 %	3,9 %	3,4 %	4,6 %	3,2 %	6,4 %
XIOS	3,4 %	4,0 %	4,2 %	1,4 %	0,1 %	4,2 %	4,6 %	5,3 %	2,6 %	1,9 %	4,2 %	4,6 %	5,4 %	2,6 %	1,9 %
KHLi	0,3 %	2,8 %	5,2 %	1,6 %	- 0,4 %	1,1 %	4,1 %	6,6 %	3,2 %	1,4 %	3,1 %	5,8 %	8,2 %	4,8 %	3,2 %
PHL	- 1,0 %	1,1 %	2,3 %	- 0,4 %	- 0,1 %	2,4 %	4,8 %	4,2 %	0,7 %	1,0 %	2,2 %	5,0 %	3,6 %	0,5 %	0,8 %
HWVL	1,1 %	1,2 %	4,2 %	- 0,9 %	0,8 %	3,5 %	3,2 %	5,6 %	0,6 %	3,2 %	3,6 %	3,4 %	5,7 %	0,6 %	3,2 %
KHBO	1,3 %	3,9 %	4,9 %	4,0 %	6,4 %	1,9 %	4,4 %	5,4 %	4,7 %	7,3 %	1,4 %	4,4 %	5,4 %	4,7 %	7,3 %
KATHO	5,3 %	4,7 %	1,6 %	- 1,9 %	- 1,8 %	7,1 %	5,9 %	2,2 %	- 1,5 %	- 1,6 %	7,5 %	5,8 %	1,9 %	- 1,5 %	- 1,5 %
EHSAL	5,3 %	5,9 %	2,1 %	1,4 %	1,3 %	7,3 %	6,3 %	2,4 %	1,9 %	2,0 %	9,4 %	6,4 %	3,9 %	2,5 %	3,7 %
GroepT	1,4 %	1,8 %	1,0 %	2,3 %	0,6 %	0,8 %	1,0 %	0,1 %	1,5 %	2,7 %	0,8 %	1,0 %	0,1 %	1,5 %	7,0 %
ARTEVELDE	1,8 %	1,5 %	3,0 %	0,1 %	1,4 %	2,7 %	2,2 %	3,7 %	0,7 %	3,6 %	2,6 %	2,2 %	3,7 %	0,7 %	3,9 %
LESSIUS	3,0 %	5,6 %	0,5 %	1,8 %	2,5 %	1,0 %	18,2 %	7,5 %	11,9 %	6,1 %	1,1 %	18,2 %	7,5 %	11,9 %	6,1 %
Geconsolideerd	2,6 %	3,8 %	3,3 %	1,5 %	1,9 %	3,9 %	5,4 %	4,8 %	3,2 %	3,8 %	3,8 %	5,6 %	4,8 %	3,1 %	4,2 %
Rekenkundig gemiddelde	2,7 %	3,8 %	3,6 %	1,8 %	2,1 %	3,7 %	5,4 %	4,9 %	3,3 %	4,1 %	3,7 %	5,6 %	4,9 %	3,1 %	4,3 %
Laagste waarde	- 1,9 %	0,3 %	- 0,5 %	- 1,9 %	- 1,8 %	- 1,0 %	1,0 %	0,1 %	- 1,5 %	- 1,6 %	- 1,0 %	1,0 %	0,1 %	- 1,5 %	- 1,5 %
Hoogste waarde	10,3 %	9,2 %	7,8 %	7,9 %	11,3 %	12,7 %	18,2 %	8,7 %	11,9 %	19,4 %	9,4 %	18,2 %	9,1 %	11,9 %	11,5 %

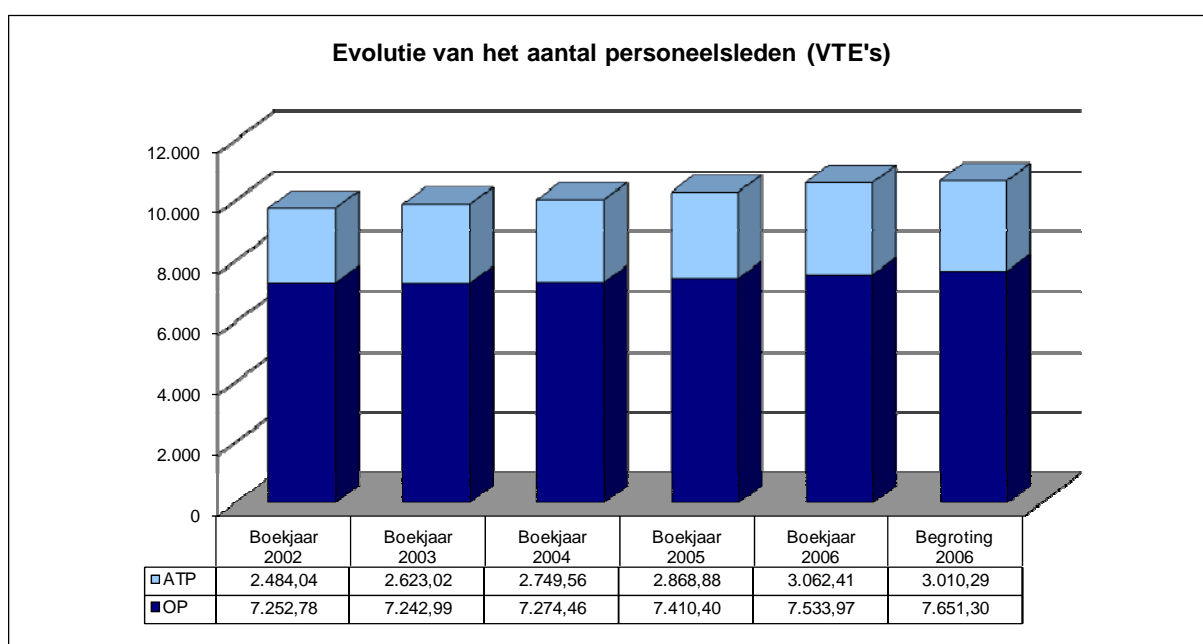
Resultatenratio's (vervolg)

	Werkingsoverschot/tekort (RR 70/64) t.o.v. Werkingsuitkeringen (RR 700)					Cashflow van het boekjaar t.o.v. Werkingsuitkeringen					Verhouding "eigen opbrengsten" t.o.v. Werkingsuitkeringen (RR 70/74 - RR 700) / RR 700				
	Boekjaar 2002	Boekjaar 2003	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006	Boekjaar 2002	Boekjaar 2003	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006	Boekjaar 2002	Boekjaar 2003	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
HA	- 2,1 %	7,1 %	6,5 %	6,4 %	7,4 %	4,9 %	9,7 %	12,8 %	12,0 %	14,0 %	13,4 %	15,4 %	17,1 %	17,4 %	17,3 %
PLANTIJN	8,7 %	11,2 %	8,1 %	- 0,7 %	- 0,5 %	12,7 %	14,6 %	13,8 %	4,9 %	7,2 %	17,7 %	22,3 %	22,1 %	23,2 %	21,8 %
KdG	- 2,3 %	0,3 %	1,5 %	0,5 %	1,1 %	3,8 %	5,8 %	6,4 %	5,5 %	7,7 %	18,7 %	20,1 %	21,7 %	22,2 %	21,9 %
KHK	6,4 %	6,3 %	4,5 %	4,0 %	1,9 %	15,1 %	15,3 %	15,0 %	13,4 %	13,4 %	24,2 %	29,2 %	31,1 %	31,5 %	29,9 %
KHM	1,0 %	3,6 %	2,8 %	- 0,2 %	- 0,6 %	7,9 %	10,3 %	10,6 %	8,0 %	7,6 %	23,3 %	26,5 %	27,1 %	28,7 %	25,8 %
ERASMUS	12,0 %	5,0 %	8,5 %	5,0 %	5,9 %	1,9 %	9,7 %	3,8 %	10,4 %	11,5 %	17,2 %	19,4 %	19,7 %	22,0 %	21,5 %
LUK	6,7 %	4,1 %	8,8 %	8,8 %	12,7 %	15,4 %	16,4 %	19,5 %	18,3 %	23,0 %	14,5 %	13,4 %	13,7 %	11,7 %	11,7 %
W&K	0,4 %	2,6 %	- 0,6 %	- 0,2 %	- 1,4 %	4,6 %	7,9 %	5,6 %	6,3 %	6,0 %	19,3 %	21,4 %	21,8 %	23,1 %	20,7 %
KHB	1,5 %					4,4 %					23,0 %				
KHL	4,0 %	5,5 %	6,5 %	6,8 %	4,3 %	8,6 %	9,3 %	11,2 %	11,6 %	8,9 %	15,7 %	19,4 %	20,5 %	21,5 %	20,3 %
IRIS	0,5 %					7,9 %					31,7 %				
HG	5,6 %	6,8 %	3,4 %	0,6 %	2,8 %	12,4 %	13,8 %	12,7 %	10,4 %	12,1 %	15,5 %	17,1 %	19,5 %	20,3 %	21,8 %
KHSL	4,5 %	3,4 %	4,8 %	2,3 %	6,6 %	8,8 %	8,8 %	10,4 %	8,9 %	13,5 %	21,1 %	23,7 %	25,8 %	26,3 %	30,7 %
XIOS	4,0 %	4,7 %	5,0 %	1,7 %	0,1 %	12,2 %	11,3 %	10,6 %	9,6 %	8,5 %	17,9 %	17,8 %	17,7 %	19,1 %	17,7 %
KHLi	0,4 %	3,3 %	6,1 %	1,9 %	- 0,5 %	9,2 %	13,1 %	15,9 %	10,8 %	11,9 %	15,8 %	16,7 %	18,6 %	17,3 %	17,7 %
PHL	- 1,3 %	1,4 %	2,9 %	- 0,6 %	- 0,1 %	4,4 %	8,1 %	7,1 %	5,1 %	6,1 %	25,4 %	26,9 %	28,6 %	30,1 %	30,3 %
HWVL	1,4 %	1,6 %	5,6 %	- 1,2 %	1,1 %	14,6 %	12,3 %	14,6 %	10,9 %	11,0 %	29,1 %	30,3 %	31,6 %	32,2 %	35,9 %
KHBO	1,6 %	4,6 %	6,0 %	4,9 %	7,8 %	4,9 %	9,2 %	11,2 %	10,7 %	13,0 %	19,1 %	18,8 %	22,8 %	21,9 %	21,1 %
KATHO	6,4 %	5,8 %	2,0 %	- 2,4 %	- 2,4 %	11,7 %	11,1 %	8,6 %	5,0 %	5,0 %	21,3 %	24,5 %	27,3 %	28,5 %	30,2 %
EHSAL	7,8 %	8,1 %	2,9 %	2,0 %	1,7 %	21,7 %	15,6 %	12,4 %	11,7 %	13,3 %	46,5 %	37,1 %	35,5 %	37,5 %	37,0 %
GroepT	1,75 %	2,16 %	1,15 %	2,67 %	0,75 %	9,4 %	10,6 %	6,4 %	10,0 %	16,6 %	22,0 %	21,4 %	18,7 %	17,5 %	17,3 %
ARTEVELDE	2,1 %	1,8 %	3,6 %	0,1 %	1,7 %	8,3 %	7,6 %	9,6 %	5,5 %	9,3 %	18,6 %	20,5 %	23,4 %	21,5 %	22,3 %
LESSIUS	3,5 %	6,5 %	0,6 %	2,1 %	3,0 %	11,4 %	21,5 %	10,4 %	17,3 %	11,4 %	15,7 %	17,2 %	17,0 %	19,1 %	19,7 %
Geconsolideerd	3,1 %	4,6 %	4,1 %	1,9 %	2,4 %	8,9 %	11,0 %	10,6 %	9,4 %	10,6 %	19,5 %	21,4 %	22,8 %	23,4 %	23,5 %
Rekenkundig gemiddelde	3,2 %	4,6 %	4,3 %	2,1 %	2,5 %	9,4 %	11,5 %	10,9 %	9,8 %	11,0 %	21,2 %	21,9 %	22,9 %	23,5 %	23,4 %
Laagste waarde	- 2,3 %	0,3 %	- 0,6 %	- 2,4 %	- 2,4 %	1,9 %	5,8 %	3,8 %	4,9 %	5,0 %	13,4 %	13,4 %	13,7 %	11,7 %	11,7 %
Hoogste waarde	12,0 %	11,2 %	8,8 %	8,8 %	12,7 %	21,7 %	21,5 %	19,5 %	18,3 %	23,0 %	46,5 %	37,1 %	35,5 %	37,5 %	37,0 %

3.10 Analyse i.v.m. de personeelsformatie en de personeelskosten

3.10.1 Geconsolideerde personeelsformatie¹⁹

Op basis van de door de hogescholen aan het commissariaat gerapporteerde gegevens telt de totale personeelsformatie voor het boekjaar 2006 voor het geheel van de Vlaamse hogescholen 10.596,38 voltijdse eenheden (VTE's). Sinds het boekjaar 2002 is er een beperkte, maar jaarlijkse aangroei van de totale tewerkstelling in de hogescholen (toename t.o.v. 2002 = 8,8 %).

Het totale personeelsbestand kan worden opgedeeld in twee groepen van personeelsleden. De grootste groep wordt gevormd door het onderwijzend personeel (OP), de tweede groep door het administratief en technisch personeel (ATP)²⁰. De evolutie van het aantal personeelsleden van de beide groepen verloopt in dezelfde richting maar volgens een uiteenlopend ritme:

- Het aantal OP-leden was in 2006 123,57 VTE (+ 1,7 %) hoger dan in 2005. In vergelijking met het boekjaar 2002 is hun aantal gegroeid met 281,19 VTE (+ 3,9 %).
- Ook het aantal ATP-leden steeg in de voorbij boekjaren. Dit was in 2006 niet anders. T.o.v. het vorige boekjaar steeg hun aantal met 193,53 VTE (+ 6,7 %); t.o.v. 2002 met 578,37 VTE (+ 23,3 %).

De groei van het aantal personeelsleden is dus duidelijk het sterkst in het segment van het ATP-personeel.

¹⁹ In het jaarverslag van AHOWO wordt de evolutie van het aantal personeelsleden uitvoerig besproken.

²⁰ Het aantal VTE's onderwijzend personeel (= OP) werd berekend inclusief de centraal betaalde OP'ers en inclusief het aantal gastprofessoren. Voor het administratief en technisch personeel (= ATP) werden de OHP'ers, de centraal betaalde AP-OPH-MVDP'ers- en de contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren) meegerekend.

OHP: opvoedend hulp personeel, MVDP: meester-, vak- en dienstpersoneel

Evolutie van het aantal personeelsleden	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
<i>VTE's (voltijdse eenheden)</i>	2002	2003	2004	2005	2006
Aantal onderwijzend personeel (incl. centraal betaalde OP'ers en incl. gastprof.)	7.252,78	7.242,99	7.274,46	7.410,40	7.533,97
Jaarlijkse absolute mutatie		- 9,79	+ 31,47	+ 135,94	+ 123,57
Jaarlijks groeipercentage		- 0,1 %	+ 0,4 %	+ 1,9 %	+ 1,7 %
Index: 2002 = 100		99,9	100,3	102,2	103,9
Aantal administratief en technisch personeel (incl. OHP, centraal betaalde AP-OPH-MVDP'ers en contractuelen)	2.484,04	2.623,02	2.749,56	2.868,88	3.062,41
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 138,98	+ 126,54	+ 119,32	+ 193,53
Jaarlijks groeipercentage		+ 5,6 %	+ 4,8 %	+ 4,3 %	+ 6,7 %
Index: 2002 = 100		105,6	110,7	115,5	123,3
Totaal aantal VTE's	9.736,82	9.866,01	10.024,02	10.279,28	10.596,38
Jaarlijkse absolute mutatie		+ 129,19	+ 158,01	+ 255,26	+ 317,10
Jaarlijks groeipercentage		+ 1,3 %	+ 1,6 %	+ 2,5 %	+ 3,1 %
Index: 2002 = 100		101,3	102,9	105,6	108,8

De totale effectieve bezetting ligt traditioneel onder het begrote niveau. In 2006 werden er 65,21 VTE (- 0,6 %) minder tewerkgesteld dan bij de begrotingsopmaak voorzien. Deze relatief eerder geringe afwijking is echter de resultante van twee grotere, elkaar grotendeels compenserende afwijkingen: de tewerkstelling bij de categorie van de OP-leden lag 117,33 VTE (- 1,5 %) onder het begrote niveau en bij het ATP-personeel 52,12 VTE (+ 1,7 %) boven het begrote niveau.

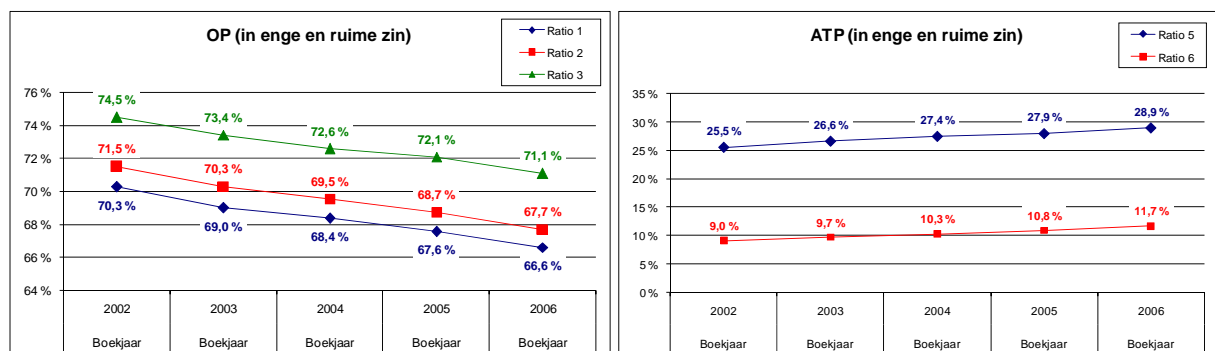
Evolutie van het aantal personeelsleden	Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
	2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>VTE's (voltijdse eenheden)</i>							
Aantal onderwijzend personeel (incl. centraal betaalde OP'ers en incl. gastprof.)	7.410,40	7.533,97	+ 123,57	+ 1,7 %	7.651,30	- 117,33	- 1,5 %
Aantal administratief en technisch personeel (incl. OHP, centraal betaalde AP-OPH-MVDP'ers, incl.)	2.868,88	3.062,41	+ 193,53	+ 6,7 %	3.010,29	+ 52,12	+ 1,7 %
Totaal aantal VTE's	10.279,28	10.596,38	+ 317,10	+ 3,1 %	10.661,59	- 65,21	- 0,6 %

3.10.2 Ratio's i.v.m. de samenstelling van de geconsolideerde personeelsformatie

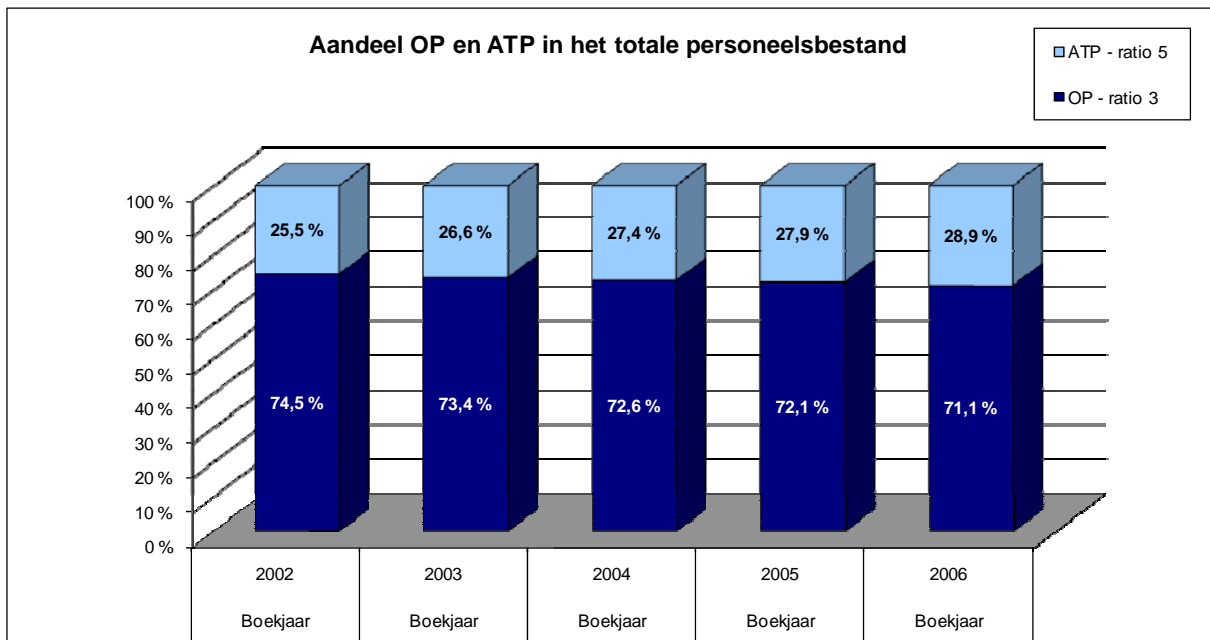
De volgende tabel bevat de berekening van een aantal ratio's i.v.m. de samenstelling van de geconsolideerde personeelsformatie.

Geconsolideerde ratio's i.v.m. de personeelsformatie	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Individuele hogescholen 2006			
	2002	2003	2004	2005	2006	Rek. gemidd.	Hoogste %	Laagste %	
Ratio 1									
Totaal OP-bestand (excl. centraal betaalde OP'ers en excl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	70,3 %	69,0 %	68,4 %	67,6 %	66,6 %	66,8 %	77,5 %	51,1 %	
Ratio 2									
Totaal OP-bestand (incl. centraal betaalde OP'ers en excl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	71,5 %	70,3 %	69,5 %	68,7 %	67,7 %	67,8 %	78,0 %	51,1 %	
Ratio 3									
Totaal OP-bestand (incl. centraal betaalde OP'ers en incl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	74,5 %	73,4 %	72,6 %	72,1 %	71,1 %	71,3 %	80,3 %	61,6 %	
Ratio 3 min Ratio 2									
Totaal gastprofessoren Totaal personeelsbestand	3,0 %	3,1 %	3,0 %	3,4 %	3,4 %	3,4 %	13,0 %	0,5 %	
Ratio 4									
Totaal ATP-bestand (excl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, excl. contract.) Totaal personeelsbestand	13,2 %	13,8 %	14,2 %	14,3 %	14,7 %	15,6 %	31,8 %	9,2 %	
Ratio 5									
Totaal ATP-bestand (incl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, pers. tpt. contract.) Totaal personeelsbestand	25,5 %	26,6 %	27,4 %	27,9 %	28,9 %	28,7 %	38,4 %	19,7 %	
Ratio 6									
Aantal contractuele personeelsleden (excl. gastprofs) Totaal personeelsbestand	9,0 %	9,7 %	10,3 %	10,8 %	11,7 %	10,6 %	19,2 %	0,8 %	
Ratio 5 min Ratio 6									
Totaal ATP-bestand (incl. centraal betaalde AP-OHP-MVDP'ers, pers. tpt. excl. contract.) Totaal personeelsbestand	16,5 %	16,9 %	17,2 %	17,1 %	17,2 %	18,1 %	35,1 %	12,0 %	

Voor het onderwijzend personeel brengen de geconsolideerde ratio's in de periode 2002-2006 duidelijk een dalend aandeel in het totale personeelsbestand (ratio 1, 2 en 3) tegenover een groeiend aandeel voor het administratief en technisch personeel (ratio 5 en 6) tot uiting.

Onderstaande grafiek illustreert duidelijk de gewijzigde personeelssamenstelling:

In de periode 2002 – 2006 vertoont het aandeel van de gastprofessoren (ratio 3 min ratio 2) een licht stijgende tendens. Dit aandeel groeit van 3 % (2002) naar 3,4 % (2006) van de geconsolideerde personeelsformatie. Het aandeel van de andere contractuele personeelsleden in de geconsolideerde personeelsformatie kende een significante groei van 9 % in 2002 naar 11,7 % in 2006 (ratio 6).

De hoogste en laagste waarden van de diverse ratio's vastgesteld bij de individuele hogescholen wijken vaak sterk af van de geconsolideerde percentages.

3.10.3 Controlepercentages i.v.m. de personeelsformatie van het onderwijzend personeel

3.10.3.1 Globale hogeschoolsector

Het hogescholendecreet, art. 231, bepaalt dat de hogeschoolbesturen bij het vaststellen van de jaarlijkse personeelsformatie met betrekking tot het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden de volgende regels moeten in acht nemen:

- *het aantal betrekkingen van hoofdpraktijklector en hoofdlector samen bedraagt ten hoogste 20 % van het aantal betrekkingen van praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector samen;*
- *het aantal betrekkingen van het assisterend personeel bedraagt ten minste 36 % van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen verbonden aan de basisopleidingen van twee cycli;*
- *het aantal betrekkingen van hoofddocent en hoogleraar bedraagt ten hoogste 25 % van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen;*

- het aantal vastbenoemde personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse eenheden, bedraagt ten hoogste 72 %²¹ van het aantal leden van het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden. Hierbij wordt de bevordering of ambtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming;
- het totaal aantal gastprofessoren bedraagt ten hoogste 10 % van de formatie van het onderwijzend personeel. Dit geldt niet met betrekking tot het aantal gastprofessoren in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst.

Ook bij het opstellen van de jaarrekeningen rapporteren de hogescholen over het al of niet bereiken van deze decretale normen.

In de volgende tabel werden voor de periode 2002-2006 de percentages berekend op de geconsolideerde personeelsformatie. Voor het boekjaar 2006 werd er tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm van toepassing was en hoeveel hogescholen daarvan de norm overschrijden.

Geconsolideerde ratio's i.v.m. de personeelssamenstelling	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Individuele hogescholen 2006			
	2002	2003	2004	2005	2006	Van toepassing in ... hogescholen	Laagste %	Hoogste %	Norm overschreden in ... hogescholen
hoofdpraktijklector + hoofdlector: maximum 20 % van groep 1	2,20 %	2,95 %	3,23 %	4,07 %	4,67 %	18 hogescholen	1,56 %	12,78 %	0 hogescholen
groep 2 = assisterend personeel: minimum 36 % van groep 2 + 3 (2 cycli)	55,67 %	54,90 %	54,99 %	54,87 %	54,66 %	17 hogescholen	36,72 %	75,73 %	0 hogescholen
hoofddocent + hoogleraar: maximum 25 % van groep 2 + 3 (1 cyclus en 2 cycli)	11,81 %	11,98 %	12,07 %	12,00 %	12,17 %	15 hogescholen	2,33 %	21,13 %	0 hogescholen
maximum 72 % benoemden OP	65,37 %	67,17 %	66,43 %	66,24 %	65,51 %	alle hogescholen	54,23 %	70,93 %	0 hogescholen
gastprofessoren andere studiegebieden: maximum 10 % van totaal OP	2,56 %	2,78 %	2,54 %	2,70 %	2,95 %	20 hogescholen	0,75 %	9,19 %	0 hogescholen
praktijkassistent AVB en MDK: maximum 50 % van groep 2 AVB en MDK	6,83 %	8,82 %	10,97 %	14,85 %	17,26 %	7 hogescholen	5,15 %	41,70 %	0 hogescholen
praktijkassistent andere studiegebieden: maximum 30 % van groep 2 anderen studiegebieden	5,03 %	5,51 %	6,17 %	8,72 %	9,98 %	12 hogescholen	1,28 %	30,15 %	1 hogescholen
assistent: maximum 25 % benoemden	54,14 %	53,83 %	49,77 %	48,20 %	46,17 %	17 hogescholen	11,65 %	88,20 %	12 hogescholen

groep 1 = praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector (deze ambten kunnen uitsluitend verleend worden in het hoger onderwijs van 1 cyclus)

groep 2 = assisterend personeel = assistent, doctor-assistent en werkleider (deze ambten kunnen uitsluitend verleend worden in het hoger onderwijs van 2 cycli)

groep 3 = docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar (deze ambten kunnen verleend worden in het hoger onderwijs van 1 cyclus en van 2 cycli)

Totaal aantal hogescholen boekjaar 2006 : 21

De ambten *hoofdpraktijklector* en *hoofdlector* kunnen alleen verleend worden aan (praktijk)lectoren die ten minste 2 jaar dienstanciënniteit hebben verworven als (praktijk)lector in de eigen hogeschool²². Achttien hogescholen maken in het boekjaar 2006 melding van dergelijke toewijzingen. Het aandeel van beide ambten samen in de geconsolideerde personeelsformatie is opgelopen tot 4,67 % t.o.v. 4,07 % in 2005.

Met het oog op de begeleiding van de studenten in de basisopleidingen van 2 cycli heeft de overheid een minimum percentage bepaald voor het aantal betrekkingen van het *assisterend personeel*. Alle hogescholen voldoen in 2006 aan deze norm.

²¹ Dit percentage werd met ingang van 1 januari 2002 opgetrokken van 64 % naar 72 % ingevolge het decreet van 21 december 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002 (artikel 5).

²² Artikel 130, 1° van het hogescholendecreet.

De decretale beperking van het aantal betrekkingen van *hoofddocent* en *hoogleraar* wordt in alle hogescholen gerespecteerd.

Het aantal *vastbenoemde personeelsleden* mocht in 2006 maximaal 72 % van het aantal leden van het *onderwijzend personeel* bedragen. Uit de geconsolideerde gegevens voor de boekjaren 2002-2006 blijkt dat de hogescholen de benoemingsmogelijkheden zeker niet optimaal benutten²³. Geen enkele hogeschool overschrijdt de toegelaten maximumnorm.

In de periode 2002-2006 groeide het aandeel van de *gastprofessoren* (excl. de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst) lichtjes. Tijdens het boekjaar 2006 stelden 20 hogescholen gastprofessoren tewerk. Allen bleven ze beneden de 10 %-limiet.

De *praktijkassistenten* vervullen in het hoger onderwijs van 2 cycli uitsluitend taken van praktijkgericht onderwijs²⁴. Deze categorie personeelsleden mag maximaal 30 % bedragen van het assisterend personeel behalve in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst en muziek en dramatische kunst waar het aantal praktijkassistenten maximaal 50 % van het assisterende personeel, in VTE uitgedrukt, mag bedragen. Twaalf hogescholen vielen onder de beperking tot 30 %, zeven hogescholen onder de beperking tot 50 %. In één hogeschool (PHL) werd het toepasselijke maximum (30 %) licht overschreden (30,15 %).

De overheid heeft ook een beperking opgelegd i.v.m. het maximaal aantal benoemde *assistenten*. Van de 17 hogescholen die assistenten tewerkstelden overschreden in het boekjaar 2006 nog steeds 12 hogescholen de maximumnorm van 25 % vastbenoemden. Deze normoverschrijding heeft echter historische gronden.

3.10.3.2 Procentueel aandeel van de benoemde personeelsleden OP per hogeschool

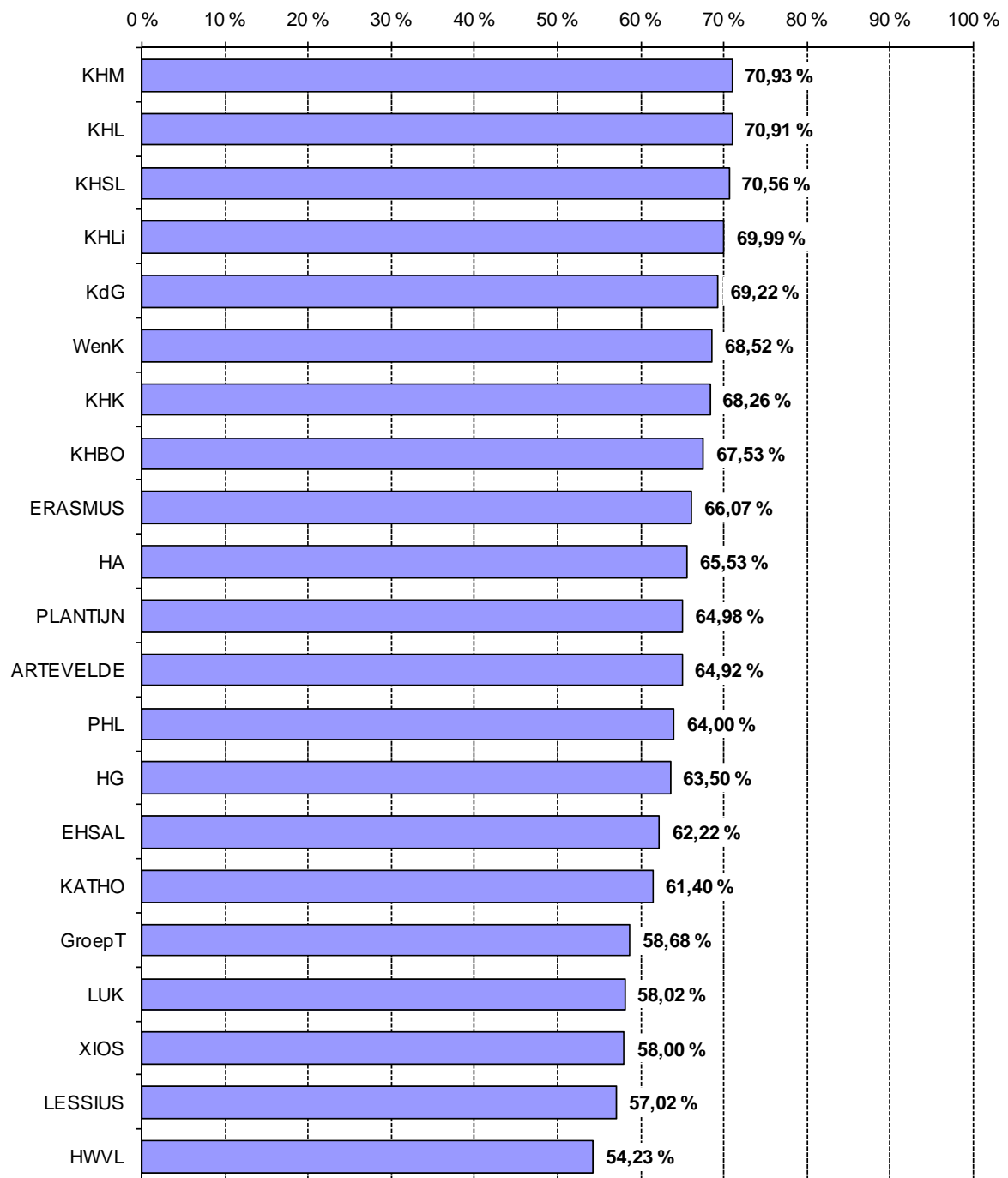
Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal vast benoemde leden van het onderwijzend personeel maximaal 72 % van het totaal aantal leden van het onderwijzend personeel mag bedragen (64% tot en met het boekjaar 2001). De toename van het benoemingspercentage in 2003 zette zich nadien niet verder meer door. Integendeel, het benoemingspercentage daalde licht. Dit is een opmerkelijke vaststelling, gezien er heel wat ruimte is voor bijkomende benoemingen en een vaste benoeming financiële voordelen oplevert voor de hogeschool (lagere patronale bijdragen). Dit zou er kunnen op wijzen dat de hogescholen meer belang hechten aan de mogelijkheid om een flexibel personeelsbeleid te voeren dan aan de eventuele besparing die een vaste benoeming hen oplevert.

In geen enkele hogeschool lag het benoemingspercentage in 2006 hoger dan de toegelaten norm. Het benoemingspercentage daalde in 13 van de 21 hogescholen. De HWVL scoort met 54,23 % (49,58 % in 2005) vastbenoemden het laagst en KHM met 70,93 % (70,03 % in 2005) het hoogst.

²³ Meer informatie vindt u in het volgende punt.

²⁴ Artikel 104 van het hogescholendecreet.

Aandeel benoemde OP-leden, jaarrekening 2006

3.10.4 Ratio's i.v.m. de personeelskosten²⁵

3.10.4.1 80-20 norm

Conform met artikel 232 van het hogescholendecreet mogen “*de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatvergoedingen en premies – van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers ... maximaal 5 procent variëren in min of in plus op de norm 80 procent van de jaarlijkse werkingsuitkering*”. Afhankelijk van de richting van de afwijking van de 80 % moet de hogeschool bij het opstellen van de **begroting** een specifieke verantwoording m.b.t. de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse Regering.

- ◆ 80-20 norm > 85 %: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. 232 § 2);
- ◆ 80-20 norm < 75 %: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75 % te bereiken (art. 232 § 3). Dit personeelsstructuurplan behoeft de goedkeuring van het hogeschoolonderhandelingscomité.

Artikel 232 § 4 bepaalt dat de Vlaamse Regering de wijze vastlegt voor het berekenen van de procentnormen²⁶. De regeringscommissarissen hanteerden bij de jaarrekening 2006 onderstaande berekeningswijze (breuk) om de 80-20 norm te bepalen:

²⁵ Berekend op basis van de gegevens vermeld in de “bijlage IV Bezoldigingskosten”.

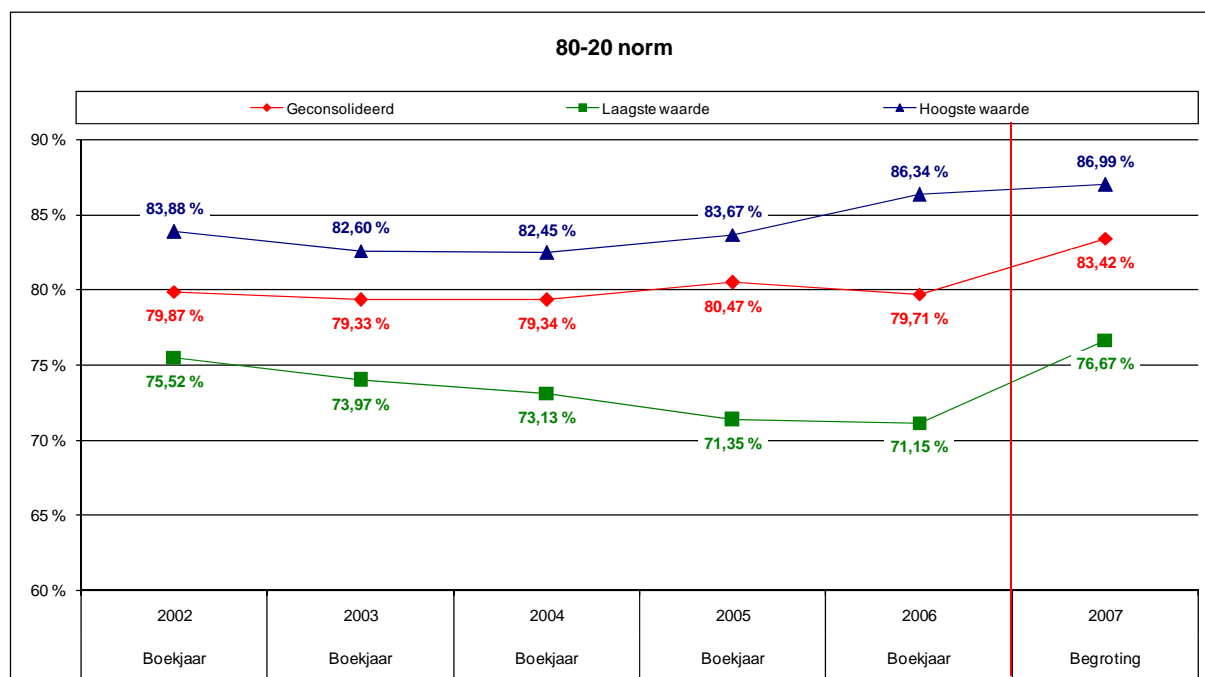
²⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 28 juni 2002 tot wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering van 15 november 1995 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen en de vzw's sociale voorzieningen in de Vlaamse Gemeenschap.

Berekening van de 80/20 norm op niveau van de jaarrekening

Teller	Totaal betaald door Departement Onderwijs
(gegevens jaarrekening)	- TBS 55+ (75%)
	- bevallingsverloven
	- gedetacheerden
	- arbeidsongevallen met terugbetaling
	- kinéfonds
	Totaal
Noemer	HF + OBE + STUD
(gegevens uit de definitieve enveloppe)	Extra-werkingsuitkeringen
	Uitkering voortgezette lerarenopleiding
	Uitkering initiële lerarenopleiding van academisch niveau
	Bijzondere werkingsmiddelen
	Aanvullende middelen
	Academiseringsmiddelen
	HOSP
	Injectie
	TV-brieven Centraal Fonds
	Rek 120 Centraal Fonds
	Kiné Centraal Fonds
	Actualisatie loonmassa december
	Vakantiegeld
	Academiseringsmiddelen (andere dan via AHoVo)
	PWO
	Overige werkingsuitkeringen
	Totaal

* HF, OBE en STUD zijn 3 componenten van de werkingsuitkeringen.

In de volgende grafiek wordt de 80-20 norm weergegeven, berekend op basis van de geconsolideerde gegevens van de gehele hogeschoolsector.

Voor het boekjaar 2006 bedraagt de geconsolideerde 80-20 norm 79,71 % en bevindt zich hiermee op een iets lager niveau dan vorig boekjaar (80,47 %). De geconsolideerde 80-20 norm ligt binnen de range van 5 % afwijking in min of in plus van de norm van 80 %. Twee hogescholen sluiten het boekjaar af met een 80/20-norm die lager uitvalt dan 75 % (dus meer dan 5 % in min op de norm van 80 %). Eén hogeschool overschrijdt de maximaal toegelaten waarde (85 %).

80-20 norm		Boekjaar	Boekjaar	JR06-JR05	JR06-JR05	Begroting	JR06-BG06	JR06-BG06
		2005	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil	2006	Absoluut verschil	Relatief verschil
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>								
Teller (gegevens uit JR of BG)	Totaal betaald door departement onderwijs	453.997.935	471.026.926	+ 17.028.991	+ 3,8 %	472.523.492	- 1.496.566	- 0,3 %
	- TBS 55+ (75%)	13.700.126	5.414.279	- 8.285.847	- 60,5 %	5.281.299	+ 132.980	+ 2,5 %
	- bevallingsverloven	311.435	242.170	- 69.265	- 22,2 %	77.184	+ 164.986	+ 213,8 %
	- gedetacheerden	6.739.684	7.062.509	+ 322.825	+ 4,8 %	6.868.748	+ 193.761	+ 2,8 %
	- AO met terugbetaling	32.123	28.038	- 4.085	- 12,7 %	0	+ 28.038	BG = 0
	- kinéfonds	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
Totaal		433.214.567	458.279.930	+ 25.065.363	+ 5,8 %	460.296.261	- 2.016.331	- 0,4 %
Noemer (gegevens uit de definitieve (JR) of voorlopige (BG) enveloppe)	HF + OBE + STUD	508.026.175	516.644.552	+ 8.618.377	+ 1,7 %	515.676.381	+ 968.171	+ 0,2 %
	Extra-werkingsuitkeringen	420.749	12.261	- 408.488	- 97,1 %	12.239	+ 23	+ 0,2 %
	Uitkering voortgezette lerarenopleiding	1.168.442	1.525.518	+ 357.076	+ 30,6 %	1.538.629	- 13.111	- 0,9 %
	Uitkering initiële lerarenopleiding van academisch niveau	745.803	758.406	+ 12.603	+ 1,7 %	756.989	+ 1.417	+ 0,2 %
	Bijzondere werkingsmiddelen	28.890	0	- 28.890	- 100,0 %	0	+ 0	BG = 0
	Aanvullende middelen	7.710.454	11.315.747	+ 3.605.293	+ 46,8 %	9.926.719	+ 1.389.028	+ 14,0 %
	Academiseringsmiddelen	11.321.043	13.613.422	+ 2.292.380	+ 20,2 %	13.589.223	+ 24.199	+ 0,2 %
	HOSP	1.356.826	1.379.757	+ 22.931	+ 1,7 %	1.377.179	+ 2.578	+ 0,2 %
	Injectie	0	12.500.000	+ 12.500.000	VB = 0	0	+ 12.500.000	BG = 0
	TV-brieven Centraal Fonds	0	86.364	+ 86.364	VB = 0	0	+ 86.364	BG = 0
	Rek 120 Centraal Fonds	0	1.938	+ 1.938	VB = 0	0	+ 1.938	BG = 0
	Kiné Centraal Fonds	0	0	+ 0	VB = 0	0	+ 0	BG = 0
	Actualisatie loonmassa december	0	5.813.030	+ 5.813.030	VB = 0	0	+ 5.813.030	BG = 0
	Vakantiegeld	0	2.222.711	+ 2.222.711	VB = 0	0	+ 2.222.711	BG = 0
	Academiseringsmiddelen (andere dan via AHoVo)	0	46.780	+ 46.780	VB = 0	0	+ 46.780	BG = 0
	PWO	7.495.730	8.995.113	+ 1.499.383	+ 20,0 %	8.914.223	+ 80.890	+ 0,9 %
Overige werkingsuitkeringen	65.916	29.937	- 35.979	- 54,6 %	0	+ 29.937	BG = 0	
Totaal		538.340.027	574.945.536	+ 36.605.509	+ 6,8 %	551.791.581	+ 23.153.955	+ 4,2 %
80-20 norm (met correcties)		80,47 %	79,71 %			83,42 %		

(*) : terugvordering voorafnames rekening 120 en terugvorderingsbrieven (aandeel in de teruggevorderde sommen van personen betaald ten laste van de centrale voorafnames op de werkingsuitkeringen)

Het is een jaarlijks weerkerende vaststelling dat de geconsolideerde ratio berekend aan de hand van de gegevens vermeld in de jaarrekening beduidend lager ligt dan de geconsolideerde ratio berekend op basis van de begrote loonkosten en de begrote enveloppe. De afwijking is opmerkelijk groter dan in de voorbije jaren het geval was: 3,71 % in 2006 t.o.v. van 1,98 % in 2005 en 2,71 % in 2004. Een verklaring voor deze afwijking dient zowel in de teller als in de noemer gezocht te worden.

De afwijking in de teller lijkt op het eerste zicht eerder beperkt. De via AHOVo betaalde lonen vielen (na de toepasselijke correcties) immers maar 0,4 % lager uit dan begroot. Men mag hierbij echter niet uit het oog verliezen dat de begrote loonkost geen rekening kon houden met het effect van het verhoogde vakantiegeld. Hiertoe werd immers pas in de tweede jaarmidde van 2006 beslist. Het effect hiervan werd toegelicht onder punt 3.3.2.2 (horizontale analyse begroting 2006 – jaarrekening 2006).

De noemer valt 4,2 % hoger uit dan begroot en vormt dus de belangrijkste factor voor de significante afwijking tussen de begrote en de reële 80/20-norm. Een belangrijk deel van deze afwijking vloeit voort uit het gegeven dat de hogescholen bij de begrotingsopstelling met een aantal elementen geen rekening mochten (financiële injectie) of konden (boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnevorderingen en de middelen die in 2006 werden toegekend ter compensatie van het verhoogde vakantiegeld) houden.

De combinatie van beide afwijkingen verklaart de vastgestelde afwijking tussen de begrote norm en de reële norm. Net als in de voorbije jaren dient men te concluderen dat de sector, niettegenstaande hij uiteindelijk meer middelen verwierf dan bij de begrotingsopstelling kon voorzien worden, minder aan lonen besteedde dan voorzien. Deze conclusie is des te opmerkelijker daar de minister de hogescholen in zijn schrijven van 12 december 2005 in formeel in kennis stelde van de definitieve toekenning van de financiële injectie 2006 en er bijgevolg bij de start van het boekjaar 2006 zekerheid bestond over de beschikbaarheid van deze middelen.

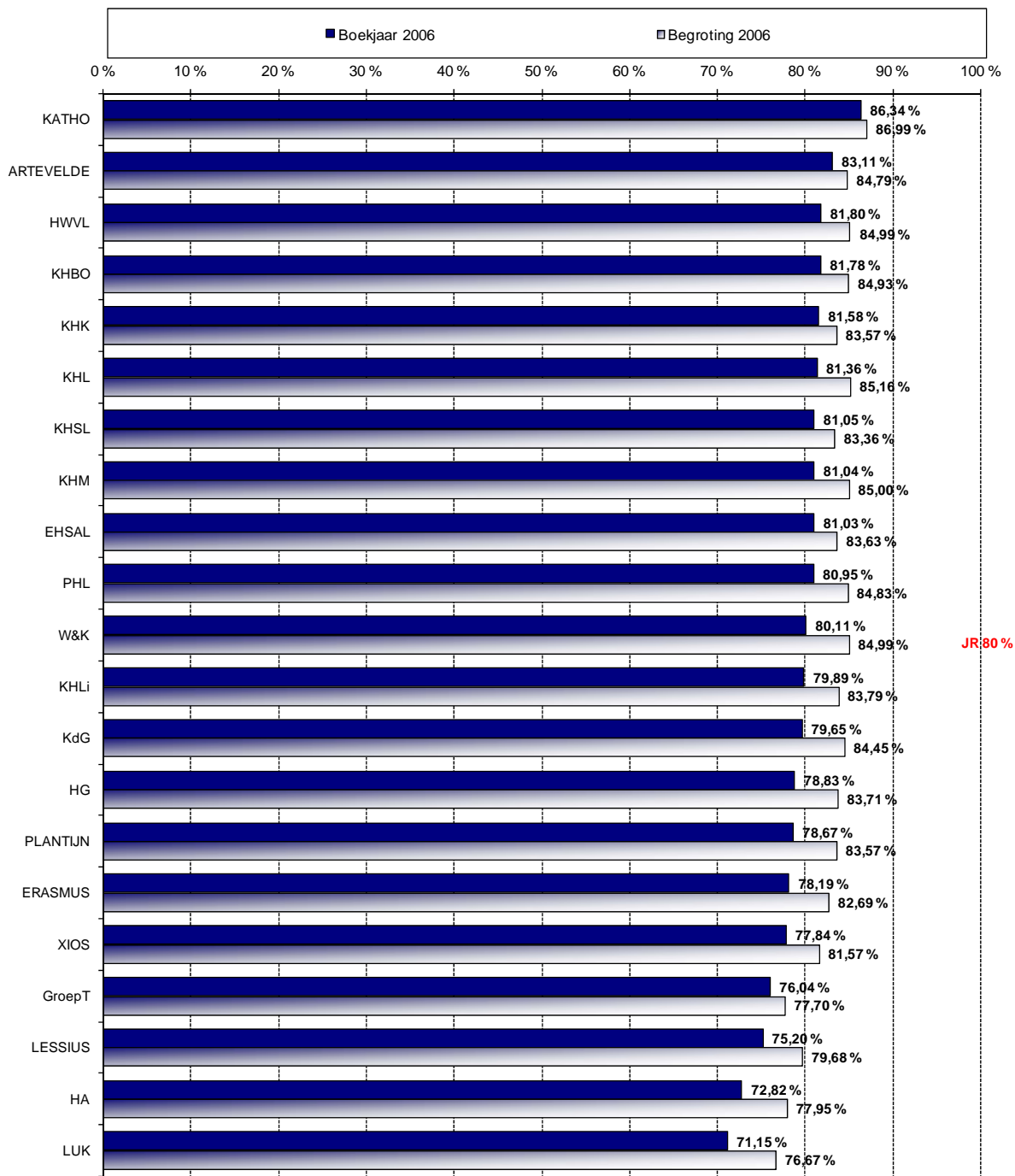
De grafiek op de volgende pagina bevat voor elke hogeschool de begrote 80-20 norm en de 80-20 norm berekend op basis van de gegevens van de jaarrekening 2006.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de hogescholen ingedeeld in een aantal groepen. Eén hogeschool realiseert een 80-20 norm die hoger ligt dan de 85 % grens (= maximaal 5 % afwijking in plus boven de 80 % norm). Deze hogeschool (Katholieke Hogeschool Brussel) had dat ook voorzien en verantwoord (verwijzing naar de sterke groei van de studentenpopulatie) in haar begrotingsdossier. Bovendien heeft ook het feit dat Katholieke Hogeschool Brussel het advies m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnevordering niet heeft toegepast, bijgedragen tot de normoverschrijding.

Twee hogescholen (Hogeschool Sint-Lukas Brussel en Hogeschool Antwerpen) halen de ondergrens van 75 % niet (= maximaal 5 % afwijking in min van de 80 % norm). Het is opvallend dat Hogeschool Antwerpen in de laatste zeven boekjaren maar liefst zes keer voorkwam in het lijstje van de hogescholen die op basis van de ingediende jaarrekening onder de ondergrens van 75 % uitkwamen. De in het vooruitzicht gestelde investeringen zijn uiteraard niet vreemd aan deze situatie.

80-20 norm	Jaarrekening 2005		Jaarrekening 2006		Begroting 2006	
	absoluut	%	absoluut	%	absoluut	%
Aantal hogescholen met norm < 75 %	2	9,5 %	2	9,5 %	0	0,0 %
Aantal hogescholen met norm >= 75 % én <= 80 %	5	23,8 %	8	38,1 %	4	19,0 %
Aantal hogescholen met norm > 80 % én <= 85 %	14	66,7 %	10	47,6 %	15	71,4 %
Aantal hogescholen met norm > 85 %	0	0,0 %	1	4,8 %	2	9,5 %
Totaal	21	100,0 %	21	100,0 %	21	100,0 %

Loonkost: 80-20 norm, jaarrekening 2006 - begroting 2006

3.10.4.2 Overige ratio's i.v.m. de personeelskost

De hogescholen voegen aan de jaarrekening de berekening van een twaalfstal ratio's i.v.m. de loonkost²⁷ toe. De 80-20 norm (ratio 1) werd in wat voorafging reeds afzonderlijk onder de loep genomen. Onderstaande tabel bevat de resultaten van de personeelsratio's berekend op basis van de geconsolideerde gegevens. Voor het boekjaar 2006 werd eveneens het rekenkundig gemiddelde en de laagste en de hoogste ratiowaarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven.

Geconsolideerde ratio's i.v.m. de personeelskosten	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar 2006 Individuele hogeschool		
	2002	2003	2004	2005	2006	Rek. gemidd.	Laagste waarde	Hoogste waarde
Ratio 1								
80-20 norm	79,9%	79,3%	79,3%	80,5%	79,7%	79,4%	71,2%	86,3%
Ratio 2								
$\frac{\text{Totale bezoldigingskost} * 100}{\text{Totale werkingsopbrengsten}}$	74,0%	72,8%	72,9%	74,3%	74,0%	73,2%	65,9%	78,5%
Ratio 3								
$\frac{\text{Bezoldigingskost betaald via dep. onderwijs} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	91,7%	91,4%	90,9%	90,0%	89,4%	90,2%	85,8%	97,7%
Ratio 4								
$\frac{\text{Totale bezoldigingskost} * 100}{\text{Werkingsuitkering} + \text{inschrijvingsgeld} + \text{examengeld}}$	81,6%	81,2%	82,0%	83,8%	83,9%	82,9%	70,1%	89,6%
Ratio 5								
$\frac{\text{Totale bezoldigingskost} * 100}{\text{Totale werkingskost}}$	76,0%	75,8%	75,4%	75,5%	75,4%	74,9%	68,6%	80,5%
Ratio 6								
$\frac{\text{Bezoldigingskost betaald door de hogeschool} * 100}{\text{Inschrijvingsgeld} + \text{examengeld}}$	88,7%	86,4%	93,5%	105,7%	119,8%	110,3%	34,6%	176,9%
Ratio 7								
$\frac{\text{Bezoldigingskost OP (zonder gastprofessoren)} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	79,1%	78,4%	77,6%	76,4%	75,5%	75,2%	59,8%	84,0%
Ratio 8								
$\frac{\text{Bezoldigingskost OP (mèt gastprofessoren)} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	81,6%	81,0%	80,1%	79,0%	78,2%	78,0%	67,6%	86,3%
Ratio 9								
$\frac{\text{Bezoldigingskost gastprofessoren} * 100}{\text{Bezoldigingskost OP (mèt gastprofessoren)}}$	3,1%	3,1%	3,1%	3,2%	3,4%	3,7%	0,2%	14,3%
Ratio 10								
$\frac{\text{Bezoldigingskost gastprofessoren} * 100}{\text{Inschrijvingsgeld} + \text{examengeld}}$	27,2%	25,6%	25,4%	26,9%	30,2%	33,0%	1,9%	151,3%
Ratio 11								
$\frac{\text{Bezoldigingskost ATP} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	9,7%	10,0%	10,3%	10,8%	11,5%	12,3%	6,4%	27,9%
Ratio 12								
$\frac{\text{Bezoldigingskost ATP} + \text{administratief en OHP buiten formatie} * 100}{\text{Totale bezoldigingskost}}$	11,8%	12,1%	12,3%	12,7%	13,0%	13,9%	8,3%	29,7%

²⁷ Om de loonkosten vermeld in de resultatenrekening uit te zuiveren worden op basis van een IBR-advies correcties in de ratioberekeningen aangebracht (bv. i.v.m. TBS 55+, detacheringen,...). Op basis van bijkomende informatie verstrekt door de hogescholen werden de ratio's van de vorige boekjaren herberekend.

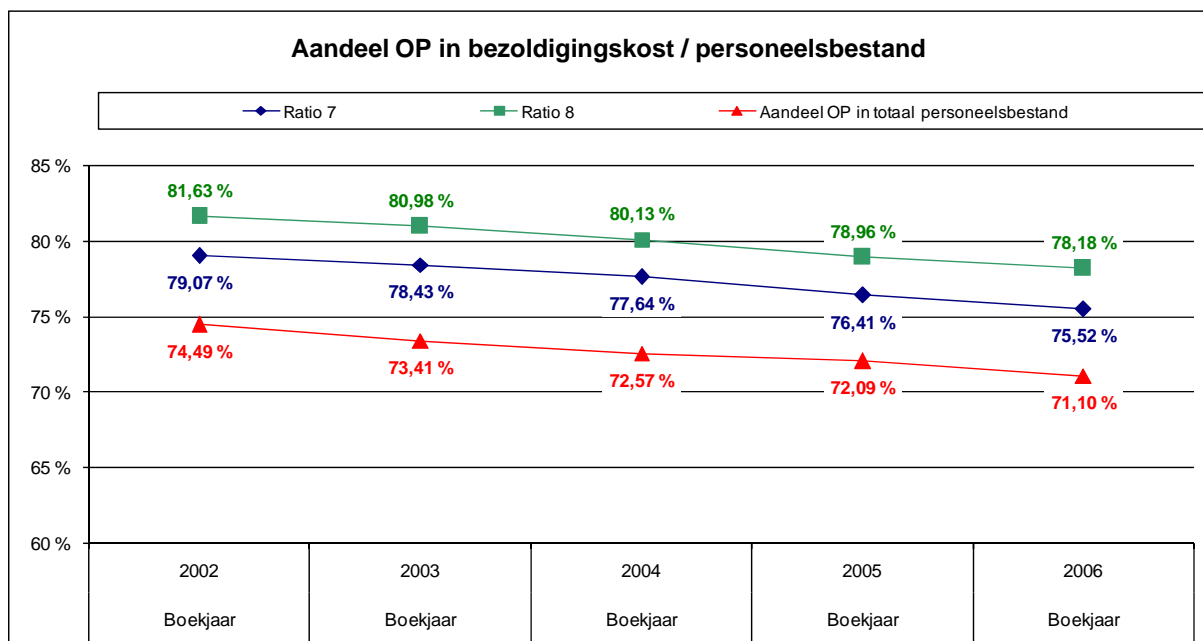
In het verslag over de werking van de hogescholen in 1999 werd een beschrijving van de ratio's i.v.m. de loonkosten opgenomen.

Het aandeel van de totale bezoldigingskosten t.o.v. de totale werkingsopbrengsten (ratio 2) is licht gedaald i.v.m. 2005. Dat de schommelingen in de beschouwde periode vrij beperkt blijven is allicht toe te schrijven aan het feit dat heel wat hogescholen voor deze verhouding een interne norm (= doelstelling) bepaald hebben en zich daarop oriënteren bij het vastleggen van hun personeelsomkadering.

Uit ratio 3 blijkt dat het aandeel van de bezoldigingskosten betaald via AHoVo t.o.v. de totale bezoldigingskost stelselmatig afneemt. Ratio 5 (totale bezoldigingskost t.o.v. de totale werkingskost) geeft aan dat het relatieve belang van de loonkost in het geheel van de werkingskosten een vrij stabiel verloop kent.

Bij de berekening van ratio 6 worden de rechtstreeks door de hogeschool betaalde bezoldigingskosten vergeleken met de opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden (studiegelden). Deze berekening is louter indicatief en betekent niet dat deze middelen ook effectief aangewend werden voor de betaling van bedoelde bezoldigingskosten. Traditioneel valt hier een stijgende tendens af te lezen. Enkel het boekjaar 2003 paste niet in dat continu groeiende patroon.

Het aandeel van het onderwijzend personeel in de totale personeelsformatie daalt (punt 3.10.2). Dezelfde tendens blijkt bij de loonkost (ratio 7 en 8). Daartegenover staat een stijgend aandeel voor het administratief en technisch personeel. Deze ontwikkeling blijkt ook uit het aandeel van de bezoldigingskost ATP in de totale bezoldigingskost (ratio 11).

4 Conclusies

De aanhoudende tendens tot schaalvergroting en tot concentratie die het hogeschoollandschap in het verleden kenmerkte, leidde in 2006 niet tot nieuwe fusies tussen hogescholen. Het aantal hogescholen in Vlaanderen bleef hierdoor stabiel op 21.

Het begrip “financierbare student” dat in het verleden o.m. gebruikt werd om het reële beschikbare budget per student af te leiden heeft zijn betekenis verloren. Bij gebrek aan een valabel alternatief werden alle berekeningen die gebaseerd waren op het aantal financierbare studenten uit dit verslag geweerd.

In opvolging van het advies van de IBR-werkgroep Hoger Onderwijs boekten alle hogescholen, op één na, de langetermijnvordering op de Vlaamse overheid m.b.t. lonen van december 1995, de provisie voor het vakantiegeld 1995 en de RSZ 4e kwartaal 1995 (voor de lonen betaald via AHoVo) af. Deze boekhoudkundige operatie heeft duidelijk een impact op bepaalde rubrieken in de balans en op het resultaat en loopt als een rode draad doorheen het hele verslag. Globaal boekte de sector in 2006 41.384.998 EUR aan langetermijnvorderingen op de Vlaamse overheid af en anticipeerde zij voor 62.717.518 EUR op de enveloppe voor het boekjaar 2007. Per saldo steeg het patrimonium van de sector hierdoor in 2006 met 15.519.489 EUR. Het resultaat voor het boekjaar 2006 (zowel op het niveau van de werking als globaal) verhoogde met 5.813.027 EUR.

In het boekjaar 2006 realiseerden de 21 hogescholen een geconsolideerde werkingsopbrengst van 706.260.336 EUR. T.o.v. 2005 groeiden de geconsolideerde werkingsopbrengsten met 5,4 %. In absolute bedragen is dit een toename met 36.095.733 EUR. T.o.v. het boekjaar 2002 groeiden de werkingsopbrengsten met 15,3 %.

In absolute bedragen is de groei van de werkingsuitkeringen de belangrijkste bron van meeropbrengsten. De belangrijkste bijdragen tot de groei van de werkingsuitkeringen komen uit: “Financiële injectie” (+ 12.500.000 EUR) “Werkingsuitkeringen enveloppe (HF-BFS-BOBE: + 8.677.272 EUR)”, “Actualisatie loonmassa december” (+ 5.813.027 EUR), “Aanvullende middelen” (+ 3.612.382 EUR) en “Academiseringsmiddelen” (+ 2.292.379 EUR). Er waren echter ook componenten waaronder de opbrengst uit “Terugbetaling TBS 55+ ov” de belangrijkste factor vormde, die daalden. Volledigheidshalve dient evenwel opgemerkt dat de daling van de TBS-opbrengsten ook langs de kostenzijde terug te vinden is (saldo van lagere loonkosten en teruggenomen voorzieningen), zodat deze minderopbrengst geen wezenlijke verarming van de beschikbare werkingsmiddelen inhoudt.

T.o.v. het boekjaar 2002 stegen de opbrengsten uit inschrijvings- en examengelden (nu studiegelden) met 12,6 %. Deze groei is vooral terug te voeren tot het boekjaar 2003. Deze groei kan verklaard worden vanuit een toename van het aantal ingeschreven studenten, de verhoging van de inschrijvingsgelden in bepaalde hogescholen en de algemeen toegepaste indexering ervan. De invloed van de flexibilisering van het onderwijs op de opbrengsten uit studiegelden is minder eenduidig. Sommige hogescholen stellen dat hun opbrengsten dalen omdat gaandeweg meer studenten inschrijven voor minder dan 54 studiepunten en bijgevolg minder studiegeld betalen.

De “Omzet boeken en cursussen” groeide in dezelfde periode met 12,7%. De groei van deze rubriek werd ongetwijfeld afgeremd door de tendens, bij meerdere hogescholen, om de verkoop ervan uit te besteden. Deze tendens komt vooral tot uiting bij de verkoop van boeken en in mindere mate bij de verkoop van cursussen. Bij uitbesteding heeft de te boeken opbrengst enkel betrekking op het commissieloon dat de hogeschool hiervoor ontvangt.

In de periode 2002-2006 was de component “Andere werkingsopbrengsten” de snelst groeiende bron van geconsolideerde werkingsopbrengsten. In de beschouwde periode steeg deze opbrengst met 51,5 %. Men dient zich evenwel te realiseren dat de hogescholen onder deze rubriek ook heel wat doorgerekende kosten (o.a. de verrekening van de bezoldiging van het gedetacheerde personeel, het doorrekenen aan de studenten van de in hogeschoolverband georganiseerde buitenlandse reizen, ...) boeken. Hogere opbrengsten vormen bijgevolg een relatief begrip daar er in bepaalde gevallen ook een gelijkwaardige kost tegenover staat. Verder bevat deze rubriek ook de PWO-middelen en de recuperatie van een deel van de bedrijfsvoorheffing ingehouden op de wedden van de onderzoekersassistenten.

T.o.v. 2005 stegen de werkingskosten met 5 % of 32.738.782 EUR. De toename van de werkingskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de bezoldigingen, kende de grootste absolute groei en was bepalend voor het groeiritme van de totale werkingskosten.

Aan de kostenzijde wordt voor de periode 2002-2006 vastgesteld dat de totale werkingskosten in 2006 16 % boven het kostenniveau van 2002 liggen.

Het is logisch dat de evolutie van het totale kostenvolume gedetermineerd wordt door de belangrijkste deelcomponent(en). Bij de hogescholen zijn dit de loonkosten en de kosten voor diensten en diverse goederen. De loonkosten zijn in de beschouwde periode gestegen met 13,6%, de kosten voor diensten en diverse goederen met 22,9%. De totale kosten volgen met een stijging van 16% een tussenliggend groeipatroon.

De groei van de loonlasten is toe te schrijven aan de klassieke mix van factoren: uitbreiding van het personeelsbestand, indexmechanisme en de invloed van de opeenvolgende CAO's. Een toename van 13,6 % t.o.v. de 2002, wijst eerder in de richting van een beheerste kostenstijging.

De bestedingen in de rubriek “Diensten en diverse goederen” kennen reeds jaren een bovengemiddelde groei. Omdat het hier om de tweede zwaarste kostenfactor gaat verdient de groei ervan continue aandacht. Toch moet de vastgestelde groei in zijn juiste context gezien worden. Bepaalde van deze kosten werden immers doorgerekend aan studenten (bv studiereizen) of derden, of waren gedekt door voorheen aangelegde voorzieningen (bv voor groot onderhoud). Zo mag bv een deel van het kostenremmend effect van de voorzieningen toegerekend worden op de groei van de kosten voor “Diensten en diverse goederen”.

De jaarlijks aangehouden investeringsinspanningen veroorzaken een belangrijke stijging van de afschrijvingskosten. Deze kostenrubriek steeg in de beschouwde periode met 14,8 %. De toename van deze kosten moet echter eveneens gerelativeerd worden. De hogescholen deden immers in aanzienlijke mate een beroep op investeringssubsidies om een deel van deze investeringen te financieren. De toerekening van deze investeringssubsidies zou de geboekte afschrijvingskosten ten dele moeten compenseren. Deze toerekening wordt echter boekhoudkundig verwerkt onder de financiële opbrengsten.

Twee kostenrubrieken vallen lager uit dan in het basisjaar 2002. Het betreft de rubrieken "Voorzieningen voor risico's en kosten" en "Andere werkingskosten". Voor de voorzieningen is dit toe te schrijven aan het uitdoven van het TBS 55+ ov-stelsel en aan een meer kritische benadering van de aangelegde voorzieningen.

Het werkingsoverschot is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2006 realiseerde de sector een werkingsoverschot (13.744.497 EUR) dat hoger (+ 32,3 %) uitvalt dan vorig boekjaar, maar significant onder de in 2003 en 2004 gerealiseerde overschotten ligt. In vergelijking met het basisjaar (2002) van deze analyse ligt het resultaat 12,5 % onder het in 2002 gerealiseerde werkingsoverschot. In het "Verslag over de werking van de hogescholen in 2005" werd er reeds op gewezen dat zich in 2004 mogelijk een duurzame trendbreuk had ingezet. Vanaf 2004 lag het groeiritme van de werkingskosten hoger dan dit van de werkingsopbrengsten, met een dalend werkingsoverschot tot gevolg. Betekent dit nu dat de in 2004 ingezette trendbreuk zich niet verder heeft doorgezet in 2006? Wie louter afgaat op de cijfers van 2006 zou inderdaad tot die conclusie moeten komen. De werkingsopbrengsten (+ 5,4 %) groeiden in 2006 immers sneller dan de werkingskosten (+ 5%). Het kan evenwel niet ontkend worden dat o.m. de financiële injectie (12.500.000 EUR) een belangrijke impuls gaf aan de groei van de werkingsopbrengsten. Het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid en de daarmee gepaard gaande anticipatie op de enveloppe van het boekjaar 2007, leidde tot een verhoging van de werkingsopbrengsten met 5.813.027 EUR. Zonder deze bijdrage, die zich voor de sector in 2006 trouwens niet vertaalde in meer geldmiddelen, zou het werkingsoverschot in 2006 onder het niveau van 2005 liggen. Abstractie makend van het effect van deze boekhoudkundige constructie, mag gesteld worden dat de in 2004 ingezette trendbreuk zich ook in 2006 doorgezet heeft.

Het werkingsoverschot 2006 is veel gunstiger dan het in de begroting 2006 voorziene werkingstekort. Ook dit is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen terecht enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere werkingskosten en hogere werkingsopbrengsten dan begroot. In 2006 is vooral de afwijking tussen de begrote en de effectief gerealiseerde werkingsopbrengsten uitzonderlijk hoog en significant ruimer dan op basis van een voorzichtige begrotingsopstelling kan verklaard worden. De verklaring hiervoor dient dan ook gezocht te worden bij opbrengsten die bij de begrotingsopstelling niet konden of mochten verrekend worden. Dit geldt in de eerste plaats voor de financiële injectie (12.500.000 EUR) waarvan de toekenning door de minister aan voorwaarden werd gekoppeld waarvan het ten tijde van de begrotingsopstelling nog niet duidelijk was of deze inderdaad vervuld waren. De boekhoudkundige operatie m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering en de daarmee verbonden opbrengsten kon evenmin ingecalculeerd worden, het voorstel hieromtrent werd immers pas later uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de extra opbrengsten ter compensatie van de verhoging van het vakantiegeld (op basis van de in 2005 geleverde prestaties). Mochten al deze opbrengsten bij de begrotingsopstelling verrekend zijn, dan zou de afwijking tussen de begrote en de reële opbrengsten een heel stuk kleiner geweest zijn. Naar het begrote werkingsresultaat toe hebben echter niet alle hierboven geciteerde verklaringen hetzelfde effect. Zo is bv. de verhoging van het vakantiegeld voor het werkingsresultaat een neutraal gegeven: t.o.v. de niet-begrote opbrengsten stonden immers gelijkwaardige niet-begrote kosten.

De 21 hogescholen realiseerden in het jaar 2006 samen een geconsolideerd resultaat van het boekjaar van 29.783.758 EUR. Dit gunstige resultaat is niet alleen 8.854.422 EUR hoger dan in 2005 (+42,3 %), maar ligt ook boven het gemiddelde overschot van de laatste vijf boekjaren (= 28.212.424 EUR). Eén enkele hogeschool sloot het boekjaar 2006 af met een tekort. Het aanzienlijke verschil tussen het door de sector gerealiseerde “werkingsoverschot” en het “overschot van het boekjaar” is toe te schrijven aan het toenemende gewicht van het financieel resultaat. Het financieel resultaat kende als gevolg van een hogere toerekening van investeringssubsidies en van hogere opbrengsten uit vlottende activa (vooral uit geldbeleggingen) immers een sterk groei.

De 21 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2006 samen 73.798.746 EUR. Dit is een toename met 19,5 % t.o.v. het vorige boekjaar. De toename van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken “Activa in aanbouw en vooruitbetalingen”: (+ 9.032.029 EUR), “Terreinen en gebouwen (+ 5.076.656 EUR) en “Installaties, machines en uitrusting” (+ 1.224.155 EUR). De investeringen in de rubriek “Overige materiële vaste activa” kennen dan weer een significante terugloop (- 2.392.804 EUR). Tijdens het boekjaar 2006 had 66,2 % (60,1 % in boekjaar 2005) van de investeringen betrekking op onroerende goederen²⁸. De investeringen in “Installaties, machines en uitrusting” vormden iets minder dan een kwart van het totale investeringspakket.

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2006 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (46,1 %) en met investeringssubsidies (32,6 %). Het beroep op vreemd vermogen (leningen) voor de financiering van de investeringen was traditioneel eerder beperkt, maar in 2006 steeg dit aandeel toch tot 21,3 % van de uitgevoerde investeringen. Traditioneel wendden de hogescholen voor de financiering van hun investeringen zoveel mogelijk hun beschikbare trekkingsrechten (AGION-middelen) aan. Vervolgens spreken de hogescholen hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan. Pas in laatste instantie wordt er een beroep gedaan op vreemd vermogen. Dit laatste gebeurt doorgaans slechts in een beperkt aantal hogescholen en voor de sector in zijn geheel voor een eerder beperkt bedrag. In 2006 werd er in vergelijking tot het verleden meer vreemd vermogen opgenomen (15.725.826 EUR). De cashflowanalyse toont evenwel aan dat de sector geen vreemd vermogen nodig had om zijn investeringen te financieren, een vaststelling die ook opging voor de twee hogescholen die het grootste deel van het opgenomen vreemd vermogen voor hun rekening namen. De netto cashflow was immers groter dan het aangewende vreemd vermogen. Wat geldt voor de sector is natuurlijk niet per definitie van toepassing op elke individuele hogeschool. De gehanteerde financieringspolitiek zet de hogescholen er toe aan jaar na jaar belangrijke overschotten te realiseren teneinde de nodige financiële reserves op te bouwen voor toekomstige financiering met eigen middelen. Tot op zekere hoogte is dit een verstandige en noodzakelijke politiek. Het laat immers toe omvangrijke investeringen uit te voeren zonder de solvabiliteit van de hogeschool in het gedrang te brengen. Tegelijk moet men echter erkennen dat de gemiddelde solvabiliteit dermate stevig is, dat een ruimere aanwending van vreemd vermogen geen bedreiging zou vormen voor de solvabiliteitspositie. Dit zou de hogescholen ook meer ruimte bieden om de beschikbare werkingsmiddelen ook effectief voor hun actuele werking aan te wenden.

²⁸ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in “Terreinen en gebouwen”, “Overige materiële vaste activa” en “Activa in aanbouw en vooruitbetaling”.

Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2006 van 773.562.123 EUR naar 858.647.375 EUR. Zowel de vaste activa als de vlottende activa, leverden een bijdrage tot deze groei. De vaste activa groeiden tijdens het boekjaar 2006 met 8 %, de geconsolideerde vlottende activa met 14,3 %. Twee verklaringen dienen zich aan voor de sterke groei van de vlottende activa. Enerzijds is er het effect van de boekingen m.b.t. de historische langetermijnvorderingen op de Vlaamse overheid. Hierdoor daalden de langetermijnvorderingen van de sector met 41.384.998 EUR. Samen met de afbouw van het TBS 55+ ov-stelsel, verklaart dit de sterke daling van de uitstaande langetermijnvorderingen (-44.960.777 EUR). Deze daling moet echter gezien worden in samenhang met de stijging van de overlopende actiefrekening (+ 60.064.682 EUR). De boekingsprocedure m.b.t. het afboeken van de historische langetermijnvordering ging immers gepaard met een anticipatie op de enveloppe 2007 voor het bedrag van de "loonmassa december 2006". Het ging hier om een bedrag van 62.717.518 EUR. Per saldo heeft deze boekingsprocedure dus geleid tot een verhoging van de vlottende activa 21.332.520 EUR. Anderzijds kende ook de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen een opmerkelijke toename. De sector sloot het boekjaar 2006 immers af met een positieve netto cashflow wat de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen deed aangroeien tot een recordbedrag van 255.467.438 EUR, een toename met 33.912.487 EUR.

De vaste activa groeiden in de periode 2002-2006 met 33,8 %. Binnen de vaste activa was de rubriek "Materiële vaste activa" in absolute termen de belangrijkste groeier. Door de relatief beperkte omvang van de overige rubrieken is het groeiritme van de materiële vaste activa bepalend voor het groeiritme van de totale vaste activa. De jaarlijkse aangroei ervan wijst erop dat de uitgevoerde investeringen telkens groter zijn dan de afschrijvingen en waardeverminderingen op deze vaste activa. De belangrijkste groeipolen binnen de vlottende activa zijn de vorderingen op ten hoogste één jaar en de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. De toename van de vorderingen op ten hoogste één jaar is grotendeels artificieel, want het gevolg van de laattijdige uitbetaling van bepaalde werkingsmiddelen of van het mechanisme van valuterings van deze stortingen. De groei van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen daarentegen is het gevolg van de positieve netto cashflows waarmee de opeenvolgende boekjaren werden afgesloten. De aldus opgebouwde financiële reserves zullen de hogescholen in staat stellen, zoals voorzien is in de ingediende begrotingen 2008 en meerjarenbegrotingen 2009-2012, om een belangrijk deel van de geplande investeringen met eigen middelen te financieren.

De groei van de passiva in de jaarrekening 2006 kwam tot stand door een groei van het eigen vermogen en in bijkomende mate ook van het vreemd vermogen. De voorzieningen daarentegen werden verder afgebouwd. Zowel in absolute termen als relatief bekeken was het eigen vermogen de sterkste groeier.

Het geconsolideerde balanstotaal groeide in de periode 2002-2006 met 233.085.168 EUR. In absolute bedragen was de groei voornamelijk het gevolg van een toename van het eigen vermogen (+ 193.052.082 EUR). De drie componenten die de sterke groei van het eigen vermogen t.o.v. 2005 verklaren, zijn ook verantwoordelijk voor de sterke groei ervan over de periode 2002-2006: de gunstige resultaten van de diverse boekjaren, de verworven investeringssubsidies en in iets mindere mate, het effect van boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid.

De voorzieningen kenden over de beschouwde periode een belangrijke terugval (- 12.862.340 EUR). De redenen hiervoor zijn tweërlei: de afbouw van het TBS 55+ ov-stelsel en de vraag van het commissariaat om de aangelegde voorzieningen aan een kritisch onderzoek m.b.t. hun gegrondheid te onderwerpen. Vooral bij de "Voorzieningen voor overige risico's en kosten" is dit laatste duidelijk merkbaar.

De structuuranalyse van de passiva toont enkele belangrijke verschuivingen. Tijdens de periode 2002-2006 groeide het aandeel van het "Eigen vermogen" van 59,3 % op een continue wijze naar 65,7 % van het balanstotaal. Tijdens de beschouwde periode groeide de geconsolideerde schuldmassa met 52,9 miljoen EUR. Toch woog deze groei niet op tegen het groeiritme van het totale passief. In combinatie met het gedaalde bedrag van de aangelegde voorzieningen (- 12,9 miljoen EUR) leidde dit tot een continue achteruitgang van het relatieve belang van de schulden en van de voorzieningen ten gunste van het continu groeiende aandeel van het eigen vermogen.

Voor het boekjaar 2006 bedraagt de geconsolideerde netto-cashflow 33,9 miljoen EUR. De invloed van het afboeken van de historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid is duidelijk merkbaar in de onderscheiden subrubrieken van de berekening die leidt tot het bedrag van de netto cashflow, maar het betreft elkaar compenserende financieringsbronnen en -behoeften. Het afboeken van deze vordering heeft in die zin geen invloed gehad op de netto cashflow en op de aangroei van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Ook in 2006 volstond de operationele cashflow (som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingmiddelen) niet om de financieringsbehoeften uit de investeringen en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken. De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van investeringssubsidies en van een relatief beperkt bedrag aan vreemd vermogen. Gelet op de positieve netto cashflow waarmee de sector het boekjaar 2006 afsloot, zou men andermaal kunnen besluiten dat de sector op zich geen vreemd vermogen nodig had om alle financieringsbehoeften te kunnen dekken. Het beeld van de sector is natuurlijk niet representatief voor elke individuele hogeschool. Bijgevolg dienden sommige hogescholen toch een beroep te doen op vreemd vermogen om hun investeringen ten dele te financieren, maar het verklaart wel het beperkte volume van het opgenomen vreemd vermogen. De sector realiseerde over het boekjaar 2006 een positieve netto cashflow ter waarde van 33,9 miljoen euro. Hierdoor steeg de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot afgerond 255,5 miljoen euro. Nooit eerder was de financiële buffer van de hogeschool zo groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt zeer goed.

De geconsolideerde netto-werkingmiddelen van de 21 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2006 288.343.554 EUR. Dit betekent dat de globale hogeschoolsector een stevige buffer opgebouwd heeft om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarden duiden voor de periode 2002-2006 op een zeer gunstige evolutie en bijgevolg een verdere versterking van de liquiditeitspositie van de hogescholensector. In elk van de betrokken jaren leverde de berekening van de netto-werkingmiddelen voor elk van de hogescholen een positief resultaat op. T.o.v. het boekjaar 2005 is de liquiditeitspositie in 17 hogescholen verbeterd, 4 hogescholen kenden een daling van de netto-werkingmiddelen.

De gunstige liquiditeitspositie van de hogescholensector wordt bevestigd door de waarde van de quick ratio. Er bleken per einde 2006 voldoende middelen voorhanden om 3,5 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is ogenschijnlijk een sterke achteruitgang t.o.v. ratiowaarde in 2005 (6,6). Dit heeft alles te maken met de boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering op de Vlaamse overheid waardoor de berekeningswijze enerzijds beïnvloed werd en anderzijds aangepast diende te worden. Door de anticipatie op de enveloppe 2007 die daarmee gepaard ging verhoogde het bedrag van de overlopende actiefrekeningen (teller) met 62.717.518 EUR en was het niet langer logisch in de noemer de loonschuld m.b.t. het statutaire personeel buiten beschouwing te laten. Teller en noemer verhoogden dus met hetzelfde bedrag, wat louter rekenkundig bij hoge waarden onvermijdelijk tot een sterke daling van de bekomen ratiowaarde moet leiden. Zonder deze boekhoudkundige operatie zou de ratiowaarde zelfs licht gestegen zijn i.v.m. 2005 (tot 6,7). De minst goed scorende hogeschool haalt nog steeds een score van 1,41. Ook bij deze hogeschool hoeft er niet direct voor betalingsproblemen gevreesd te worden.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal groeit. Dit resulteert in een daling van de mate waarin de hogescholen afhankelijk zijn van vreemd vermogen. In het boekjaar 2006 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 65,7 % met eigen vermogen. De sector is voor 34,3 % van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. Hierdoor heeft de sector in 2006 haar financiële onafhankelijkheid nog verder verhoogd en de trend van de voorbije jaren doorgetrokken. Gelet op de sterke toename van het balanstotaal in 2006 is het opmerkelijk dat de hogescholen er in geslaagd zijn de groeitrend uit het verleden verder door te trekken. Uiteraard heeft het gegeven dat het "patrimonium" in 2006 een eenmalige impuls kreeg van 15.519.489 EUR als gevolg van de boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvordering hier heel wat mee te maken.

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2006 een positief eigen vermogen. In het boekjaar 2006 hebben 18 van de 21 hogescholen een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen. De graad van financiële onafhankelijkheid evolueerde tijdens het boekjaar 2006 gunstig in 16 van de 21 hogescholen. De situatie bij de hogeschool die het slechtst presteert is behoorlijk verbeterd t.o.v. 2005, maar toch blijft bij deze hogeschool de graad van financiële zelfstandigheid laag.

De rentabiliteitspositie van de hogescholensector wordt gemeten aan de hand van een zestal ratio's. Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau in 2006 hoger dan in 2005, maar de hoge rentabiliteitswaarden van de periode 2003-2004 worden niet geëvenaard. De geconsolideerde nettomarges geven voor de 5 beschouwde boekjaren een duidelijk positief beeld. De basis voor dit positieve resultaat wordt gevormd door het werkingsoverschot. Ook de financiële verrichtingen leveren een belangrijke positieve bijdrage.

Per 100 EUR werkingsuitkering die de hogescholen van de overheid ontvingen, realiseren de hogescholen in 2006 een werkingsoverschot van 2,4 EUR (1,9 EUR in 2005). Bij de interpretatie van dit cijfer dient men zich te realiseren dat er op het niveau van het werkingsresultaat enige vertekening (in negatieve zin) optreedt ingevolge de wijze van toerekening van de opgenomen investeringssubsidies. Deze vertekening is des te belangrijker naarmate er meer investeringssubsidies worden aangewend. Nieuwe investeringen leiden immers tot hogere afschrijvingslasten (werkingskosten). De toerekening van de investeringssubsidies die aangewend werden om deze investeringen ten dele te financieren, gebeurt echter via de financiële opbrengsten en wordt bijgevolg niet verrekend in het werkingsresultaat. Indien ook het financieel en het uitzonderlijk resultaat verrekend worden, dan stijgen de marges tot resp. 3,8 EUR en 4,2 EUR per 100 EUR werkingsuitkeringen.

De totale personeelsformatie voor het boekjaar 2006 telt 10.596,38 voltijdse eenheden (VTE). In 2006 behoorden 28,9 % van de personeelsleden tot het ATP tegenover 71,1 % tot het OP. In 2002 bedroeg dit respectievelijk 25,5 % en 74,5 %. De totale effectieve bezetting ligt traditioneel onder het begrote niveau. In 2006 werden er 65,21 VTE (- 0,6 %) minder tewerkgesteld dan bij de begrotingsopmaak voorzien. Deze relatief eerder geringe afwijking is echter de resultante van twee belangrijke, elkaar grotendeels compenserende afwijkingen: de tewerkstelling bij de categorie van de OP-leden lag 117,33 VTE (- 1,5 %) onder het begrote niveau en bij het ATP-personeel 52,12 VTE (+ 1,7 %) boven het begrote niveau.

T.o.v. het boekjaar 2002 is er een beperkte, maar jaarlijkse aangroei van de totale tewerkstelling in de hogescholen (de toename t.o.v. 2002 bedraagt 8,8 %). Die is zowel terug te vinden bij de OP-leden als bij de ATP-leden. De groei is evenwel duidelijk het sterkst in het segment van het ATP: + 578,37 VTE of + 23,3 % t.o.v. een toename met 281,19 VTE (+ 3,9 %) voor het OP.

Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal vast benoemde leden van het onderwijzend personeel maximaal 72 % van het totaal aantal leden van het onderwijzend personeel mag bedragen (64% tot en met het boekjaar 2001). De toename van het benoemingspercentage in 2003 zette zich nadien niet verder meer door. Integendeel, het benoemingspercentage daalde licht. Dit is een opmerkelijke vaststelling, gezien er heel wat ruimte is voor bijkomende benoemingen en een vaste benoeming financiële voordelen oplevert voor de hogeschool (lagere patronale bijdragen). Dit zou er kunnen op wijzen dat de hogescholen meer belang hechten aan de mogelijkheid om een flexibel personeelsbeleid te voeren dan aan de eventuele besparing die een vaste benoeming hen oplevert. In geen enkele hogeschool lag het benoemingspercentage in 2006 hoger dan de toegelaten norm. Het benoemingspercentage daalde in 13 van de 21 hogescholen. De HWVL scoort met 54,23 % (49,58 % in 2005) vastbenoemden het laagst en KHM met 70,93 % (70,03 % in 2005) het hoogst.

Voor het boekjaar 2006 bedraagt de geconsolideerde 80/20 norm 79,71 % en bevindt zich hiermee op een iets lager niveau dan vorig boekjaar (80,47 %). De geconsolideerde 80/20 norm ligt binnen de range van 5 % afwijking in min of in plus van de norm van 80 %. Twee hogescholen sluiten het boekjaar af met een 80/20-norm die lager uitvalt dan 75 % (dus meer dan 5 % in min op de norm van 80 %). Eén hogeschool overschrijdt de maximaal toegelaten waarde (85 %). De reële 80/20-norm valt traditioneel lager uit dan de norm berekend op basis van de begrotingscijfers (83,42 %). De afwijking is opmerkelijk groter dan in de voorbije jaren het geval was: 3,71 % in 2006 t.o.v. van 1,98 % in 2005 en 2,71 % in 2004. Een verklaring voor deze afwijking dient zowel in de teller als in de noemer gezocht te worden.

De afwijking in de teller lijkt op het eerste zicht eerder beperkt. De via AHoVo betaalde lonen vielen (na de toepasselijke correcties) immers maar 0,4 % lager uit dan begroot. Men mag hierbij echter niet uit het oog verliezen dat de begrote loonkost geen rekening kon houden met het effect van het verhoogde vakantiegeld, hiertoe werd immers pas in de tweede jaarhelft van 2006 beslist, terwijl deze verhoging wel verrekend werd in de jaarrekening.

De noemer valt 4,2 % hoger uit dan begroot en vormt dus de belangrijkste factor voor de significante afwijking tussen de begrote en de reële 80/20-norm. Een belangrijk deel van deze afwijking vloeit voort uit het gegeven dat de hogescholen bij de begrotingsopstelling geen rekening mochten (financiële injectie) of konden (boekingen m.b.t. de afgeboekte historische langetermijnvorderingen en de middelen die in 2006 werden toegekend ter compensatie van het verhoogde vakantiegeld) houden.

De combinatie van beide afwijkingen verklaart de vastgestelde afwijking tussen de begrote norm en de reële norm. Net als in de voorbije jaren dient men te concluderen dat de sector niettegenstaande hij uiteindelijk meer middelen verwierf dan bij de begrotingsopstelling kon voorzien worden, minder aan lonen besteedde dan voorzien. Deze conclusie is des te opmerkelijker daar de minister de hogescholen in zijn schrijven van 12 december 2005 in formeel in kennis stelde van de definitieve toekenning van de financiële injectie 2006 en er bijgevolg bij de start van het boekjaar 2006 zekerheid bestond over de beschikbaarheid van deze middelen.

Bijlage: opvolging van de besteding van de academiseringsmiddelen

In het verslag over de werking van de hogescholen in 2003, werd de regelgeving m.b.t. de academisering van de twee-cyclopleidingen uitvoerig besproken. In uitvoering van zijn controleopdracht volgt het commissariaat dan ook de besteding van de toegekende academiseringsmiddelen via een geëigende bevraging op. Deze bevraging was opgenomen in de rapportering m.b.t. de jaarrekening 2006. Art.173 van het hogescholendecreet bepaalt dat de werkingsuitkeringen, waartoe ook de academiseringsmiddelen behoren, kunnen aangewend worden ter dekking van zowel werkingskosten als investeringen. Derhalve werd aan de hogescholen een gedetailleerd overzicht gevraagd van de kostenrekeningen (rekeningnummer, benaming rekening en geboekte bedrag) waarop de bestedingen werden geboekt. Tevens werd een overzicht van de met academiseringsmiddelen gefinancierde investeringen, met bijhorende afschrijvingstabel, gevraagd. De investeringen inventariseren is voor de hogescholen een vrij eenvoudige zaak. Het inventariseren van de kosten gemaakt in het kader van de academiseringsopdracht vergt echter een of andere vorm van analytische boekhouding. Art. 233 van het hogescholendecreet bepaalt dat de hogescholen met ingang van 1 januari 2004 een “*aangepaste analytische boekhouding*” moeten voeren. In het verslag²⁹ over 2003 werd reeds gewezen op de beperkingen waarmee het commissariaat, door het ontbreken van uniforme regels volgens welke deze analytische boekhouding zou moeten gevoerd worden, geconfronteerd wordt. In deze toestand is tot op heden niets veranderd en het blijft voor het commissariaat onmogelijk de uniformiteit of zelfs de correctheid van de rapportering te waarborgen.

De synthese van de gegevens die de hogescholen ons bezorgden, is weergegeven in het hiernavolgende overzicht.

In een eerste stap werden de nog te besteden middelen bepaald. Hiertoe werden de per einde 2005 nog niet bestede middelen toegevoegd aan de voor 2006 toegekende middelen. Blijkt verder dat in 2006 drie hogescholen (KdG, LUK en W&K) in het kader van hun academiseringsproces eigen inkomsten genereerden die eveneens opgenomen werden in het totaal te besteden bedrag. Hierdoor beschikten de hogescholen in 2006 over een bedrag van 15.904.058 EUR om hun academiseringsopdracht uit te voeren.

Hiervan werd 13.670.346 EUR besteed via geboekte werkingskosten en 807.024 EUR via gerapporteerde investeringen. In het totaal werd volgens de rapportering 91,03 % van de beschikbare middelen besteed.

Volgens de rapportering bleven er per einde 2006 nog 1.426.689 EUR aan nog niet bestede academiseringsmiddelen over. Deze zullen door het commissariaat toegevoegd worden aan de voor 2007 te verantwoorden middelen.

²⁹ Verslag over de werking van de hogescholen in 2003, blz 115

ACADEMISERINGSMIDDELEN 2006														
		BESCHIKBARE MIDDELEN				BESTEDINGEN 2006							NOG TE	
		MIDDELEN 2006	SALDO 2005	EIGEN MIDDELEN	TOTAAL	KOSTEN					INVESTERINGEN	TOTAAL	BESTEDEN SALDO	
						60	61	62	63(*)	64				65
103556	HA	1.570.895	606.166	0	2.177.061	0	107.897	1.437.396	0	0	63	48.800	1.594.156	582.905
103572	KdG	482.033	155.401	46.105	683.539	0	50.265	353.521	0	0	12	125.500	529.298	154.241
103581	KHK	298.521	124.059	0	422.580	0	0	238.816	0	0	0	6.171	244.987	177.593
103606	ERASMUS	703.087	-949.195	0	-246.108	0	78.388	918.484	0	0	0	2.941	999.813	-1.245.921
103614	LUK	409.911	541.993	2.450	954.354	0	168.998	264.066	1.392	301	58	139.804	574.619	379.735
103622	W&K	2.141.416	-289.078	3.750	1.856.088	0	440.250	2.004.742	0	0	21	99.915	2.544.928	-688.840
103663	HG	2.301.408	2.033.070	0	4.334.478	0	458.373	1.640.896	0	0	0	0	2.099.269	2.235.209
116194	ARTEVELDE	39.741	-1.321	0	38.420	0	13.211	17.700	0	0	0	8.289	39.200	-780
103697	KHSL	708.473	0	0	708.473	0	0	708.473	0	0	0	0	708.473	0
103721	HL	189.392	48	0	189.440	0	2.038	270.694	0	0	0	0	272.732	-83.292
103739	KHLI	473.563	-12.874	0	460.689	0	2.342	339.804	0	0	0	146.078	488.224	-27.535
103747	PHL	404.771	-5.293	0	399.479	0	0	415.858	0	0	0	35.997	451.855	-52.376
103754	HWVL	267.188	193.582	0	460.770	0	15.962	170.314	0	0	0	0	186.276	274.494
103762	KHBO	236.288	53.299	0	289.587	0	0	152.830	0	0	0	186.102	338.932	-49.345
103804	EHSAL	1.937.920	53.638	0	1.991.558	0	342.320	1.511.849	0	0	0	7.427	1.861.596	129.962
103812	GroepT	553.950	-267.371	0	286.579	0	41.265	552.869	0	0	0	0	594.134	-307.555
115782	LESSIUS	894.864	2.207	0	897.071	0	0	948.878	0	0	0	0	948.878	-51.807
Totaal		13.613.421	2.238.332	52.305	15.904.058	0	1.721.309	11.947.190	1.392	301	154	807.024	14.477.369	1.426.689
% van de beschikbare middelen						0,00%	10,82%	75,12%	0,01%	0,00%	0,00%	5,07%	91,03%	8,97%

Dat het academiseringsproces in bijna alle betrokken hogescholen op kruissnelheid gekomen is, moge blijken de sterk gestegen bestedingsgraad: 91,03% (2006) t.o.v. 82,73% (2005). Bovendien werden er in 2006 meer middelen besteed dan er voor dat jaar toegekend werden, wat resulteerde in een sterke afbouw van het per einde boekjaar nog te besteden saldo.

De bestedingsgraad bij de betrokken hogescholen loopt wel sterk uiteen. Tien hogescholen spenderden integraal hun beschikbare middelen, of zelfs meer. Koploper is nog steeds de Erasmushogeschool. Op basis van de door haar gerapporteerde cijfers besteedde de hogeschool in de voorbije jaren dermate veel middelen, dat de voor 2006 beschikbare middelen zelfs negatief waren. Dit belette de hogeschool niet om in 2006 opnieuw een belangrijk bedrag (999.813 EUR) te besteden aan de verdere uitbouw van haar academiseringsproces. Deze hogeschool sluit het boekjaar 2006 dan ook af met een belangrijk negatief saldo (1.245.921 EUR). Er zijn nog steeds twee hogescholen waar de bestedingsgraad onder de 50% ligt : (HWVL : 40,43 % en HG : 48,43 %). Gezien het hoge aandeel van Hogeschool Gent in het totale academiseringsbudget weegt deze onderbesteding zwaar door in de consolidatie van de sector. Hoewel er zeven hogescholen zijn die per einde 2006 nog een positief te besteden saldo optekenen, zou de sector indien het overschot van Hogeschool Gent niet verrekend zou worden, globaal een overbesteding kennen.

Bij de opdeling van de bestedingen naar hun aard blijken de investeringen nog steeds een relatief beperkte bestedingsvorm uit te maken (5,07 % van de totale voor 2006 beschikbare middelen). Deze investeringen (807.024 EUR) hebben betrekking op een brede waaier van specifieke technische apparatuur, hardware, software en meubilair.

De in rekening gebrachte kosten hadden in hoofdzaak betrekking op de verrekening van bezoldigingskosten (code 62: 11.947.190 EUR). Daarnaast werd er 1.721.309 EUR verrekend voor de rubriek "Diensten en diverse goederen" (code 61) en 1.847 EUR overige kosten (codes 63, 64 en 65). De verrekende kosten slorpten in het totaal 13.670.346 EUR op (86 % van de voor 2006 beschikbare middelen).

De rubriek 63 “Kosten van afschrijvingen en waardeverminderingen” vergt enige toelichting. De academiseringsmiddelen kunnen zowel ter dekking van de werkingskosten als voor de financiering van investeringen in het kader van de academiseringsopdracht aangewend worden. Uit de door de hogescholen gerapporteerde kostenbestedingen werden de afschrijvingen op deze investeringen geëlimineerd. Zoniet zouden de investeringen, gespreid in de tijd, twee maal opgenomen worden in de verantwoording van de bestede academiseringsmiddelen. De in deze rubriek opgenomen kosten vertegenwoordigen dan ook enkel de geboekte waardeverminderingen (op werkingsvorderingen).

Conclusies

Het academiseringsproces is in 2006 duidelijk op kruissnelheid gekomen. De sector besteedde in 2006 voor het eerst meer middelen dan er voor dat jaar toegekend werden. De sector heeft bijgevolg de inhaaloperatie die moet uitmonden in een afbouw van de uit het verleden overgedragen niet-bestede middelen aangevat. Deze conclusie mag echter niet doorgetrokken op het niveau van de individuele hogescholen. Er zijn per einde 2006 immers nog steeds zeven hogescholen die relatief belangrijke bedragen niet besteed hebben aan de uitbouw van hun academiseringsproces. HWVL en HG blijken hier nog een hele weg te moeten afleggen. Als het per einde 2006 nog te besteden saldo afgewogen wordt t.o.v. de voor 2006 toegekende middelen, zou men kunnen stellen dat in beide hogescholen het academiseringsproces een volledig jaar achterloopt op de ter beschikking gestelde middelen.

Het zwakke punt in de opvolging van de besteding van de academiseringsmiddelen, is dat deze gebaseerd is op een rapportering door de hogescholen die zich hierbij steunen op een “aangepaste analytische boekhouding” die evenwel bij gebrek aan regelgeving niet gevoerd wordt volgens uniforme regels.

In het verslag over de werking van de hogescholen in 2004 werd al gesteld, gestaafd met een concreet praktijkvoorbeeld, dat door het ontbreken van een volgens uniforme regels werkende analytische boekhouding, de opvolging van de besteding van eender welk “gekleurd” werkingmiddel problematisch is. Tot op heden zijn er op dit vlak echter nog geen steeds stappen ondernomen. Ik kan dan ook alleen maar mijn suggestie herhalen dat Vlaamse overheid deze leemte tijdelijk zou opvangen door de rapportering m.b.t. de aanwending van “gekleurde” gelden te laten attesteren door de huisrevisor.

II DE STUVO's

1 Ter inleiding

Ook de vzw's studentenvoorzieningen hebben nood aan een sectoranalyse ten einde de eigen werking te kunnen positioneren ten opzichte van de sector. In de hiernavolgende analyse werden de kerngegevens (resultatenrekening, balans, investeringen en cashflow) geconsolideerd en becommentarieerd. Vervolgens werd op basis hiervan de klassieke ratioanalyse uitgevoerd om een beeld te krijgen van de financiële toestand van de vzw's studentenvoorzieningen.

In de hiernavolgende analyse werd, in tegenstelling tot de analyse van de hogescholen, de studentenvoorziening gelieerd aan de Hogere Zeevaartschool, met name de vzw sovo Hogere Zeevaartschool wel opgenomen. Op die manier kon de aansluiting bewerkstelligd worden met de enveloppe die het departement onderwijs voor de studentenvoorzieningen beschikbaar stelt.

2 Analyse van de financiële toestand - jaarrekening 2006

2.1 Geconsolideerde resultatenrekening

Geconsolideerde resultatenrekening (jaarrekeningen 2004 - 2005 - 2006, begroting 2006)					
	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2004	2005	2006	2006
<i>(in eenheden euro)</i>					
I. Werkingsopbrengsten	70/74	22.207.057	23.405.416	24.345.139	24.028.788
A.1. Werkingsuitkeringen (toelichting XII.A.)	700	0	0	0	0
A.2. Inschrijvings- en examengelden	701/2	0	0	0	0
A.3. Omzet boeken en cursussen	703	0	0	0	1.520
A.4. Sociale toelagen	704	15.948.499	16.388.551	16.719.063	16.692.745
B. Voorraadwijzigingen (toename +, afname -)	71	0	0	0	0
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Andere werkingsopbrengsten (toelichting XII.B)	74	6.258.558	7.016.865	7.626.076	7.334.523
II. Werkingskosten (-)	60/64	21.002.263	22.706.248	24.075.463	25.462.382
A. Verbruikte goederen	60	2.784.894	3.001.190	3.386.027	3.136.102
B. Diensten en diverse goederen	61	12.760.448	13.737.314	14.189.555	15.359.162
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (toelichting XII.C.2.)	62	4.151.274	4.553.903	4.952.072	5.103.870
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	1.219.943	1.351.580	1.441.957	1.809.139
E. Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -) (toelichting XII.D)	631/4	15.184	24.240	54.971	0
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -) (toelichting XII.C.3. en E.)	635/7	1.199	(49.678)	(9.353)	(575)
G. Andere werkingskosten (toelichting XII.F.)	640/8	69.321	87.699	60.234	54.684
H. Als herstructureringskosten geactiveerde werkingskosten (-)	649	0	0	0	0
III. Werkingsoverschot/(werkingstekort)	70/64	1.204.794	699.168	269.676	(1.433.594)
IV. Financiële opbrengsten	75	332.158	351.600	446.345	288.831
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	0	0	83.000
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	326.645	340.659	438.408	204.081
C. Andere financiële opbrengsten (toelichting XIII.A.)	752/9	5.513	10.941	7.937	1.750
V. Financiële kosten (-)	65	63.433	87.711	90.538	113.920
A. Kosten van schulden (toelichting XIII.B.)	650	49.961	73.914	77.075	98.805
B. Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan bedoeld onder II.E. (toevoegingen +, terugnemingen -) (toelichting XIII.C.)	651	0	0	1.749	0
C. Andere financiële kosten (toelichting XIII.E.)	652/9	13.472	13.797	11.714	15.115
VI. Overschot/(tekort) uit de gewone activiteiten	70/65	1.473.519	963.057	625.483	(1.258.683)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	19.221	201.441	31.733	1.000
VIII. Uitzonderlijke kosten (-)	66	77.934	25.467	94.971	5.636
IX. Overschot/(tekort) van het boekjaar	70/66	1.414.806	1.139.031	562.245	(1.263.319)

2.1.1 Werkingsopbrengsten

De totale werkingsopbrengsten voor het boekjaar 2006 bedragen 24 345 139 EUR en bestaan uit twee deelcomponenten: de "Sociale toelagen" en de "Andere werkingsopbrengsten". De groei ervan over de beschouwde periode is eerder beperkt (+ 9,63 % t.o.v. 2004). Deze groei is bovendien in hoofdzaak toe te schrijven aan de toename van de "Andere werkingsopbrengsten" (+ 21,85 % t.o.v. 2004). De sociale toelagen groeiden in de beschouwde periode slechts met 4,83 %. Opvallend is de beperkte afwijking tussen de voor 2006 begrote werkingsopbrengsten en de uiteindelijk gerealiseerde werkingsopbrengsten. Deze laatste lagen in realiteit 1,32 % hoger dan begroot.

De voor 2006 geboekte sociale toelagen bedroegen 16 719 063 EUR. Naast de sociale toelagen die de vzw's STUVO ontvangen van de Vlaamse overheid, worden sommige STUVO's ook betoelaagd door de hogeschool en/of bepaalde departementen binnen deze hogeschool. Zoals uit onderstaand overzicht blijkt, zijn de toelagen vanuit de hogeschool eerder beperkt, maar verklaren die toch een deel van de globale groei van de sociale toelagen.

Geconsolideerde resultatenrekening - Sociale toelagen				
	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
		2004	2005	2006
<i>(in eenheden euro)</i>				
A.4. Sociale toelagen	704	15.948.498	16.388.550	16.719.063
- Sociale toelagen, Vlaamse overheid (AHoVoS)	704000	15.844.777	16.095.294	16.419.947
- Sociale toelagen, hogeschool	704500	103.721	293.256	299.116

In de beschouwde periode werden de vzw's STUVO gefinancierd op basis van een toelage per financierbare student op 1 februari van het voorgaande boekjaar. De toename van het bedrag per financierbare student bleef in de beschouwde periode beperkt tot een indexering ervan. Het aantal financierbare studenten kende een lichte groei. De groei van de sociale toelagen ontvangen van de Vlaamse overheid is dan ook eerder beperkt: + 3,63 % t.o.v. 2004. Hiervan is 1,12 % toe te schrijven aan de gestegen studentenpopulatie en 2,51 % aan de indexering van de toelagen.

Evolutie sociale toelagen AHoVoS			
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
	2004	2005	2006
Aantal financierbare studenten op 1/02 vorig boekjaar	96.163,0	96.523,5	97.240,0
Bedrag per financierbare student	164,77	166,75	168,86
Sociale toelagen Vlaamse overheid (AHoVoS)	15.844.778	16.095.294	16.419.946

De groei van de "Andere werkingsopbrengsten" ligt een stuk hoger dan deze van de "Sociale toelagen". Men dient zich echter te realiseren dat het hier in belangrijke mate om doorgerekende kosten gaat. De meeropbrengst kan bijgevolg niet losgekoppeld worden van de toename van bepaalde kostenrubrieken. De stijging van deze opbrengsten weerspiegelt bijgevolg eerder de toename van het aantal initiatieven op het vlak van cultuur, sport, e.a., dan een verruiming van de beschikbare werkmiddelen.

Daarnaast bevat deze rubriek in een aantal STUVO's belangrijke opbrengsten uit de exploitatie van cafetaria's en uit de verhuur van studentenkamers. Maar ook hier staat er tegenover deze opbrengstengroei een significante kostentoeename.

De afwijking tussen de begrote en de reële “Andere werkingsopbrengsten” is vrij beperkt, gelet op het feit dat bij de begrotingsopstelling lang niet alle initiatieven die zich in de loop van het volgende boekjaar aandienen, noch het aantal studenten dat er zal aan deelnemen, kunnen voorzien worden. Voor het boekjaar 2006 liggen deze opbrengsten 3,98 % boven het begrote niveau.

2.1.2 Werkingskosten

De totale werkingskosten voor het boekjaar 2006 bedragen 24 075 463 EUR. Hoewel lang niet alle voor 2006 begrote kosten ook effectief gerealiseerd werden (- 5,45 %; - 1 386 919 EUR), liggen deze kosten toch 14,63 % hoger dan de in 2004 opgetekende werkingskosten. Het groeiritme van de werkingskosten ligt dan ook beduidend hoger dan dit van de werkingsopbrengsten. Deze kosten zijn zeer gevarieerd van aard. De belangrijkste kostenrubrieken zijn in dalende orde: de kosten m.b.t. “Diensten en diverse goederen”, “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen”, “Verbruikte goederen” en “Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa”.

Het is een bekend fenomeen dat in tegenstelling tot de hogescholen, de vzw's STUVO, meer bestedingen onder de rubriek “Diensten en diverse goederen” boeken dan onder de rubriek “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen”. Men dient echter voor ogen te houden dat de STUVO's heel wat taken uitbesteden aan externe specialisten (o.a. via het sluiten van raamakkoorden) ten einde op een efficiënte wijze tegemoet te komen aan specifieke noden. Bovendien bestaat er vaak een nauwe band tussen de vzw STUVO en de hogeschool. Dit vertaalt zich in een kostenverrekening door de hogeschool voor de ter beschikkingstelling van personeel, infrastructuur, e.a (soms ook zonder verrekening). Het belang van deze verrekening blijkt uit onderstaand overzicht:

Samenwerkingsovereenkomst hogeschool / vzw Stuvo - geldstroom			
	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
a. Personeel hogeschool tewerkgesteld in de vzw Stuvo (*)	2.950.332	3.997.085	4.087.658
b. Huurgelden / gebruiksvergoedingen betaald aan de hogeschool			
- Cafeteria - restaurant - keuken	851.830	716.193	673.534
- Kantoren en vergaderruimte	137.614	126.089	132.309
- Overige infrastructuur (vb. Sportterreinen, ...):	421.875	547.147	509.229
Totaal	1.411.319	1.389.429	1.315.072
c. Overige diensten betaald aan de hogeschool	358.784	180.576	259.690
Totaal te betalen door de vzw Stuvo aan de hogeschool	4.720.435	5.567.090	5.662.420
Procentueel aandeel in het totaal sociale toelagen RR 704 	29,60%	33,97%	33,87%

(*) Personeel met doorgerekende loonkost aan de vzw Stuvo (samenwerkingsovereenkomst) - RR |61|

Men kan bijgevolg stellen dat de rubriek “Diensten en diverse goederen” een belangrijk bedrag aan loonkostenvergoeding bevat. Toch blijven de reële bestedingen voor “Diensten en diverse goederen” zeer aanzienlijk. Dit heeft uiteraard te maken met de werking van de STUVO's. De groei van de “Andere werkingsopbrengsten” correleert met de toename van een aantal kosten die onder deze rubriek verwerkt worden: huur van studentenkamers, aankoop van kaarten voor allerlei manifestaties, e.a.. Kenmerkend voor de rubriek “Diensten en diverse goederen” is ook, dat niettegenstaande een groei met 11,20 % t.o.v. het kostenniveau in 2004, een belangrijk deel van de onderbesteding t.o.v. de begrote werkingskosten in deze rubriek terug te vinden is.

Het rechtstreeks door de STUVO's tewerkgestelde personeel nam toe van 116,42 VTE in 2004 tot 129,10 VTE in 2006 (+ 10,89 %). De groei van de loonkost in diezelfde periode bedroeg 19,29 %. Deze toename kan slechts ten dele verklaard worden door de uitbreiding van het personeelsbestand. De verklaring dient in bijkomende orde gezocht te worden bij loonindexeringen en baremaverhogingen. De afwijking tot de begrote loonkost blijft beperkt tot een minderuitgave van 2,97%.

Onder de rubriek "Verbruikte goederen" worden in hoofdzaak de aankopen in functie van studentenrestaurants en -cafeteria's geboekt. Hoewel lang niet alle STUVO's deze in eigen beheer exploiteren, neemt deze rubriek toch een belangrijke plaats in, in het bestedingspatroon van de sector. Deze kosten (2006: 3 386 027 EUR) vertegenwoordigen 14,1 % van de totale werkingskosten 2006 en groeiden t.o.v. van 2004 met 21,6 %.

De investeringen die tijdens de periode 2004-2006 verricht werden deden niet alleen de boekwaarde van de vaste activa toenemen, ook de afschrijvingsbasis nam toe. In de resultatenrekening komt dit duidelijk tot uiting in de groei van de afschrijvingslasten. Voor het boekjaar 2006 zijn deze opgelopen tot 1 441 957 EUR. Ondanks een toename met 18,2 % t.o.v. 2004 blijven de afschrijvingslasten sterk onder het begrote niveau (- 20,3%). Vertraging in de uitvoering van bepaalde investeringsprojecten ligt hieraan ten grondslag.

2.1.3 Werkingsoverschot

Op basis van het in het verleden opgebouwde gecumuleerde resultaat (per einde boekjaar 2006: 24.664.754 EUR) kan gesteld worden dat de STUVO's in het verleden belangrijke werkingsoverschotten boekten en bijgevolg lang niet al hun middelen ook effectief voor hun werking hebben aangewend. De geconsolideerde resultatenrekening over de periode 2004-2006 toont echter een gestage afbrokkeling van dit werkingsoverschot. De werkingskosten (+ 14,63 %) kenden in deze periode inderdaad een beduidend hoger groeiritme dan de werkingsopbrengsten (+ 9,63 %). Het werkingsoverschot 2006 bedraagt 269 676 EUR. Dit vertegenwoordigt 1,64 % van de sociale toelagen die de STUVO's ontvingen van de Vlaamse overheid. Als rekening gehouden wordt met het feit dat sommige STUVO's ook belangrijke rentelasten en eventuele uitzonderlijke kosten moeten dekken, kan gesteld worden dat de STUVO's in 2006 hun werking zeer nauw afgestemd hebben op de beschikbare middelen. Negen vzw's STUVO sloten hun boekjaar trouwens af met een werkingstekort.

De afwijking tussen het in 2006 gerealiseerde werkingsoverschot en het voor 2006 begrote werkingstekort blijft opvallend groot (1 703 270 EUR) en vergt nadere aandacht. Deze afwijking is grotendeels terug te voeren tot de afwijking bij de werkingskosten. Bij de begrotingsopstelling hebben de STUVO's een werking ingecalculeerd die zij op basis van de te verwachten werkingsopbrengsten niet konden financieren. Die begrote werking zou een uitdrukking kunnen zijn van de werking die de STUVO's voor ogen hadden, maar het kan het ook gehanteerd zijn als signaal aan de overheid dat de bestaande financiering door hen als ontoereikend ervaren werd. Bij de beoordeling van de ingediende begrotingsdossiers heeft het commissariaat in dergelijke gevallen stelselmatig gewezen op het gevaar en op de onwenselijkheid om een structureel deficitaire werking uit te bouwen. Blijkbaar hebben de STUVO's bij de uitvoering van hun begroting deze wenk ter harte genomen en tijdig de nodige maatregelen getroffen om het exploitatie-evenwicht te bewaren. Vooral in de rubriek "Diensten en diverse goederen" werd grondig bespaard. Andere besparingen (afschrijvingslasten) vloeiden dan weer automatisch voort uit een vertraging in de uitvoering van de geplande investeringswerken.

2.1.4 Financiële opbrengsten

De financiële opbrengsten (2006: 446 345 EUR) bestaan in hoofdzaak uit “Opbrengsten uit vlottende activa”. De STUVO's hebben in het verleden aardig wat liquiditeiten opgebouwd. Per einde boekjaar 2006 bedroeg de som van de geldbeleggingen (12 502 335 EUR) en van de liquide middelen (9.361.633 EUR) 21.863.968 EUR (21.258.346 EUR in 2005). De evolutie van de opbrengsten (in hoofdzaak intresten) die hierdoor gegenereerd werden, werd bepaald door de groei van de beschikbare middelen enerzijds en door de evolutie van de rentestand anderzijds. De financiële opbrengsten betekenen een belangrijke aanvulling van de beschikbare werkmiddelen.

2.1.5 Financiële kosten

Uit de consolidatie van de balans blijken slechts vier STUVO's per einde 2006 openstaande investeringskredieten onder hun langetermijnschulden te vermelden. De STUVO's financieren hun investeringen bijgevolg in grote mate met eigen middelen. Dit verklaart het relatief geringe bedrag van de financiële kosten (2006: 90 538 EUR), alhoewel toch een stijgende trend aanwezig is.

2.1.6 Uitzonderlijke opbrengsten en kosten

De uitzonderlijke opbrengsten (2006: 31 733 EUR) zijn per definitie zeer uiteenlopend van aard. De sterke daling in 2006 is toe te schrijven aan het feit dat deze rubriek in 2005 een belangrijke meerwaarde op de verkoop van een gebouw bevatte.

Ook de uitzonderlijke kosten (2006: 94 971) zijn zeer gevarieerd in hun samenstelling. Het bedrag ervan is niet van fundamentele betekenis voor de bepaling van het uiteindelijke resultaat.

2.1.7 Resultaat van het boekjaar

Het boekjaar 2006 wordt afgesloten met een globaal overschot van 562 245 EUR (in 2005: 1 139 031 EUR). Dit overschot staat om redenen toegelicht bij de bespreking van het werkingsoverschot in schril contrast met het begrote tekort.

De basis van dit overschot wordt gevormd door het werkingsoverschot (269 676 EUR). De dalende tendens van het globale overschot volgt dan ook de trend die af te leiden valt uit de evolutie van het werkingsresultaat.

Ook de bijdrage van het financieel resultaat (financiële opbrengsten – financiële kosten = 355.807 EUR) is van fundamentele betekenis. Hierbij past wel de bedenking dat de financiële beleggingen die aan de basis van dit gunstige resultaat liggen, misschien in de toekomst zullen afgebouwd worden om de in de begroting en in de meerjarenbegroting geplande investeringen zoveel mogelijk met eigen middelen te financieren.

De bijdrage van de uitzonderlijke verrichtingen aan het globale resultaat is voor 2006 licht negatief (-63.238 EUR). Gezien het eenmalige karakter van de hier geboekte verrichtingen en relatief geringe bedrag ervan is deze rubriek niet van wezenlijke betekenis voor het gerealiseerde resultaat.

Zeven vzw's STUVO sloten het boekjaar 2006 af met een negatief resultaat van het boekjaar.

2.1.8 Analytische indeling van de kosten en de opbrengsten (boekjaar 2006)

Decretaal zijn er 13 werkvelden voorzien binnen welke een vzw STUVO haar beschikbare middelen kan/mag besteden. In onderstaand overzicht worden de netto bestedingen (d.w.z. de kosten nadat de in dat werkveld gegenereerde opbrengsten werden in mindering gebracht) per werkveld, opgedeeld naargelang het selectieve of universele karakter van deze bestedingen. Doordat de dienst studentenvoorzieningen van de K.U.Leuven, waarmee de vzw STUVO Groep-T een samenwerkingsovereenkomst heeft afgesloten, blijkbaar niet bij machte is om deze dienstverlening op te delen naar de decretaal voorziene werkvelden, diende een 14^e werkveld (raamovereenkomst) voorzien te worden.

De geconsolideerde gegevens moeten bovendien met enige omzichtigheid benaderd worden. De beoordeling door de vzw STUVO van het werkveld waaronder bepaalde verrichtingen dienen ondergebracht te worden lijkt in de praktijk niet altijd even eenvoudig te zijn. Zo blijkt uit meerdere jaarrekeningdossiers dat de kosten van raamakkoorden in globa opgenomen werden onder de rubriek "Logistieke diensten en infrastructuur", terwijl het vaak bijdragen bevatte voor activiteiten die onder andere werkvelden vielen. Ook de loonlasten werden in bepaalde gevallen integraal verrekend naar het werkveld "Logistieke diensten en infrastructuur" terwijl dit personeel effectief een dienstverlening presteerde die onder een andere rubriek thuishoorde. Bovendien bestond de neiging om ingeval het niet onmiddellijk duidelijk was onder welk werkveld bepaalde verrichtingen moesten geregistreerd worden, deze op te nemen onder diezelfde rubriek "Logistieke diensten en infrastructuur". Ook het classificeren van de werkingskosten naar hun selectief dan wel universeel karakter blijkt in de praktijk moeilijker te lopen dan verwacht. Die opsplitsing werd in 2006 dan ook met de gepaste soepelheid toegepast. Naarmate de STUVO's meer vertrouwd zullen zijn met deze rapportering, zal ook de toewijzing naar het passende werkveld en de opdeling in selectief/universeel, op een meer verfijnde wijze verlopen. Deze verwachting houdt tevens een waarschuwing in naar de toekomst om de nodige voorzichtigheid aan de dag te leggen bij de interpretatie van verschuivingen doorheen de jaren in de netto bestedingen per werkveld. De vastgestelde verschuivingen kunnen immers ten dele het resultaat zijn van een betere classificatie van kosten en opbrengsten.

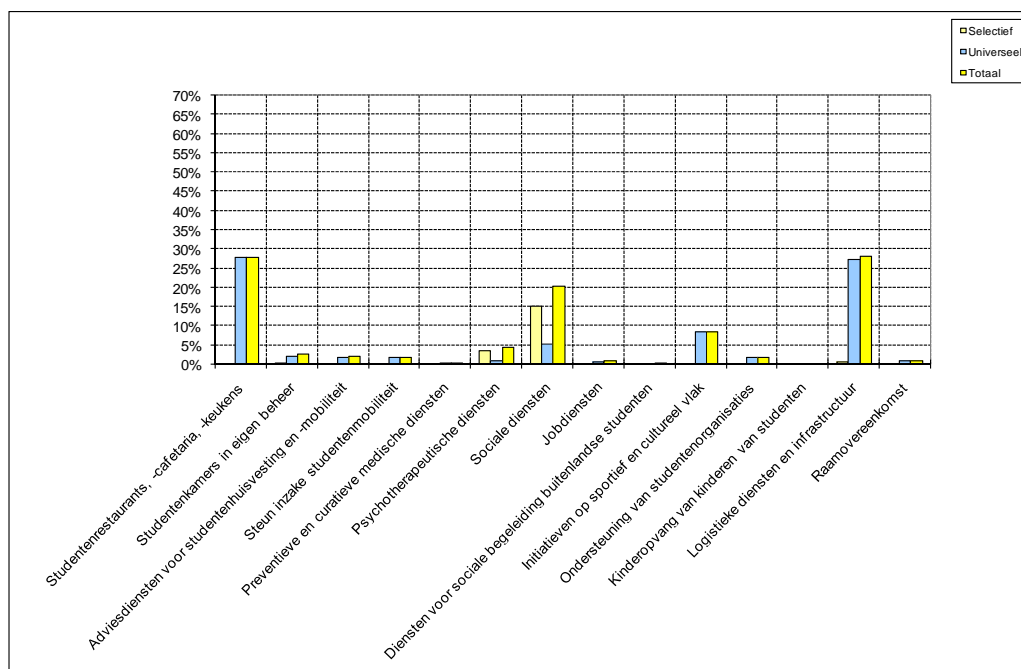
Geconsolideerd - Toerekening nettokosten per werkveld

Sociale toelage Vlaamse overheid (AHOVoS)		16.419.947	
Nettokosten per werkveld	Selectief	Universeel	Totaal
Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens	0	4.583.620	4.583.620
Studentenkamers in eigen beheer	81.167	349.066	430.233
Adviesdiensten voor studentenhuysvesting en -mobiliteit	5.699	322.112	327.811
Steun inzake studentenmobiliteit	0	287.925	287.925
Preventieve en curatieve medische diensten	852	84.536	85.388
Psychotherapeutische diensten	577.615	166.307	743.922
Sociale diensten	2.507.817	853.277	3.361.094
Jobdiensten	6.592	128.467	135.059
Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten	16.437	27.838	44.275
Initiatieven op sportief en cultureel vlak	0	1.372.583	1.372.583
Ondersteuning van studentenorganisaties	0	297.580	297.580
Kinderopvang van kinderen van studenten	0	2.986	2.986
Logistieke diensten en infrastructuur	122.812	4.487.098	4.609.910
Raamovereenkomst	0	166.817	166.817
Totaal	3.318.991	13.130.212	16.449.203
Overschot / tekort sociale toelage Vlaamse overheid			-29.256

Op netto basis (kosten – opbrengsten) blijken de STUVO's vooral actief geweest te zijn in de werkvelden: “Logistieke diensten en infrastructuur”, “Studentenkamers, -cafetaria en -keukens”, “Sociale diensten” en “Initiatieven op sportief en cultureel vlak”. Eigenlijk zou ook het werkveld “Studentenkamers in eigen beheer” hierbij dienen vernoemd te worden. Door de hoge mate van kostenrecuperatie behoort dit werkveld op netto basis echter niet bij de dominante werkvelden. Doordat twee vzw's STUVO ook activiteiten ontplooid hebben binnen het werkveld “Kinderopvang van kinderen van studenten”, bestrijkt de werking van de sector voor het eerst het hele gamma aan werkvelden.

De activiteiten van de vzw's STUVO blijken zeer sterk universeel gericht te zijn. Afgerond hebben 80% van de netto bestedingen een universeel en 20 % een selectief karakter. Binnen de selectieve bestedingen werden middelen vooral besteed bij de werkvelden “Sociale diensten” en “Psychotherapeutische diensten”.

Procentueel aandeel in sociale toelage Vlaamse overheid	Selectief	Universeel	Totaal
Studentenrestaurants, -cafetaria, -keukens	0,00%	27,91%	27,91%
Studentenkamers in eigen beheer	0,49%	2,13%	2,62%
Adviesdiensten voor studentenhuysvesting en -mobiliteit	0,03%	1,96%	2,00%
Steun inzake studentenmobiliteit	0,00%	1,75%	1,75%
Preventieve en curatieve medische diensten	0,01%	0,51%	0,52%
Psychotherapeutische diensten	3,52%	1,01%	4,53%
Sociale diensten	15,27%	5,20%	20,47%
Jobdiensten	0,04%	0,78%	0,82%
Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten	0,10%	0,17%	0,27%
Initiatieven op sportief en cultureel vlak	0,00%	8,36%	8,36%
Ondersteuning van studentenorganisaties	0,00%	1,81%	1,81%
Kinderopvang van kinderen van studenten	0,00%	0,02%	0,02%
Logistieke diensten en infrastructuur	0,75%	27,33%	28,08%
Raamovereenkomst	0,00%	1,02%	1,02%
Totaal procentueel aandeel	20,21%	79,97%	100,18%
Overschot / tekort sociale toelage Vlaamse overheid			-0,18%

De netto bestedingen vallen iets hoger uit dan de sociale toelagen die de sector van de Vlaamse overheid ontvangen heeft. Dit deficit werd gefinancierd met de middelen die verkregen werden vanuit de gelieerde hogescholen. Zonder deze bijdrage zou de werking een beperkt werkingstekort hebben opgeleverd i.p.v. het nu gerealiseerde werkingsoverschot. Het bevestigt tevens de al eerder geformuleerde conclusie dat de sector haar werking nauw heeft afgestemd op de beschikbare middelen.

2.2 Geconsolideerde balans

2.2.1 Passiefzijde (jaarrekeningen 2004–2005–2006, begroting 2006)

PASSIVA	Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
		2004	2005	2006	2006
<i>(eenheden euro)</i>					
EIGEN VERMOGEN	10/15	26.525.032	27.664.068	28.312.493	25.613.629
I. Patrimonium	10	3.647.739	3.647.740	3.647.739	3.647.740
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	0	0	0	0
V. Gecumuleerd resultaat	14	22.877.293	24.016.328	24.664.754	21.965.889
VI. Investeringsubsidies	15	0	0	0	0
VOORZIENINGEN	16	67.979	18.301	8.947	14.406
VII. Voorzieningen voor risico's en kosten	0	67.979	18.301	8.947	14.406
A. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0	0	0	3.000
B. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	0	0	0	0
C. Overige risico's en kosten	163/5	67.979	18.301	8.947	11.406
SCHULDEN	17/49	5.209.094	6.964.547	7.151.210	5.522.122
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	1.447.431	2.551.329	2.388.016	2.416.997
A. Financiële schulden	170/4	1.447.431	2.551.329	2.388.016	2.416.997
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0	0
2. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	0	0	0	0
3. Kredietinstellingen	173	1.447.431	2.551.329	2.388.016	2.416.997
4. Overige leningen	174	0	0	0	0
B. Werkingsschulden	175	0	0	0	0
D. Overige schulden	178/9	0	0	0	0
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	3.685.815	4.365.763	4.716.418	3.057.069
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	77.210	85.122	148.314	73.877
B. Financiële schulden	43	0	0	0	0
1. Kredietinstellingen	430/8	0	0	0	0
2. Overige leningen	439	0	0	0	0
C. Werkingsschulden	44	2.418.629	3.096.744	3.293.949	1.973.510
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	552.162	576.164	593.314	546.324
1. Belastingen	450/3	42.551	38.480	26.318	39.628
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	509.611	537.684	566.996	506.696
F. Overige schulden	46/48	637.814	607.733	680.841	463.358
X. Overlopende rekeningen	492/3	75.848	47.455	46.776	48.056
Correcties wegens afrondingsverschillen		(3)	0	4	0
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	31.802.102	34.646.916	35.472.654	31.150.157

De passiva geven uitdrukking aan de omvang van de financieringsbronnen waarover de STUVO's beschikken om hun activa te financieren. Een eerste vaststelling is de systematische aangroei van het balanstotaal. Dit betekent in essentie een stelselmatige verruiming van het financieringspotentieel. Het balanstotaal groeide in de periode 2004 - 2006 aan met 11,54 % tot een bedrag van 35 472 654 EUR.

Een tweede vaststelling is dat de STUVO's zich in belangrijke mate financieren met eigen vermogen (2006: 79,8 %). Hoewel dit aandeel gedaald is i.v.m. 2004 (83,4 %), blijkt hieruit toch een zeer hoge graad van zelffinanciering. De sector scoort dan ook bijzonder goed op solvabiliteitsvlak. Dit is in hoofdzaak te danken aan de in vorige boekjaren gerealiseerde overschotten, m.a.w. aan middelen die in het verleden aan de werking werden onttrokken. De mate waarin de STUVO's voor hun financiering een beroep deden op vreemd vermogen (20,2 %) was bijgevolg eerder beperkt. Het merendeel der STUVO's financierde zijn investeringen uitsluitend met eigen middelen. Slechts een beperkt aantal ervan diende hiervoor als gevolg van de omvang van het te realiseren project een beroep te doen op investeringskredieten.

2.2.2 Actiefzijde (jaarrekeningen 2004 – 2005 – 2006, begroting 2006)

Als gevolg van de tijdens de periode 2004 – 2006 verrichte investeringen steeg niet alleen de boekwaarde van de vaste activa tot 10 743 909 EUR (per einde 2006), ook het aandeel van de vaste activa in het balanstotaal groeide (van 26,2 % in 2004 tot 30,3 % in 2006). Deze toename concentreert zich in sterke mate bij de onroerende activa: "Terreinen en gebouwen", "Activa in aanbouw en vooruitbetalingen" en "Overige materiële vaste activa".

De vlottende activa eisen nog steeds het leeuwenaandeel (2006: 69,7 %) van het totaal actief op. Toch is er sprake van een licht verlies aan relatief belang in vergelijking met 2004 (73,8 %) en dit is in hoofdzaak toe te schrijven aan de evolutie van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Hoewel het bedrag ervan in absolute termen in 2006 hoger ligt dan in 2004, volgt het niet het groeiritme van het totaal actief waardoor het relatieve belang ervan terugvalt. Men mag hierbij echter niet uit het oog verliezen dat de sector in de periode 2004-2006 7.527.335 EUR eigen middelen aanwendde ter financiering van uitgevoerde investeringen, wat de aanwas van de liquiditeiten uiteraard sterk afremde. Met een aandeel van 61,63 % blijft de som van de geldbeleggingen en van de liquide middelen (per einde 2006: 21 863 968 EUR) veruit het belangrijkste bestanddeel van de activa. De liquiditeit van de sector valt dan ook bijzonder gunstig uit. Naarmate echter de STUVO's deze financiële reserve zullen aanwenden om hun toekomstige investeringen zoveel mogelijk met eigen middelen te financieren, mag verwacht worden dat het aandeel ervan in het balanstotaal nog verder zal teruglopen en dat de vaste activa verhoudingsgewijze aan belang zullen winnen.

ACTIVA		Codes	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	Begroting
			2004	2005	2006	2006
<i>(eenheden euro)</i>						
VASTE ACTIVA		20/28	8.340.216	9.647.717	10.743.909	12.650.271
I. Oprichtingskosten	20		0	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	21		46.936	30.901	75.921	112.355
III. Materiële vaste activa	22/27		8.249.305	9.575.144	10.625.911	12.483.585
A. Terreinen en gebouwen	22		3.649.643	5.092.797	5.766.769	7.468.591
B. Installaties, machines en uitrusting	23		1.471.539	2.194.836	2.119.895	2.508.400
C. Meubilair en rollend materieel	24		1.653.682	1.623.685	1.535.560	2.058.081
D. Leasing en soortgelijke rechten	25		62.847	0	0	37.708
E. Overige materiële vaste activa	26		436.311	386.427	762.151	410.805
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	27		975.283	277.399	441.536	0
IV. Financiële vaste activa	28		43.975	41.672	42.077	54.331
A. Deelnemingen	280/2		20.001	20.001	20.001	28.421
B. Vorderingen	281/3		3.317	0	0	3.317
C. Overige	284/8		20.657	21.671	22.076	22.593
VLOTTENDE ACTIVA		29/58	23.461.886	24.999.199	24.728.745	18.499.886
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29		252.366	167.010	165.414	236.705
A. Werkingsvorderingen	290		187.105	117.538	121.982	195.850
B. Overige vorderingen	291		65.261	49.472	43.432	40.855
VI. Voorraden	30		78.304	112.323	112.502	78.817
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41		1.709.423	3.215.943	2.290.752	1.490.413
A. Werkingsvorderingen	40		607.174	955.371	961.591	481.015
B. Overige vorderingen	41		1.102.249	2.260.572	1.329.161	1.009.398
VIII. Geldbeleggingen	50/53		11.383.855	11.691.992	12.502.335	9.738.240
IX. Liquide middelen	54/58		9.829.735	9.566.354	9.361.633	6.741.879
X. Overlopende rekeningen	490/1		208.203	245.577	296.109	213.832
TOTAAL DER ACTIVA		20/58	31.802.102	34.646.916	35.472.654	31.150.157

2.3 Geconsolideerde investeringen en financiering

De hiernavolgende tabel geeft op geconsolideerde basis de investeringen van de STUVO's tijdens de periode 2004 -2006 en de daaraan gekoppelde financieringswijze weer.

	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006	Begroting 2006
<i>(in eenheden euro)</i>				
Bruto-investeringen jaarrekening				
I. Oprichtingskosten	0	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	60.984	15.857	105.187	113.983
III. Materiële vaste activa	4.398.953	2.833.694	2.539.155	4.208.686
A. Terreinen en gebouwen	2.506.059	827.847	898.942	2.524.229
B. Installaties, machines en uitrusting	462.682	1.320.378	572.586	782.819
C. Meubilair en rollend materieel	579.745	413.118	417.111	844.638
D. Leasing en soortgelijke rechten	0	0	0	0
E. Overige materiële vaste activa	13.897	3.931	486.378	57.000
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen	836.570	268.420	164.137	0
IV. Financiële vaste activa	-1.774	3.054	980	100
A. Deelnemingen	0	0	0	0
B. Vorderingen	-3.460	0	0	0
C. Overige	1.686	3.054	980	100
Totaal investeringen	4.458.163	2.852.605	2.645.322	4.322.769

Financiering				
I. Eigen middelen	3.304.409	2.453.872	1.769.054	3.122.769
II. Vreemde middelen	1.153.353	398.732	876.268	1.200.000
III. Kapitaalsubsidies	0	0	0	0
IV. Andere	0	0	0	0
Totaal financiering	4.458.162	2.852.604	2.645.322	4.322.769

Het zwaarste investeringsprogramma werd in 2004 uitgevoerd. Het accent lag daarbij duidelijk op de verwerving van onroerende goederen ("Terreinen en gebouwen" en "Vaste activa in aanbouw"). In 2005 lag de focus meer op investeringen in "Installaties, machines en uitrusting". Het investeringsvolume 2006 ligt iets onder het niveau van 2005, maar het accent ligt opnieuw bij onroerende investeringen ("Terreinen en gebouwen", "Overige vaste activa" en "Vaste activa in aanbouw").

Het hoge investeringsvolume in 2004 was toe te schrijven aan één welbepaalde vzw STUVO en heeft betrekking op de verwerving van een gebouw (bestemd als administratieve zetel en voor huisvesting van studenten).

Twee STUVO's realiseerden in 2006 geen enkele investering. Beide STUVO's registreerden trouwens ook voor 2005 geen investeringen. Voor het boekjaar 2006 bedroeg het investeringsbedrag voor de STUVO's die wel investeerden gemiddeld iets meer dan 132 000 EUR (150 000 EUR in 2005).

Uit de analyse van de passiefzijde van de balans kon al afgeleid worden dat de STUVO's voor de financiering van hun investeringen eerder uitzonderlijk een beroep deden op investeringskredieten (in 2006 werd 33,1 % van de investeringen gefinancierd met vreemd vermogen). Het aangewende vreemd vermogen vergt echter enige nadere toelichting. Het verrekenende vreemd vermogen heeft betrekking op één vzw STUVO die in 2005 een belangrijk investeringskrediet onderschreef, maar dit grotendeels opnam in 2006. Dit verklaart waarom op de passiefzijde van de balans de rubriek "schulden op meer dan één jaar" daalt, terwijl er in de financiering van de investeringen 2006 toch vers vreemd vermogen aangewend wordt.

Gelet op de ruime financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) waarover de STUVO's thans beschikken ligt het niet direct in de lijn van de verwachtingen dat dit beeld in de eerstvolgende jaren fundamenteel zal wijzigen. Deze financiële reserves vertegenwoordigen de gecumuleerde positieve netto cashflows die de STUVO's sinds hun ontstaan hebben gerealiseerd. Deze vinden op hun beurt hun basis in de overschotten die jaar na jaar werden gerealiseerd en bestaan bijgevolg grotendeels uit niet voor de werking aangewende overheidstoelagen.

Een traditioneel wekerende vaststelling is dat de in de begroting voorziene investeringen niet integraal uitgevoerd werden. In 2006 is dat niet anders. Van de voorziene 4 322 769 EUR investeringen werd slechts 61,2 % (2 645 322 EUR) ook effectief uitgevoerd.

De opdeling van de investeringen naar het werkveld waarop ze betrekking hebben, levert voor 2006 volgend beeld:

	Boekjaar		
	2006		
	(in eenheden euro)		
Werkvelden	Investeringen	Desinvesteringen	Netto-investeringen
1. Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens	971.541	117.580	853.961
2. Studentenkamers in eigen beheer	1.101.840	0	1.101.840
3. Adviesdiensten voor studentenhuysvesting en -mobiliteit	8.830	0	8.830
4. Steun inzake studentenmobiliteit	62	662	-600
5. Preventieve en curatieve medische diensten	0	0	0
6. Psychotherapeutische diensten	7.152	0	7.152
7. Sociale diensten	80.838	0	80.838
8. Jobdiensten	7.175	0	7.175
9. Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten	0	0	0
10. Initiatieven op sportief en cultureel vlak	33.085	0	33.085
11. Ondersteuning van studentenorganisaties	1.321	0	1.321
12. Kinderopvang van kinderen van studenten	0	0	0
13. Logistieke diensten en infrastructuur	429.639	53.501	376.138
Totaal	2.641.483	171.743	2.469.740

Bovenstaand overzicht illustreert duidelijk dat de investeringen zich concentreren binnen drie werkvelden: "Studentenkamers in eigen beheer", "Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens" en "Logistieke diensten en infrastructuur". Op zich is dit niet verwonderlijk omdat dit juist de domeinen zijn waar zware onroerende investeringen voor de hand liggen. De andere werkvelden hebben eerder een dienstverlenend karakter en vergen minder infrastructuur.

2.4 Cashflow 2006

Geconsolideerde cashflow			
	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
<i>(in eenheden euro)</i>	2004	2005	2006
Resultaat van het boekjaar	1.414.806	1.139.031	562.245
+ Afschrijvingen	1.282.933	1.361.342	1.497.841
+ Voorzieningen	1.199	(49.678)	(9.353)
+ Andere niet-kaskosten (o.a. waardevermindering op vlottende activa)	15.184	24.240	56.720
- Opname kapitaalsubsidies in resultaat	0	0	0
CASHFLOW VAN HET BOEKJAAR (1)	2.714.122	2.474.935	2.107.453
+ - Mutatie in weringsmiddelen (vóór correctie)	3.531.660	(926.358)	1.333.295
+ - Correctie voor waardevermindering op voorraden en vorderingen	(15.184)	(24.240)	(56.720)
+ - Correctie voor effect aflossingen in mutatie n.w.m.	(25.064)	(7.912)	(63.192)
MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN (2)	3.491.412	(958.510)	1.213.383
+ OPERATIONELE CASHFLOW = (1) + (2)	6.205.534	1.516.425	3.320.836
- + Investerings / desinvesteringen in OK, IMVA, MVA en FVA	(4.442.109)	(2.668.843)	(2.625.219)
+ - Mutatie vorderingen op meer dan één jaar	(7.778)	85.356	10.263
+ CASHFLOW UIT INVESTERINGEN	(4.449.887)	(2.583.487)	(2.614.956)
+ Schulden > 1 jaar	1.137.905	1.189.020	(14.999)
- Aflossingen	(52.146)	(77.210)	(85.122)
+ - Externe aangroei eigen vermogen	0	1	(1)
+ - Overige (o.a. kapitaalsubsidies)	0	0	0
+ CASHFLOW UIT FINANCIERING	1.085.759	1.111.811	(100.122)
NETTO-CASHFLOW	2.841.406	44.749	605.758
Geldbeleggingen + Liquide middelen begin periode	18.372.184	21.213.590	21.258.242
Geldbeleggingen + Liquide middelen einde periode	21.213.590	21.258.339	21.864.000

Via de cashflow van het boekjaar weet de sector heel wat bijkomende financiële middelen te genereren. Toch is er een dalende tendens af te leiden. De daling van het resultaat van het boekjaar kan immers niet integraal gecompenseerd worden door de verrekening van de gestegen niet-kaskosten (in hoofdzaak afschrijvingslasten).

Ook de mutatie in de weringsmiddelen vormt een aanzienlijke financieringsbron. Deze bron vloeit voort uit de gedaalde vorderingen op ten hoogste één jaar in combinatie met een toename van de schulden op ten hoogste één jaar. Per saldo leidt de operationele cashflow (som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de weringsmiddelen) tot een financieringsbron van 3.320.836 EUR.

Deze operationele cashflow volstond ruimschoots om de financieringsbehoeften uit investeringen en uit de contractueel vastgelegde aflossingsverplichtingen op voorheen onderschreven investeringskredieten, te dekken. De sector had in 2006 bijgevolg geen nood aan het onderschrijven van nieuwe investeringskredieten. Een opvallende vaststelling hierbij is dat deze conclusie blijkbaar ook van toepassing was voor elke individuele vzw STUVO.

Uiteindelijk sloot de sector het boekjaar 2006 af met een positieve netto cashflow (605 758 EUR), waardoor de liquiditeiten (geldbeleggingen + liquide middelen) per einde 2006 met hetzelfde bedrag toenamen tot 21.864.000 EUR.

2.5 Ratioanalyse

2.5.1 Liquiditeit

2.5.1.1 Netto bedrijfskapitaal (NBK)

Netto bedrijfskapitaal				
		Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Beperkt vlottende activa	Balans 30	78.304	112.323	112.502
	+ Balans 40/41	1.709.423	3.215.943	2.296.001
	+ Balans 50/53	11.383.855	11.691.992	12.502.335
	+ Balans 54/58	9.829.735	9.566.354	9.361.775
	+ Balans 491	44.216	66.857	117.404
Vreemd vermogen op korte termijn	- Balans 42/48	(3.685.815)	(4.365.763)	(4.824.851)
	- Balans 492	(43.733)	(15.093)	(21.066)
NWM = Beperkt vlottende activa - Vreemd vermogen op korte termijn		19.315.985	20.272.613	19.544.100

Bij de berekening van het NBK worden de beperkt vlottende activa (exclusief de over te dragen kosten) verminderd met het vreemd vermogen op korte termijn (exclusief de over te dragen opbrengsten). Een positief NBK betekent dat er uit het beperkt vlottend actief (2006: 24 390 017 EUR) voldoende middelen kunnen vrijgemaakt worden om de betalingsverplichtingen op korte termijn (2006: 4 845 917 EUR) te kunnen nakomen.

Voor het boekjaar 2006 realiseren de STUVO's een positief NBK van 19 544 100 EUR. Dit bedrag moet ruimschoots voldoende worden geacht om de eventuele vertragingen in de inning van de openstaande vorderingen te kunnen opvangen en de tijdige betaling van de openstaande schulden te garanderen. Deze conclusie geldt evenzeer voor de boekjaren 2004 en 2005.

Een positief NBK wijst tevens op een gezonde financieringspolitiek waarbij de traag circulerende uitgebreide vaste activa (VA + vorderingen >1 jaar) volledig gefinancierd worden met langlopende vermogensbronnen (eigen vermogen + voorzieningen + vreemd vermogen op lange termijn). Na dekking van de uitgebreide vaste activa rest er nog substantieel bedrag aan permanent vermogen voor de financiering van een aanzienlijk deel van het vlottend actief, wat zich uiteindelijk vertaalde in het hierboven beschreven positieve NBK.

2.5.1.2 Liquiditeit in ruime zin

Liquiditeit in ruime zin					
			Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Beperkt vlottende activa	T	Balans 30	78.304	112.323	112.502
		+ Balans 40/41	1.709.423	3.215.943	2.296.001
		+ Balans 50/53	11.383.855	11.691.992	12.502.335
		+ Balans 54/58	9.829.735	9.566.354	9.361.775
		+ Balans 491	44.216	66.857	117.404
Vreemd vermogen op korte termijn	N	Balans 42/48	(3.685.815)	(4.365.763)	(4.824.851)
		+ Balans 492	(43.733)	(15.093)	(21.066)
Beperkt vlottende activa			6,18	5,63	5,03
Vreemd vermogen op korte termijn					

Hier worden de beperkt vlottende activa in hun totaliteit (maar exclusief de over te dragen kosten) gedeeld door het VV_{kt} (exclusief de over te dragen opbrengsten). Deze berekening is in feite de relatieve uitdrukking van de componenten van het netto bedrijfskapitaal.

De per einde 2006 beschikbare middelen dekken 5,03 maal de kortetermijnverplichtingen van de STUVO's. Ondanks de daling van deze waarde t.o.v. voorgaande boekjaren bevindt de liquiditeit van de sector zich op een niveau dat ruimschoots de reële behoeften overtreft.

2.5.1.3 Conclusie

De liquiditeit van de sector valt zeer gunstig uit en overtreft ruimschoots de reële liquiditeitsbehoeften. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen, hoeft in de nabije toekomst dan ook niet gevreesd te worden voor liquiditeitsproblemen. Wat geldt voor de sector houdt uiteraard geen garanties in voor de individuele STUVO's.

2.5.2 Solvabiliteit

2.5.2.1 Graad van financiële onafhankelijkheid (EV/TV)

Financiële onafhankelijkheid					
			Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Eigen vermogen	T	Balans 10/15	26.525.032	27.664.068	28.226.315
Totaal de passiva	N	Balans 10/49	31.802.105	34.646.916	35.497.914
Eigen vermogen			83,41 %	79,85 %	79,52 %
Totaal der passiva					

De graad van financiële onafhankelijkheid geeft het aandeel van het eigen vermogen (EV) in de totale financiering van de STUVO weer.

Hoewel uit bovenstaand overzicht een lichte afbrokkeling blijkt van de graad van financiële zelfstandigheid, blijft deze toch op zeer hoog niveau. De aanwezigheid van vreemd vermogen is tot op zekere hoogte een gegeven dat automatisch voortvloeit uit het betalingsuitstel verbonden aan leverancierschulden en uit de voorgeschreven betalingstermijnen m.b.t. bezoldigingen en sociale lasten. Door de ruime aanwezigheid van financiële reserves (geldbeleggingen + liquide middelen) hadden weinig STUVO's in het verleden nood aan de opname van financieringskredieten. Dit vertaalt zich in een stevige solvabiliteit, een beeld dat op korte termijn allicht niet zal wijzigen.

2.5.2.2 Conclusie

De sector steunt zich voor zijn financiering in hoge mate op eigen middelen. Zijn solvabiliteit is dan ook zeer stevig. Enerzijds beschikt de sector over een ruime reserve aan liquiditeiten, anderzijds biedt de hoge solvabiliteitsgraad ruimte om bijkomend vreemd vermogen aan te wenden. De marge om nieuwe investeringen uit te voeren, zonder de kredietwaardigheid in het gedrang te brengen is dan ook vrij ruim.

2.5.3 Rentabiliteit

2.5.3.1 Werkingsoverschot t.o.v. de sociale toelagen

Werkingsoverschot/tekort tegenover sociale toelage				Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
				2004	2005	2006
Werkingsoverschot/(tekort)	T	RR 70/64		1.204.794	699.168	269.676
Sociale toelagen	N	RR 704		15.948.499	16.388.551	16.719.063
Werkingsoverschot						
Sociale toelagen				7,55 %	4,27 %	1,61 %

In het boekjaar 2006 realiseerde de sector een werkingsoverschot van 1,61 EUR per 100 EUR sociale toelagen die hij ontving. Dit is beduidend minder dan in de vorige boekjaren. Bovendien is het belangrijk te weten dat de bijdragen vanuit de hogescholen in 2006 goed waren voor 1,79 % van de verrekenende sociale bijdragen. M.a.w. zonder de bijdrage van de hogescholen zou, bij behoud van het gevoerde beleid, de rentabiliteit op het niveau van de werking licht negatief (-0,18%) geweest zijn. In het besef dat de dekking van financiële en desgevallend ook uitzonderlijke kosten enige positieve marge vereist, kan gesteld worden dat de STUVO's hun werking vrij goed hebben afgestemd op de beschikbare middelen.

2.5.3.2 Overschot van het boekjaar t.o.v. de werkingsopbrengsten

Overschot/tekort boekjaar tegenover werkingsopbrengsten					
			Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Overschot/tekort van het boekjaar	T	RR 70/66	1.414.806	1.139.031	562.245
Werkingsopbrengsten	N	RR 704	15.948.499	16.388.551	16.719.063
		+ RR 74	6.258.558	7.016.865	7.626.076
Overschot/(tekort) van het boekjaar			6,37 %	4,87 %	2,31 %
Werkingsopbrengsten					

Het overschot van het boekjaar valt beduidend hoger uit dan het werkingsoverschot. De positieve bijdrage van het financieel resultaat (dank zij de opbrengsten uit geldbeleggingen) lijkt op basis van de gegevens uit het verleden een duurzaam gegeven. Toekomstige investeringen kunnen echter, in die mate dat hun financiering de afbouw van deze geldbeleggingen inhoudt, de bijdrage van het financieel resultaat aan het resultaat van het boekjaar aantasten.

Ook deze ratio bevestigt de afbrokkelende rentabiliteit van de sector. Op zich is dit een gezonde evolutie want de marges lagen in het verleden, gelet op de opdracht van de STUVO's, op een moeilijk te verantwoorden niveau.

2.5.3.3 Algemene conclusie

Het realiseren van hoge rentabiliteitscijfers behoort niet tot de prioritaire doelstellingen van de sector. Toch dient de uitbouw van een structureel deficitaire werking ten stelligste vermeden te worden. Deze zou immers de duurzame werking van de STUVO's in het gedrang kunnen brengen. Bijkomende initiatieven moeten dan ook steunen op de inmiddels toegekende verhoging (cfr begroting 2008) van de sociale bijdragen. Met de huidige marges (boekjaar 2006) blijft er immers weinig ruimte voor bijkomende dienstverlening aan de studenten. Globaal moet dan ook gesteld worden dat de sector zijn werking, beter dan in het verleden het geval was, heeft afgestemd op de beschikbare middelen.

3 Personeel

Het aantal medewerkers die de vzw's STUVO inzetten voor hun werking vertoont een duidelijke groeitrend. De ruimere werking die mag afgeleid worden uit de groeiende werkingskosten vertaalt zich hier in een toenemend aantal medewerkers. Deze staan echter niet allemaal op de loonlijst van de vzw STUVO. Heel wat STUVO's schakelen medewerkers in die elders (meestal de hogeschool) als werknemer ingeschreven staan en gedetacheerd worden naar de STUVO's. De kost van deze medewerkers wordt dan via een onderlinge facturatie verrekend en maakt bij de STUVO's deel uit van de rubriek "Diensten en diverse goederen". In beperkte mate blijkt deze personeelskost door de hogeschool echter niet aangerekend te worden, wat een feitelijke subsidiëring van de werking van de STUVO door de hogeschool inhoudt. Anderzijds blijken de STUVO's, zij het in beperkte mate, zelf ook loonkosten te recupereren van de hogeschool en/of van derden.

Personeel - Formatie			
	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Totaal personeelsbestand			
<u>Personeel aangeworven door de vzw Stuvo</u>			
Contractuelen in VTE	110,42	117,28	120,29
Jobstudenten in VTE	6,00	8,02	8,81
<u>Personeel niet aangeworven maar tewerkgesteld bij de vzw Stuvo</u>			
1. Kosten worden doorgerekend aan de vzw Stuvo :			
- Statutairen in VTE	54,12	49,82	47,22
- Contractuelen in VTE	30,84	35,51	37,98
- Jobstudenten in VTE	0,50	0,50	0,31
2. Kosten worden niet doorgerekend aan de vzw Stuvo :			
- Statutairen in VTE	1,45	1,76	2,32
- Contractuelen in VTE	1,00	1,20	0,25
- Jobstudenten in VTE	0,00	0,00	0,00
Totaal personeelsbestand	204,33	214,09	217,18

Het is opvallend dat de groei van het aantal medewerkers enkel terug te vinden is bij het eigen personeel van de vzw's STUVO en niet bij de gedetacheerden. Zo bepaalde vzw's STUVO in de toekomst meer medewerkers die verbonden zijn aan de hogeschool zouden willen inschakelen, dan is hiertoe in 2006 alvast geen aanzet gegeven.

De toenemende tewerkstelling, loonindexeringen en barema-aanpassingen vertalen zich, zoals uit onderstaand overzicht blijkt in een groeiende personeelskost.

Personeel - Loonkost			
	Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Totale personeelskost			
Contractuelen (RR post 62)	4.034.125	4.395.285	4.779.469
Jobstudent (RR post 62)	117.148	158.619	172.466
Totaal personeelskost RR [62]	4.151.273	4.553.904	4.951.935
Door de hogeschool doorgerekende personeelskosten aan de vzw Stuvo (RR post 61 - o.a. gedetacheerden)	3.141.682	3.997.085	4.087.658
Jobstudenten (RR post 61)	3.957	40	137
Andere doorgerekende personeelskosten aan de vzw Stuvo (incl. factuur personeelskosten interimkantoren)	475.207	363.463	421.666
Totaal personeelskost verrekend in RR [61]	3.620.846	4.360.588	4.509.461
Totale personeelskost RR [62] en verrekend in RR [61]	7.772.119	8.914.492	9.461.396
Gerecupereerde personeelskost			
Personeelskost die de vzw Stuvo recupereert van de hogeschool	19.562	31.650	68.319
Personeelskost die de vzw Stuvo recupereert van derden	70.531	84.584	17.161
Totaal gerecupereerde personeelskost	90.093	116.234	85.480

De personeelsratio's tonen duidelijk aan dat de totale personeelskosten niet alleen in absolute termen toenamen, ook relatief bekeken wegen deze kosten zwaarder door.

Personeelsratio 1					
			Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Totale personeelskost (contractuelen, gedetacheerden en jobstudenten)	T		7.772.119	8.914.492	9.461.396
Sociale toelagen	N	RR [704]	15.948.499	16.388.551	16.719.063
Totale personeelskost					
Sociale toelagen			48,73 %	54,39 %	56,59 %

Gewogen in functie van de geboekte sociale toelagen stijgt het relatieve belang van de loonkost in 2006 tot 56,59 %.

Personeelsratio 2					
			Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Totale personeelskost (contractuelen, gedetacheerden en jobstudenten)	T		7.772.119	8.914.492	9.461.396
Werkingsopbrengsten	N	RR [70/74]	22.207.057	23.405.416	24.345.139
Totale personeelskost					
Werkingsopbrengsten			35,00 %	38,09 %	38,86 %

Doordat de STUVO's heel wat kosten (mogelijk ook loonkosten) recupereren, boeken zij aanzienlijke "Andere werkingsopbrengsten" en ligt het relatieve gewicht van de loonkosten gemeten t.o.v. de totale werkingsopbrengsten een heel stuk lager dan bij de weging i.f.v. de sociale toelagen. Toch is ook hier de groeitrend merkbaar, zij dat deze wat uitgevlakt wordt door de hogere vergelijkingsbasis.

Personeelsratio 3					
			Boekjaar 2004	Boekjaar 2005	Boekjaar 2006
Totale personeelskost (contractuelen, gedetacheerden en jobstudenten)	T		7.772.119	8.914.492	9.461.396
Totale werkingskosten	N	RR [60/64]	21.002.263	22.706.248	24.075.463
Totale personeelskost					
Totale werkingskosten			37,01 %	39,26 %	39,30 %

Daar waar de kost van het ingezette personeel in het verleden sneller toenam dan de gemiddelde werkingskost, is dit in 2006 niet langer het geval. Het aandeel van de totale personeelskost in het geheel van de werkingskosten stagneert op 39,30% (2005: 39,26 %).

4 Conclusies

- Op basis van het in het verleden opgebouwde gecumuleerde resultaat (per einde boekjaar 2006: 24.664.754 EUR) kan gesteld worden dat de STUVO's in het verleden belangrijke werkingsoverschotten boekten en bijgevolg lang niet al hun middelen ook effectief voor hun werking hebben aangewend. De geconsolideerde resultatenrekening over de periode 2004-2006 toont echter een gestage afbrokkeling van dit werkingsoverschot. De werkingskosten (+ 14,63 %) kenden in deze periode inderdaad een beduidend hoger groeiritme dan de werkingsopbrengsten (+ 9,63 %). Het werkingsoverschot 2006 bedraagt 269 676 EUR. Dit vertegenwoordigt 1,64 % van de sociale toelagen die de STUVO's ontvingen van de Vlaamse overheid. Als rekening gehouden wordt met het feit dat sommige STUVO's ook belangrijke rentelasten en eventuele uitzonderlijke kosten moeten dekken, kan gesteld worden dat de STUVO's in 2006 hun werking zeer nauw afgestemd hebben op de beschikbare middelen. Negen vzw's STUVO sloten hun boekjaar trouwens af met een werkingstekort.
- De afwijking tussen het in 2006 gerealiseerde werkingsoverschot en het voor 2006 begrote werkingstekort blijft opvallend groot (1 703 270 EUR) en vergt nadere aandacht. Deze afwijking is grotendeels terug te voeren tot de afwijking bij de werkingskosten. Bij de begrotingsopstelling hebben de STUVO's een werking ingecalculleerd die zij op basis van de te verwachten werkingsopbrengsten niet konden financieren. Die begrote werking zou een uitdrukking kunnen zijn van de werking die de STUVO's voor ogen hadden, maar het kan het ook gehanteerd zijn als signaal aan de overheid dat de bestaande financiering door hen als ontoereikend ervaren werd. Bij de beoordeling van de ingediende begrotingsdossiers heeft het commissariaat in dergelijke gevallen stelselmatig gewezen op het gevaar en op de onwenselijkheid om een structureel deficitaire werking uit te bouwen. Blijkbaar hebben de STUVO's bij de uitvoering van hun begroting deze wenk ter harte genomen en tijdig de nodige maatregelen getroffen om het exploitatie-evenwicht te bewaren.
- Het boekjaar 2006 wordt afgesloten met een globaal overschot van 562 245 EUR. Dit overschot staat om redenen toegelicht bij de bespreking van het werkingsoverschot in schril contrast met het begrote tekort. De basis van dit overschot wordt gevormd door het werkingsoverschot (269.676 EUR). Het verloop van het globale overschot volgt dan ook de trend die af te leiden valt uit de evolutie van het werkingsresultaat. Ook de bijdrage van het financieel resultaat (355.807 EUR) is van fundamentele betekenis. Hierbij past wel de bedenking dat de financiële beleggingen die aan de basis van dit gunstige resultaat liggen, misschien in de toekomst zullen afgebouwd worden om de in de begroting en in de meerjarenbegroting geplande investeringen zoveel mogelijk met eigen middelen te financieren. Zeven vzw's STUVO sloten hun boekjaar af met een globaal tekort.
- Op basis van de gerapporteerde bestedingen blijken de vzw's STUVO (op netto basis: kosten – opbrengsten) vooral actief geweest te zijn in de werkvelden: “Logistieke diensten en infrastructuur”, “Studentenkamers, -cafeteria en -keukens”, “Sociale diensten” en “Initiatieven op sportief en cultureel vlak”. Eigenlijk zou ook het werkveld “Studentenkamers in eigen beheer” hierbij dienen vernoemd te worden. Door de hoge mate van kostenrecuperatie behoort dit werkveld op netto basis echter niet bij de dominante werkvelden. De activiteiten van de vzw's STUVO blijken zeer sterk universeel gericht te zijn. Afgerond hebben 80% van de netto bestedingen een universeel en 20 % een selectief karakter. Binnen de selectieve bestedingen werden middelen vooral besteed bij de werkvelden “Sociale diensten” en “Psychotherapeutische diensten”.

- De netto bestedingen vallen iets hoger uit dan de sociale toelagen die de sector van de Vlaamse overheid ontvangen heeft. Dit deficit werd gefinancierd met de middelen die verkregen werden vanuit de gelieerde hogescholen. Zonder deze bijdrage zou de werking een beperkt werkingstekort hebben opgeleverd i.p.v. het nu gerealiseerde werkingsoverschot.
- De investeringen in het boekjaar 2006 bedroegen 2,65 miljoen euro. Net zoals in het verleden werden deze investeringen grotendeels met eigen middelen gefinancierd (2006: 66,9 %). Gelet op de ruime financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) waarover de STUVO's thans beschikken ligt het niet direct in de lijn van de verwachtingen dat dit beeld in de eerstvolgende jaren fundamenteel zal wijzigen.
- De operationele cashflow (som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkmiddelen) volstond ruimschoots om de financieringsbehoeften uit investeringen en uit de contractueel vastgelegde aflossingsverplichtingen op voorheen onderschreven investeringskredieten, te dekken. De sector had in 2006 bijgevolg geen nood aan het onderschrijven van nieuwe investeringskredieten. Een opvallende vaststelling hierbij is dat deze conclusie blijkbaar ook van toepassing was voor elke individuele vzw STUVO. Uiteindelijk sloot de sector het boekjaar 2006 af met een positieve netto cashflow (605 758 EUR), waardoor de liquiditeiten (geldbeleggingen + liquide middelen) per einde 2006 met hetzelfde bedrag toenamen tot 21.864.000 EUR.
- De ratioberekening reikt instrumenten aan om de financiële gezondheid van de sector te meten. De hiernavolgende conclusies geven een oordeel over de sector in zijn geheel. Niets sluit evenwel uit dat de toestand van een individuele vzw STUVO beduidend minder rooskleurig is dan het beeld van de sector.
- De liquiditeit van de sector valt zeer gunstig uit en overtreft ruimschoots de reële liquiditeitsbehoeften. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen, hoeft in de nabije toekomst dan ook niet gevreesd te worden voor liquiditeitsproblemen.
- De sector steunt zich voor zijn financiering in hoge mate op eigen middelen. Zijn solvabiliteit is dan ook zeer stevig. Enerzijds beschikt de sector over een ruime reserve aan liquiditeiten, anderzijds biedt de hoge solvabiliteitsgraad ruimte om bijkomend vreemd vermogen aan te wenden. De marge om nieuwe investeringen uit te voeren, zonder de kredietwaardigheid in het gedrang te brengen, is dan ook vrij ruim.
- Het realiseren van hoge rentabiliteitscijfers behoort niet tot de prioritaire doelstellingen van de sector. Toch dient de uitbouw van een structureel deficitaire werking ten stelligste vermeden te worden. Deze zou immers de duurzame werking van de STUVO's in het gedrang kunnen brengen. Bijkomende initiatieven moeten dan ook steunen op de inmiddels toegekende verhoging (cfr begroting 2008) van de sociale bijdragen. Met de huidige marges (boekjaar 2006) blijft er immers weinig ruimte voor bijkomende dienstverlening aan de studenten. Globaal moet dan ook gesteld worden dat de sector zijn werking, beter dan in het verleden het geval was, heeft afgestemd op de beschikbare middelen.
- **Wij kunnen derhalve besluiten dat de financiële toestand van de vzw's STUVO fundamenteel gezond blijft. Zowel qua liquiditeit, qua solvabiliteit als qua rentabiliteit scoort de sector goed. De gunstige beoordeling houdt evenwel geen garantie in dat er zich geen problemen kunnen stellen in individuele STUVO's.**